

RELACION

mbi

PROJEKTLIGJIN

“PËR BUXHETIN E VITIT 2024”

HYRJE

Projektbuxheti 2024 adreson sfidat me të cilat përballet Shqipëria sot. Ai synon një shpërndarje më të mirë të mirëqenies për qytetarët duke synuar të forcojë kërkesën e brendshme, të krijojë punësim cilësor me paga më të mira si dhe krijon premiset për një të ardhme më të mirë dhe të sigurt. Në të njëjtën kohë, duke vijuar konsolidimin fiskal, sigurohet jo vetëm një stabilitet makroekonomik i vendit por edhe ulje e qëndrueshme të borxhit publik në periudhën afatmesme 2024-2026.

Pas recesionit të fortë prej 3.3% në vitin 2020, ekonomia u rimëkëmb fuqishëm në vitin 2021 me një normë rritjeje prej 8.9%, duke vijuar trendin pozitiv të zhvillimit edhe përgjatë vitit 2022, në masën 4.9%. Rritja ekonomike pritet rreth 3.7% për vitin 2023, ndikuar nga zhvillimet e ekonomisë dhe pritshmëritë për ekonominë globale dhe veçanërisht atë të Bashkimit Europian. Për periudhën afatmesme 2024-2026 rritja ekonomike parashikohet mesatarisht rreth 3.9% në vit.

Defiçiti buxhetor për vitin 2024 planifikohet në nivelin **2.5% të PBB** nga **2.2% të PBB** që pritet deri në fund të vitit 2023. Balanca primare, në përputhje me Ligjin Organik të Buxhetit, planifikohet 0.2%, në një përmirësim nga niveli neutral (0%) që pritet në fund të vitit 2023, dhe duke filluar nga viti buxhetor 2024 e në vijim kjo balancë duhet të rezultojë jo më e vogël se zero.

Të ardhurat buxhetore në raport me PBB për periudhën 2024-2026 parashikohen të rriten në vlerën mesatare prej **27.8% të PBB**, nga **27% të PBB** të rezultuar përgjatë periudhës 2019-2022. Kjo rritje bazohet kryesisht në përmirësimin e politikave tatimore dhe administrimit fiskal, duke zgjeruar bazën e tatimit me synim minimizimin e informalitetit dhe shmangies tatimore në ekonominë e vendit.

Shpenzimet Buxhetore për periudhën 2024-2026 programohen në nivelin mesatar prej **30.2% e PBB** duke mbështetur politikën e rritjes së pagave në administratën publike qendrore e vendore të nisur në vitin 2023 dhe që do të finalizohet në vitin 2024, si dhe duke vijuar financimin e një vëllimi të konsiderueshëm investimesh publike me mbi 5% të PBB të cilat përqëndrohen në financimin e projekteve me rëndësi strategjike. Shpenzimet e planifikuara për këtë periudhë mbështeten në Strategjinë Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim Europian 2022-2030 duke i kushtuar një vëmendje të veçantë dixhitalizimit, turizmit, sigurisë kombëtare, energjisë, bujqësisë e zhvillimit rural, integritit europian dhe antikorrupsionit.

Projektbuxheti 2024 akomodon forcimin e mëtejshëm të strukturave që lidhen me negociatat në kuadër të procesit të anëtarësimit në Bashkimin Europian (BE), sidomos kapacitetet e ministrive të linjës dhe agjensive zbatuese, të cilat kanë funksione të lidhura me procesin e negociatave, si edhe me përthithjen, programimin dhe zbatimin e fondeve të BE.

Në kuadër të buxhetimit të përgjigjshëm gjinor, në vitin 2024 do të vijojë adresimi i çështjeve të lidhura me barazinë gjinore kryesisht në fushat e arsimit, shëndetësisë, mbrojtjes sociale, drejtësisë dhe rendit publik. Në këtë projektbuxhet parashikohet që rreth 9.3% e shpenzimeve të përgjithshme publike t'i dedikohen politikave publike me bazë gjinore të përfshira në 53 programe buxhetore.

Shpenzimet e buxhetit vendor për vitin 2024, janë parashikuar në masën **71.1 miliardë lekë**, me një rritje prej 10.4% në raport me buxhetin e vitit 2023. Këto shpenzime për vitin 2024, zënë 2.9% të PBB-së nga 2.4% që zinin në vitin 2015. Transferta e pakushtëzuar për vitin 2024, krahasuar me vitin 2023, është 12% më e lartë ndërkohë që krahasuar me vitin 2015 (viti para reformës administrativo-territoriale) është

92% më e lartë. Në transfertën e pakushtëzuar të parashikuar për vitin 2024 në masën **24.3 miliardë lekë**, do të shtohen edhe fondet prej 10.7 miliard lekë transfertë e pakushtëzuar sektoriale për funksionet e reja, si dhe 1.5 miliardë lekë transfertë sektoriale për rritjen e pagave, duke e çuar totalin e transfertës nga buxheti i shtetit për pushtetin vendor në **36.5 miliardë lekë**. Të ardhurat e veta të pushtetit vendor nga viti 2015 dhe në vijim kanë pësuar rritje të ndjeshme dhe për vitin 2024 parashikohen të jenë 5% më të larta se ato të vitit 2023.

1. SITUATA EKONOMIKE

9.1 ZHVILLIMET E FUNDIT DHE PERSPEKTIVA MAKROEKONOMIKE

Ritmi i rritjes ekonomike gjatë viteve të fundit, deri përpara goditjeve të tërmetit në nëntor 2019 dhe nga pandemia e Covid-19, ka treguar një trend pozitiv zhvillimi që është pasqyruar në një sërë parametrash makroekonomikë në vend. Deri më tani, fundamentet kryesore ekonomike dhe financiare dhe stabiliteti i përgjithshëm makroekonomik i vendit ka rezistuar relativisht mjaft mirë ndaj këtyre goditjeve. Edhe përgjatë goditjes më të fundit të jashtme si pasojë e luftës në Ukrainë, duket se deri më tani ekonomia jonë është përshtatur dhe ka performuar relativisht mirë.

Gjatë gjysmës së parë të vitit 2023, ekonomia shqiptare vazhdoi rritjen duke treguar një stabilizim të aktivitetit ekonomik. Produkti i Brendshëm Bruto (PBB) për gjashtëmuajorin e parë të vitit 2023 ka shënuar rritje prej rreth 3.05% krahasuar me gjashtëmuajorin e parë të vitit 2022 sipas vlerësimit më të fundit të disponueshëm nga INSTAT. Ky rikuperim mbështetet në një gamë të gjerë faktorësh dhe është prezent në thuajse të gjithë sektorët e ekonomisë. Rritja e besimit të biznesit, veçanërisht në sektorët e shërbimeve dhe ndërtimit, si dhe politikat mbështetëse fiskale e monetare, kanë sjellë rritje të konsumit të familjeve, të investimeve publike e private. Nga këto zhvillime kanë përfituar si sektori prodhues dhe ai i shërbimeve, duke ofruar rimëkëmbje për biznesin dhe punësimin.

Sipas optikës së kërkesës agregate, në gjysmën e parë të vitit 2023 vlerësohet se thuajse të gjithë komponentët e kërkesës agregate kanë shënuar rritje. Rritja përgjatë gjysmës së parë të vitit 2023 u gjenerua kryesisht nga kërkesa e brendshme, si nga konsumi privat ashtu edhe nga investimet. Ndërkohë kërkesa e huaj vlerësohet të ketë pasur një kontribut negativ, pasi kontributi i lartë pozitiv prej rritjes së importeve të mallrave dhe shërbimeve u kundërpoze nga kontributi më i ulët i rritjes së eksporteve.

Në këtë kontekst, konsumi final total, i cili përbën peshën më të madhe në ekonomi, për gjysmën e parë të vitit 2023 pësoi rritje prej 4.15%, ndërsa konsumi privat shënoi rritje prej 3.73% krahasuar me të njëjtën periudhë të një viti më parë.

Investimet totale, për gjashtëmuajorin e parë të vitit 2023 shënuan një rritje më të fortë prej 9.23%, krahasuar me 6.53 përqind në vitin 2022.

Të dhënat e tregtisë së jashtme sugjerojnë se eksportet dhe importet nominale të mallrave janë tkurrur në terma vjetorë. Rënia është më e theksuar në rastin e eksportit dhe më e zbutur për importet. Rënia e çmimeve ndërkombëtare mbetet faktori kryesor pas ecurisë negative në të dyja rastet. Ndërsa eksportet e mallrave pësuan një rënie në tremujorin e dytë dhe të tretë, eksportet e shërbimeve, veçanërisht ato që lidhen me turizmin, kanë regjistruar norma rritjeje për të njëjtën periudhë, si dhe do të kompensojnë uljen e eksporteve të mallrave, duke dhënë një kontribut pozitiv neto në totalin e eksporteve në rritjen e PBB-së.

Më specifikisht, eksportet e mallrave për periudhën nëntë-mujore 2023 shënuan rënie prej -9.0% krahasuar me një vit më parë. Ndërsa importet e mallrave për periudhën nëntë-mujore 2023 shënuan rënie prej -6.5% krahasuar me një vit më parë. Deficiti tregtar për periudhën janar - shtator 2023 është përmirësuar me 3.6% krahasuar me të njëjtën periudhë të një viti më parë. Norma e mbulimit të eksporteve ndaj importeve për këtë periudhë është 51.3%.

Në anën e ofertës agregate, kontribut pozitiv në gjashtëmujorin e parë të vitit 2023 dhanë disa degë, konkretisht: “Ndërtimi” me +0.93 pikë përqindje, “Aktivitete të pasurive të paluajtshme” me +0.74 pikë përqindje, “Administrata publike, Arsimi dhe Shëndetësia” me +0.56 pikë përqindje, “Arte, argëtim dhe çlodhje dhe aktivitete të tjera shërbimi” me 0.40 pikë përqindje, “Tregti, Transport, Akomodim dhe Shërbim ushqimor” me +0.31 pikë përqindje, “Informacioni dhe Komunikacioni” me +0.21 pikë përqindje, “Aktivitete Financiare dhe të Sigurimit” me +0.08 pikë përqindje. Negativisht kontribuoi grupi: “Aktivitete profesionale dhe Shërbime administrative” me -0.17 pikë përqindje.

Gjithashtu edhe zhvillimet në tregun e punës deri më tani kanë qenë pozitive. Të dhënat më të fundit nga INSTAT sipas Anketës Tremujore të Forcave të Punës (LFS) në tremujorin e dytë të 2023, tregojnë se norma zyrtare e papunësisë për grupmoshat 15-64 vjeç është 11.1%, kundrejt 11.5% që ishte për të njëjtin tremujor të një viti më parë. Ndërsa për grup-moshën e punës 15 vjeç e lart, shkalla e papunësisë zyrtare në tremujorin e dytë të 2023 shënoi vlerën prej 10.7%. Numri i personave të papunë në moshë pune (15-64 vjeç) në tremujorin e dytë të vitit 2023 ishte 157,202 persona.

Në tremujorin e dytë të vitit 2023 numri të punësuarve në moshë pune (15-64 vjeç) ishte 1,255,840 persona. Krahasuar me të njëjtin tremujor të një viti më parë (T2-2022), numri i personave të punësuar, u rrit me 33,106 persona ose +2.7%.

Pozicioni i jashtëm i ekonomisë, një tjetër fundament tejet i rëndësishëm dhe tipikisht vulnerabël përballë goditjeve të tilla, mbeti relativisht solid, përtej pritshmërive fillestare për impaktin që mund të kishte ky fundament i ekonomisë prej goditjes së pandemisë dhe implikimeve negative zinxhir që mund të shkaktonte në fundamente të tjerë. Në vitin 2022 bilanci i pagesave u mbyll me një deficit lehtësisht negativ, duke u llogaritur në rreth -0.4% të PBB. Ndërkohë, në gjysmën e parë të vitit 2023, deficiti i llogarisë korrente shënon 324 milionë euro, i ngushtuar në terma vjetorë me rreth 121 milionë euro ose 27% kundrejt së njëjtës periudhë të një viti më parë. Gjithashtu, vetëm për tremujorin e dytë të 2023, deficiti i llogarisë korrente shënon 195 milionë euro, i ngushtuar në terma vjetorë me rreth 4 milionë euro (ose 2%) në sfondin e zgjerimit të suficitit tregtar në shërbime. Bilanci tregtar në shërbime u zgjerua ndjeshëm në kategoritë: shërbime udhëtimi, shërbime transporti, konstruksioni, si dhe në të ardhura neto nga shërbime për përpunim të inputeve fizike.

Në gjysmën e parë të vitit 2023, të hyrat nga shërbimet të lidhura përgjithësisht me Turizmin pësuan rritje prej +37.4%, krahasuar me gjashtëmujorin e parë 2022. Gjithashtu për këtë periudhë, edhe Remitancat shënuan rritje prej +17.8%. Këto zhvillime sëbashku me zgjerimin e të ardhurave dytësore ndikuan pozitivisht në ecurinë e deficitit korrent, duke kompensuar thellimin e deficitit tregtar në mallra dhe zgjerimin e balancës negative të të ardhurave (parësore) nga investimet.

Në gjysmën e parë të vitit 2023, Investimet e huaja direkte shënuan vlerën +686 milionë euro ose +7.2%, krahasuar me +640 milionë euro në gjashtëmujorin e parë 2022. Gjithashtu, vetëm për tremujorin e dytë të 2023, IHD regjistruan vlerën +379 milionë euro ose +12.3%, krahasuar me +337 milionë euro në tremujorin e dytë të 2022. Këtë tremujor, flukset valutore hyrëse në formën e investimeve të huaja direkte ishin të përqendruara kryesisht në pasuri të paluajtshme (në masën 20%), sektorin e hidrokarbureve (në masën 17%), ndërmjetësimit financiar (në masën 15%), si dhe energjitikës (në masën 9%).

Stoku i rezervës valutore, në fund të qershorit 2023 shënoi 5,548 milionë euro, mjaftueshëm për mbulimin e 7.3 muaj importe mesatare vjetore në mallra dhe shërbime.

Këto zhvillime në pozicionin e jashtëm të ekonomisë dhe performancës relativisht të mirë të ekonomisë në tërësi janë reflektuar edhe në fundamentin tjetër mjaft të rëndësishëm të kursit të këmbimit. Duke pasur një regjim të lirë të kursit të këmbimit, monedha vendase (Leku) ka qëndruar mjaft stabël ndaj valutave kryesore (Euro, etj) rreth nivelit 120 lekë/euro gjatë viteve 2019-2021, periudhë e cila përkon me pandeminë, dhe e ka intensifikuar ndjeshëm këtë mbiçmim gjatë dy viteve të fundit me një trend më të shpejtë forcimi, periudhë e cila karakterizohet nga përmirësimi i shpejtë i deficitit të llogarisë korrente.

Qëndrueshmëria e sektorit financiar, në terma të kapitalizimit, likuiditetit dhe përfitueshmërisë, vazhdon të mbetet një fundament tjetër i fortë i ekonomisë. Kreditë me probleme (NPL) kanë vijuar të ulen duke shënuar në fund të muajit korrik nivelin prej rreth 5.28% nga 8% që shënonin rreth dy vite më parë. Stoku total i kredive bankare në muajin gusht 2023, pati një rritje me 1.9% krahasuar me të njëjtin muaj të vitit 2022. Stoku i kredive në lekë shënoi një rritje prej 8.4%, ndërsa ai në valutë rënie prej 5.0%, krahasuar me një vit më parë. Kreditimi i sektorit privat të ekonomisë, ka pësuar një rënie për kreditë ndaj bizneseve ku në fund të muajit gusht 2023, u regjistrua një rënie prej 2% kundrejt një viti më parë, ndërsa kreditë drejt konsumatorëve vazhdojnë me rritje, ku për të njëjtën periudhë regjistruan rritjen prej 9.0%.

Sa i përket Depozitave, referuar të dhënave të deritanishme, gjatë muajit gusht të vitit 2023 stoku total i depozitave bankare ka shënuar rritje me 1.7% krahasuar me të njëjtin muaj të vitit 2021. Stoku total i depozitave në Lekë pësoi rritje me 0.3%, ndërsa ai në valutë është rritur me 2.8%. Në gusht 2023 rezulton se rreth 42.1% e totalit të stokut të depozitave përbëhet nga depozitat në Lekë, ndërsa pjesa tjetër prej 57.9% përbëhet nga depozitimet në valutë të huaj. Stoku total i depozitave vetëm për muajin gusht 2023 shënoi rritje me 55 miliardë Lekë kundrejt muajit paraardhës (korrik 2023). Stoku total i depozitave të bizneseve në muajin gusht të vitit 2023 shënoi rritje prej 17.2% krahasuar me gushtin e vitit 2022, ndërsa stoku total i depozitave të individëve ka shënuar rënie prej 2.6% krahasuar me të njëjtin muaj të një viti më parë.

Inflacioni ka reflektuar goditjen e fundit të ofertës së jashtme, për shkak të luftës në Ukrainë, duke u kthyer në një nga çështjet kryesore makroekonomike për ekonominë tonë, ashtu si në shumë vende të tjera të botës. Megjithatë, është me rëndësi dhe në favor të zhvillimeve dhe perspektivës së ekonomisë fakti që inflacioni në vendin tonë ka qenë ndjeshëm më i ulët se sa në vendet e rajonit (në normën 6.7% mesatare vjetore për vitin 2022), apo se sa mesatarja e vendeve të Bashkimit Evropian. Inflacioni në Shqipëri shënoi vlerën më të lartë në tetor 2022, prej 8.3%, shkaktuar kryesisht nga kostot e ushqimeve dhe transportit. Sa i përket të dhënave më të fundit të disponueshme, në muajin shtator 2023 ndryshimi vjetor i indeksit të çmimeve të konsumit është 4.1%, ndërsa një vit më parë ky ndryshim ishte 8.1%. Inflacioni mesatar për nëntë-mujorin e 2023 është 5.1%.

9.1 KRAHASIMI ME VENDET E RAJONIT

Bazuar në raportet dhe analizat e institucioneve ndërkombëtare, performanca e rritjes ekonomike në rajonin e Ballkanit Perëndimor ishte e ndryshme midis vendeve në tremujorin e dytë të vitit 2023. Në Serbi, Shqipëri dhe Mal të Zi u shënuan ritme më të larta të zgjerimit sesa në tremujorin e mëparshëm, ndërsa, në Kosovë, Bosnjë-Hercegovinë dhe Maqedoninë e Veriut rritja e PBB-së u ngadalësua. Mesatarisht, rritja reale e PBB-së së rajonit u përshpejtua në mënyrë marxhinale në 2% me bazë vjetore

nga 1.9% në tremujorin e parë. Shkalla e papunësisë ka rënë në krahasim me tremujorin e mëparshëm në disa vende dhe në shumicën e tyre ishte e njëjtë ose më e ulët se në të njëjtën periudhë të një viti më parë.

Defiçiti mesatar i lëvizshëm i llogarisë korrente për katër tremujorët në rajon ra në 4% të PBB-së në qershor, niveli më i ulët që nga tremujori i tretë i vitit 2021. Ky përmirësim ka ardhur kryesisht nga rritja e fortë e eksporteve të shërbimeve, prurjet më të larta të remitançave dhe rënia e defiçiteve tregtare të mallrave që u ndihmuan nga zbutja e çmimeve të importit.

I nxitur nga ngadalësimi i çmimeve të energjisë dhe ushqimeve, inflacioni mesatar vjetor i çmimeve të konsumit në vendet e Ballkanit Perëndimor u ngadalësua më tej në 10.2% në tremujorin e dytë të 2023. Norma e inflacionit vazhdoi të bjerë deri në gusht në shumicën e ekonomive, në nivele që variojnë nga 3.2% në Kosovë dhe në 11.5% në Serbi. Në vendet me autonomi monetare, ritmi i shtrëngimit u ngadalësua: në Shqipëri norma bazë e politikës monetare ka mbetur e pandryshuar që nga marsi dhe në Serbi që nga korriku.

Zgjerimi i vazhdueshëm ekonomik dhe inflacioni i lartë mbështetën rritjen e të ardhurave buxhetore dhe balancat fiskale janë përmirësuar pothuajse në të gjitha ekonomitë e Ballkanit Perëndimor në tetë muajt e parë të 2023, me përjashtim të Maqedonisë së Veriut.

Rritja ekonomike u nxit në përgjithësi nga konsumi privat dhe në disa vende edhe nga rimëkëmbja e investimeve. Megjithatë, shpenzimet për konsum treguan një performancë mixe në të gjithë rajonin; ku u kthyen pozitive në Bosnje-Hercegovinë dhe madje u përshpejtuan në Kosovë dhe Shqipëri, ndërsa u ngadalësuan në Maqedoninë e Veriut dhe Mal të Zi dhe vazhduan të bien në Serbi.

Tabela 1: Produkti i Brendshëm Bruto (rritja vjetore në %, në terma realë)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
	<i>Rritja reale ekonomike, në %</i>					
Shqipëria	4.0	2.1	-3.3	8.9	4.9	3.7
Bosnja dhe Hercegovina	4.6	2.3	-2.9	7.3	3.8	1.5
Kosova	3.4	4.8	-5.3	10.7	5.2	n.a
Maqedonia	2.8	3.9	-4.7	4.5	0.9	2.0
Mal i Zi	5.1	4.1	-15.3	13.0	6.4	3.0
Serbia	4.5	4.3	-0.9	7.5	2.3	1.9
Mesatarja e rajonit	4.1	3.6	-5.4	8.7	3.9	2.4

Burimi: Komisionit Evropian (DG-ECFIN), MFE

Ulja e defiçitit të llogarisë rrjedhëse ishte veçanërisht e theksuar në Maqedoninë e Veriut dhe Serbi, e cila pa përkeqësimin më të madh në bilancin e saj të jashtëm kur kriza energjitike goditi në vitin 2022. Flukset hyrëse të investimeve të huaja direkte mbetën përgjithësisht të qëndrueshme në katër tremujorët deri në qershor dhe mbuluan pjesën më të madhe ose të gjithë defiçitin e llogarisë korrente në vende të veçanta.

Tabela 2: Balanca Korrente (% të PBB)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
	<i>Balanca e llogarisë korrente, (në % ndaj PBB)</i>					
Shqipëria	-6.8	-7.9	-8.7	-7.7	-6.0	-4.7
Bosnja dhe Hercegovina	-3.3	-2.6	-2.8	-1.8	-4.3	-3.8

Kosova	-7.6	-5.7	-7.0	-8.7	-10.5	n.a
Maqedonia	0.2	-3.0	-2.9	-2.8	-6.2	-4.1
Mal i Zi	-17.0	-14.3	-26.1	-9.2	-13.2	-10.3
Serbia	-4.8	-6.9	-4.1	-4.2	-6.9	-5.5
Mesatarja e rajonit	-6.6	-6.7	-8.6	-5.7	-7.9	n.a

Burimi: Komisionit Evropian (DG-ECFIN), MFE

Dinamika e tregtisë në përgjithësi pati rënie nga eksportet e dobëta dhe shpesh kontraktuese të mallrave, të cilat megjithatë u kompensuan nga një rritje e vazhdueshme e eksporteve të shërbimeve, veçanërisht në vendet e varura nga turizmi. Rritja e importit ishte e ngadaltë në përgjithësi.

Tabela 3: Bilanci tregtar i mallrave (% të PBB)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
<i>Balanca tregtare (në % ndaj PBB)</i>						
Shqipëria	-22.4	-22.9	-22.4	-25.3	-23.8	-22.4
Bosnja dhe Hercegovina	-22.5	-22.3	-18.0	-18.3	-22.4	n.a
Kosova	-41.0	-40.3	-38.0	-44.8	-48.0	n.a
Maqedonia	-16.2	-17.3	-16.6	-19.7	-27.0	-25.5
Mal i Zi	-43.9	-41.7	-39.2	-38.7	-46.1	-45.3
Serbia	-11.9	-12.2	-11.1	-11.3	-15.5	-13.9
Mesatarja e rajonit	-26.3	-26.1	-24.2	-26.4	-30.5	n.a

Burimi: Komisionit Evropian (DG-ECFIN), MFE

Rritja mesatare e punësimit u ngadalësua në 0.9%¹ me bazë vjetore në Ballkanin Perëndimor në tremujorin e dytë të 2023, ndërsa pjesëmarrja në fuqinë punëtore u rrit në disa vende, veçanërisht në Shqipëri ku u ngjiti në një nivel rekord prej 75.8%. Në total, normat e papunësisë në rajon mbetën të larta krahasuar me BE-në, duke filluar nga 9.6% në Serbi në 13.5% në Mali i Zi.

Tabela 4: Norma e papunësisë (në %)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
Shqipëria	12.8	12.0	12.2	12.0	11.3	10.7
Bosnia dhe Hercegovina	18.4	15.7	15.9	17.4	15.4	14.5
Kosova	29.6	25.7	25.9	20.7	12.6	n.a
Maqedonia e Veriut	21.0	17.5	16.6	15.6	14.5	14.2
Mal i Zi	15.5	15.4	18.4	16.9	15.1	14.1
Serbia	13.7	11.2	9.7	11.0	9.4	9.3
Mesatarja e rajonit	18.5	16.3	16.5	15.6	n.a	n.a

Burimi: Komisionit Evropian (DG-ECFIN), MFE

Bilanci buxhetor janar-gusht regjistroi sufiçit në Shqipëri, Mal të Zi, Kosovë dhe Serbi, e cila megjithatë shpesh ishte pjesërisht për shkak të shpenzimeve kapitale të nën-ekzekutuara, ndonjëherë me diferencë të konsiderueshme.

Tabela 5: Balanca e përgjithshme e qeverisë (Deficiti fiskal në % të PBB)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
<i>Balanca fiskale, (në % ndaj PBB)</i>						

¹ Kjo shifër nuk përfshin Kosovën, pasi të dhënat për tremujorin e dytë nuk ishin ende të disponueshme në momentin e publikimit të këtij raporti

Shqipëria	-1.6	-1.9	-6.7	-4.6	-3.7	-2.4
Bosnja dhe Hercegovina	2.2	1.9	-5.2	-0.3	-0.4	-0.3
Kosova	-2.9	-2.9	-7.6	-1.2	-0.5	n.a
Maqedonia	-1.8	-2.0	-8.0	-5.3	-4.5	-3.9
Mal i Zi	-3.9	-2.0	-11.1	-1.9	5.2	-4.7
Serbia	0.6	-0.2	-8.0	-4.1	-3.1	-2.8
Mesatarja e rajonit	-1.2	-1.2	-7.8	-2.9	n.a	n.a

Burimi: Komisionit Evropian (DG-ECFIN), MFE

Raporti i borxhit publik ndaj PBB-së u ul në shumicën e vendeve në tremujorin e dytë të vitit 2023 krahasuar me fundin e vitit 2022, pjesërisht për shkak të rritjes së fuqishme të PBB-së nominale. Raporti i borxhit publik mbeti më i larti në Shqipëri dhe Mal të Zi, me përkatësisht 64.8% dhe 62.4% të PBB-së.

Tabela 6: Borxhi publik total (% të PBB)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
<i>Borxhi publik dhe i garantuar (në % ndaj PBB)</i>						
Shqipëria	67.7	65.8	74.3	74.5	64.5	61.5
Bosnja dhe Hercegovina	34.1	32.3	36.1	33.9	29.4	29.5
Kosova	17.0	17.6	22.4	21.5	19.9	n.a
Maqedonia	40.4	40.5	50.8	52.0	51.0	51.5
Mal i Zi	70.1	76.5	105.3	82.5	69.5	71.0
Serbia	53.7	52.0	57.0	56.5	55.2	52.1
Mesatarja e rajonit	47.2	47.5	57.7	53.5	48.3	n.a

Burimi: Komisionit Evropian (DG-ECFIN), MFE

9.1 PARASHIKIMET AFATMESME 2024-2026

Pas recesionit të fortë prej 3.3% në vitin 2020, ekonomia është rikuperuar fuqishëm në vitin 2021 në normën prej 8.9%, duke vijuar trendin pozitiv të zhvillimit edhe përgjatë vitit 2022, në normën 4.9%. Rritja ekonomike pritet rreth 3.7% për vitin 2023, ndikuar nga zhvillimet e ekonomisë së brendshme dhe pritshmëritë për ekonominë globale dhe veçanërisht atë të Bashkimit Evropian. Për periudhën afatmesme 2024-2026 rritja parashikohet mesatarisht rreth 3.9% në vit.

Gjatë periudhës afatmesme rritja pritet të gjenerohet kryesisht nga kërkesa e brendshme, rritja e mëtejshme e konsumit privat ashtu edhe nga investimet. Ndërsa kërkesa e jashtme neto pritet të ketë efekt neto negativ. Eksportet si të mallrave ashtu edhe të shërbimeve (veçanërisht turizmi) pritet të vazhdojnë të kenë një ecuri mjaft të mirë, megjithatë importet njëkohësisht priten të kenë kontribut më të lartë pozitiv (në reflektim të rritjes së kërkesës agregate, veçanërisht investimeve), duke sjellë në periudhën afatmesme kontribut neto të kërkesës së huaj lehtësisht negativ.

Specifikisht, konsumi final total për periudhën afatmesme (2024 – 2026) parashikohet të rritet në terma real me mesatarisht rreth 3.8% në vit, duke kontribuar me mesatarisht rreth 3.2 pikë përqindje në vit në rritjen e PBB. Ndërsa investimet totale në ekonomi parashikohen të rriten në terma real me rreth 3.2% në vitet 2024-2026, me një kontribut mesatar në rritjen totale prej rreth 0.7 pikë përqindje në vit. Sa i takon më specifikisht komponentëve të kërkesës së huaj neto, eksportet e mallrave dhe shërbimeve për periudhën 2024-2026, parashikohen të rriten me mesatarisht rreth 4.8% në vit në terma real, me një kontribut mesatar pozitiv prej rreth 1.8 pikë përqindje në vit në rritjen e PBB. Ndërsa importet e mallrave

dhe shërbimeve për këtë periudhë afatmesme parashikohen të zgjerohen me mesatarisht rreth 4.0% në vit me një kontribut mesatar pozitiv në rritjen e PBB me rreth 1.8 pikë përqindje në vit. Rrjedhimisht, në terma neto kërkesa e huaj parashikohet të ketë një kontribut negativ në rritjen totale të PBB me mesatarisht rreth 0.1 pikë përqindje në vit.

Nga pikëpamja e ofertës agregate pritet që të gjithë sektorët kryesorë të vazhdojnë të rriten me trende të përafërta të mesatares së tyre historike. Specifikisht, “Bujqësia” pritet të rritet mesatarisht me rreth 2.4% në vit në terma real përgjatë periudhës 2024-2026, me një kontribut mesatar vjetor në rritjen ekonomike prej rreth 0.4 pikë përqindje; “Industria” me një rritje mesatare vjetore prej rreth 4.5% dhe një kontribut mesatar vjetor prej rreth 0.5 pikë përqindje; “Ndërtimi” me rritje mesatare vjetore prej rreth 2.8% dhe kontribut mesatar vjetor prej rreth 0.3 pikë përqindje; “Shërbimet” me një rritje mesatare vjetore prej rreth 4.5% dhe një kontribut mesatar vjetor prej rreth 2.2 pikë përqindje.

Treguesit kryesorë makroekonomik

Treguesit	Njësia	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
					Vler.	Para.	Para.	Para.	Para.
Popullsia	Milion	2.86	2.85	2.83	2.79	2.79	2.78	2.77	2.76
Inflacioni (mesatar)	%	1.4	1.6	2.0	6.7	4.7	3.0	3.0	3.0
Deflatori i PBB	%	1.3	0.7	3.5	9.9	4.2	1.5	1.1	1.1
Kursi i këmbimit (mesatar)	Lek / USD	109.9	108.6	103.5	113.0	101.5	101.5	101.5	101.5
Kursi i këmbimit (mesatar)	Lek / Euro	123.0	123.8	122.5	119.0	109.5	109.5	109.5	109.5
Faktori i Konvertimit sipas Paritetit të Fuqisë Blerese (PPP)	Lek / USD	42.3	42.5	43.0	42.4	42.1	41.7	41.5	41.3
Faktori i Konvertimit sipas Paritetit të Fuqisë Blerese (PPP)	Lek / Euro	57.1	58.3	57.8	58.0	58.3	58.5	58.8	58.9
Rritja reale e PBB	%	2.1	-3.3	8.9	4.9	3.7	3.8	3.9	4.0
PBB	Lek miliardë	1,691.9	1,647.4	1,856.2	2,138.3	2,311.7	2,434.3	2,557.7	2,690.5
PBB	USD miliardë	15.4	15.2	17.9	18.9	22.8	24.0	25.2	26.5
PBB	Euro miliard	13.8	13.3	15.2	18.0	21.1	22.2	23.4	24.6
PBB për banor	Lek mijë	591.1	578.9	656.0	765.4	829.8	876.6	924.3	976.1
PBB për banor	USD	5,380.7	5,327.8	6,336.5	6,771.3	8,174.8	8,635.6	9,105.6	9,616.5
PBB për banor	Euro	4,804.9	4,677.1	5,356.4	6,433.3	7,577.2	8,004.2	8,439.9	8,913.4
PBB për banor	USD-PPP	13,959.1	13,621.1	15,265.6	18,055.4	19,714.9	20,998.3	22,256.6	23,609.6
PBB për banor	Euro-PPP	10,352.8	9,936.6	11,350.7	13,194.6	14,242.5	14,980.6	15,723.7	16,559.0
Norma e papunësisë (15-64 vjeç)	%	12.0	12.2	12.0	11.3	10.7	10.2	9.8	9.5
Të ardhurat totale	% të PBB	27.2	25.9	27.5	26.8	28.1	27.7	27.8	27.8
Shpenzimet totale	% të PBB	29.1	32.6	32.1	30.4	30.5	30.2	29.8	29.9
Bilanci i përgjithshëm	% të PBB	-1.9	-6.7	-4.6	-3.7	-2.2	-2.5	-2.1	-2.1
Bilanci primar fiskal	% të PBB	0.2	-4.6	-2.7	-1.8	0.0	0.2	0.8	0.9
Bilanci korrent fiskal	% të PBB	2.6	-0.5	2.3	1.6	3.7	2.7	2.8	2.6
Borxhi publik NETO nga gjendja e likuiditetit në TSA (Neto)	% të PBB	64.8	73.9	70.6	63.8	59.6	58.7	58.3	57.7
Borxhi Publik (Bruto)	% të PBB	65.8	74.3	74.5	64.5	61.5	59.8	59.3	58.9
Borxhi publik i qeverisë së përgjithshme	% të PBB	63.3	71.3	71.5	62.0	59.4	57.8	57.1	56.7
Borxhi publik jashtë treguesve fiskale	% të PBB	2.5	3.0	3.0	2.5	2.0	1.9	2.2	2.2
Bilanci i llogarisë korrente	% të PBB	-7.9	-8.7	-7.7	-6.0	-4.7	-5.2	-5.8	-5.1
Bilanci tregtar (Mallra & Shërbime)	% të PBB	-13.7	-14.5	-13.4	-10.4	-9.1	-9.3	-9.6	-8.7
Mallra	% të PBB	-22.9	-22.4	-25.3	-23.8	-22.4	-23.0	-23.7	-22.8
Eksporte	% të PBB	6.6	6.0	8.3	10.8	9.5	9.5	9.6	9.7
Importe	% të PBB	-29.4	-28.4	-33.6	-34.5	-32.0	-32.5	-33.3	-32.5
Bilanci i pagesave	% të PBB	-0.6	4.9	6.2	-0.4	3.6	2.8	1.5	2.0
Rezervat valutore	Euro milion	3,359.6	3,942.4	4,972.2	4,952.1	5,715.8	6,331.8	6,692.6	7,174.0
Në muaj importi mallrash e shërbimesh	Muaj	6.5	9.6	8.8	6.9	7.2	7.5	7.4	7.7

Burimi: INSTAT, Banka e Shqipërisë, Ministria e Financave dhe Ekonomisë

2. TREGUESIT KRYESORË TË BUXHETIT PËR VITIN 2024

2.1 PARASHIKIMI I TË ARDHURAVE PËR VITIN 2024

Programimi i të ardhurave të buxhetit për vitin 2024 mbështet objektivat e Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë për rritjen e të ardhurave, dhe kryesisht atyre që gjenerohen nga sistemi tatimor, me qëllim

mbështetjen e shpenzimeve publike për arsimin, shëndetsinë, mbrojtjen sociale, rritjen e pagave e pensioneve, investimeve në infrastrukturë, bujqësi, energji dhe drejtime të tjera të cilat gjenerojnë zhvillim dhe të ardhura. Njëkohësisht, programimi i drejtë i të ardhurave synon të mbështesë planifikimin e niveleve të duhura të deficitit buxhetor, atij primar, si dhe mbajtjen nën kontroll dhe reduktimin gradual të borxhit publik.

Ky program bazohet në përmirësimin e politikave tatimore dhe administrimit fiskal, duke zgjeruar bazën e tatimit dhe minimizuar informalitetin në ekonominë e vendit. Programi i të ardhurave merr në konsideratë gjithashtu faktorët që mund të impaktojnë zhvillimet ekonomike në vitin 2024 përfshirë edhe risqet e mundshme që mund të shfaqen (inflacioni, kursi i këmbimit të monedhave dhe ndikimi i tyre mbi importet dhe eksportet, çmimet, investimet, energjia elektrike etj.).

Në programimin e të ardhurave nga Tatimet, Doganat dhe Kontributet e Sigurimeve për vitin 2024, janë marrë në konsideratë faktorët kryesorë me ndikim në buxhet, përfshirë efektin e pritshëm të rritjes ekonomike dhe indeksit të çmimeve mbi këto të ardhura, politikat e reja fiskale si dhe efektet e përmirësimit të administrimit tatimor e doganor, përfshirë luftën ndaj informalitet, e shoqëruar kjo me përmirësime ligjore, me qëllim rritjen e nivelit të pajtimit vullnetar të tatimpaguesve me ligjin.

Metodologjia e programimit të të ardhurave është bazuar në modelet e njohura të projeksionit, dhe në analizën e detajuar të faktorëve që ndikojnë në secilën taksë, tatim apo kontribut. Modeli i përdorur bazohet në parashikimet makroekonomike për periudhën 2024 – 2027 e në vijim në lidhje me rritjen ekonomike nominale të projektuar, indeksin e çmimeve të parashikuar, lëvizjet e mundshme të kursit të këmbimit të monedhave, fluksin e pritshëm dhe analizën e importeve të grup produkteve kryesore, si dhe analizat e serive kohore për çdo taksë. Parashikimet e të ardhurave marrin në konsideratë gjithashtu edhe efektet e politikave fiskale që do implementohen, si dhe efektet e projektuara për rritjen e të ardhurave bazuar në aktivitetet dhe operacionet që do zbatohen në kuadrin e përmirësimit të administrimit tatimor dhe doganor.

Në planifikimin e të ardhurave janë marrë në konsideratë të ardhurat e pritshme të vitit 2023, faktorët që kanë ndikuar mbi këto të ardhura të pritshme dhe shkaqet e diviacioneve nga programimi fillestar, si dhe janë harmonizuar faktorët e pritshëm makroekonomikë, me treguesit kryesorë që mund të ndikojnë mbi taksa dhe tatime specifike. Janë analizuar sasitë dhe çmimet e mallrave kryesorë të importit dhe prodhimit vendas që gjenerojnë deri në 90% të vlerës së të ardhurave totale, si dhe tendenca e ecurisë së tyre të pritshme për vitin në vijim . Treguesit kryesorë për projektimin e të ardhurave përfshijnë:

- Rritjen ekonomike nominale të PBB-së, duke analizuar këtë efekt në mënyrë të integruar me faktorë të tjerë për çdo taksë në veçanti, të ndërlidhur me të dhënat historike dhe projeksionet e çmimeve në tregjeve ndërkombëtare. Rritja ekonomike e projektuar është kalkuluar që të impaktojë zërat e tatimeve, taksave dhe kontributeve, duke aplikuar koeficientin e elasticitetit si tregues i reflektimit të rritjes ekonomike mbi të ardhurat e buxhetit;
- Indeksi i projektuar i çmimeve i cili është reflektuar në ato zëra tatimesh që llogariten sipas metodës ad valorem;
- Kursin e pritshëm të vlerësuar të këmbimit të dy monedhave kryesore: USD dhe Euro me lekun, me qëllim llogaritjen e bazës së llogaritjes së detyrimeve tatimore për mallrat e importit dhe eksportit;
- Çmimet në bursë të mallrave me peshë si karburantet, energjia, mineralet, etj. të cilat kanë ndikim të ndjeshëm në të ardhurat e buxhetit;

- Vlerësimet mbi bazën e analizave të sasive të pritshme të importit dhe eksportit të mallrave.

Në vitin 2024, të ardhurat totale të buxhetit të shtetit parashikohen të arrijnë 674.7 miliardë lekë, nga këto, të ardhurat tatimore 633.7 miliardë lekë dhe brenda zërit të të ardhurave tatimore, të ardhurat që mblidhen nga tatimet dhe doganat 447 miliardë lekë. Ndërkohë, të ardhurat nga kontributet për sigurimin shoqëror dhe sigurimin shëndetësor, planifikohen të jenë 156.7 miliardë lekë.

Krahasuar me të pritshmin e vitit 2023, të ardhurat totale të buxhetit rriten +19.5 miliardë lekë, ndërkohë që të ardhurat tatimore nga tatimet, doganat dhe kontributet, pa marrë në konsideratë të ardhurat one off të vitit 2023, programohen të rriten rreth +8.25% ose +45 miliardë lekë.

Të ardhurat tatimore dhe doganore, përfshirë kontributet e sigurimeve janë projektuar bazuar në analizën e trendit historik shumëvjeçar të tyre, realizimit të pritshëm në vitin 2023 dhe faktorizimit të të gjithë elementëve që do ndikojnë në të ardhurat e vitit 2024 përfshirë efektet nga: rritja ekonomike, indeksi i çmimeve, politikat e reja fiskale, si dhe të ardhurat shtesë nga mirëadministrimi. Ky parashikim është analizuar dhe korrigjuar me efektet e mundshme të faktorëve të tjerë relevantë përfshirë koeficientin e elasticitetit, tipologjinë e çdo lloj takse e tatimi etj.

Faktorët që janë marrë në konsideratë të cilët ndikojnë në rritjen e të ardhurave për vitin 2024 përfshijnë:

- Kuadrin makroekonomik për vitin 2024 ku është parashikuar rritja e Prodhimit të Brendshëm Bruto prej 3.8%, dhe indeksi i çmimeve 3%. Këta tregues janë analizuar të kenë efekte në mënyrë të integruar me faktorë të tjerë për çdo taksë në veçanti, të ndërlidhur me të dhënat historike dhe projeksionet e çmimeve në tregjeve ndërkombëtare tek taksat ad-valorem si Tatimi mbi Vlerën e Shtuar, Renta Minerare dhe Taksa Doganore. Në projeksion janë përfshirë, faktorë që lidhen edhe me kursin mesatar të pritshëm të këmbimit EUR/ALL dhe USD/ALL, si dhe çmimet e vlerësuara të bursës për mineralet, nënproduktet e naftës etj.
- Paketa Fiskale 2024, me propozime të cilat gjenerojnë të ardhura shtesë në zërin e Akcizës, Tatimin mbi të Ardhurat nga Profesionet si dhe nga Taksat nacionale.
- Të ardhurat që do gjenerohen në formën e të ardhurave nga paga dhe kontributet si rezultat i zbatimit nga Qeveria të reformës në fushën e pagave, ku në vitin 2024 do ekzekutohet pjesa kryesore e kësaj reforme, nëpërmjet fondit të planifikuar nga buxheti prej 29 miliardë lekësh për rritjen e pagave të mjekëve, infermierëve, mësuesve, policëve, ushtarakëve, dhe niveleve të mesme dhe të ulta të administratës qendrore dhe lokale.
- Të ardhurat e projektuara që do gjenerohen nga përmirësimi në administrimin e tatimeve, taksave dhe detyrimeve të kontributeve, hapa të cilat janë parashikuar edhe në kuadër të hartimit të Strategjisë Afatmesme të të Ardhurave.

Tabela 7 **Projeksioni i të ardhurave Tatime+Dogana+Kontribute**

(në milionë lekë)

	Përshkrimi	Taksa
1	Realizimi i pritshëm 2023 (pa të ardhurat one off)	558,200
2	Të ardhura shtesë nga rritja ekonomike	15,000
3	Të ardhura shtesë nga indeksimi i çmimeve	4,000
4	Të ardhura shtesë nga masat e reja fiskale	7,000
5	Të ardhura shtesë nga reforma e pagave	12,000
6	Të ardhura shtesë nga përmirësimi në administrim	7,500

7	Shuma e faktorëve (2-6)	45,500
8	Projeksion 2024 (1+7)	603,700
	Rritja e të ardhurave 2024 krahasuar me 2023	+ 8.15 %

Tabela 8 **Treguesit makro 2024**

(në milionë lekë)

1	PBB 2024	2,434,311
2	Rritja ekonomike reale	3,8%
3	Koeficienti i elasticitetit (KE)	70%
4	Rritja e të ardhurave nga rritja ekonomike 3,8% x 70%	2,66%
5	Inflacioni	3%
	Rritja e të ardhurave nga indeksi cmimeve 3% x 70%	2,1%
6	Efektet e paketës fiskale në miliard leke	7
7	Efektet në mld leke nga miradministrimi 0,3% e PBB-se	7.5

Parashikimi i të ardhurave sipas zërave për vitin 2024

Të ardhurat nga “T.V.SH-ja” parashikohet të jetë rreth 211.2 miliardë lekë, 11.2 miliardë lekë ose 5.6% më shumë se pritshmëria për vitin 2023. Burimet e rritjes së TVSH-së në vitin 2024 përfshijnë:

- Rritjen e të ardhurave nga TVSH që gjeneron rritja ekonomike shtesë dhe indeksi i çmimeve;
- Fokusimi për rritjen e të ardhurave nga sektorë në ekspansion si turizmi, akomodimi dhe gjithë sektorët e tjerë të zinxhirit ekonomik që furnizojnë turizmin;
- Përmirësimin e administrimit të TVSH-së nga sistemi i fiskalizimit dhe konsolidimi i faturimit elektronik.

Të ardhurat nga “Tatimi mbi Fitimin Korporativ” programohen të jenë +3 miliardë lekë ose +6% më shumë krahasuar me të pritshmin e vitit 2023 (të zhveshur nga faktori one – off, taksa e veçantë mbi prodhuesit e energjisë elektrike). Parashikimi i tatimit mbi fitimin korporativ për vitin 2024 bazohet në:

- Deklarimin në mars të vitit 2024 të balanceve financiare të vitit 2023, vit në të cilin, bazuar edhe në parametrat ekonomikë të identifikuar si rritja e qarkullimit, operatorët ekonomikë kanë realizuar të ardhura dhe fitime të larta, e cila do të reflektohet në pagesat e detyrimeve të tatimit mbi fitimin nga industri të tilla si turizmi, ndërtimi etj. të cilat kanë pasur rritje të fluksit të të ardhurave.
- Forcimin e kontrollit të deklaratave, bazuar në kriteret e riskut.
- Efektet e paketës fiskale 2024.

Të ardhurat nga “Akciza” programohen 63.6 miliardë lekë, + 4.6 miliardë lekë ose +7.8% më shumë se i pritshmi i vitit 2023. Faktorët kryesorë në parashikimin e të ardhurave nga akciza lidhen me:

- rritja e nivelit të akcizave për shkak të indeksimit dhe zbatimit të skemës së rritjes për duhanet;
- rritjen e sasive të importit, prodhimit vendas dhe konsumit të mallrave të fortë si karburante, cigare, pije alkoolike, verë, birra etj, kjo edhe për shkak të rritjes shumë të madhe të fluksit të turistëve në vend;
- forcimin e luftës kundër informalitetit, nëpërmjet kontrollit rigoroz të subjekteve të akcizës;
- reduktimit të përjashtimeve dhe rimbursimeve nga kjo taksë;

- efekteve të paketës fiskale që parashikojnë rritjen e akcizës së cigareve sipas grafikut dhe indeksimin e akcizës së produkteve të tjera sipas metodologjisë në fuqi.

Të ardhurat nga “Tatimi mbi të Ardhurat Personale” parashikohen 65.2 miliardë lekë, me rritje prej +9.2 miliardë lekë ose +16.4% më shumë se pritshmëritë për vitin 2023. Në parashikimin e të ardhurave nga tatimi mbi të ardhurat personale janë marrë në konsideratë:

- efektet e reformës së pagave në sektorin shtetëror, rritja e të cilave do gjenerojë të ardhura shtesë nga tatimi mbi pagat;
- rritjen e numurit të punëmarrësve dhe pagës mesatare në sektorin privat, i cili për shkak të lëvizjeve është i detyruar të ndjekë rritimin e rritjes së pagave në sektorin shtetëror;
- rritjen e të ardhurave nga kategori të tjera si tatimi mbi dividendët, tatimi mbi qeradhënien, tatimi nga bizneset e shërbimeve profesionale etj;
- rritjen e të ardhurave nga futja në skemën e taksimit të të ardhurave nga turizmi dhe akomodimi të subjekteve që nuk janë të regjistruara dhe deklaruara si njësi akomoduese.

Të ardhurat nga “Taksa Nacionale dhe të tjera” programohen në nivelin 44.3 miliardë lekë. Parashikimet për këtë taksë për vitin 2024 janë +8% ose + 3.3 miliardë lekë më shumë se i pritshmi 2023, efekte që pritet të vijnë nga rritja ekonomike në tërësi, taksat e reja të liçensimit të lojrave të fatit, rritja e konsumit të karburanteve që gjneron taksat e qarkullimit dhe karbonit etj.

Të ardhurat nga “Taksa Doganore” në vitin 2024 programohet 9 miliardë lekë, në rritje + 0.2 miliardë lekë ose 2.3% më shumë se i pritshmi për vitin 2023. Në programimin e të ardhurave janë marrë në konsideratë efektet e rritjes së importeve të tatueshme, si dhe disa efekte minimale nga lëvizja e tarifave doganore.

Të ardhurat gjithsej nga “Kontributet e Sigurimeve Shoqërore e Shëndetësore” janë programuar të jenë 156,7 miliardë lekë, në rritje krahasuar me vitin 2023 për + 13.3 miliardë lekë, ose + 9.3%.

Rritja e programuar e të ardhurave mbështetet në këta faktorë:

- rritjen ekonomike të projektuar me efekt në punësim dhe kontribute;
- efekteve nga rritja e pagave dhe kontributeve si rezultat i zbatimit të reformës së pagave në administratë;
- forcimit të kontrollit të punës në të zezë, nivelit të pagës të deklaruar dhe deviacionit të saj nga paga reale që përfitohet;

Tabela 9 Tabela e të ardhurave të planifikuara (në milionë lekë)

Lloji i taksave	Fakt 2022	I Pritshmi 2023	Projeksioni 2024
TVSH Neto TOTAL	191,412	200,000	211,200
Tatimi mbi fitimin	47,683	59,000	53,700
Akciza	53,547	59,000	63,600
Tatimi mbi të ardhurat personale	44,983	56,000	65,200
Taksat Nacionale Total	44,821	41,000	44,300
Taksë doganore	8,447	8,800	9,000
TOTAL TATIME + DOGANA	390,893	423,800	447,000
Kontributet total	121,900	143,400	156,700

2.2 SHPENZIMET PUBLIKE

Totali i shpenzimeve publike për vitin 2024 programohet në nivelin **735.9 miliardë lekë** ose **30.2% e PBB**.

Shpenzimet e personelit për vitin 2024, reflektojnë koston aktuale të Administratës Publike, si dhe politikën e re të rritjes së pagave (nisur në 1 prill 2023). Fondi për vijimin e rritjes së pagave duke filluar nga 1 korrik 2024 është planifikuar në shumën 11 miliardë lekë dhe përfshin rritjen e pagës për punonjësit e sistemit shëndetësor, arsimorë, punonjësit me grada dhe nëpunësit e administratës publike. Shpenzimet totale për pagat në Administratën Publike janë planifikuar në masën **119.7 miliardë lekë** ose **4.9% e PBB**.

Shpenzimet për interesa parashikohen në nivelin **66.2 miliardë lekë** ose **2.7% të PBB**, duke përfshirë në të dhe një rezervë prej 5.3 miliardë lekë për të mitiguar risqet e mundshme nga luhatjet e normave të interesit, kursit të këmbimit etj.

Shpenzimet operative dhe të mirëmbajtjes për qeverisjen qendrore për vitin 2024 (pa përfshirë shpenzimet që realizohen nga institucione publike, që kanë si burim financimi të ardhurat jashtë limitit), janë parashikuar në masën **63.2 miliardë lekë** ose rreth **2.6% e PBB-së**. Në këtë zë është programuar mbështetja me prioritet e politikave ekzistuese të qeverisjes qendrore si: skema e fermerëve, mirëmbajtja e rrugëve nacionale, mirëmbajtja e sistemeve të IT, skemat për mbështetjen e zhvillimit ekonomik dhe mbështetje për arsimin e sportin.

Shpenzimet e buxhetit vendor për vitin 2024, janë parashikuar në masën **71.1 miliardë lekë**, me një rritje prej **10.4%** më shumë se buxheti i vitit 2023. Këto shpenzime për vitin 2024, zënë 2.9% të PBB-së nga 2.3% që zinin në vitin 2013. Transferta e pakushtëzuar për vitin 2024, krahasuar me vitin 2023 është **2.5 miliardë lekë** më shumë ose rreth **12%** më e lartë dhe krahasuar me vitin 2015 (viti para reformës administrativo-territoriale), është **12.1 miliardë lekë** më shumë ose rreth **92% më e lartë**. Në transfertën e pakushtëzuar të parashikuar për vitin 2024, **24.3 miliardë lekë**, do të shtohen edhe fondet prej **10.7 miliardë lekë** transfertë e pakushtëzuar sektoriale për funksionet e reja, si dhe **1.5 miliardë lekë** transfertë sektoriale për rritjen e pagave. Në total, në vitin 2024, granti nga buxheti i shtetit për pushtetin vendor do të jetë në shumën **36.5 miliardë lekë**.

Shpenzimet e fondeve speciale që përfshin shpenzimet totale për Fondet e Sigurimeve Shoqërore, Shëndetësore dhe kompensimin në vlerë të ish-pronarëve, janë planifikuar në vlerën prej **249 miliardë lekë** ose **10.2% e PBB**. Niveli i shpenzimeve për *Skemën e Sigurimeve Shoqërore* për vitin 2024, parashikohet në masën **178 miliardë lekë** ose **7.3% e PBB**. Nga ky fond, për indeksimin e pensioneve është parashikuar niveli prej **4.1 miliardë lekë** dhe **3.6 miliardë lekë** për bonusin e fundvitit për pensionistët. Ndërsa, shpenzimet e *Skemës së Sigurimeve të Kujdesit Shëndetësor* për vitin 2024 janë parashikuar në masën **58 miliardë lekë** ose **2.4% e PBB**.

Së fundi, shpenzimet për *Fondin e Kompensimit në vlerë të Pronarëve*, parashikohen në total në masën **5 miliardë lekë** ose **0.2% e PBB**.

Shpenzime të tjera sociale, përfshin fondet për pagesën e papunësisë, aftësisë së kufizuar, ndihmës ekonomike, dëmshpërblimin e ish-të përndjekurve politikë dhe bonusin e lindjeve.

- Shpenzimet për pagesën e papunësisë parashikohen në nivelin **800 milionë lekë**.
- Shpenzimet për pagesën e ndihmës ekonomike dhe aftësisë së kufizuar parashikohen në nivelin **26.25 miliardë lekë** ose 1.1% e PBB.
- Për ish-të përndjekurit është parashikuar një fond prej **1.2 miliardë lekë** ose 0.05% e PBB.
- Për bonusin e lindjeve është parashikuar një fond prej **2.2 miliardë lekë** ose 0.1% e PBB.

Shpenzimet për subvencione janë parashikuar në masën **1.85 miliardë lekë** duke u rritur krahasuar me një vit më parë. Këto shpenzime shkojnë për mbështetjen e sektorit të ujësjellës-kanalizimeve bazuar në performancën e tij, për nxitjen e punësimit, për të mbuluar një pjesë të shpenzimeve të veprimtarisë hekurudhore dhe veprimtarisë së shërbimeve qeveritare.

Niveli i Fondit Rezervë për vitin 2024, planifikohet në masën **2.5 miliardë lekë**, dhe përdoret për raste të paparashikuara.

Investimet Publike për vitin 2024 janë planifikuar në masën **5.3% e PBB** ose **128.5 miliardë lekë** (*duke përfshirë këtu dhe fondin e rindërtimit në shumën 7 miliardë lekë*). Në planifikimin e investimeve për vitin 2024 janë mbajtur në konsideratë të gjitha detyrimet kontraktuale për projektet e investimeve me financim të huaj dhe të brendshëm dhe do të ketë përparësi financimi i projekteve në vazhdim.

2.3 DEFICITI BUXHETOR

Në vitet e fundit, deri përpara goditjes nga pandemia, financat publike kishin hyrë në një trajektore të sigurtë dhe optimale të konsolidimit fiskal, e materializuar në parametrat më kyç të qëndrueshmërisë. Kjo u materializua në uljen e defiçitit të përgjithshëm buxhetor nga 5% të PBB në 2013 në poshtë nivelit prej 2% deri në vitin 2019. Ndërsa në vitin 2020 dhe 2021 si kundër-përgjigje kryesore për amortizimin prej pandemisë, u ndërmor një politikë fiskale mjaft ekspansioniste, duke sjellë për pasojë rritje të konsiderueshme të defiçitit të përgjithshëm buxhetor si dhe të borxhit publik.

Me synimin për të ruajtur të pacënuar kredibilitetin e financave publike në perceptimin e tregjeve financiare, element kyç ky i financave publike si një fundament makroekonomik, sidomos për vende të vogla dhe me nevoja ri-financimi buxhetor relativisht të larta siç është Shqipëria, u ndërmor një tjetër iniciativë ligjore në Korrik të 2020 duke përfshirë një rregull tjetër të ri fiskal në Ligjin Organik të Buxhetit (LOB), i cili sanksionon se balanca primare e buxhetit të qëndrojë së paku në një nivel të balancuar (pra, jo më e vogël se sa zero) duke filluar nga viti 2024 e në vijim.

Konsolidimi fiskal vijon të jetë objektivi themelor i politikës fiskale, në funksion të drejtpërdrejtë të sigurimit të stabilitetit makroekonomik të vendit, si një premisë thelbësore për sigurimin e një rritje ekonomike të qëndrueshme e gjithëpërfshirëse. Politika fiskale do të targetojë një trajektore rënëse të përvitshme të borxhit publik, ndërsa balanca primare do të rikthehet në nivel pozitiv prej vitit 2024 dhe do të vijojë pozitive në vijim, në përputhje edhe me rregullat fiskalë në LOB.

Në të njëjtën kohë, krahas konsolidimit fiskal, synojmë që të ruajmë një raport të shëndetshëm të shpenzimeve buxhetore korrente dhe kapitale, ku shpenzimet kapitale (pra, investimet publike) për periudhën 2024-2026 do targetohen të jenë mesatarisht rreth 4.9% e PBB në çdo vit buxhetor.

Defiçiti buxhetor për vitin 2024 planifikohet të jetë në nivelin 2.5% të PBB nga rreth 2.2% i pritshëm për vitin 2023. Balanca primare pritet të jetë pozitive në rreth 0.2%, në një përmirësim nga balanca primare neutrale (0%) që pritet për vitin 2023. Në vijim ky target do të jetë edhe ligjërisht i detyrueshëm, parashikuar në LOB, ku përcaktohet që duke filluar nga viti buxhetor 2024 e për çdo vit në vijim balanca primare të rezultojë jo më e vogël se sa zero (pra së paku e balancuar ose pozitive).

Balanca korrente fiskale (diferenca midis investime publike dhe defiçitit fiskal) do të jetë pozitive në vitin e ardhshëm 2024, në nivelin prej 2.7% të PBB nga një nivel i pritshëm përsëri pozitiv prej 3.7% këtë vit, në përputhje kjo me rregullin respektiv fiskal (“rregullin e artë” të buxhetit). Gjithashtu edhe borxhi publik bruto do vijojë trajektoren rënëse në përputhje me rregullin respektiv fiskal. Në vitin 2023 parashikohet që borxhi publik bruto të bjerë në rreth 61.5% të PBB dhe pritet të vijojë të bjerë më tej në rreth 59.8% në vitin 2024. Sipas skenarit bazë, borxhi publik bruto pritet të bjerë në rreth 58.9% në vitin 2026 dhe më tej në rreth 52.7% në vitin 2031.

PARIMET DHE RREGULLAT FISKALE

Në përputhje të plotë me obligimet që rrjedhin prej ligjit organik të buxhetit (LOB) nr. 9936 datë 26.06.2008, i ndryshuar, në ligjin e buxhetit 2024, ku projeksionet shtrihen deri në vitin 2026, materializojnë parimet dhe rregullat fiskale të mëposhtme:

1. Në çdo ligj vjetor të buxhetit, fillestar apo të rishikuar, si dhe në planifikimet e buxhetit afatmesëm, raporti i borxhit publik ndaj Produktit të Brendshëm Bruto do të planifikohet më i ulët se niveli i vlerësuar për vitin pararendës, deri atëherë kur niveli i borxhit të arrijë dhe qëndrojë poshtë nivelit 45% të Produktit të Brendshëm Bruto;

Në përputhje me këtë dispozitë (rregull fiskal) të LOB, ligji i buxhetit 2024 (-2026) **targeton çdo vit një nivel të borxhit publik total (bruto) në përqindje të PBB më të ulët se sa niveli i vitit pararendës.**

2. Vlera e Produktit të Brendshëm Bruto, nominale në lekë, e cila do të përdoret për llogaritjen e raportit të borxhit publik ndaj Produktit të Brendshëm Bruto për vitet buxhetore që planifikohen dhe për vitin pararendës, nuk mund të jetë më e lartë se vlera respektive e parashikuar ose vlerësuar në raportin “Perspektiva Ekonomike Botërore” (Ëorld Economic Outlook), të Fondit Monetar Ndërkombëtar, më i fundit i publikuar në kohën kur ligji vjetor i buxhetit dorëzohet për miratim në Kuvend. Kjo dokumentohet qartësisht në relacionin shoqëruar të ligjit vjetor të buxhetit;

Në përputhje me këtë dispozitë (rregull fiskal) të LOB, ligji i buxhetit 2024 - (2026) **bazohet në projeksionet e mëposhtme të PBB nominale, të cilat paraqiten në mënyrë krahasimore kundrejt projeksioneve të FMN të raportit “Perspektiva Ekonomike Botërore” (World Economic Outlook), të Tetorit 2022.**

Parashikimet e PBB nominale të MFE dhe FMN	(në miliardë lekë)					
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
			Para.	Para.	Para.	Para.
MFE	1,856.2	2,138.3	2,311.7	2,434.3	2,557.7	2,690.5
FMN	1,856.2	2,138.3	2,312.5	2,476.6	2,639.3	2,811.8
Diferenca MFE -FMN	0.0	0.0	-0.8	-42.3	-81.5	-121.3
(diferenca e vlerave të parashikuara duhet të jetë jo më e madhe se zero)						

3. Në çdo vit buxhetor të planifikuar duhet të përfshihet një kontingjencë e veçantë, prej jo më pak se 0.7 për qind e shpenzimeve totale të buxhetit, për të kompensuar rreziqe potenciale nga luhatjet në kurset e këmbimit ose normat e interesit, me ndikim në nivelin e borxhit.

Në përputhje me këtë dispozitë (rregull fiskal) të LOB, ligji i buxhetit 2024 - (2026) përfshin për çdo vit në një zë të veçantë të tij, emërtuar “Kontingjencë për luhatjet e normave të interesit, etj.” **një kontingjencë prej mbi 0.7% e shpenzimeve totale.**

4. Të ardhurat nga privatizimi nuk janë pjesë e procesit të programimit buxhetor. Në rastet e arkëtimit ato përdoren, jo më pak se 50%, për uljen e borxhit publik dhe pjesa tjetër për investime publike. Pas arritjes së nivelit të borxhit publik, sipas përcaktimeve të shkronjës “a”, të pikës 1, të nenit 4/1 të Ligjit Organik të Buxhetit nr 57/2016, përdorimi i të ardhurave të arkëtuara nga privatizimet përcaktohet në ligjin vjetor të buxhetit.

Në përputhje me këtë dispozitë (rregull fiskal) të LOB, ligji i buxhetit 2024 - (2026) **nuk përfshin të hyra nga privatizimet e mundshme.**

5. Masa e defiçitit buxhetor nuk mund të tejkalojë masën e shpenzimeve kapitale të parashikuara çdo vit në ligjin e buxhetit.

Në përputhje me këtë dispozitë (rregull fiskal – “rregulli i artë”) të LOB, defiçiti i targetuar në ligjin e buxhetit 2024- (2026) **është çdo vit më i ulët se sa shpenzimet kapitale të planifikuara.** Rrjedhimisht, balanca korrente e targetuar është pozitive në çdo vit.

6. Duke filluar që prej vitit buxhetor 2024 e në vijim, balanca primare buxhetore nuk duhet të rezultojë më e vogël sesa zero, përveçse në rastet e rrethanave të jashtëzakonshme që parashikohen në nenin 4/4, të këtij ligji.

Në përputhje me këtë dispozitë (rregull të ri fiskal) të LOB, **balanca primare në ligjin e buxhetit 2024- (2026) është pozitive (sufiçit primar), dhe do të vijojë të mbetet pozitive.**

3. MENAXHIMI I BORXHIT PUBLIK

Borxhi i qeverisjes qendrore gjatë periudhës janar-shtator të vitit 2023 përgjithësisht u karakterizua nga një ecuri pozitive, duke qenë në përputhje me objektivat makro-fiskale, buxhetin e planifikuar për vitin 2023 dhe objektivat e Strategjisë Afatmesme të Menaxhimit të Borxhit (SAMB).

Huamarrja gjatë periudhës janar-shtator 2023 u realizua në linjë me buxhetin e vitit 2023, si edhe përgjithësisht në linjë me Planin e Huamarrjes së vitit 2023. Nëpërmjet huamarrjes u mundësua rifinancimi i borxhit ekzistues, si edhe financimi i pjesëshëm i deficitit të planifikuar për vitin 2023. Huamarrja në terma bruto u realizua në vlerën 367.6 miliardë lekë, nga të cilat 81.5% (ose 299.7 miliardë lekë) u financuan nëpërmjet burimeve të brendshme dhe 18.5% (ose 67.9 miliardë lekë) nëpërmjet burimeve të huaja.

Për sa i përket raporteve të kostos dhe riskut, gjatë periudhës janar-shtator 2023, Ministria e Financave dhe Ekonomisë në kuadër të mirëmenaxhimit të borxhit ka vijuar përpjekjet në drejtim të reduktimit të ekspozimit ndaj risqeve duke mbajtur koston në nivelin më të ulët të mundshëm. Gjatë kësaj periudhe, menaxhimi i risqeve të portofolit të borxhit ka mundur të evoluojë kryesisht në drejtim të objektivave strategjike afatmesëm duke shfaqur përmirësim në pjesën më të madhe të treguesve të riskut, krahasuar me fundin e vitit 2022. Përmirësimi i mëtejshëm i strukturës së borxhit, kryesisht në aspektin e reduktimit të ekspozimit ndaj riskut të rifinancimit dhe riskut të normave të interesit do vijojë të mbetet fokusi kryesor në menaxhimin e borxhit, në mënyrë që tregues të këtyre risqeve të tregojnë përmirësim të mëtejshëm në periudhat në vijim.

Në përputhje me objektivat e Strategjisë Afatmesme të Menaxhimit të Borxhit, gjatë periudhës janar-shtator 2023 u vijua me aktivitete në drejtim të zhvillimit të tregut të titujve shtetërorë. Në vazhdim të angazhimit të ndërmarrë në lidhje me përmirësimin e mëtejshëm të tregut primar dhe zhvillimin e tregut sekondar të titujve shtetërorë, kanë vijuar praktikat që kontribuojnë në krijimin e madhësive referencë dhe konsolidimin e kurbës së yield-it. Pas një viti sfidues si 2022, ku kërkesa e tregut të brendshëm nuk mbuloi plotësisht vlerën e huamarrjes të synuar nga Ministria e Financave dhe Ekonomisë, gjatë periudhës janar-shtator 2023, kërkesa për letra me vlerë të qeverisë ka qenë e kënaqshme dhe ka tejkalluar nevojat e qeverisë për huamarrje të brendshme.

Gjatë pjesës së mbetur të vitit 2023, dhe vitit 2024 menaxhimi i borxhit do të ketë në fokus plotësimin e nevojave për huamarrje, duke mbajtur në konsideratë përmirësimin e mëtejshëm të strukturës së borxhit (*kryesisht strukturën e portofolit të borxhit të brendshëm*) në drejtim të uljes së ekspozimit ndaj risqeve, si edhe mbajtjes së kostos në nivelet më të ulëta të mundshme sipas kushteve aktuale të tregjeve financiare. Në tregun e brendshëm, nëpërmjet titujve afatshkurtër do të synohet kryesisht rifinancimi i titujve ekzistues. Ndërkohë, nëpërmjet titujve afatgjatë do të synohet të mbulohet financimi i deficitit. Financimi i huaj do të shërbejë si plotësues i burimeve të brendshme dhe përveç të tjerash edhe si optimizues i kostove të borxhit.

4. POLITIKAT SEKTORIALE DHE PËRFITIMET PËR QYTETARIN

BUJQËSIA DHE ZHVILLIMIT RURAL

• **Prioritetet 2024-2026**

Prioritetet e sektorit të bujqësisë, për periudhën afatmesme 2024-2026, janë si më poshtë:

- Garantimi i sigurisë ushqimore, shëndetit dhe mirëqenies së kafshëve, dhe shëndetit të bimëve përmes adoptimit të standardeve përkatëse të BE-së në kuadrin normativ vendas;
- Konsolidimi i pronësisë mbi tokën bujqësore, administrimi i qëndrueshëm, ruajtja e saj nga dëmtimi, gërryerja, shpërdorimi dhe faktorë të tjerë;
- Nxitja e tregut të tokës dhe konsolidimi i fermës bujqësore duke rritur sipërfaqen dhe nxitur kooperimin;
- Mbështetje për agroindustrinë;
- Mbështetje për tregjet dhe marketingun e produkteve bujqësore dhe blegtorale;
- Administrimi i sistemit të ujitjes nëpërmjet kujdesit, sigurimit dhe administrimit të qëndrueshëm të sistemit të ujitjes dhe shmangia e përmytjeve;
- Mbështetje financiare dhe asistencë teknike për fermerët.
- Zhvillimin e qëndrueshëm të sektorit të peshkimit dhe akuakulturës, shfrytëzimin e përgjegjshëm të burimeve peshkore dhe kapaciteteve të flotës së peshkimit si dhe ngritjen e një sistemi kontrolli dhe inspektimi për peshkimin në det, në tokë dhe në të gjithë zinxhirin e tregut.

• **Rezultatet që synohet të arrihen për periudhën afatmesme 2024-2026**

Në fushën e “*Infrastrukturës së Ujitjes dhe Kullimit*”, synohet të realizohet:

- Rritja e % së fermerëve që përfitojnë nga përmirësimi i infrastrukturës ujitëse dhe kulluese ndaj totalit të fermerëve në sipërfaqen potencialisht të ujtitshme nga 73% në vitin 2023, në 76% në vitin 2026;
- Përqindja e sipërfaqes ujitëse ku fermerët kanë akses për ujë për ujitje, kundrejt sipërfaqes potencialisht të ujtitshme (360 000 ha) nga 73% në vitin 2023, në 76% në vitin 2026;
- Përqindja e hidrovoreve të rehabilituara/ndërtuara/rikonstruara, kundrejt totalit të nevojshëm (14 hidrovorë) nga 64% në vitin 2023, në 75% në vitin 2024, në 80% në vitin 2025 dhe në 85% në vitin 2026;
- Përqindja e sipërfaqes kulluese, që i kryhet procesi ciklik normal i pastrimit të rrjetit kryesorë kullues (1 herë në 5-6 vjet) , kundrejt sipërfaqes potencialisht të kullueshme (280 000 ha) nga 16% në vitin 2023, në 18 në vitin 2026;
- 35 000 hektarë sipërfaqe ujitëse me infrastrukturë kryesore të përmirësuar/mirëmbajtur (si proces ciklik vjetor ne ha) në vitin 2023 në 40 000 hektarë.
- Vepra të mbrojtjes nga përmytja të rehabilituara/ndërtuara (argjinatura gjatësore dhe penele tërthorë), kundrejt totalit të nevojshëm (300 km) nga 35% në 41% në vitin 2026.

Në fushën e *Zhvillimit Rural duke mbështetur Prodhimin Bujqësor, Blegtoral, Agroindustrial dhe Marketingun*”, synohet të realizohet:

- Zhvillimi i sektorit të bujqësisë dhe atij rural në Shqipëri, për të përmirësuar performancën e tyre ekonomike dhe kushtet e jetesës në zonat rurale, për t'i përgatitur këta sektorë për anëtarësimin e ardhshëm në BE, duke rritur:
 - ✓ Numrin e të punësuarëve në bujqësi dhe agropërpunim (nga 565 954 të punësuar të parashikuar në vitin 2024 në 568 000 të punësuar në vitin 2026).
 - ✓ Aktivitetet promovuese të produkteve shqiptare në bujqësi, blegtori dhe agropërpunim.
 - ✓ Rritja e volumit të eksportit të produkteve bujqësore dhe të agropërpunimit nga 50.7 miliardë lekë në vitin 2024 në 58.6 miliardë lekë në vitin 2026.
- Përmirësimi i konkurrueshmërisë së bujqësisë dhe industrisë agro-ushqimore si dhe përmirësimi i cilësisë së jetës përmes nxitjes së shumëllojshmërisë së veprimtarive ekonomike në zonat rurale, nëpërmjet:
 - ✓ Shtimit të numrit të përfituesëve nga masat mbështetëse në bujqësi nga 7.000 përfitues në vitin 2023 në 13.900 përfitues në vitin 2026, si dhe rritja e numrit të përfituesve nga Skema e Subvencionit të naftës për bujqësinë nga 31.000 përfitues në vitin 2023 në 32.500 përfitues në vitin 2026.
 - ✓ Rritjes së numrit të çertifikimeve dhe testeve të farave dhe fidanëve që hidhen në treg, për të siguruar inpute cilësore për bujqësinë në tregun shqiptar.

Në fushën e *“Sigurisë Ushqimore dhe Mbrojtja e Konsumatorit”* synohet fuqizimi i sistemit të kontrollit dhe inspektimit, duke përfshirë të gjithë zinxhirin ushqimor nga ferma në tavolinë nëpërmjet:

- ✓ Kontrolleve dhe monitorimeve të sëmundjeve infektive dhe zoonotike në kafshët e gjalla duke ulur në këtë mënyrë numrin e kafshëve të prekura nga Brucelozja, nga plasja dhe nga tuberkulozi.
- ✓ Do të vijojë zbatimi i politikave të shëndetit dhe mirëqenies së kafshëve të gjalla, si dhe programet e parandalimit, kontrollit, eliminimit deri në çrrënjosjen e sëmundjeve infektive në kafshë, sipas përcaktimeve të legjislacionit veterinar, nëpërmjet:
 - ✓ Kryerjes mesatarisht së rreth 317 mijë gjurmimeve dhe kontrolleve tek kafshët përgjatë vitit 2024-2026
- Rritja e numrit të çertifikatave të unifikuara për eksport nga 60 në 75 në vitin 2026.
- Uljes së numrit të jokonformiteteve të konstatuara nga 6500 në 6300 në vitin 2026.

Në fushën e *“Mbështetjes për Peshkimin”* synohet:

- ✓ Menaxhimi i peshkimit dhe akuakulturës duke mbështetur sektorin me politika strukturore për tregjet, politikat tregtare dhe politikat ndërkombëtare me qëllim zhvillimin e aktivitetit të peshkimit në përputhje me standardet e BE duke garantuar konkurrueshmërinë, mbrojtjen e resurseve, nëpërmjet:
 - ✓ Rritjes së numrit të kontrolleve të inspektoriatit të peshkimit në subjektet e peshkimit nga 2300 në vitin 2023 në 2450 në vitin 2026.
 - ✓ Menaxhimit të 7 porteve dhe ekonomive duke bërë të mundur rritjen e produktivitetit të resurseve nëpërmjet menaxhimit të programeve të ripopullimit me raste.

- ✓ Kryerjen e raporteve për një monitorim sa më të saktë të aktiviteteve të lidhur me peshkimin, akuakulturën dhe molusqet.

ZHVILLIMI EKONOMIK

Gjatë periudhës 2023-2026 prioritetet në fushën e mbështetjes së zhvillimit ekonomik do të jenë:

- Promovimi i Shqipërisë si destinacion investimesh nëpërmjet organizimit dhe pjesëmarrjeve në panairë ndërkombëtare dhe road shëë promovuese, vizita në kompani (after care), në kuadër të zbatimit të aktiviteteve të parashikuara në Strategjinë e Zhvillimit të Biznesit dhe Investimeve (BIDS) 2021-2027;
- Ndërmarrja me sukses e aktiviteteve promovuese për nxitjen e investimeve të huaja dhe të produkteve "Made in Albania";
- Rritja e përpjekjeve për të rritur konkurrueshmërinë e mikro-ndërmarrjeve, ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme, nëpërmjet aksesit në financë përmes Fondit të Zhvillimit për ndërmarrjet, të parashikuar në ligjin nr. 43/2022 "Për zhvillimin e ndërmarrjeve mikro, të vogla dhe të mesme"
- Nxitja e bashkëpunimit midis institucioneve arsimore dhe bizneseve, përmes aksesit të lehtë të informacionit;
- Zhvillimi i një qasje holistike në mbështetje të SME-ve në integrimin e zinxhirit të vlerave globale përmes pjesëmarrjes së Shqipërisë në Programin Evropian të Tregut të Përbashkët 2021-2027, në Shtyllën e SME-ve.

INFRASTRUKTURA DHE ENERGJIA

Prioritetet 2024-2026

- Zgjerimi i rrjetit të rrugëve kombëtare nëpërmjet, ndërtimit, rehabilitimit dhe sistemimit të rrugëve kombëtare dhe përveç kësaj kalimin në praktikat e mirëmbajtjes së rrugëve bazuar në performancë;
- Zgjerimi i aksesit dhe cilësisë së shërbimit të ujit të pijshëm dhe kanalizimeve përmes: (i) një portofoli të investimeve publike; dhe (ii) përmirësimit rrënjësor të menaxhimit të shoqërive aksionere të ujësjellës kanalizimeve, duke standartizuar parimet e qeverisjes së sektorit;
- Rritja e efikasitetit të energjisë kundrejt konsumit të përgjithshëm final të energjisë nëpërmjet shqyrtimit të programeve për promovimin e tregut, për penetrimin e teknologjive të përparuara si dhe rritjen e përdorimit të energjive të rinovueshme;

Rezultatet që synohet të arrihen për periudhën afatmesme 2024-2026

Programi "Transporti Rrugor"

- Për tre vitet e ardhshme, kontratat koncesionare që do të mbështeten me fonde nga buxheti i shtetit janë:

- Kontrata e Koncesionit për ndërtimin e Rrugës së Arbrit;
- Kontrata e Koncesionit për ndërtimin e Rrugës Milot – Morinë;
- Kontrata e Koncesionit për ndërtimin e Rrugës Orikum – Dukat, By Pass-Porti i Jahteve;
- Projektet kryesore për periudhën afatmesme janë sa vijon:
 - Ndërtim Tuneli i Llogarasë;
 - Porti Detar i Durrësit “Porto Romano”
 - Hekurudha Tiranë-Rinas dhe Linja Tiranë-Durrës;
 - Zgjerimi i aksit Elbasan-Qafë Thanë;
- 3532 km rrugë të mirëmbajtura sipas standardeve në vitet 2024-2026 në të gjithë territorin;

Programi “Ujësjiellës Kanalizime”

- Reduktimi i humbjeve në rrjet në nivel kombëtar në masën 57% në vitin 2026 nga 63% që parashikohet në vitin 2023;
- Orët mesatare të furnizimit me ujë të pijshëm synohet të rritet në 19 orë/dite në vitin 2026 nga 16 orë/ditë në vitin 2023;
- Orët e furnizimit me ujë në zonat bregdetare synohet të arrihet në 21 orë/ditë në vitin 2026 nga 18 orë/ditë në vitin 2023;
- Mbulimi me shërbim furnizimi me ujë të pijshëm zonë Urbane në 95.5% në vitin 2026 nga 94% në vitin 2023;
- Mbulimi me shërbim furnizimi me ujë të pijshëm zonë Rurale 67% në vitin 2026 nga 60% në vitin 2023;
- Mbulimi me kanalizime në zonat Urbane në 85% në vitin 2026 nga 83.5% në vitin 2023;
- Mbulimi me kanalizime në zonat Rurale 18% në vitin 2026 nga 13.5% në vitin 2023;
- Sasia e ujit të faturuar synohet të arrihet në 120 litër/ frymë/ditë në vitin 2026;
- Mbulimi me shërbimin e ITUN (kanalizime+gropa septike) synohet të arrihet në nivelin 18% në vitin 2026 nga 15.5% në vitin 2023;
- Përqindja e mbulimit të kostove të Ujësjiellës-Kanalizimeve me të ardhurat synohet të arrihet në vlerën 75% në vitin 2026 nga 64% në vitin 2023;

Programi “Mbështetje për Energjinë”

- Rritjen e përdorimit të Energjive të Rinovueshme nga 40% në vitin 2024 në 41% në vitin 2025;
- Rritja e efikasitetit të energjisë nga 7% në vitin 2024 në 7.5% në vitin 2025;
- Reduktim i mëtejshëm i humbjeve të energjisë elektrike në 20% në vitet 2024-2025;
- Rritja e prodhimit vendas të energjisë elektrike me 70% për vitet 2024-2025;
- Rritja e përdorimit të biokarburanteve në sektorin e transportit me 10% për vitet 2024-2025;

Programi “Mbështetje për Rrjetet e Komunikacionit”

- Rritjen e zhvillimit të infrastrukturës broadband në Republikën e Shqipërisë në 55% në vitin 2025 nga 44% që parashikohet në vitin 2024;
- Rritja e penetrimit broadband në nivel Republike të Shqipërisë në 65% në vitin 2025 nga 45% që parashikohet në vitin 2024.

Programi “Transporti Ajror”

- Rritjen e standarteve dhe performancës së Organit Kombëtar të incidenteve /Aksidenteve ajrore nëpërmjet investimeve për forcimin e kapaciteteve;
- Numri i investigime të kryera lidhur me parandalimin e incidenteve dhe aksidenteve ajrore parashikohen 6 investigime për çdo vit;
- Integrimi i aviacionit civil shqiptar në sistemet evropiane të transportit ajror, ku synohet përafrimi i legjislacionit 100% në vitin 2026;

Programi “Transporti Detar”

- Rritja e nivelit të investimeve dhe kapaciteteve përpunuese të porteve në masën 35% për vitet 2024-2025;
- Financimi i projektit të ri “Ndërtimi i Portit të ri tregtar Porto Romano Durrës” përgjatë 2024-2026;

Programi “Transporti Hekurudhor”

- Rehabilitimi i linjës hekurudhore Durrës - Terminali pasagjerëve Tiranë dhe ndërtimi i linjës hekurudhore Tiranë – Rinas;
- Zgjatim i rrjetit hekurudhor kombëtar në qendrën e kryeqytetit të Shqipërisë, Tiranë (Projekti i zgjatimit të linjës hekurudhore terminali i transportit publik - stacioni i trenit Tiranë si zgjatim i linjës hekurudhore Durrës – Tiranë)

Programi “Mbështetje për Burimet Natyrore”

- Synohet nxitja e rritjes së sektorit përmes promovimit dhe inkurajimit të zbulimit të burimeve të reja potenciale mineralmbajtëse, nëpërmjet kompanive vendase e të huaja, të vogla dhe të mesme;
- Rritja e lejeve minerare aktive në të cilat zhvillohet aktivitetet minerar konform standarteve në 595 leje në vitin 2026 nga 580 leje në vitin 2023;
- Studime mbi burimeve hidrologjike dhe minerare të pashfrytëzuara dhe parandalimin e rreziqeve gjeologo - mjedisore nëpërmjet monitorimit në 25 studime në vitin 2026;
- Përmirësimi i transparencës së biznesit në industrinë nxjerrëse, në mënyrë që të ardhurat nga ky biznes të kontribuojnë më shumë në zhvillimin e vendit.

Programi “Mbështetje për Industrinë”

- Rritja e nivelit të sigurisë së shfrytëzimit, mirëmbajtjes dhe përdorimit të produkteve/ pajisjeve / instalimeve;
- Rritja e standardeve të produkteve dhe sigurisë së pajisjeve / instalimeve me 20% për vitet 2024-2026;
- Reduktimi i rrezikut nga kimikatet e rrezikshme në 15% në vitin 2026.
- Rritja e numrit të mostrave të analizuar të naftës dhe nënprodukteve të saj, të prodhuara në vend dhe të importuara në masën 14 500 në vitin 2026;
- Rritja e standardeve të naftës dhe nënprodukteve të saj nëpërmjet përdorimit të aparaturave specifike testuese;

Programi “Planifikimi Urban”

- Zhvillimi i qëndrueshëm dhe i balancuar i territorit, duke zbutur pabarazinë rajonale, për garantimin e ekuilibrit midis interesave publike dhe private, në zhvillimin e territorit;

- Hartimin e rregullave dhe standardeve të projektimit në disa fusha si dhe përafrimit të legjislacionit me standardet e BE-së;

SHËNDETËSI

Prioritetet 2024-2026

Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale në sektorin e shëndetësisë do të prioritetizojë:

- ✓ Financimi i shërbimeve shëndetësore (parësore e spitalore);
- ✓ Qëndrueshmëria dhe përmirësimi i situatës financiare institucioneve shëndetësore e të mbrojtjes sociale, nëpërmjet përdorimit me efektivitet të burimeve të financimit, forcimit të kontrollit të shpenzimeve;
- ✓ Rritja e kosto-efektivitetit të listës së barnave e pajisjeve të rimbursueshme;
- ✓ Financimi i paketave të miratuara të shërbimit spitalor në spitalet publike e jopublike;
- ✓ Pagesat për kujdes shëndetësor, sipas marrëveshjeve ndërkombëtare të nënshkruara;
- ✓ Intensifikimi i punës për kostimin e shërbimeve të reja shëndetësore, në kujdesin shëndetësor, me synim ndryshimin e mënyrës së financimit të shërbimeve shëndetësore;
- ✓ Financimi i shërbimit të kontrollit bazë mjekësor bazë për të paktën 50% të numrit të shtetasve të moshës 35-70 vjeç.

Rezultatet që synohet të arrihen për periudhën afatmesme 2024-2026

- Mbulimi universal i popullsisë me shërbim shëndetësor duke parashikuar mesatarisht 6.76 milionë numër vizitash në periudhën 2024-2026, mbështetur në treguesit e sëmundshmërisë nga 6.4 milion vizita që parashikohen në vitin 2023;
- Ofrimi i shërbimit të kontrollit bazë (check-up) për mesatarisht 475 mijë pacientë në vit;
- Trajtimi me recetë rimbursimi mesatarisht 400 mijë pacientëve në vit, bazuar në treguesit e sëmundshmërisë si dhe politikat e përfitimit nga lista e rimbursimit të barnave, përgjatë periudhës 2024-2026.
- Mbështetja e politikës së rimbursimit të fishave të diabetit, ku synohet rritja e përfituesve të rimbursimit të fishave të diabetit në 52 600 përfitues në vitin 2026 nga 45 500 përfitues që parashikohen në vitin 2023;
- Numri i pacientëve të trajtuar mesatarisht 405 mijë pacientë për periudhën 2024-2026 nga 330 mijë pacientë që parashikohen për vitin 2023;
- Rritja e numrit të pacientëve që përfitojnë nga paketat e kardiokirurgjisë dhe kardiologjisë nga 9 720 pacientë që parashikohen në vitin 2024 në 10 100 pacientë në vitin 2026;
- Numri i pacientëve përfitues nga shërbimi i dializës për vitin 2026 parashikohet rreth 1 570 pacientë nga 1 442 pacientë që parashikohem të trajtohen për vitin 2024. Mesatarisht çdo pacient kryen 13 seanca në muaj. Për periudhën 2024-2026 parashikohet rritje e ndjeshme e numrit seancave për pacientët që përfitojnë nga trajtimi me dializë nga 225 mijë seanca në vitin 2024, në 245 mijë në vitin 2026;
- Trajtimi mesatarisht i 25 fëmijëve në vit më Sindromën Doën përgjatë periudhës 2024-2026.
- Reduktimit të kohës aktuale nga 13 ditë të pritjes për ekzaminime të rëndësishme (rezonancë magnetike, skaner etj) në 9 ditë në vitin 2026;
- Reduktimit të kohës aktuale për trajtimet kardiovaskulare nga 19 ditë në 14 ditë në vitin 2026;

- Depistimi për kancerin e gjirit respektivisht 5 550 gra me anë të mamografisë së lëvishme, për vitet 2024-2026 me synim parandalimin e rasteve duke rritur depistimin për kancerin e gjirit kundrejt totalit të grave (grup mosha 50-60 vjec) nga 15.2% në vitin 2023 në 30.3% në vitin 2026;
- Depistimi për kancerin e qafës së mitrës nga 11 000 gra në 13 000 përgjatë 2024-2026 me synim uljen e vdekshmërisë nga kanceri i qafës së mitrës nga 2.5/100 000 në vitin 2023 në 2.4/100 000 në vitin 2026.
- Gjatë periudhës 2024-2026 parashikohen të vaksinohen për gripin sezonal rreth 250,000 persona/çdo vit.
- Rritja e numrit të thirrjeve për urgjencë mjekësore të adresuara në njësitë e Urgjencës mjekësore nga 350 mijë thirrje në vitin 2023 në 400 mijë thirrje në vitin 2026, duke synuar me një kohë reagimi në 15 minuta për vitin 2026 nga 18 minuta në vitin 2023.

Investimet Publike në sektorin e shëndetësisë dhe mbrojtjes sociale për vitet 2024-2026:

- Vijimi i rikonstruksionit të godinës së Pediatrisë së Përgjithshme në QSUT me një financim të Bankës Botërore dhe Qeverisë Shqiptare me një vlerë prej 580 milion lekë;
- Vijimi i rikonstruksionit të poliklinikës së Spitalit të Elbasanit me një vlerë kontrate 157 milion lekë;
- Vijimi i rikonstruksionit të Poliklinikës së spitalit të Durrësit me një vlerë kontrate 115 milion lekë.
- Vijim i rikonstruksionit i Godinës së vjetër të Neonatologjisë dhe Obstetrikës dhe Ndërtimit të një godine të re në SUOGJ “Mbretëresha Geraldinë” me një vlerë kontrate 559,674 milionë lekë (me TVSH). Investimi parashikohet të mbyllet në vitin 2024;
- Vijimi i rikonstruksionit në Marternitetin nr.1 Tiranë, faza II me një vlerë prej 238 milion lekë;
- Në vitin 2024 parashikohet të nis rikonstruksioni në Spitalin Psikiatrik Elbasan me vlerë rreth 246 milion lekë. Në vitin 2024 parashikohet rreth 48 milion lekë dhe në vitin 2025 me rreth 192 milion lekë;
- Në vitin 2024 parashikohet të nis rikonstruksioni i godinës qendrore të Spitalit Rajonal Gjirokastrë vlera e plotë është parashikuar 473 milion lekë. Për vitet 2024-2025 do të financohet respektivisht 95 milion lekë dhe 200 milion lekë;
- Në vitin 2024 parashikohet të nis rikonstruksion i godinës qendrore së Spitalit të Korçës me vlerë të plotë 350 mln lekë për periudhën 2024-2026;
- Në vitin 2025 parashikohet të nis rikonstruksioni i Pediatrisë Infektive në QSUT (përforcim) me një vlerë 130 milion lekë.

MBROJTA SOCIALE

Në fushën e mbrojtjes sociale, Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale synon zbatimin me sukses të reformës së programit të përkujdesit social në tre shtyllat kryesore të tij: Ndihma Ekonomike, Aftësia e Kufizuar dhe Shërbimet Sociale. Më konkretisht synohet:

- Numri i familjeve dhe individëve në nevojë që pritet të përfitojnë nga skema e ndihmës ekonomike parashikohet të jetë mesatarisht 64 000 përfitues në vit, ku për vitet 2025-2026

parashikohet të ulet me 500 familje, ku synohet punësimi i anëtarëve në moshë pune të familjeve përfituese.

- Numri i përfituesve nga PAK dhe kujdestarëve të tyre parashikohet të shkojë në 159 mijë përfitues në vitin 2026 nga 161 mijë përfitues në vitin 2024, në zbatim të skemës së re të vlerësimit të aftësisë së kufizuar pra sipas modelit bio-psiko-social, bazuar në standardet e Organizatës Botërore të Shëndetit, synohet krijimi i një sistemi shërbimesh integruese, të cilat kombinojnë pagesat me shërbimet e përkujdesit social;
- Mbështetja e personave nga grupet e pafavorizuara përmes punësimit në ndërmarrjet sociale synohet të punësohen mesatarisht 60 persona çdo vit, me qëllim integrimin në tregun e punës të kategorive të ndryshme të grupeve të pafavorizuara nga pikëpamja sociale dhe ekonomike;
- Rritja e numrit të personave të punësuar në ndërmarrjet sociale në raport me numrin e anëtarëve në moshë pune në skemën e ndihmës ekonomike në 4% në vitin 2026;
- Rritja e përfituesve nga shërbimet sociale të financuara nga fondi social në 7 900 përfitues në vitin 2026 nga 7 338 përfitues që parashikohen në vitin 2023;
- Mbështetjen e fondit social për njësitë e vetqeverisjes vendore për ofrimin e shërbimeve të reja sociale territoriale për grupet në nevojë dhe mbështetjen e familjeve të NE me paketa sociale shëndetësore, duke synuar ofrimin e 49-52 shërbime në bashkitë e vendit. Parashikohet të përfitojnë 40 njësi të vetqeverisjes vendore në vitin 2026 nga 24 NJVQVV që parashikohen të përfitojnë në vitin 2023.
- Financimi i politikës për mbrojtjen e veçantë nga shteti, për gratë e papuna, me tre apo më shumë fëmijë të moshës deri në 18 vjeç, ku njëri prej fëmijëve është nën moshën 5 vjeç dhe familja ka të ardhura nën 100 000 (njëqind mijë) lekë në muaj, periudha e kujdesit ndaj fëmijës deri në moshën 5-vjeçare njihet si periudhë sigurimi për efekt përfitimi pensioni pleqërie dhe barrë lindjeje, duke synuar të përfitojnë 8 200 gra në vitin 2026 nga 5 580 gra që janë parashikuar në vitin 2023. Vlen të thesohet që 30% e tyre janë përfituese të skemës së ndihmës ekonomike;
- Rritja e grave dhe vajzave në nevojë të ri-integruara pas trajtimit në institucionet e përkujdesit social në 65 gra dhe vajza në vitin 2026 nga 50 gra/vajza që parashikohen në vitin 2023;
- Mbështetja e grave të dhunuara që përfitojnë nga skema e Ndihmës Ekonomike kundrejt totalit të kategorive të veçanta në 49% në vitin 2026 nga 43% që parashikohen në vitin 2023;

SIGURIMI SHOQËROR

Në fushën e Sigurimeve Shoqërore, për periudhën 2024-2026 synohet:

- Garantimi i mbulimit sa më të plotë të popullsisë së vendit me elementë të sigurimeve shoqërore të detyrueshme, të mbajtura në nivele të pranueshme.
- Vazhdimi i implementimi i reformës së pensioneve dhe përmirësimi i efikasitetit të ISSH në menaxhimin e fondeve të sigurimeve shoqërore të detyrueshme, suplementare dhe programore.
- Përsosjes së menaxhimit të skemës së sigurimeve shoqërore, sidomos të mbledhjes së të ardhurave kontributive si dhe shpërndarjes së drejtë të tyre në formën e përfitimeve, aty dhe atëherë kur lind e drejta.
- Vendosja e personave të siguruar dhe e përmirësimit të shërbimit ndaj tyre, në qendër të veprimtarisë së tij. Thellimi i procesit të modernizimit dhe lehtësimit të dhenjes së shërbimeve Në këtë kontekst, plotësimi i kërkesave të aplikanteve jo më vonë 30 -35 ditë nga data e aplikimit.

- Mbështetje aktive për shqiptarët që jetojnë dhe studiojnë jashtë vendit, duke i dhënë prioritet vendeve ku ka më shumë prezencë shqiptarësh.

❖ **Rezultatet e synuara për t'u arritur në periudhën 2024-2026:**

- Rritja e nivelit të përfitimeve të pensionistëve sipas rritjes së indeksit të çmimeve të mallrave të konsumit dhe të shërbimeve, të përcaktuar në shportën e pensionistëve. Fondet kontigjencë sipas viteve janë; Viti 2024 - 4,353 milionë leke; Viti 2025 - 4,767 milionë leke; Viti 2026 - 4,853 milionë leke.
- Mbulimi i efekteve financiare të shtesës natyrale të numrit të përfituesve e cila në harkun e tre viteve parashikohet të jetë rreth 45,000 përfitues, pra një shtesë neto me rreth 15 mijë persona në vit, me një efekt financiar rreth 19.9 miliardë lekë.
- Sistemi do të vazhdojë të mbështesë me të ardhura mesatarisht nga 800-835 mijë persona që kanë përfituar dhe përfitojnë pensione publike, pensione suplementare, si dhe një sërë të ardhura të tjera të parashikuara me ligje si dhe, vendime të veçanta dhe vendime kompensuese të Këshillit të Ministrave.
- Numri mesatar i kontribuesve në skemën e sigurimeve shoqërore parashikohet mbi 815-857 mijë persona me një rritje e cila mund të shkojë deri në masën 3% në krahasim me vitin 2022.
- Shkalla e mbulimit të popullsisë në moshë punë (kontribues / popullsi në moshë pune) do të jetë mbi 43%.
- Pjesa e kontributeve të sigurimeve shoqërore ndaj totalit të fondeve të alokuara për skemat e sigurimeve shoqërore do të arrijë të mbulojë mesatarisht rreth 65 % të totalit;
- Raporti kontribues/përfitues në periudhën afatmesme është 1.4 gjatë periudhës afatmesme 2024-2026.

Sistemi i Sigurimeve Shoqërore

Sistemi i sigurimeve shoqërore është fokusuar dhe synon:

- ✓ përmirësimin e vazhdueshëm të skemave aktuale, nëpërmjet forcimit të shtyllës publike të pensioneve e forcimit të një lidhje më të drejtpërdrejtë midis kontributeve të paguara dhe përfitimeve të ardhshme,
- ✓ futjen graduale të skemave të përfitimeve suplementare të menaxhuar nga subjekte jo publike,
- ✓ zhvillimin e forcimit të skemave të sigurimeve suplementare profesionale dhe vullnetare,
- ✓ rritjen e efikasitetit dhe përmbushjes së funksioneve të ISSH-së nëpërmjet shtimit të kapaciteteve drejtuese, informatizimit të sistemit në përgjithësi të proceseve të punës dhe të informacionit arkivor,
- ✓ përmirësimin e shërbimit proklient.

Realizimi i objektivave të sipërcituar bëhet përmes menaxhimit me efikasitet dhe efektivitet të tre skemave:

✓ **Skema e Sigurimit të Detyrueshëm:**

Mbulon me fonde transfertat për individët nga pensionet publike, rastet e paafësisë së përkohshme në punë, rastet e barrëlindjeve, rastet e aksidenteve në punë, në momentin e lindjes së të drejtës dhe nevojës për to. Gjithashtu, mbulon mbledhjen dhe administrimin e të ardhurave nga kontributet e fermerëve dhe të siguruarve vullnetarisht, administrimi i kontributeve dhe i transfertave me destinacion nga Buxheti i Shtetit në buxhetin e ISSH, si dhe administrimin e të gjithë informacionit që lidhet me të drejtat e fituara të kontribuesve në skemën e sigurimit shoqëror të detyrueshëm.

✓ **Skema e Sigurimit Suplementar**

Mbulon transfertat fondeve shtetërore për individët që kanë kryer funksione kushtetuese, ish ushtarakët dhe policisë së rendit, si dhe mbështetje për ata individë që kanë statusin e profesorit, naftëtarit, metalurgut, si dhe punonjësve që kanë punuar në miniera.

✓ **Skema Kompensuese të shtetit dhe trajtimeve të veçanta**

Mbulon transfertat fondeve shtetërore në buxhetet individuale të pensionistëve dhe personave të tjerë rezidentë që përfitojnë nga programe kompensuese shtetërore ose trajtime të veçanta financiare si personat nën statusin "Dëshmor i Atdheut", punonjësit e ndërmarrjeve ushtarake, për pilotët fluturues në pension, etj.

Buxheti i ISSH-metodologjia e përgatitjes

Llogaritjet për përgatitjen e buxhetit të ISSH-së kalon nëpër të gjitha hapat e kryerjes së një parashikimi. Kjo konsiston në:

- ✓ mbledhjen dhe analizën e të dhënave;
- ✓ hartimin e bashkësisë së supozimeve për periudhën që parashikohet;
- ✓ plotësimin e të dhënave në periudhën bazë dhe supozimet në periudhën e parashikimit;
- ✓ ekzekutimin e modelit dhe kryerjen e parashikimeve;
- ✓ marrjen e rezultateve dhe analizën e tyre.

Prioritetet 2024-2026

Ministria e Arsimit dhe Sporteve do të vijojë zhvillimin e reformave në arsim, mbështetjen e arsimit bazë, të mesëm të lartë, orientimin e kurikulave ndaj nevojave të tregut të punës dhe modernizimin e tyre, zhvillimin profesional të mësuesve nëpërmjet trajnimit, promovimit dhe zgjerimi i teknologjisë së informacionit dhe komunikimit në edukim.

- **Rritjen e numrit të fëmijëve që ndjekin arsimin parashkollor**, si dhe përfshirjes së klasës përgatitore në arsimin e detyrueshëm;
- **Reduktimin e numrit të klasave kolektive**;
- **Sigurimin e shërbimit të transportit**, si dhe mbulimin e shpenzimeve të transportit të 36 mijë fëmijëve dhe nxënësve që kanë vendbanimin e tyre mbi 2 km nga shkolla, si dhe transportin për rreth se 12 mijë mësuesve që punojnë mbi 5 Km nga vendbanimi/qendra e përhershme e punës në shkollë,
- **Ofrimi i teksteve shkollore falas** për rreth 252 mijë nxënës që ndjekin arsimin bazë nga klasa e parë në klasën e nëntë, si dhe tekste shkollore falas për rreth 16 mijë nxënës nga shtresa sociale në nevojë në arsimin e mesëm të lartë;
- **Ofrimin e bursave financiare apo kuotë ushqimore/financiare** për 3500-3600 nxënës me nevoja të veçanta si dhe fëmijëve më me ndikim në uljen e braktisjes shkollore, të nxënësve të arsimit para-universitar nga shtresat sociale në nevojë;
- **Hartimin e programeve specifike për arsimimin e grupeve të pa favorizuara**. Deri në vitin 2026, çdo fëmijë rom dhe egjiptian, do të regjistrohet në shkollë, 100% e tyre do të mbarojnë arsimin e detyruar dhe 70% më shumë vajza e djem romë dhe egjiptianë do të përfundojnë të arsimin e mesëm të lartë.
- **Përmirësimin e infrastrukturës shkollore**, shkolla dhe konvikte të reja sipas standardeve të miratuara;
- Zhvillimin dhe zbatimin e kurrikulave bazuar në standarde të krahasueshme me vendet e BE-së, nëpërmjet: zbatimit të kurikulës së re në të gjithë sistemin e arsimit parauniversitar si dhe përgatitjes së teksteve specifike për nxënësit e pakicave kombëtare;
- **Fuqizimin e TIK-ut në arsim**, nëpërmjet: hartimit të një platforme dhe plani kombëtar veprimi për zbatimin e TIK-ut në arsim si dhe krijimit të një infrastrukture të qëndrueshme, gjerësisht të përdorshme të burimeve digjitale në shkolla;
- **Përfshirja e gjuhës së huaj (gjuhës angleze)** që në klasën e parë të arsimit fillor dhe nga klasa e tretë dy gjuhë të huaja, nga të cilat gjuha angleze si dhe një gjuhë tjetër e huaj me zgjedhje;
- Rritja e fondeve grant për IAL publike **“Pakti për Universitetet”**, përmes financimit me përparësi për ngritjen e infrastrukturës dhe investimeve në kampuse universitare, garantimin e fondeve për mbështetjen studentore/bursat e studentëve nga shtresat sociale në nevojë, studentë që ndjekin degët në programet prioritare të përcaktuara me VKM si dhe studentëve ekselentë në IAL publike;

- **Financimi me bursa financiare në masën e pagës minimale të miratuar me VKM i studentëve ekselentë** si dhe ato që studiojnë në programe të përcaktuara **prioritet kombëtar**, si dhe mbështetja e IAL-ve publike me fonde grant në kuadër të programeve të ndërkombëtarizimit; MAS do të mbështes hapjen e programeve të studimit në gjuhë angleze në të gjitha universitetet shqiptare.
- **Edukimi nëpërmjet sportit** si një faktor efikas në përmirësimin e shëndetit e të mirëqenies për qytetarët përmes sigurimit të një shërbimi cilësor nëpërmjet sportit elitare dhe sportit në tërësi në institucionet arsimore duke kontribuar kështu dhe në forcimin e statusit të të rinjve shqiptarë në të gjitha fushat e jetës.
- **Klasat e profilizuara sportive** - Do të rritet numri i klasave të profilizuara sportive në mënyrë progresive në të gjithë vendin.
- Plani për zhvillimin e sistemit arsimor do të pajisë studentët shqiptarë me dije dhe aftësi të konkurrese me bashkëmoshatarët e tyre në BE. Shkollat profesionale dhe universitetet do të përgatisin qytetarin e mirë dhe punonjës të suksesshëm të vitit 2030-të.
- Me investimet në laboratorë për kërkimin shkencor dhe me sigurimin e integritet akademik dhe shkencor të universiteteve, do të përmirësohet cilësia e produktit universitar, ndërsa diploma e secilit student do të mbartë vlerën që duhet ta ketë.
- Me investimet infrastrukturore në kampuset universitare, do të përmirësohet eksperiencia studentore dhe do të inkurajohen të rinjtë të ndjekin ëndrrat e tyre në kampuset universitare shqiptare.

Rezultatet që synohet të arrihen për periudhën afatmesme 2024-2026

Për arsimin parauniversitar për periudhën 2024-2026 synohet si më poshtë :

- Të sigurohet rritja e aksesit të fëmijëve 3-6 vjeçarë në masën 85% në arsimin parashkollor deri në vitin 2026.
- Të realizohet trajnim çdo vit i mesatarisht 37.9% i mësuesve në Arsimin Bazë dhe rreth 208 mësuesve nga diaspora si dhe mesatarisht 1500 mësues ndihmës për fëmijët me Aftësi të Kufizuar;
- Të sigurohet standardi 3.5 - 5m² për nxënës dhe sigurimi i të gjitha standardeve;
- Të rritet përqindja e nxënësve Romë dhe Egjiptian, që u ofrohen tekste shkollore falas 100% për çdo vit;
- Të rritet numri i psikologëve dhe punonjësve socialë të trajnuar nga 200 në vitin 2023 në 500 deri në vitin 2026.
- Të ruhet raporti nxënës për mësues në arsimin bazë me mesatarisht 11.8 përgjatë periudhës 2024-2026,
- Të rritet numri i nxënësve Romë e Egjiptian që ndjekin arsimin parashkollor nga 2060 në vitin 2023 në 2400 nxënës në vitin 2026;

- Do të ndërtohen ose rikonstruktohen rreth 70-80 objekte arsimore të arsimit bazë me rreth 1000-1200 klasa/laboratorë ku parashikohet të përfitojnë rreth 20 000 -25 000 nxënës dhe 1500-2000 punonjës mësimorë;
- Krijimi i fondit të bibliotekave shkollore për rritjen e mundësisë dhe aksesit në libra sidomos për fëmijë nga shtresa sociale në nevojë në arsimin bazë ku parashikohet të përfitojnë rreth 30 000 -45 000 nxënës dhe 3000-4000 punonjës mësimorë;
- Vijon projekti i Smart Lab-ve. Ndërkohë që gjatë vitit 2023 janë finalizuar 100 laboratorët e parë SMART nëpër shkolla në 34 qytete dhe janë përfshirë 270 klasa të para me 7076 nxënës;
- Deri në vitin 2026, 90% e nxënësve që mbarojnë arsimin bazë të regjistrohen në një nga format/llojet e arsimit të mesëm;
- Në vitin 2026, 100% e shërbimit arsimor realizohet vetëm me një turn (08.00-15.30);
- Rreth 16 mijë Nxënës të Arsimit të mesëm të lartë ju sigurohen tekstet shkollore falas (klasa 10 deri në klasën12) çdo vit përgjatë 2023-2026;
- Raporti mësues/nxënës në arsimin e mesëm krahasuar me mesataren e rajonit deri në vitin 2026 të shkojë 10.9.
- Të rritet përqindja e nxënësve që ndjekin arsimin e mesëm publik nga 82% në vitin 2024 në 90% në vitin 2026;
- Të rritet përqindja e vajzave që ndjekin arsimin e mesëm të lartë publik në zonat rurale nga 26.5% në vitin 2023 në 30% në vitin 2026.
- Do të ndërtohen ose rikonstruktohen rreth 50-60 objekte arsimore në arsimin e mesëm me rreth 600-800 klasa/laboratorë ku parashikohet të përfitojnë rreth 20 000 -23 000 nxënës dhe 1500-2000 punonjës mësimorë;

Për arsimin e lartë dhe kërkimin shkencor për periudhën 2024-2026 parashikohet sa më poshtë:

- 100 programe studimore të akredituara në tre ciklet e studimit në IAL, çdo vit përgjatë periudhës 2024-2026;
- Të sigurohet standardi një vend pune në laborator kërkimorë shkencorë për dy studentë, në përputhje me parimet e barazisë gjinore;
- Të rritet numri i studentëve në ciklin e dytë dhe të tretë të studimeve në IAL publike nga 24 123 studentë në vitin 2023 në 28 000 studentë në vitin 2026.
- 100% e të dhënave të stafit akademik, të studentëve, të karrierës akademike, diplomimit, janë transparente dhe të sigurta, në regjistrin elektronik kombëtar.
- 100% e studentëve ekselencë, studentë në nevojë të përfitojnë bursa e studentore në 2024-2026;
- 90% e stafeve me kohë të plotë të departamenteve të jenë me grada/tituj në 2026, në përputhje me parimet e barazisë gjinore.

- Raporti mesatar student/pedagog për të tre cikle e studimit të arrijë 17, në vitin 2026.
- Financimi i projekteve të rëndësishme për rindërtimin/ndërtimin e godinave të Fakultetit të Inxhinierisë së Ndërtimit, Kampusit të Universitetit të Tiranës, Fakultetit Gjeologji-Miniera, Tiranë, Fakulteti i Shkencave Mjekësore dhe Teknike në Universitetin e Elbasanit, Fakulteti i studimeve profesionale në Universitetin e Durrësit si dhe financimi i 80-100 projekteve me donatorë të huaj në kuadër të mbështetjes së kërkuesve të rinj.
- Numrit i kërkuesve deri në vitin 2026 të arrijë treguesit mesatare për kërkues në OECD;
- Të arrihet standardi 7 kërkues për çdo 1000 të punësuar në vitin 2026;
- Të rritet me 10-15% në vit numri i Aplikimeve nga programet bilaterale dhe Programin Horizon Europe 2020;
- Rritja e numrit të projekteve inovative për periudhën 2024-2026.

Për sportin dhe rininë për periudhën 2024-2026 parashikohet sa më poshtë:

- Mbështetje financiare për rreth 26 federata sportive nga 44 federata gjithsej në vit,
- Rritje e numrit të sportistëve të licensuar në federata shqiptare të sportit, në 34000 deri në vitin 2026, në përputhje me parimet e barazisë gjinore;
- Numri i pjesëmarrjeve në aktivitetet ndërkombëtare, 300 aktivitete ndërkombëtare në vitin 2026 nga 150 të parashikuar në vitin 2023;
- Numri i medaljeve në aktivitetet ndërkombëtare, mesatarisht 44 medalje përgjatë viteve 2024-2026;

ARSIMI PROFESIONAL DHE PUNËSIMI

Strategjia Kombëtare e Punësimit dhe Aftësive 2023 - 2030 është dokumenti kryesor i politikës në fushën e punësimit dhe zhvillimin e aftësive në vend me objektiv kryesor në fushën e AFP-së, “Rritja e nivelit të aftësive të grave dhe burrave në moshë pune”. Objektivat strategjik të periudhës 2023-2030 renditen si më poshtë vijon:

1. Zhvillimi i ofertës së Arsimit dhe Formimit Profesional (AFP) më relevant, fleksibël, qeverisur bazuar në fakte e që garanton vijueshmëri;
2. Forcimi i mekanizmave të garantimit dhe zhvillimit të cilësisë në sistemin e AFP-së;
3. Përfshirja në mënyrë sistematike dhe të vijueshme e sektorit privat në qeverisjen, zhvillimin dhe ofrimin e AFP-së;
4. Nxitja e mundësive gjithëpërfshirëse për të nxënëit gjatë gjithë jetës;
5. Njohja e të nxënëit të mëparshëm joformal dhe informal;
6. Transformimi digjital dhe i gjelbër i sistemit të AFP-së.

Arsimi profesional ofrohet në 30 ofrues të arsimit profesional. Këto institucione ofrojnë 26 drejtime mësimore, 87 profile profesionale dhe në total numri i nxënësve në arsimin profesional për vitin 2022-2023 është 15 141 nxënës nga të cilët 2,344 janë vajza. Trendi i regjistrimeve vijon të jetë konstant në vitet e fundit. Numri i nxënësve që përfundojnë klasat e 9-ta nga viti në vit vjen në ulje, kështu edhe pse

në aspektin absolut numri i të rregjistruave është në të njëjtat nivele, në aspektin relativ shifra vjen në rritje për nxënësit që ndjekin arsimin profesional nga 13-14% në vitin 2013 në reth 17.7 % në vitin 2023.

Prioritetet për periudhën afatmesme 2024-2026:

- Modernizimi i infrastrukturës së ofruesve publik të AFP-së, në përputhje me parimet e ekonomisë së gjelbër dhe transformimit digjital ;
- Konsolidimi i kontekstit ligjor dhe institucional për një model të alokimit dhe disbursimit të buxhetit për ofruesit publikë të AFP-së;
- Rioriganizimi i rrjetit të ofruesve publikë të AFP-së, në kontekstin e zhvillimit të ekosistemit të ofertës së AFP-së;
- Përditësimi i Katalogut Kombëtar të Kualifikimeve Profesionale, në përputhje me kërkesat për aftësitë dhe profesionet e të ardhmes;
- Promovimi dhe nxitja e pjesëmarrjes së grupeve të veçanta në AFP (vajza, PAK, romë dhe egjiptianë etj.)
- Zbatimi i plotë i procesit të akreditimit për të gjithë ofruesit publikë të AFP-së, si dhe ofrues privatë që ofrojnë kualifikime profesionale të niveleve 2-5 të KSHK-së, bazuar në standardet dhe kriteret e cilësisë sipas modelit të akreditimit;
- Zhvillimi i qasjes dhe modelit të inspektimit në AFP të harmonizuar me kornizën e garantimit dhe zhvillimit të cilësisë;
- Konsolidimi i sistemit të kualifikimit fillestar dhe zhvillimit të vazhduar profesional të mësimdhënësve për të përmirësuar aftësitë teknike (profesionale) dhe në shërbim të tranzicionit të gjelbër dhe digjital, në shërbim të mësimdhënies cilësore;
- Zhvillimi dhe zbatimi i mekanizmit të garantimit të cilësisë të ofruesve në zhvillimin e vazhduar profesional për mësimdhënësit e kulturës profesionale;
- Angazhimi i sektorit privat në Këshilli Kombëtar i AFP-së për të lehtësuar kontributin aktiv të komunitetit të biznesit dhe partnerëve socialë në reformën e AFP-së;
- Vlerësimi i nevojave të individëve të rritur për të nxënë gjatë gjithë jetës;
- Akreditimi i ofruesve të njohjes së të nxënimit të mëparshëm;
- Zbatimi i sistemit të njohjes së të nxënimit të mëparshëm joformal dhe informal;
- Monitorimi dhe vlerësimi i sistemit të njohjes së të nxënimit me qëllim përmirësimin e tij;
- Zhvillimi dhe operacionalizimin i autonomisë financiare të ofruesve AFP-së;
- Krijimi i qasjes së ofrimit të AFP-së me kohë të pjesshme;
- Zbatimi i ofertës së AFP-së në formë të kombinuar .

Rezultatet që synohet të arrihen për periudhën afatmesme 2024-2026

- Rritja e aksesit në Arsimin e Mesëm Profesional duke synuar që në vitin 2026 të tërhiqen 20% e nxënësve që ndjekin ciklin e Arsimit e Mesëm, nga 17.7% që parashikohet të arrijë në fund të vitit 2023;
- Rritjen e përqindjes të të punësuarve pas diplomimit në shkollat e mesme profesionale në 58% të totalit që mbarojnë studimet në vitin 2026, krahasuar me 47.5% në vitin 2023;
- Rritjen e numrit të nxënësve që vijjnë nga zonat rurale të cilët ndjekin studimet në shkollat e mesme profesionale, nga 43% e totalit në vitin 2023 në 46% e totalit në vitin 2026;
- Rritjen e numrit të nxënësve me romë dhe egjiptian që ndjekin studimet në shkollat e mesme profesionale nga 670 nxënës në vitin 2023 në 800 nxënës në vitin 2026.

Prioritetet për periudhën 2024-2026

Në fushën e Turizmit, Ministria e Turizmit dhe Mjedisit ka për qëllim kthimin e Shqipërisë në një destinacion tërheqës turistik, cilësor dhe të qëndrueshëm, duke shfrytëzuar potenciale dhe burime lokale, duke u fokusuar në atë çka është unike në vendin tonë. Ndërsa për fushën e Mjedisit, synohet sigurimi dhe përmirësimi i cilësisë së mjedisit, në dobi të brezave të sotëm dhe të ardhshëm, si dhe sigurimin e kushteve për zhvillimin e qëndrueshëm të vendit.

Prioritetet për periudhën 2023-2026:

- ✓ Diversifikimi i produktit turistik për të arritur një turizëm gjithëvjeter duke promovuar gjerësisht Shqipërinë në komunitetin ndërkombëtar si një destinacion i denjë për konkurruar globalisht;
- ✓ Sigurimi e zhvillimi i qëndrueshëm i zonës bregdetare, nëpërmjet ofrimit të shërbimit të pastrimit gjatë sezonit turistik, me qëllim rritjen e turistëve të huaj;
- ✓ Zhvillimi i produkteve dhe shërbimeve të reja në turizëm, si dhe përmirësimi i imazhit të vendit duke promovuar produkte lokale;
- ✓ Kthimi i trendit pozitiv në Pyje duke synuar rritjen e volumit të përgjithshëm të fondit pyjor prej 11 milionë metër kub ose rreth 20% më shumë të volumit të përgjithshëm aktual;
- ✓ Përdorimin e burimeve pyjore në mënyrë të qëndrueshme duke e kthyer në element qendror në vlerën e paketës turistike në bregdet, mal, historik e kulturor;
- ✓ Rritja e sipërfaqes se zonave të mbrojtura;

Rezultatet që synohen të arrihen gjatë periudhës 2024-2026:

- Rritja e kontributit direkt që ka Turizmi në Produktin e Brendshëm Bruto;
- Rritja e përpjesës së punësimit në sektorin e Turizmit ndaj totalit të të punësuarve në vend;
- Ofrimi i incentivave për rritjen e numrit të bizneseve në sektorin e agriturizmit.
- Diversifikimi i produktit turistik për të arritur një turizëm gjithëvjeter;
- Arritja e përmirësimeve të matshme të cilësisë së ajrit sipas përcaktimeve në strategjinë kombëtare të ajrit;
- Përmirësimi i performancës së menaxhimit të integruar të mbetjeve;
- Rritja e sipërfaqes se zonave të mbrojtura në 24% deri në fund të vitit 2026;
- Rritja e përqindjes së mbetjeve që shkojnë në landfille sanitare kundrejt mbetjeve të hedhura në venddepozitime të hapura në 69%;
- Rritja në përqindje e mbetjeve të ricikluara në 19% në vitin 2026 nga 15% të parashikuar në vitin 2023,
- 67% e grave në fund të vitit 2026 informohen mbi ndryshimet klimaterike në zonat e mbrojtura;
- Niveli i punësimit në sektorin e turizmit deri në 8.6% deri në vitin 2026;
- Rritja e numrit të turistëve hyrës në zonat e mbrojtura në 4.8 milionë në vitin 2026 nga 3.8 milionë të parashikuar në vitin 2023;
- Rritja e numrit të strukturave akomoduese nga 1550 në vitin 2023 në 1700 në vitin 2026;
- Kontributi i Turizmit në PBB të shkojë në 32% në vitin 2026 nga 29.5% të parashikuar në vitin 2023.

Prioritetet 2024-2026:

Në fushat e kulturës dhe trashëgimisë kulturore do të prioritetizohet:

- Përmirësimi dhe zgjerimi i tregut kulturor nëpërmjet një legjislacioni në dobi të krijuesve, krijimtarisë artistike e kulturore dhe trashëgimisë kulturore, si dhe hartimi i paketës së re të skemës së mbështetjes së projekteve të Ministrisë të Kulturës;
- Ruajtja dhe mbrojtja e trashëgimisë kulturore materiale dhe jomateriale – pasuri kombëtare e popullit shqiptar në breza;
- Mbështetja e krijimtarisë dhe aktivitetit krijues të artistëve shqiptarë përmes rritjes së aktiviteteve kulturore dhe përfshirjes së artistëve;
- Promovimi dhe përfaqësimi i vlerave të artit dhe trashëgimisë kulturore shqiptare, materiale dhe shpirtërore në evenimentet e rëndësishme ndërkombëtare;
- Zbatimi me sukses i Platformës kombëtare “Edukimi përmes artit” nga të gjitha institucionet e Artit dhe Trashëgimisë dhe në sistemin para universitar.
- Forcimi i partneritetit publik dhe privat për realizimin e projekteve rijetëzuese në qendrat e trashëgimisë kulturore kombëtare;
- Mbështetja e krijimtarisë dhe aktivitetit krijues të artistëve shqiptarë përmes rritjes së aktiviteteve kulturore dhe përfshirjes së artistëve, kryesisht të rinj nga Universiteti i Arteve, Tiranë (UART), në zbatim edhe të Paktit për Universitetin/ Studentët.
- Përmirësimi i gjendjes fizike të monumenteve të kulturës përmes ndërhyrjeve të vazhdueshme në të gjithë vendin, përmirësimi i infrastrukturës në Muzetë Kombëtarë, Parqe Arkeologjike si dhe përmirësimin i gjendjes fizike të monumenteve të kulturës përmes ndërhyrjeve të vazhdueshme në të gjithë vendin.
- Edukimi përmes librit dhe veprimtarive bibliotekare, pasurimi i fondit bibliotekar në të gjithë rrjetin e bibliotekave në mbarë vendin, me qëllim rritjen dhe edukimin e lexuesit.
- Rritja e aksesit të publikut në Muze, Monumentet e kulturës, ansambleve arkitektonike, qyteteve muze, qendra historike, zonave dhe parqeve arkeologjike në funksion të turizmit kulturor.

Rezultatet që synohet të arrihen për periudhën afatmesme 2024-2026

Për Trashëgiminë kulturore

- Restaurimi dhe mirëmbajtja e trashëgimisë arkitektonike dhe peisazhit, duke përfshirë restaurimin e disa linjave muzeale, si edhe përshtatjen me standarde bashkëkohore. Rritja e numrit të objekteve të trashëgimisë arkitektonike dhe peisazhit të restauruara dhe mirëmbajtura nga 155 në vitin 2023 në 156 në vitin 2026.
- Rritja e aksesit të publikut në Muze, Monumentet e kulturës dhe Parqe Arkeologjike në funksion të turizmit kulturor (nr. Vizitorësh), nga 185 200 vizitorë në vitin 2023 në 230 mijë turistë në 2024; në 235 mijë turistë në 2025 dhe 2026.
- Rritja e numrit të objekteve të regjistruara në databazën kombëtare të trashëgimisë, nga 130 mijë objekte në vitet 2023-2024 dhe 140 mijë përkatësisht në vitet 2025 – 2026.

- Rritja e mbështetjes për aktiviteteve të fushës së trashëgimisë kulturore nga 107 aktivitete përgjatë viteve 2023-2024 në 110 aktivitete në vitet 2025-2026.
- Kthimi i rreth 23 objekteve në qendra historike për vitin 2024, në modele të qëndrueshme biznesi, që gjenerojnë të ardhura dhe punësim për komunitetin, duke planifikuar në rritje për vitin 2026 e konkretisht rreth 26 objekte.

Për Artin dhe Kulturën

- Rritja e aksesit në kulturë, e cila parashikon një rritje të vazhdueshme të numrit dhe cilësisë së aktiviteteve në të gjitha zhanret. Rrjet aktivitetesh që synojnë në konsolidimin e vlerave artistike, promovimin e Artit Shqiptar në arenën ndërkombëtare, mbështetja e aktiviteteve kulturore në mbarë vendin nëpërmjet thirrjeve për aplikime në fushën e artit dhe kulturës librit dhe përkthimit.
- Prioritet do të jetë integrimi, angazhimi dhe promovimi i të rinjve më të evidentuar të kësaj fushe.
- Nxitja e konkurrencës artistike përmes audicioneve dhe konkurrimit publik krahasuar me një vit më parë.
- Zhvillimi i rreth 600 aktiviteteve nga kalendarët artistik të zhvilluara nga Institucionet qendrore publike të art – kulturës.
- Mbështetja e skenës së pavarur për të mundësuar edukimin përmes kulturës si dhe përfaqësimin e produktit artistik në arenën elitare ndërkombëtare.
- Mbështetja e 60 projekteve me thirrje në mbështetje e industrive krijuese duke respektuar barazinë gjinore, të drejtat e njeriut, grupet e marginalizuara dhe diversitetin kulturor në rang vendi.

Investimet Publike në sektorin e kulturës për vitet 2024-2026:

- Restaurimi, rikonstruksioni, riformulimi i Linjës muzeore në Muzeun Historik me qëllim funksionimin komod dhe me nivele standarde evropiane, të aktiviteteve që do të zhvillohen në këtë objekt.
- Restaurimi, Rikonstruksioni dhe Rehabilitimi i hapësirave në Muzeun e Arteve të bukura (Galerisë Kombëtare të Arteve).
- Ndërtimi i Qendrës Kombëtare Kulturore për Fëmijë dhe Teatri i Kukullave
- Ndërtimi i Godinës së Teatrit Tiranë.
- Restaurimi i "Kishë së Shën Kollit", Krutje e Sipërme, Lushnje.

DREJTËSIA

Prioritetet 2024-2026:

Ministria e Drejtësisë, në përputhje me Kushtetutën dhe ligjet, ushtron funksione dhe ka në kompetencë hartimin dhe ndjekjen e politikave, përgatitjen e akteve ligjore dhe nënligjore, si dhe ushtrimin e shërbimeve të nevojshme lidhur me sistemin gjyqësor, sistemin e ekzekutimit të vendimeve penale dhe civile, sistemin e shërbimeve të lira juridiko-profesionale, bashkëpunimin ndërkombëtar në fushën civile dhe penale, fushat e tjera të drejtësisë dhe të kompetencës së saj sipas ligjit, si dhe për bashkërendimin, harmonizimin dhe reformimin e legjislacionit shqiptar në tërësi.

Në funksion të përparësive kryesore të Ministrisë së Drejtësisë, janë përcaktuar dhe objektivat për realizimin e tyre për periudhën 2024-2026, të cilat janë:

✓ Jetësimi i Reformës në Drejtësi

- a) Funkcionalizimi i organeve të reja të drejtësisë.
- b) Përmirësimi i kuadrit ligjor dhe miratimi i akteve nënligjore për zbatimin e reformës në drejtësi.
- c) Zbatimi i reformimit të sistemit të drejtësisë për të miturit në konflikt me ligjin.
- d) Reformimi i shërbimeve publike, rritja e efikasitetit të tyre.
- e) Ndërmarrja e masave konkrete për një reformim legjislativ, institucional dhe strukturor për të gjithë ato institucione ligj zbatuese që mundësojnë që shqiptarët të marrin shërbime ligjore në kohë, sa më cilësore, profesionale dhe në mënyrë dinjitoze.
- f) Përmirësimi i sistemit të ndihmës juridike falas që çdo qytetar në pamundësi financiare dhe grupet në nevojë, të përfitojë nga ky shërbim në mënyrë cilësore.

✓ Forcimi i Luftës kundër Korrupsionit në Administratë;

- a) Përmirësimi i trajtimit të denoncimeve ndaj korrupsionit.

Rezultatet që synohet të arrihen për periudhën afatmesme 2024-2026

Ministria e Drejtësisë për periudhën 2024-2026 synon:

- Të ofrojë ndihmë juridike për rreth 3,000 gra e vajza në nevojë të cilat plotësojnë kushtet.
- Të realizojë rreth 18,500 akte ekspertimi të klasifikuara si; mjeko-ligjore, toksikologjiko-ligjore, biologjiko-ligjore dhe psikiatriko-ligjore, në përputhje me standartet europiane;
- Të përmirësojë kushtet në sistemin penitenciar dhe të ulë mbipopullimin në burgje. Përqindja e IEVP-ve që garantojnë kushtet e sigurisë, trajtimit dhe rehabilitimit të të dënuarve parashikohet të ruajë trendin 50% në fund të vitit 2026.
- Të mbahen në kushte të përshtatshme rreth 5,500 të dënuar burra, 86 të dënuara gra dhe 36 të dënuar të mitur, si dhe të trajtohen me shërbim shëndetësor 382 të dënuar të sëmurë;
- Të ri-integrohen nëpërmjet zhvillimit të programeve për rehabilitimin në shoqëri të paraburgosurve dhe të dënuarve në përputhje me standartet europiane, rreth 360 të dënuar burra, 2 të dënuara gra dhe 6 të dënuar të mitur;
- Norma e recidivitetit (burra) të ketë një trend konstant 18% ndër vite;
- Norma e recidivitetit (gra) të ketë një trend konstant 1% ndër vite;
- Norma e recidivitetit (të mitur) të ketë një trend konstant 1% ndër vite;
- Përqindja e të dënuarve të cilët punësohen pasi fitojnë lirinë, të ketë trend konstant përgjatë viteve, konkretisht në 11%;
- Të mbikqyrë në mënyrë efektive 6,880 burra, 790 gra dhe 186 të mitur gjatë shërbimit të provës.
- Realizimin e skemës së shpërndarjes së Fondit Special të Kompensimit nga 1,760 vendime të trajtuara me kompensim kundrejt totalit të vendimeve të Regjistrimit elektronik të ATP-së të parashikuar për vitin 2024, në 2,130 për vitin 2026.
- Rritjen e numri të titujve të ekzekutuara brenda afateve ligjore nga 11,103 në 2024, në 12,240 në vitin 2026.

- Garantimin e interesit më të lartë të fëmijëve, nëpërmjet vendosjes në familje të përhershme që përshtaten me nevoja specifike të secilit prej tyre, me synimin që 100% e totalit të biësimeve të rezultojnë të suksesshme.

POLITIKA E JASHTME

Prioritetet 2024-2026:

Ministria për Evropën dhe Punët e Jashtme formulon, përpunon dhe është zbatuesi kryesor i politikës së jashtme të shtetit shqiptar, në zbatim të programit të qeverisë. Ajo drejton dhe bashkërendon procesin e anëtarësimit të Republikës së Shqipërisë në Bashkimin Evropian. MEPJ në dialog dhe marrëdhënie me të gjithë partnerët ndërkombëtare, pasqyron të gjitha zhvillimet në Shqipëri, përfaqëson e mbron interesat kombëtare si dhe punon për interesat e shtetasve shqiptarë kudo që ata ndodhen, në të mirë të lirisë, sigurisë dhe mirëqënies së tyre.

Objektivat kryesorë që synohen të arrihen nga aktiviteti i Ministrisë për Evropën dhe Punët e Jashtme për vitin 2024-2026 janë:

- Vijimi i angazhimit politik e diplomatik të MEPJ dhe përfaqësuesive të veta në shtetet anëtare të BE për avancimin e negociatave për anëtarësimin në Bashkimin Evropian;
- Forcimi i dialogut me institucionet e BE, në të gjitha nivelet dhe formatet, lidhur me çështje të politikës së përbashkët të jashtme të sigurisë, përfshirë sanksionet e BE dhe zbatimin e tyre në territorin shqiptar;
- Vijim i komunikimit intensiv me vendet anëtare të KS për të siguruar bashkëpunim sa më të afërt dhe efektiv gjatë periudhës së shërbimit si anëtar jo i përhershëm i Këshillit të Sigurimit të OKB;
- Vijimësi e aktiviteteve në kuadër të NATO-s, si aleat i besueshëm dhe aktiv në mbështetje të vullnetit të Aleancës Atlantike, dhe unitetit të saj, për të siguruar dhe mbrojtur çdo pëllëmbë të territorit aleat. Synimi kryesor në këtë kuadër do të jenë përpjekjet politike dhe (në përputhje me kapacitetet ushtarake të vendit) ato praktike, në përfundimin më të madh të NATO-s në Lindje të territorit aleat. Shqipëria do të vijojë të kontribuojë që NATO të mbetet kolonë stabiliteti për gjeneratat e ardhshme.
- Pas përfundimit të suksesshëm të shërbimit dyvjeçar si anëtar jo i përhershëm i Këshillit të Sigurimit do të punohet fort për të ruajtur e shfrytëzuar në shërbim të interesave të vendit, profilin ndërkombëtar dhe reputacionin e fituar gjatë dy viteve të fundit në kuadër të KS dhe OKB.
- Forcimi i dimensionit të diplomacisë ekonomike në përmbajtje dhe mekanizma të reja, me një qasje pro-aktive dhe gjithëpërfshirëse, si mjet i suksesshëm dhe efektiv për të maksimizuar fitimet tona kombëtare në tregti dhe investime, rritjen e bashkëveprimit ekonomik me botën e jashtme, promovimin dhe mbrojtjen e interesave kombëtare ekonomike, nxitjen e zhvillimit ekonomik të qëndrueshëm të vendit dhe hapjen drejt qendrave të reja ekonomike botërore.
- Forcimi i marrëdhënieve me vendet e rajonit dhe bashkëpunimit rajonal;
- Konsolidim i marrëdhënieve me Kosovën, përmes G2G, zbatimit të marrëveshjeve të përbashkëta, angazhimit për njohjen e mëtejshme ndërkombëtare të shtetit të Kosovës, për pjesëmarrjen dhe anëtarësimin e saj në organizatat rajonale dhe ndërkombëtare, etj;
- Forcimi i kohezionit të shqiptarëve në rajon;
- Zhvillim i mëtejshëm i marrëdhënieve me vendet e tjera, me prioritet marrëdhëniet me partneret strategjike, vendet mike dhe aleate; hapja e ambasadave në Ukrainë dhe Azerbajxhan;

- Zbatimi i Strategjisë Kombëtare të Diasporës Shqiptare 2021 – 2025; mbështetja dhe organizimi i diasporës duke synuar rritjen e besimit të saj tek mekanizmat e zbatimit; regjistrimin e diasporës dhe rrjetëzimin e grupeve të profesionistëve në diasporë;
- Bashkëpunimi me partnerët ndërkombëtarë për të gjetur mundësi dhe zbatuar projekte që i sjellin shqiptarët e diasporës gjithmonë e më afër vendit të tyre. Marrëveshje me vende të ndryshme që synojnë të ndihmojnë dhe lehtësojnë jetën e përditshme të diasporës (marrëveshjet për njohjen e lejeve të drejtimit dhe ato për sigurimet shoqërore);
- Modernizimi i shërbimeve konsullore duke synuar përafrimin e diasporës me vendin, identifikimin e nevojave dhe problemeve të tyre dhe ndërmjetësimi për zgjidhjen e tyre në vendin pritës;

INTEGRIMI EUROPIAN

- Shqipëria synon hapjen e negociatave nga Komisioni Europian menjëherë pas finalizimit të procesit screening në muajin Nëntor 2023;
- Synohet zgjerimi dhe forcimi i strukturave negociuese dhe të lidhura me anëtarësimin/integrimin në BE, si dhe thithjen e fondeve të BE në Buxhetin e vitit 2024 e në vazhdim;
- Impakt të rëndësishëm në buxhetin e vitit 2024 dhe në vijim, pritet të ketë Plani i Rritjes për Ballkanin Perëndimor të shpallur në maj 2023 i cili do të mbështesë financiarisht angazhimin e vendit tonë dhe vendet e tjera të rajonit, për të siguruar nxitje të rritjes ekonomike në rajon, si edhe përshpejtimin e procesit të zgjerimit të Ballkanit Perëndimor. Ky plan do të bazohet sidomos në këto shtylla:
 - të nxisë rritjen dhe integrimin ekonomik me Tregun Unik të Bashkimit Evropian;
 - të nxisë integrimin ekonomik brenda Ballkanit Perëndimor nëpërmjet Tregut të Përbashkët Rajonal;
 - të përshpejtojë reformat themelore, që synojnë përshpejtimin e anëtarësimit në BE, përmirësimin e rritjes ekonomike dhe forcimin e stabilitetit rajonal
 - ky proces do të mbështetet nëpërmjet rritjes së asistencës financiare

MBROJTJA

Prioritetet 2024-2026:

Ministria e Mbrojtjes synon të përmbushë reformat e nisura dhe realizimin e detyrave kushtetuese të Forcave të Armatosura (FA), angazhimeve ndërkombëtare në kuadër të NATO-s, angazhimeve të FA në kuadër rajonal dhe në aftësitë trajnuese të vetë FA.

Me këtë buxhet, Ministria e Mbrojtjes synon:

- Modernizimin e kapaciteteve dhe infrastrukturës së FA duke:
 - zhvilluar kapacitetet e FA në përputhje me Planin Afatgjatë të Zhvillimit;
 - vijuar pajisjen e Forcave Tokësore me armatim të ri të ndërveprueshëm me aleatët në NATO;
 - zgjeruar investimet në infrastrukturë për përmirësimin e mjediseve të punës dhe ushtarake;
 - modernizuar pajisjet dhe sistemet kompjuterike.

- Vijimin e pjesëmarrjes në operacionet e NATO-s duke rritur nivelin e angazhimit të FA, në operacionet e Aleancës dhe pjesëmarrjen në misionet e iniciativat e reja që NATO mund të ndërmarrë.
- Zhvillimin dhe mbajtja në gatishmëri të kapaciteteve të FA për operacione të mbrojtjes kombëtare dhe kolektive, operacione në përgjigje të krizave, si dhe kapacitetet për përballimin e Emergjencave Civile, dhënien e ndihmës vendeve të rajonit në rast emergjencash civile në kuadrin e NATO-s, OKB-se dhe BE-së.
- Lartësimin e figurës dhe integritetit të ushtarakut, nëpërmjet zhvillimit të politikave të nevojshme në fushën e personelit, promovimit në karrierë, trajtimit të ushtarakut, rritjes së transparencës, llogaridhënies, si dhe eliminimit të korrupsionit në Forcat e Armatosura.

RENDI DHE SIGURIA PUBLIKE

Prioritetet 2024-2026

Ministria e Brendshme synon mbrojtjen e të drejtave dhe lirive të njeriut, si dhe garantimin e sigurisë së jetës, shëndetit dhe pronës së qytetarit, të cilat janë dhe prioritetet për veprimtarinë e Policisë së Shtetit, e cila do të ketë si togfjalësh kyç në veprimtarinë e saj, ‘kontrollin e territorit’ dhe ‘policimin në komunitet’, të realizuara në praktikë përmes riorganizimit të sistemit të prezencës së policisë në territor, në funksion të një kontrolli më efektiv të tij dhe transformimin rrënjësor të marrëdhënieve dhe shërbimit ndaj komunitetit. Gjithashtu, synon sigurimin e rendit publik, pronës publike e private, rritjen e parametrave të sigurisë rrugore, krijimin e një mjedisi të sigurt për komunitetin, nëpërmjet shërbimeve profesionale, në kohë dhe me cilësi dhe policimit me standardet më të larta të performancës.

Ministria e Brendshme synon të kontribuojë në përmirësimin e vazhdueshëm të Sigurisë së Personaliteteve Vendas dhe të Huaj, të Objekteve të Rëndësishme të Veçantë nëpërmjet rritjes së kapaciteteve menaxhuese dhe përputhjes me standartet europiane në fushën e sigurisë. Gjithashtu, Ministria e Brendshme synon konsolidimin e mëtejshëm të një sistemi bashkëkohor të dixhitalizuar të regjistrimit kombëtar të gjendjes civile (RKGJC), të sistemit të regjistrimit kombëtar të adresave (RKA) dhe sistemit të personalizimit dhe shpërndarjes së letërnjoftimit elektronik dhe pasaportës biometrike.

Rezultatet që synohet të arrihen për periudhën afatmesme 2024-2026

Përgjatë 3 viteve 2024-2026, Ministria e Brendshme do të përmbushë objektivat e saj përmes:

- Rritja e sigurisë publike dhe sigurisë rrugore përmes patrullimeve në rrugë dhe forcimi i kontrollit të territorit me policimin në komunitet duke synuar shpejtësinë e reagimit të shërbimeve policore në 13 minuta në vitin 2026 nga 17 minuta që parashikohet për vitin 2023;
- Rritja e Operacioneve të forcave speciale për kapjen e autorëve të veprave të rënda kriminale në 245 operacione në vitin 2026 nga 232 operacione policore në vitin 2023;
- Rritja e sigurisë rrugore përmes patrullimeve në rrugë dhe forcimi i kontrollit të territorit me policimin në komunitet. Synohet ulja e numrit të aksidenteve në rrugë si dhe ulja e numrit të aksidenteve rrugore me pasojë vdekjen,
- Reduktimit të kohës së reagimit ndaj krimeve të dhunës në familje 14 minuta në vitin 2026;

- Rritja e hetimeve proaktive në fushën kundër korrupsionit dhe veprave penale në detyrë nga 397 hetime në vitin 2023 në 429 hetime në vitin 2026;
- Rritja e hetimeve proaktive për pastrimin e produkteve (PP) të veprës penale ndaj totalit të hetimeve, nga 239 hetime në vitin 2023 në 259 hetime në vitin 2026;
- Parandalimit i veprave të rënda Kriminale (vrasje), duke synuar uljen e rasteve me 2% krahasuar një vitin paraardhës;
- Rritja e hetimeve proaktive për individë dhe grupe me tendenca terroriste me 10% në vitin 2026;
- Të kontribuojë në përmirësimin e vazhdueshëm të Sigurisë së Personaliteteve Vendas dhe të Huaj si edhe Sigurisë së Objekteve të Rëndësishme të Veçantë në përputhje me standardet europiane, konkretisht në zbatimin e standartin Gjerman.
- Përdorimit në mënyrë efektive të përditësimit të ngjarjeve në regjistrin civil, në autorizimin dhe certifikimin e aplikimeve për lëshimin e dokumenteve të identitetit. Synohet reduktimi i kohës për trajtimin e kërkesës nga sistemi i RKGJ-së (nga 0.5 orë në vitin 2023 në jo më shumë se 0.4 orë në vitin 2026).
- Rritja e numrit të çështjeve të përfunduara nga institucioni i prefektit kundrejt numrit total të çështjeve të prezantuara nga institucionet/qytetaret nga 62% në vitin 2023 në 66% në vitin 2026;

BUXHETIMI I PËRGJIGJSHËM GJINOR

Për vitin 2024 Qeveria shqiptare do të vijojë zbatimin e angazhimeve të saj në adresimin e problematikave me bazë gjinore në sektorë të ndryshëm. Vëmendje u është dhënë përmbushjes së objektivave afatmesëm të parashikur në Strategjinë Kombëtare të Barazisë Gjinore 2021-2030, të shprehur në 5 shtylla kryesore veprimi afatgjatë dhe që kanë të bëjnë në pjesën më të madhe të tyre me fuqizimin e grave dhe vajzave në Shqipëri. Arritja e këtyre objektivave synon jo vetëm krijimin e mundësive dhe kushteve të përshtatshme për gratë dhe vajzat që të mund të jetojnë dhe kontribuojnë në mënyrë të barabartë me burrat dhe djemtë, por sigurisht edhe ruajtjen e balancave dhe ekuilibrave të qendrueshëm mes tyre në shoqëri. Ofrimi i shërbimeve publike të ndjeshme ndaj nevojave të ndryshme të grave dhe burrave, vajzave dhe djemve, është jo vetëm në linjë me objektivat gjinor të Qeverisë shqiptare, por edhe në përputhje të plotë të Objektivave të Zhvillimit të Qendrueshëm të OKB, me qëllim që askush të mos mbetet pas.

Trendi i parashikimeve buxhetore që adresojnë çështje të ndjeshme gjinore ka një rritje të lehtë me vitet paraardhëse, ku rreth **67,9 miliardë lekë ose 9.3%** e shpenzimeve të përgjithshme për të gjithë sektorët në nivel qendror parashikohet të shkojë për realizimin e objektivave gjinor në: mbrojtje sociale, arsim, shëndetësi, rend publik, bujqësi, drejtësi, etj. 53 nga 128 programe buxhetore, ose 11 Ministri Linje dhe 9 institucione qendrore, kanë kryer analiza gjinore të politikave dhe buxheteve të tyre si dhe kanë parashikuar të adresojnë çështje me rëndësi për barazinë gjinore në Shqipëri. Më konkretisht:

- Në sektorin e **mbrojtjes sociale dhe punësimit**, do të kushtohet vëmendje e veçantë financimit të pagesave për gratë nga grupet në nevojë, të të gjitha grupmoshave, duke filluar nga gratë e moshuara, nënat e më shumë se tre fëmijëve, gratë kryefamiljare të vetme, etj, me qëllim zbutjen e efekteve ekonomike dhe sociale të rritjes së inflacionit si dhe ndryshimeve në tregun e mallrave. Ri-integrimi i grave dhe burrave në tregun e punës duke përmirësuar dhe shtuar programet e punësimit, arsimin profesional, si dhe nxjerrjen e këtyre individëve nga skema e pagesës së papunësisë.

- **Arsimimi** i vajzave, sidomos atyre nga zonat rurale vijon të mbetet një prioritet i politikave të arsimit, sidomos gjatë vitit 2024, ku vërehet një ulje e ndjeshme e nxënësve në të gjitha ciklet e studimit, kryesisht për shkak të uljes së numrit të lindjeve dhe emigracionit. Do të vijojnë të ndihmohen me libra falas për vajzat dhe djemtë nga grupet në nevojë- rreth 252 mijë nxënës që ndjekin arsimin bazë nga klasa e parë në klasën e nëntë, si dhe 16 mijë në arsimin e mesëm të lartë;
- Në sektorin e **shëndetësisë**, do të vijojnë të mbështeten nënat e reja me shërbime të shëndetit parësor dhe dytësor, për veten e tyre dhe për bebet që do të vijnë në jetë, duke përmirësuar shërbimet shëndetësore në institucionet e shëndetit parësor dhe dytësor publik. Investimet në maternitete, si dhe mbulimi i kostove për trajtimin e nënave dhe bebeve në këto institucione, synojnë përmirësimin e kushteve të ofrimit të shërbimeve si dhe rritjen e besueshmërisë së publikut ndaj shërbimeve shëndetësore publike. Do të shtohet numri i grave dhe vajzave që përfitojnë nga shërbimet e depistimit të kancerit të gjirit dhe qafës së mitrës.
- Parandalimi i rasteve të dhunë në familje, mbrojtja e viktimave të dhunës me bazë gjnore dhe asaj në familje si dhe rritja e rolit të grave në strukturat e **rendit publik** do të vijojnë të jenë prioritetet e sektorit edhe për vitin 2024, si një nga elementët e ndërhyrjes së shtetit për krijimin e mundësive të fuqizimit të grave.
- Politikat e **zhvillimit rural** për vitin 2024 synojnë gjithashtu rritjen e numrit të grave që përfitojnë shërbimet e këshillimit dhe informacionit bujqësor si dhe rritjen e numrit të grave fermere që përfitojnë nga skemat kombëtare të mbështetjes.
- Për sektorin e **kulturës** do të vijohet ti jepet përparësi grave dhe vajzave artiste që promovojnë skenën e pavarur si dhe grave artizane që ruajnë dhe trashëgojnë më tej vlerat dhe traditat e kulturës shqiptare.
- Sektori i **drejtësisë** do të vijojë të mbështesë krijimin e kushteve të përshtatshme të vuajtjes së dënimit, rehabilitimin dhe ri-integrimin në jetën social-ekonomike të grave dhe vajzave që vuajnë dënimin në IEVP apo me shërbim alternativ. Ofrimi i ndihmës ligjore falas për të gjitha gratë dhe vajzat në nevojë që e kërkojnë atë, do të vijojë të jetë gjithahstu në fokusin e prioriteteve të buxhetuara në këtë sektor.

Informacione më të hollësishme rreth politikave me bazë gjnore dhe shpenzimeve të parashikuara gjatë 2024 për realizimin e tyre, jepen në Kapitullin 9.6 më poshtë.

5. BUXHETI VENDOR 2024

Përgjatë viteve të fundit, Ministria e Financave dhe Ekonomisë ka ndërmarrë reforma të rëndësishme të cilat kanë rritur dhe përmirësuar kuadrin rregullator për burimet e financimit të njësisve të vetëqeverisjes vendore. Burimet e shtuara të financimit kanë sjellë një rritje të autonomisë fiskale e financiare të njësisve të vetëqeverisjes vendore, që është një nga elementët kryesorë e të domosdoshëm për forcimin e qeverisjes dhe demokracisë vendore.

Decentralizimi fiskal dhe financiar ka ecur me ritme të qëndrueshme në Shqipëri gjatë dekadave të fundit. Megjithatë, përgjegjësitë në rritje të qeverisjes vendore sjellin nevojën e rritjes së peshës së të ardhurave

dhe shpenzimeve vendore ndaj PBB-së dhe shpenzimeve të qeverisjes së përgjithshme, në veçanti rritja e të ardhurave nga transferta e pakushtëzuar, të ardhurat e veta dhe taksat e ndara.

Reforma në modernizimin e menaxhimit të financave publike në nivel vendor është një proces i iniciuar tashmë prej disa vitesh, e cila mori një dimension të ri zhvillimi pas reformës administrativo-territoriale. Miratimi i ligjit nr. 68 datë 27.4.2017 “Për financat e vetëqeverisjes vendore” është cilësuar si një nga hapat e rëndësishëm që do të ndihmojë në mbarëvajtjen e kësaj reforme. Me qëllim përmirësimin e mëtejshëm të menaxhimit të financave vendore, gjatë vitit 2023 u bë një ndryshim i ligjit të financave vendore lidhur me vlerësimin e gjëndjes financiare të njësive të vetëqeverisjes vendore. Ky ndryshim konsiston në vlerësimin e gjëndjes financiare të njësive të vetëqeverisjes vendore bazuar në detyrimet e prapambetura mbi buxhetin faktik dhe jo atë të parashikuar si dhe në përdorimin e menjëhershëm të fondeve të miratuara dhe të pa-angazhuara për shlyerjen e detyrimeve të prapambetura dhe të nën-huave të marra dhe të papaguara. Ministria e Financave dhe Ekonomisë, ka ndërmarrë masa të rëndësishme për mbështetjen e reformave decentralizuese duke kontribuar drejtpërdrejt në autonominë financiare të qeverisjes vendore, nëpërmjet konsolidimit të kuadrit ligjor të menaxhimit financiar në nivel vendor dhe duke rritur ndjeshëm autonominë fiskale të njësive të vetëqeverisjes vendore.

Reforma në financat vendore është fokusuar edhe në reformimin e sistemit buxhetor vendor me synim rritjen e transparencës dhe llogaridhënies për fondet publike vendore. Kjo do të vijojë edhe me fillimin e punës për ngritjen e Sistemit të Menaxhimit të Informacionit Financiar në nivel vendor (AFMIS).

Gjatë viteteve të fundit pushteti vendor ka bërë progres të dukshëm në konsolidimin e menaxhimit financiar, por gjithashtu edhe në përmirësimin e cilësisë së shërbimeve të ofruara në nivel vendor. Reformat e zhvilluara në vite për modernizimin e financave vendore kanë dhënë rezultate në drejtim të stabilitetit makroekonomik, parashikueshmërisë së fondeve dhe transparencës së përdorimit me disiplinë të fondeve buxhetore.

Rikthimi i rritjes ekonomike pas problemeve të shkaktuara nga tërmeti dhe pandemia, ka ndikuar në përmirësimin e situatës financiare të njësive të vetëqeverisjes vendore. Rritja e të ardhurave të veta vendore në kuadër të konsolidimit të ecurisë së decentralizimit por edhe ruajtja e qendrueshmërisë së transfertave të buxhetit qendror ka krijuar kushtet e favorshme për një pjesë të konsiderueshme të njësive të vetëqeverisjes vendore për të nxitur politika të reja në drejtim të cilësisë së shërbimeve publike.

Ministria e Financave dhe Ekonomisë, në mbështetje të strategjisë kombëtare të decentralizimit dhe në zbatim të parimeve të Kartës Europiane të Autonomisë Vendore, vijon punën për të forcuar rolin financiar të pushtetit vendor, duke konsoliduar cilësinë e administrimit fiskal të njësive të vetëqeverisjes vendore, si dhe ka vendosur në objektivat e saj strategjike decentralizimin fiskal dhe modernizimin e menaxhimit të financave publike në nivel vendor.

Disa prej arritjeve më të rëndësishme në proceset e menaxhimit të financave vendore janë:

- Rritja e cilësisë së menaxhimit financiar nëpërmjet implementimit me sukses nga të gjitha njësitë e vetëqeverisjes vendore të procedurave të hartimit të Programit Buxhetor Afatmesëm, harmonizimit dhe unifikimit të procedurave për hartimin, zbatimin, raportimin, monitorimin e buxheteve të njësive të vetëqeverisjes vendore, në përputhje me standardet ndërkombëtare;

- Rritja e mbështetjes së dhënë nga buxheti qendror për pushtetin vendor në formën e transfertave (transferata e pakushtëzuar dhe sektoriale);
- Përmirësimi i menaxhimit të financave vendore nëpërmjet përmirësimit të performacës së realizimit të të ardhurave të veta vendore;
- Shpërndarja e Tatimit mbi të Ardhurat Personale duke i dhënë mundësi financiare shtesë njësive të vetëqeverisjes vendore për të rritur efektshmërinë në ofrimin e shërbimeve;
- Reforma e iniciuar nga Ministria e Financave dhe Ekonomisë në taksën e pasurisë është pasqyruar në rritjen e të ardhurave të pushtetit vendor nga kjo taksë;
- Zbatimi i metodologjisë për hartimin e programit buxhetor afatmesëm dhe zbatimi i buxhetit në nivel produkti;
- Prezantimi dhe përdorimi i treguesve të performancës në Programin Buxhetor Afatmesëm duke ndikuar drejtëpërdrejt në rritjen e cilësisë së monitorimit të zbatimit të buxhetit vendor;
- Ulja e numrit të programeve buxhetore (nga 36 programe në 20 programe buxhetore) dhe fillimi i një faze të re pilotimi për hartimin e Programit Buxhetor Afatmesëm dhe Buxhetit Vjetor në nëntë bashki.
- Monitorimi i vazhdueshëm i treguesve fiskalë të zbatimit të buxhetit, në funksion të zbatimit të politikave buxhetore që do të rrisin efikasitetin dhe efektshmërinë e përdorimit të fondeve publike në nivel vendor;
- Përgatitja dhe publikimi periodik dhe vjetor i raportit të analizës së financave publike vendore;
- Hartimi i raporteve periodike të menaxhimit të vështirësive financiare, për të monitoruar situatën financiare të njësive të vetëqeverisjes vendore; publikimi i raportit vjetor: “Mbi statusin e vështirësive financiare të njësive të vetëqeverisjes vendore”;
- Asistenca e drejtëpërdrejtë ndaj njësive të vetëqeverisjes vendore, në të gjitha hapat e menaxhimit financiar në nivel vendor përmes komenteve dhe konsultimit jo vetëm të hartimit të programit buxhetor afatmesëm, por edhe të raportit të monitorimit të zbatimit të buxhetit;
- Realizimi i trajnimeve, takimeve dhe konsultimeve të vazhdueshme me njësitë e vetëqeverisjes vendore në kuadër të masave të marra nga Ministria e Financave dhe Ekonomisë për menaxhimin financiar në nivel vendor, si një hap parapërgatitor për zbatimin e sistemit AFMIS në nivel vendor në një periudhë afatmesme.

Të gjitha arritjet e mësipërme në drejtim të qeverisjes vendore, janë një tregues i rëndësishëm për rritjen e autonomisë financiare të njësive të vetëqeverisjes vendore dhe për rrjedhojë rritjen e cilësisë së shërbimeve të ofruara për qytetarët. Në funksion të reformimit dhe modernizimit të financave publike dhe kryesisht atyre vendore, në strategjinë e Menaxhimit të Financave Publike është parashikuar që në vitet e ardhshme në sistemin IPSIS të përfshihen dhe njësitë e vetëqeverisjes vendore, si dhe sistemi i AFMIS-it të jetë i zgjeruar dhe në nivel vendor. Këto sisteme do të jenë një vlerë e shtuar e Menaxhimit Financiar Publik në nivel vendor.

OBJEKTIVAT E TREGUESVE TË FINANCAVE PUBLIKE VENDORE PËR VITIN 2024

Financat vendore mbeten një shtyllë e rëndësishme e decentralizimit duke krijuar mundësi që njësitë e vetëqeverisjes vendore të kenë më shumë burime financiare, në mënyrë që ato të kryejnë funksionet dhe kompetencat e tyre në mënyrë efikase dhe të qëndrueshme. Fokusi kryesor në buxhetin e vitit 2024 për Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë do të jetë vazhdimi i konsolidimit të procesit të menaxhimit financiar në nivel vendor në funksion të vazhdimit të zbatimit të procesit të

decentralizimit fiskal të njërive të vetëqeverisjes vendore. Disa tregues të reformës së financave publike në nivel vendor me një efekt pozitiv në buxhetin e vitit 2024, pritet të jenë si më poshtë vijon:

- Buxheti vendor i vitit 2024, do të jetë **rreth 10.4%** më i lartë se buxheti i pritshëm vendor për vitin 2023.
- Rritja e mbështetjes së dhënë nga buxheti qendror për pushtetin vendor në formën e transfertave ku më e rëndësishmja është rritja e transfertës së pakushtëzuar në **24.3 miliardë lekë** në vitin 2024, e cila në krahasim me vitin 2023 është rritur në vlerën **rreth 2.5 miliardë lekë**, dhe krahasuar me vitin 2015 është rritur me **12.1 miliardë lekë**, ose rreth **92 %** më shumë financim nga pushteti qendror.
- Përmirësimi i menaxhimit të financave vendore përmes rritjes së peshës së taksave lokale në të ardhurat vendore. Të ardhurat e veta të pushtetit vendor nga viti 2015 në vitin 2024 kanë pësuar një rritje të ndjeshme me rreth **17.4 miliardë lekë**, ndërkohë krahasuar me vitin 2023 parashikohet të rriten me rreth **1.3 miliardë lekë**.
- Transferta e pakushtëzuar për çdo bashki/qark në vitin 2024, do të jetë me rritje mesatare në nivelin **rreth 13%** krahasuar me një vit më parë.
- Rritja e pagave në buxhetin e vitit 2024 për funksionet: arsimit parashkollor, arsimit parauniversitar, shërbimi i mbrojtjes nga zjarri, administrimi i pyjeve, ujitja dhe kullimi, me një fond shtesë prej **600 milionë lekë**.
- Rritja e pagave në buxetin vendor 2024 për të mbuluar efektin financiar shtesë për rritjen e kufirit minimal të nivelit të pagave për njësitë e vetëqeverisjes vendore, me një fond shtesë prej **1.5 miliardë lekë**.
- Të ardhurat e bashkive nga taksat e ndara, krahasuar me vitin 2015, para reformës administrativo-territoriale, do të rriten me rreth **1.4 miliardë lekë** për vitin 2024, duke përfshirë shpërndarjen e tatimit mbi të ardhurat personale dhe taksën e rentës minerare.
- Reforma e iniciuar nga Qeveria në taksën e pasurisë do të vazhdojë të reflektohet në rritjen e të ardhurave të pushtetit vendor. Në buxhetin e vitit 2024 taksa e pasurisë është parashikuar në vlerën **5.7 miliardë lekë**, krahasuar me vitin 2015, **rreth 1.8 miliardë** më shumë të ardhura për njësitë e vetëqeverisjes vendore.
- Vazhdimi i financimit të funksioneve të transferuara në pushtetin vendor në vitin 2016, në formën e transfertës së pakushtëzuar sektoriale në **vlerën 10.7 miliardë lekë**.

❖ **Transferta e pakushtëzuar 2024 dhe formula e shpërndarjes së saj**

Njësitë e vetëqeverisjes vendore në pëputhje më përcaktimet ligjore të ligjit për financat vendore përfitojnë të ardhura në formën e transfertave nga qeveria qendrore, ku një rol të rëndësishëm e zë transfera e pakushtëzuar.

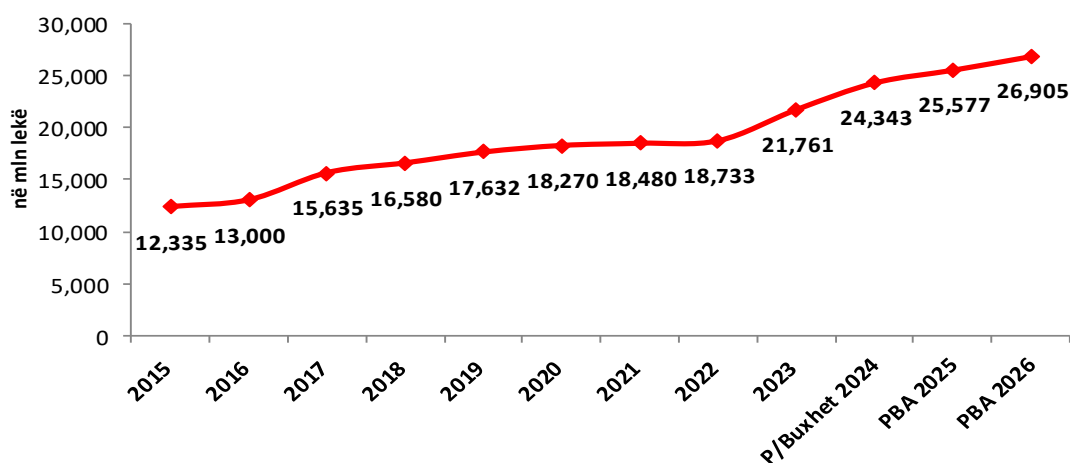
Ndarja e transfertës së pakushtëzuar për vitin 2024, bazohet në një formulë mbi kritere që garantojnë funksionimin normal të njërive të vetëqeverisjes vendore. Transfera e pakushtëzuar do t'u sigurojë njërive të vetëqeverisjes vendore mbulimin e diferencës mes kostos së ushtrimit të funksioneve (nevojat për shpenzime) dhe të ardhurave që ato krijojnë në mënyrë të pavarur.

Për vitin 2024, transfera e pakushtëzuar përbëhet nga dy pjesë: a) pjesa e përgjithshme dhe b) pjesa sektoriale. Formula e shpërndarjes së transfertës garanton një sistem më të drejtë ekualizimi fiskal duke ndihmuar bashkitë me kapacitet më të ulët fiskal. Mekanizmi i shpërndarjes së transfertës është i përshtatur në funksion të reformës administrativo-territoriale. Ndarja e transfertës së pakushtëzuar bazohet

plotësisht në formulë, pa përfshirë fondet për konviktet, shërbimet sociale, fondet e rrugëve rurale dhe rajonale. Gjithashtu, formula e shpërndarjes së transfertës së pakushtëzuar identifikon nevojat për shpenzime të bashkive duke u bazuar tek popullsia relative, dendësia e popullsisë (që reflekton diferencat në koston e ushtrimit të funksioneve ndërmjet bashkive) dhe tek numri faktik i nxënësve në shkollat 9-vjeçare dhe të mesme në çdo bashki. Përveç ekualizimit të kostove të shërbimeve që bëhet nëpërmjet komponentit të dendësisë, formula e ndarjes së transfertës së pakushtëzuar sjell edhe ekualizimin e kapacitetit fiskal (të matur nga të ardhurat faktike nga taksat e ndara ndërmjet qeverisë qendrore dhe asaj vendore), të cilat mbliidhen dhe u transferohen plotësisht ose pjesërisht bashkive nga administrata tatimore qendrore. Ekualizimi fiskal bazohet në të ardhurat faktike nga tatimi mbi të ardhurat personale, nga taksa vjetore për qarkullimin e mjeteve të përdorura dhe taksa e kalimit të së drejtës së pronësisë për pasuritë e paluajtshme.

Transferta e pakushtëzuar për vitin 2024, krahasuar me vitin 2023 është **2.5 miliardë lekë** më shumë ose rreth **12 përqind** më e lartë dhe krahasuar me vitin 2015 (viti para reformës administrativo-territoriale), është **12.1 miliardë lekë** më shumë ose **rreth 92% më e lartë** (siç paraqitet edhe në grafikun e mëposhtëm). Rritja e konsiderueshme e transfertës së pakushtëzuar, tregon rëndësinë që i është kushtuar procesit të decentralizimit dhe efikasitetit të qeverisjes vendore gjatë këtyre viteve.

Figura 1: Transferta e pakushtëzuar 2015-2026 (në milionë lekë)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023);

Transferta e pakushtëzuar e përgjithshme dhe sektoriale përbëjnë një burim të rëndësishëm për financimin e funksioneve të pushtetit vendor. Gjatë vitit 2024, pushteti vendor do të përfitojë në total rreth 36.5 miliard lekë në formën e transfertave, nga të cilat rreth 24.3 miliardë lekë ose 66% është transfertë e pakushtëzuar e përgjithshme e cila shpërndahet përmes formulës, 10.7 miliardë lekë ose 29% është në formën e transfertës së pakushtëzuar sektoriale për financimin e funksioneve të transferuara në nivel vendor dhe 1.5 miliardë lekë ose 5% në formën e transfertës sektoriale për rritjen e pagave.

❖ Detyrimet e prapambetura të njësive të vetëqeverisjes vendore

Detyrimet e prapambetura, janë një ndër risqet potenciale fiskale dhe rritja e nivelit të tyre mund të shoqërohet me probleme likuiditeti për njësitë vendore. Në këtë këndvështrim, qeveria dhe Ministria e

Financave dhe Ekonomisë po i kushton vëmendje nxitjes së shlyerjes së detyrimeve të prapambetura të njësive të vetëqeverisjes vendore.

Në funksion të menaxhimit të financave publike vendore, Ministria e Financave dhe Ekonomisë në bashkëpunim me njësitë e vetëqeverisjes vendore përgatit një raport vjetor mbi statusin e gjëndjes financiare të njësive të vetëqeverisjes vendore, mbi të cilin njvqv-të hartojnë edhe një plan veprimi për shlyerjen e detyrimeve të prapambetura.

Në kuadër të këtyre masave ta marra stoku i detyrimeve të prapambetura nga **12.1 miliardë lekë** që ishte në fillim të vitit 2016, në fund të vitit 2022 stoku ishte reduktuar në **5.4 miliardë lekë** ose ulur **mbi 51%**.

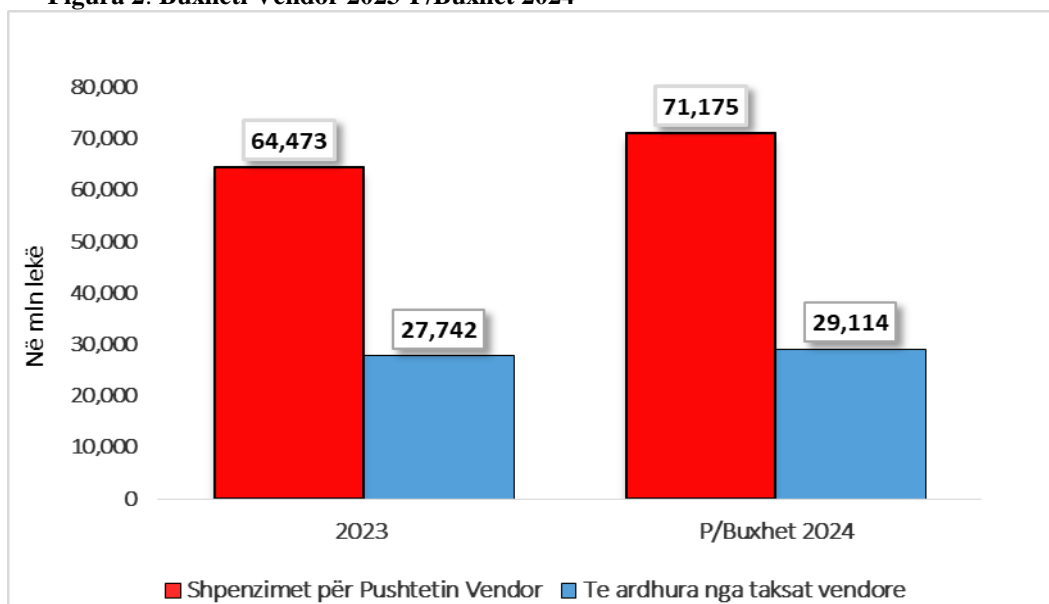
Ministria e Financave dhe Ekonomisë në muajin maj 2023 ka përgatitur dhe publikuar raportin e gjëndjes financiare për të gjitha njësitë e vetëqeverisjes vendore, ku ka rezultuar se tetë bashki dhe një këshill qarku janë me probleme financiare dhe katër bashki dhe 2 këshilla qarqesh me vështirësi financiare. Për këto bashki/këshilla qarqesh është hartuar një plan shlyerje/rehabilitimi për daljen nga situata e problemeve/vështirësisë financiare i cili do të vijojë të zbatohet edhe në buxhetin e vitit 2024.

Gjatë vitit 2023, janë realizuar vlerësime dhe raportime periodike mbi ecurinë financiare të detyrimeve të prapambetura të njësive të vetëqeverisjes vendore. Gjithashtu, mbështetur mbi treguesit fiskalë janë dhënë rekomandime ndaj njësive të cilat kanë një ecuri jo pozitive në drejtim të rritjes së stokut të detyrimeve ndaj të tretëve. Ky proces monitorimi do të vazhdojë periodikisht edhe në vitin 2024, duke zbatuar me përpikmëri detyrimet ligjore dhe nënligjore mbi statusin e vështirësive financiare të njësive të vetëqeverisjes vendore.

❖ Treguesit Fiskal e Buxhetor të Pushtetit Vendor

Buxheti vendor i vitit 2024, parashikohet të jetë rreth 10.4 përqind më i lartë se plani i vitit 2023, ose në nivelin prej 3 përqind i Produktit të Brendshëm Bruto. Me buxhetin e vitit 2024, do të financohen funksionet e transferuara në pushtetin vendor, si dhe të gjitha funksionet e tjera të parashikuara në legjislacionin në fuqi, të cilat njësitë e vetëqeverisjes vendore kanë për detyrë t'i ushtrojnë në shërbim të cilësisë së jetës së qytetarëve.

Figura 2: Buxheti Vendor 2023-P/Buxhet 2024

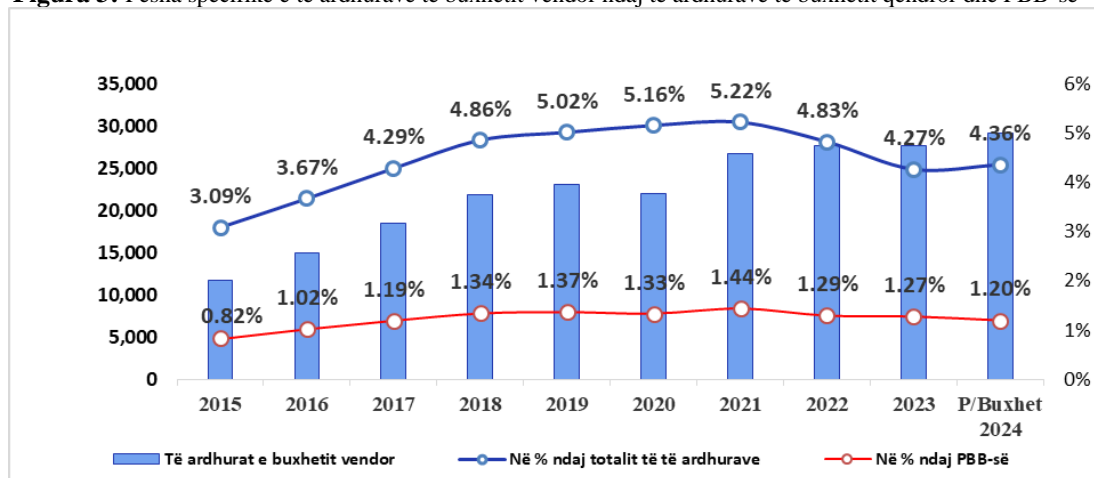
Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023);

Shpenzimet e buxhetit vendor për vitin 2024, janë parashikuar në masën **71.1 miliardë lekë** ose **3% e PBB**. Buxheti vendor për vitin 2024 krahasuar me buxhetin vendor 2023, parashikohet me një rritje me **rreth 6.7 miliard lekë**. Në këtë zë është përlogaritur transferta e pakushtëzuar e përgjithshme për njësitë e vetëqeverisjes vendore, financimi i funksioneve të reja, financimi i shtesës për të mbuluar një pjesë të efektit financiar të rritjes së pagave si dhe të ardhurat nga taksat dhe tarifat vendore.

Të ardhurat nga taksat vendore për vitin 2024, parashikohet të kenë një rritje rreth **1.3 miliardë lekë** më shumë se sa plani i vitit 2023, ose e thënë ndryshe me një **rritje prej 5%**, ndërkohë krahasuar me vitin 2015 si viti para reformës administrative, të ardhurat vendore parashikohen me një rritje të konsiderueshme me rreth **17.34 miliardë lekë**. Gjithashtu, pushteti vendor gjatë vitit 2024, parashikohet që 3 miliard lekë ti akumulojë nga të ardhurat jotatimore, të cilat parashikohen me një rritje prej 3.4% krahasuar me një vit më parë. Të dy këto burime financimi për buxhetin vendor kanë ndjekur një trend rritës si rrjedhojë e ndarjes më të drejtë dhe transparente të fondeve për njësitë e vetëqeverisjes vendore, përmirësimit të vazhdueshëm të skemës së financimit të funksioneve të veta si dhe rritjes së burimeve të financimit të njëjësive të vetëqeverisjes vendore. Gjithashtu, ndryshimet në taksën e pasurisë, parashikohet të ndikojnë në peshën e rritjes së të ardhurave në buxhetin vendor.

Referuar grafikut të mëposhtëm konstatohet se pesha specifike e të ardhurave vendore ndaj Produktit të Brendshëm Bruto është rreth 1.2%, ose 0.4% më shumë se pesha që zinte në vitin 2015. Ndërkohë, të ardhurat e pushteti vendor për vitin 2024 zënë 4.36% të totalit të të ardhurave totale të buxhetit të shtetit.

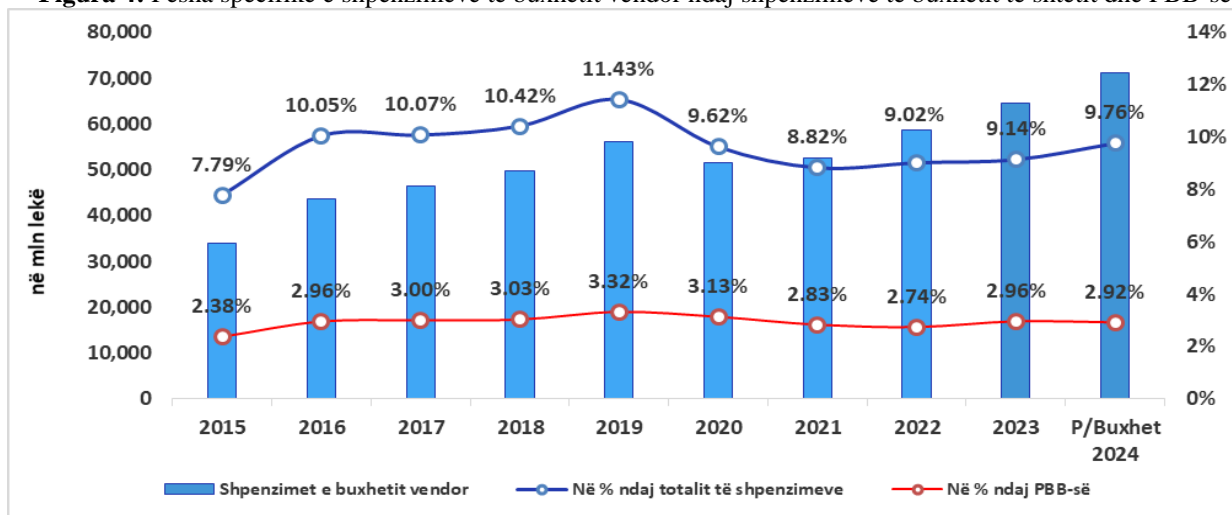
Figura 3: Pesha specifike e të ardhurave të buxhetit vendor ndaj të ardhurave të buxhetit qendror dhe PBB-së

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

Rritja e shpenzimeve të realizuara nga njësitë e vetëqeverisjes vendore, gjatë periudhës 2015-2024, konstatohet edhe në rritjen e peshës që zënë këto shpenzime si ndaj shpenzimeve buxhetore në total, ashtu edhe ndaj Produktit të Brendshëm Bruto. Pesha specifike e shpenzimeve të buxhetit vendor ndaj buxhetit të shtetit është rritur ndjeshëm në vitin 2024 (9.76 përqind), krahasuar me vitin 2015, ku shpenzimet e buxhetit vendor zinin vetëm 7.79 përqind të shpenzimeve të buxhetit shtetit. Ndërkohë, siç vihet re edhe nga grafiku i mëposhtëm, për vitet 2020-2024, pesha specifike e buxhetit vendor ndaj Produktit të Brendshëm Bruto është rritur me rreth 0.54 përqind më shumë se pesha që zinte në vitin 2015.

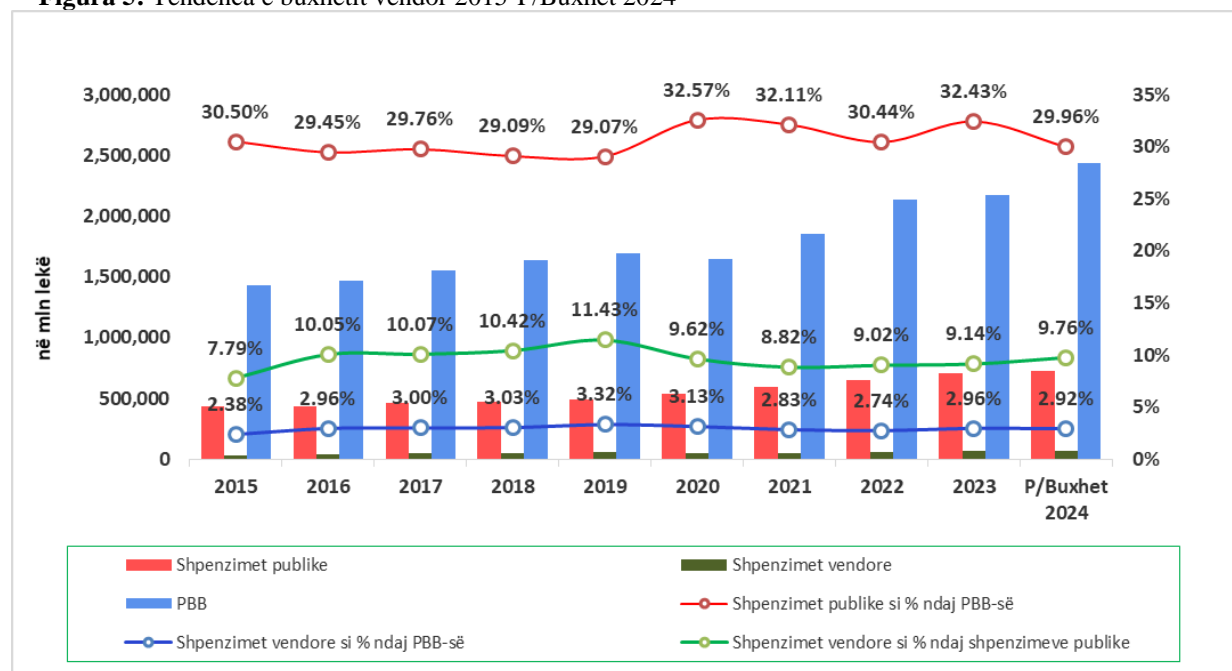
Figura 4: Pesha specifike e shpenzimeve të buxhetit vendor ndaj shpenzimeve të buxhetit të shtetit dhe PBB-së

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023);

Tendencja e rritjes së buxhetit vendor do të vazhdojë edhe në buxhetin e vitit 2024 (grafiku 5), ku buxheti vendor parashikohet të jetë rreth 3 përqind i Produktit të Brendshëm Bruto. Shpenzimet e buxhetit vendor për vitin 2024, do të zënë rreth 9.76 % të shpenzimeve publike, me një rritje të lehtë krahasuar me një vit më parë.

Figura 5: Tendencja e buxhetit vendor 2015-P/Buxhet 2024

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023);

❖ Objektivat kryesore për buxhetin vendor të vitit 2024

Ministria e Financave dhe Ekonomisë edhe gjatë vitit 2024 do të vijojë me reformimin e financave publike vendore, duke u fokusuar në rritjen e investimeve, dixhitalizimin e operacioneve të menaxhimit financiar në nivel vendor, rritjen e të ardhurave nga taksat vendore si dhe në reformimin e skemave të financimit të qeverisjes vendore në përputhje me performancën e tyre.

Në vijim të punës së zhvilluar për ndjekjen e ecurisë së implementimit të politikave publike në drejtim të forcimit fiskal dhe menaxhimit financiar, gjatë vitit 2024, synohet të ruhen treguesit pozitiv të rritjes së rolit të pushtetit vendor në ofrimin e shërbimeve publike sa më afër qytetarëve. Ruajta e trendit pozitiv të ecurisë së konsolidimit financiar në nivel vendor është një tregues i rëndësishëm për shëndetin financiar të pushtetit vendor për vitin në vazhdim.

Ministria e Financave dhe Ekonomisë do të vazhdojë me reformimin e taksës së pasurisë me qëllim bërjen funksionale të kadastrës fiskale dhe njëkohësisht do të punohet për një sistem të unifikuar të mbledhjes dhe administrimit të taksave vendore.

Në vitet në vazhdim, do të implementohet sistemi AFMIS edhe për nivelin vendor duke ju ofruar njësive të vetëqeverisjes vendore digjitalizimin dhe automatizimin e shumicës së operacioneve financiare si, përgatitjen e PBA-së, zbatimin dhe monitorimin e buxhetit, integrimin e strategjive në buxhetim, menaxhimin e investimeve publike dhe menaxhimin e mbledhjes dhe administrimit të të ardhurave nga taksat dhe tarifat vendore.

Disa nga objektivat për vitin 2024 për buxhetin vendor paraqiten si më poshtë:

- Rritja e kapacitetit të të ardhurave vendore me qëllim mundësimin e ofrimit cilësor të shërbimeve publike për qytetarët dhe me standarde të përcaktuara

Synimi kryesor është rritja e nivelit të autonomisë financiare të qeverisjes vendore, veçanërisht duke rritur nivelet e financimit të funksioneve vendore. Rritja e autonomisë fiskale është parashikuar të arrihet nëpërmjet (i) rritjes së të ardhurave vendore nga tatimi mbi pasurinë e paluajtshme, (ii) rritjes së pjesës së taksave të ndara, dhe (iii) gjenerimit të të ardhurave nga aktiviteti ekonomik i njësive të vetëqeverisjes vendore nëpërmjet përdorimit më eficient të aseteve vendore.

Një ndër treguesit më të rëndësishëm të konsolidimit fiskal të njësive të vetëqeverisjes vendore do të jetë rritja e aftësive të tyre për të siguruar të ardhura nga burimet e veta dhe arkëtimin e tyre në mënyrë të qëndrueshme në kohë. Taksa mbi pasurinë, është një burim i rëndësishëm i të ardhurave vendore përmes së cilës njësitet e vetëqeverisjes vendore mund të zhvillojnë politika vendore nën diskrecionin e plotë të përdorimit. Vitet e fundit në politikat qeveritare, hartimi i metodologjisë së vendosjes së kësaj takse në bazë vlere, por dhe ndërtimi i një kadastrë të detajuar mbi pronën, përbëjnë thelbin e reformës mbi këtë burim financiar të njësive të vetëqeverisjes vendore. Ministria e Financave dhe Ekonomisë do të ndjekë me prioritet ruajtjen e qëndrueshmërisë së rritjes së të ardhurave vendore edhe në buxhetin e vitit 2024.

- Harmonizimi dhe unifikimi i procedurave për hartimin, zbatimin, raportimin, monitorimin e buxheteve të njësive të vetëqeverisjes vendore, konform standardeve ndërkombëtare;

Vijon puna për thellimin e metodologjive të menaxhimit financiar në nivel vendor në standardet më të mira ndërkombëtare. Përmirësimi i këtyre standardeve do të përfshijë të gjitha hapat e ciklit të menaxhimit financiar në nivel vendor, duke synuar në këtë mënyrë mbylljen e kuadrit nënligjor të MFP në pushtetin vendor.

- Konsolidimi fiskal dhe qëndrueshmëria e financave të pushtetit vendor gjatë vitit 2024, do të jenë tregues i rëndësishëm i forcimit të aftësisë së pushtetit vendor për ofrimin e shërbimeve publike.

Ruajtja e qëndrueshmërisë së transfertës së pakushtëzuar së përgjithshme dhe transfertës së pakushtëzuar sektoriale. Forcimi i disiplinës financiare për të parandaluar akumulimin e detyrimeve të prapambetura në të ardhmen, të cilat mund të kthehen në një rrezik serioz potencial për njësitë vendore, me ndikim negativ në ekonominë e vendit në tërësi.

- Ruajtja e standardeve ligjore për buxhetimin mbi bazë produkti, programi dhe funksioni në të gjitha njësitë vetëqeverisjes vendore;

Gjatë vitit 2024, njësitë e vetëqeverisjes vendore do të konsolidojnë ecurinë e përdorimit të standartit të unifikimit të shpenzimeve vendore jo vetëm në nivel llogarie ekonomike, por gjithashtu edhe në nivel produkti, programi e funksioni. Buxheti në nivel produkti, është një ndër objektivat e rëndësishme përmes së cilit synohet që njësitë e vetëqeverisjes vendore të kostojnë produktet e shërbimeve që ofrojnë për qytetarët. Gjatë vitit 2024 do të monitorohet pilotimi i 9 bashkive në përgatitjen e buxhetit me një numër të reduktuar programesh dhe detajimin deri në nivel produkti. Ministria e Financave dhe Ekonomisë do të vijojë punën për të konsoliduar buxhetimin në nivel produkti tek të gjitha njësitë e vetëqeverisjes vendore. Përfundimi i këtij procesi do të përmbyll një etapë të rëndësishme në rrugën drejt unifikimit në AFMIS të të gjithë njësive të vetëqeverisjes vendore.

- Implementimi i AFMIS në nivel vendor.

Në funksion të reformimit dhe modernizimit të financave publike dhe kryesisht atyre vendore, në strategjinë e Menaxhimit të Financave Publike është parashikuar që në vitet e ardhshme në sistemin IPSIS të përfshihen dhe njësitë e vetëqeverisjes vendore. Po ashtu strategjia e MFP-së parashikon që edhe AFMIS-i të jetë i zgjeruar dhe në njësitë e vetëqeverisjes vendore. Këto sisteme (IPSI dhe AFMIS) që parashikohet të jenë funksionale në vitet e ardhshme do të jenë një vlerë e shtuar e Menaxhimit Financiar Publik në nivel vendor. Ato do të unifikojnë të gjithë punën dhe operacionet financiare në të gjitha fazat dhe ciklet e menaxhimit financiar, do të mundësojnë një komunikim të efektshëm midis institucioneve dhe njësive qendrore me ato vendore dhe do të jenë një garanci më shumë për përdorimin e fondeve publike me efikasitet, ekonomi dhe efektshmëri.

- Forcimi i burimeve të qëndrueshme të të ardhurave të veta vendore, si një burim i rëndësishëm i autonomisë dhe aftësisë së pushtetit vendor për të ofruar shërbime cilësore publike për qytetarët.

Rritja e të ardhurave të veta të njësive të vetëqeverisjes vendore është tregues i rëndësishëm i kapacitetit fiskal jo vetëm për konsolidimin financiar por edhe për aftësinë për të ofruar shërbime publike në interes të qytetarëve. Gjatë viteve 2022-2023, pushteti vendor ka siguruar një rritje të rëndësishme të të ardhurave në raport me planin e treguesve fiskal të buxhetit të konsoliduar, tregues ky i kapacitetit në rritje të njësive për të siguruar qëndrueshmërinë e financimit të funksioneve. Në këtë drejtim, Ministria e Financave dhe Ekonomisë do të ndjekë me prioritet ruajtjen e qëndrueshmërisë së rritjes së të ardhurave vendore edhe gjatë vitit 2024.

- Monitorimi i mekanizmave që nxisin rritjen e transparencës dhe llogaridhënies së qeverisjes vendore në raport me komunitetin.

Në këtë drejtim për Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë një sfidë e rëndësishme për tu thelluar në qeverisjen vendore mbetet rritja e transparencës dhe llogaridhënjes përmes pjesëmarrjes qytetare në proceset e përgatitjes së programit buxhetor afatmesëm. Një pushtet vendor i konsoliduar do të thotë një transparencë më e madhe në lidhje me punën e zhvilluar për arritjen e objektivave. Gjatë vitit 2024 e në vazhdim Ministria e Financave dhe Ekonomisë do të synojë nxitjen e njësisive të vetëqeverisjes vendore për të publikuar dhe bërë pjesë të politikave publike sa më shumë qytetarët, duke përmirësuar kështu transparencën në publikimin dhe hartimin e programit buxhetor afatmesëm dhe buxhetit vjetor.

Një sfidë e rëndësishme për t'u thelluar në qeverisjen vendore mbetet rritja e transparencës dhe llogaridhënies përmes pjesëmarrjes qytetare në proceset e përgatitjes së programit buxhetor afatmesëm dhe buxhetit vjetor. Në këto kushte, gjatë vitit 2024 Ministria e Financave dhe Ekonomisë do të synojë nxitjen e njësisive të vetëqeverisjes vendore në ndërmarrjen e masave të nevojshme për përmirësimin e trasparencës përmes publikimit dhe hartimit të buxhetit të qytetarit.

- Forcimi i rregullave dhe procedurave për menaxhimin e financave publike në nivel vendor duke siguruar më shumë disiplinë fiskale në menaxhimin e vështirësive financiare;

Në buxhetin e vitit 2024 do të synohet rritja e kapacitetit fiskal të njësisive të vetëqeverisjes vendore dhe gjithashtu përmirësimi i shërbimeve publike të ofruara për qytetarët. Ministria e Financave dhe Ekonomisë në mënyrë të vazhdueshme do të ndjekë e monitorojë procesin e menaxhimit financiar në nivel vendor dhe përmes tij vlerësimin e treguesve të performacës së NJVQV-ve. Në këtë kuptim, ky raport do të vijohet nga raporte të tjerë zyrtarë periodike të ndërmjetëm për vitin 2024, në funksion të transparencës, përgjegjshmërisë dhe pjesëmarrjes së të gjitha grupeve të interesit në procesin e administrimit financiar vendor, por gjithashtu ajo që është më e rëndësishmja pjesëmarrja qytetare në këtë proces.

- Nxitja e zhvillimi ekonomik lokal dhe ulja e pabarazive midis njësisive të vetëqeverisjes vendore.

Përmes politikave të reja të menaxhimit financiar, do të synohet ulja e diferencave ndërmjet njësisive të vetëqeverisjes vendore dhe sigurimi i një financimi të qëndrueshëm në nivel vendor. Pushteti vendor si pjesë e rëndësishme e zhvillimit ekonomik kombëtar ka në thelb nxitjen e politikave të zhvillimit rajonal. Një ekonomi e fortë lokale në nivel njësie do të përkthehet në një ekonomi të qëndrueshme kombëtare dhe sigurisht mirëqenie me të lartë për qytetarët. Instrumentet financiarë të vetëqeverisjes vendore duhet të orientohen në funksion të zhvillimit ekonomik dhe uljen e pabarazive midis njësisive në funksion të zhvillimit kombëtar.

6. POLITIKAT E TAKSAVE PËR VITIN 2024

6.1 PAKETA E RE FISKALE

Efektet e politikave të reja fiskale

Paketa e re fiskale përmban një numur të kufizuar masash të reja fiskale, ndërkohë që në vitin 2024 për shkak të ndryshimeve ligjore të miratuara në vitet dy vitet e mëparshme, do gjenerohen të ardhura shtesë për shkak të masave të parashikuara që të hyjnë në fuqi nga 1 janari i vitit 2024.

Ministria e Financave dhe Ekonomisë gjykon se ndryshimet e shpeshta të legjislacionit fiskal vështirësojnë absorbimin e shpejtë të tyre dhe njëkohësisht krijojnë probleme me planifikimin afatgjatë të biznesit nga ana e operatorëve ekonomikë.

Paketa fiskale që mbështet buxhetin e vitit 2024 përbëhet nga këto masa:

a. Rritja e akcizës së cigareve, miratuar në vitin 2022 sipas kalendarit për periudhën 2022-2026 me efekt në rritjen e të ardhurave për 0.75 miliard lekë.

Rritja e të ardhurave nga akciza e mallrave të tjerë të akcizueshëm, për shkak të indeksimit cdo dy vjet të nivelit të akcizës, me qëllim reflektimin e indeksit të ndryshimit të cmimeve mbi akcizat të cilat llogariten me kuota fikse. Sqarojmë se Ministria e Financave dhe Ekonomisë ka propozuar në kuadër të kësaj pakete që rritja cdo dy vjet e akcizës për shkak të indeksit të cmimeve, të kufizohet me një nivel maksimal prej 1.5 % çdo dy vjet, për të shmangur rritjen e ndjeshme të cmimit të produkteve të akcizës, në ato vite kur indeksi i cmimeve ka pasur rritje jo sipas një trendi normal. Shembull marrim vitet 2022 dhe 2023 ku inflacioni mesatar vjetor rezulton përkatësisht 6.7% dhe 4.5%. Bazuar në metodologjinë e llogaritjes së akcizës për shkak të inflacionit, duhet që në vitin 2024, niveli i akcizës së mallrave të akcizueshme si karburantet, pijet etj (përfshijë duhanet për të cilat zbatohet rritja cdo vit bazuar në skedulimin 5 vjeçar të rritjes) akciza të rritet për $6.7 + 4.5 = 11,2\%$. Rritja e akcizës në këto nivele do rriste në masë të ndjeshme cmimin e shitjes për konsumatorët, i cili për karburantet do ishte shumë sensibil. Për këtë qëllim, Ministria e Financave dhe Ekonomisë, duke patur parasysh nivelin e inflacionit në 10 vjecarin e fundit (përfshijë vitet 2022 dhe 2023), ka propozuar në Projektligj që të ketë një kufi maksimal të rritjes së akcizës çdo dy vjet prej 1.5 %. Ky nivel indeksimi do gjenerojë 0.6 miliardë lekë të ardhura shtesë nga akciza.

Nga përfundimi i incentivave, të miratuara me paketën fiskale 2022, nëpërmjet zbatimit të skemave të rimbursimit/përfshijimit të akcizës për disa kategori tatimpaguesish, do gjenerohen në buxhet rreth 0.3-0.5 miliardë lekë

b. Në buxhetin e të ardhurave të vitit 2024, janë parashikuar të gjenerohen 2 miliardë lekë shtesë nga zbatimi i ndryshimeve në ligjin “Për lojrat e fatit dhe kazinotë”. Projektligji që amendon këtë ligj, është në diskutim në Kuvendin e Shqipërisë dhe pritet të miratohet me efekt nga 1 janari i vitit 2024. Të ardhurat shtesë të parashikuara, përfshijnë si taksat nacionale të programuara të regjistrimit të operatorëve që do operojnë në fushën e basteve sportive, edhe të ardhurat nga tatimi mbi lojrat e fatit-baste sportive online që do paguajnë subjektet që do liçensohen.

c. Ligji “Për tatimin mbi të ardhurat” i miratuar në 3 mujorin e parë të vitit 2023, ka parashikuar futjen në skemën e taksimit nga 1 janari i vitit 2024 të subjekteve që furnizojnë shërbime profesionale. Të ardhurat e programuara në buxhet nga kjo kategori janë parashikuar në rreth 3 miliardë lekë.

d. Në funksion të politikave mbrojtëse të mjedisit, por edhe në zbatim të angazhimeve ndërkombëtare për reduktimin e emetimit të gazrave, është parashikuar rritja e taksës së karbonit për qymyret, nga e cila në vitin 2024 do gjenerohen në buxhet rreth 140 milionë lekë më shumë.

Me miratimin e Rregullores (EU) 2023/956 “Për vendosjen e një Mekanizmi të rregullimit të kufirit të karbonit”, hyrë në fuqi më 16 Maj 2023, Bashkimi Evropian parashikon aplikimin e një mekanizmi të rregullimit të kufirit të karbonit (Carbon Border Adjustment Mechanism), i cili do të tatojë importet drejt vendeve të BE-së, nga shtete, që nuk aplikojnë ose aplikojnë një taksë të ulët karboni në tregun e tyre të brendshëm krahasuar me nivelet e BE-së. Në këto kushte, por dhe si një instrument për të parandaluar rrjedhjen e karbonit dhe për të reduktuar emetimet e gazeve serrë, propozohet rritja e taksës së karbonit, që aplikohet në Shqipëri, si mënyrë e gjenerimit të të ardhurave nga taksat e karbonit që i grumbullohen shtetit shqiptar dhe jo vendeve të tjera. Projekligji ka parashikuar rritjen e taksës së karbonit në mënyrë progresive kalendarike duke filluar nga viti 2024 deri në vitin 2030. Për vitin 2024, parashikohet një rritje nga 3 lekë/kg që është aktualisht në 3.5 lekë/kg.

e. Në Ligjin “Për TVSH-në” janë parashikuar disa përjashtime nga TVSH për sektorin e bujqësisë dhe blegtorisë. Nisur nga nevoja e rritjes së numurit të krerëve të bagëtive në vend, është parashikuar përjashtimi nga TVSH në importin e gjedhëve të mbarsur sipas një kodi doganor të caktuar doganor. Po kështu është parashikuar përjashtimi nga TVSH i koshereve me bletë, cka do stimulojë zgjerimin e këtij sektori si dhe përjashtimi nga TVSH i importit të insekteve të cilët luftojnë insektet, të cilët janë zëvendësues të insekticideve që përdoren në bujqësi. Efekti nga këto masa në mbështetje të bujqësisë është rreth -150 milionë lekë në vit.

6.2 PËRJASHTIMET NGA TAKSAT (“TAX EXPENDITURES”)

Shpenzimet tatimore, apo “tax expenditures” konsiderohen paksim i të ardhurave të buxhetit si rezultat i lehtësirave fiskale ose normave preferenciale të vendosura për kategori të caktuara tatimpaguesish, veprimtarish apo industri të caktuara. Koncepti i “shpenzimit tatimor” përdoret dhe shuma e këtij shpenzimi llogaritet dhe deklarohet me qëllim që të gjithë aktorët ekonomikë dhe publiku, të kuptojnë dhe ta kenë të qartë sa reduktohen të hyrat nga tatimet dhe taksat në buxhetin e shtetit për shkak të lehtësive dhe favoreve tatimore të dhëna me ligj. “Shpenzimet tatimore” vlerësohen duke përdorur një metodologji të re bazuar mbi disa modele për vlerësimin e shpenzimeve tatimore sipas llojit të tatimeve. Analiza e përjashtimeve ligjore dhe përcaktimi i benchmark-ut (përjashtime që janë normë në të gjithë vendet) u krye me asistencë të Bankës Botërore.

Për vlerësimin dhe matjen e “përjashtimeve nga taksat” janë marrë në konsideratë tatimet dhe taksat e mëposhtme:

- Tatimi mbi vlerën e shtuar, përkatësisht në Ligjin nr. 92/2014 “Për Tatimin mbi vlerën e shtuar” në Republikën e Shqipërisë, i ndryshuar.
- Tatimi mbi të ardhurat, përkatësisht në Ligjin nr. 8438, datë 28.12.1998, "Për Tatimin mbi të Ardhurat", i ndryshuar.
- Akciza, përkatësisht në Ligjin nr. 61/2012 “Për Akcizën në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar.

Duke marrë në konsideratë indeksin zinxhir të rritjes reale ekonomike, si dhe efektet e veçanta që prodhohen si pasojë e ndryshimeve në politikat fiskale, përcaktohet vlera totale paraprake e shpenzimeve tatimore për zërat e mëposhtëm:

- Shpenzime Tatimore nga Tatimi mbi Vlerën e Shtuar
- Shpenzime Tatimore nga Akciza

- Shpenzime Tatimore nga Tatimi mbi Fitimin.

Duhet theksuar se pjesën më të madhe të vlerës së shpenzimeve tatimore e zënë ato shpenzime të cilat rrjedhin si efekt i përjashtimeve nga secili prej tatimeve të mësipërme. Pjesën dërrmuese të totalit të shpenzimeve tatimore e zë shpenzimi tatimor që vjen prej TVSH, dhe diferenca e mbetur si shpenzim tatimor nga Akciza dhe Tatimi mbi Fitimin.

a. Tatimi mbi Vlerën e Shtuar (TVSH)

Shpenzimet tatimore që vijnë nga TVSH, llogariten sipas metodologjisë së re, duke shfrytëzuar tabelat e Burim – Përdorimeve që prodhohen prej INSTAT. Duke nxjerrë për secilën nga 35 llojet e aktiviteteve (të ndara sipas kodeve dy dhe katërshifrore NACE) pjesën e aktivitetit që tatóhet me normën standarde, normën e reduktuar dhe përjashtimin, arrihet të vlerësohet sesa janë shpenzimet tatimore prej TVSH-së.

b. Akciza

Shpenzimet tatimore prej akcizës, llogariten duke bërë diferencat në normat më të larta për çdo kategori mallrash të akcizueshëm me normat reale që janë akcizuar, pasi për disa kategori mallrash nën regjimin e akcizës, ekzistojnë disa norma akcize (për verën, birrën, etj).

Shpenzimet tatimore = (Norma më e lartë e përcaktuar me ligj – Normën efektive) * Sasinë e hedhur në konsum

c. Tatimi mbi Fitimin

Shpenzimet tatimore që vijnë nga Tatimi mbi Fitimin, llogariten me supozimin që në vitin 2020 tatimpaguesit të mos paguajnë 5% por 15% mbi fitimin e tatueshëm, të gjithë subjektet me xhiro vjetore nën 8 milionë lekë.

Sipas raportit përfundimtar për Shpenzimet Tatimore, të publikuar në faqen zyrtare të Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë, për vitin 2019 dhe 2020 shpenzimet tatimore janë si më poshtë:

Tabela 10

(në miliardë lekë)

Lloji i Tatimit	Viti 2019		Viti 2020	
	Shpenzimi Tatimor	% e PBB	Shpenzimi Tatimor	% e PBB
TVSH	80.9	4.78	83.20	5.15
Akciza	0.95	0.06	1.08	0.07
TF + TTHF (CIT)	2.55	0.15	2.52	0.16
TOTALI	84.40	4.99	86.80	5.37
PBB Nominal sipas Kuadrit Makrofiskal	1,691,727		1,617,541	

(Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë, 2023)

Në çdo vit, shpenzimi tatimor rritet apo zvogëlohet në vartësi të politikave të reja tatimore, pra heqjes/përfundimit të incentivave tatimore ekzistuese, apo shtimit të incentivave apo përjashtimeve të reja. Tendenca duhet të jetë reduktimi gradual i shpenzimit tatimor, me qëllim rritjen e të ardhurave për përballimin e shpenzimeve.

Bazuar në metodologjinë që zbatohet, shpenzimet tatimore për vitet 2021 dhe 2022 janë në proces përpunimi. Theksojmë gjithashtu se në vitet 2019 dhe 2020, për shkak të problematikës së njohur e të lidhur me tërmetin e nëntorit 2019 dhe pandeminë globale 2020, janë bërë ndryshime fiskale, të cilat kanë rritur shpenzimin tatimor për shkak të rritjes së përjashtimeve dhe tarifave të reduktuara, ndërkohë që në vitet 2021, 2022 dhe në vijim, janë ndërmarrë masa për reduktimin dhe mbylljen e incentivave fiskale, të cilat do të ndikojnë edhe në reduktimin e shpenzimeve tatimore.

7. RREZIQET FISKALE DHE MASAT MBROJTËSE

Risqet në krahun e të ardhurave

- *Mosarritja e objektivit të rritjes ekonomike*

Në projektbuxhetin 2024 është parashikuar rritja e të ardhurave si rezultat i rritjes ekonomike reale për 3.8 %. Reduktimi i kësaj rritje poshtë programimit, do të tkurrë edhe të hyrat e buxhetit të projektuar për shkak të këtij faktori.

- *Devijimet në ulje nga projeksionet e nivelit të inflacionit të projektuar*

Në projeksionet për tatimet indirekte për të cilat zbatohen tarifa ad valorem janë parashikuar të ardhurat shtesë nga rritja e indeksit të cmimeve për 3%. Nëse niveli i projektuar do rezultojë më i ulët, nuk do realizohen të ardhura shtesë në nivelin e projektuar.

- *Ndryshimet e paparashikuara në kurset e këmbimit të lekut me monedhat e tjera*

Ulja e kursit të këmbimit të monedhave Euro apo USD tej nivelit të parashikuar, do impaktojë TVSH-në mbi importet e mallrave për shkak të uljes së vlerës së mallrave.

- *Çmimet e mallrave në tregjet ndërkombëtare*

Luhatjet në çmimet ndërkombëtare të produkteve me ndikim në të hyrat e buxhetit, në rastet kur këto cmime ulen.

- *Mosmiratimi i ndonjë elementi të paketës fiskale mbi bazën e së cilës është ndërtuar buxheti 2024*

Mosmiratimi i ndonjë mase të propozuar do të ulë të ardhurat në atë masë që nuk miratohet.

Risku i normave të interesit

Gjatë viteve të fundit, deri në fund të vitit 2021, ekspozimi ndaj riskut të normave të interesit ka ardhur duke u zbutur, kryesisht për shkak të rikompozimit të portofolit të borxhit të brendshëm në drejtim të titujve afatgjatë me norma interesi fikse, si edhe bazuar në normat e interesit në nivele të ulëta në tregun e brendshëm dhe atë të huaj. Megjithatë, duke nisur nga viti 2022 risku i normave të interesit vazhdon të jetë i konsiderueshëm, duke marrë parasysh nivelin e lartë të borxhit afatshkurtër dhe rritjes së normave të interesit në tregje pas situatës së krijuar nga konflikti Rusi-Ukrainë. Rritja afatgjatë e normave të interesit të tregut referencë do të përbënte një ndikim të rëndësishëm për financat publike duke rritur më tej zërin e shpenzimeve për interesa, dhe rrjedhimisht do të gjeneronte një rritje të borxhit. Në periudhën afatshkurtër, ky impakt është zbutur nga struktura ekzistuese e normave të interesit, në të cilën më shumë se 90% e stokut të borxhit të brendshëm përbëhet nga instrumente me normë interesi fikse. Në këtë

aspekt, përveç masave për reduktimin e peshës së titujve afatshkurtër, do të vijojë të mbahet nën kontroll pesha e titujve me norma interesi të ndryshueshme, në linjë me hapësirat e tregut dhe preferencat e investitorëve.

Impakti në buxhet nga luhatjet e normave të interesit mund të jetë nga i nivelit të ulët në periudhën afatshkurtër deri në i nivelit mesatar në periudhën afatmesme. Projektionet në lidhje me shpenzimet e interesave në buxhetin e vitit 2024 vlerësohen të jenë realiste, bazuar në zhvillimet më të fundit të tregjeve. Megjithatë, duke filluar nga viti 2017 në zbatim të detyrimit ligjor të përcaktuar në Ligjin Organik të Buxhetit, në buxhetin e shtetit janë programuar kontigjenca të veçanta për të absorbuar rritjen e shërbimit të borxhit që mund të burojë nga rritja e normave të interesit përtej pritshmërive. Në këtë drejtim, në buxhetin e vitit 2024 janë parashikuar 5.3 miliardë lekë kontigjencë, një nivel ky i mjaftueshëm për të përballuar rritje të normave të interesit në krahasim me normat e supozuara në llogaritjet e bëra nga Ministria e Financave dhe Ekonomisë.

Koncesionet dhe PPP-të

Ministria e Financave dhe Ekonomisë vlerëson dhe miraton paraprakisht të gjitha projektet koncesionare dhe të partneritetit publik privat (PPP) si edhe çdo ndryshim të tyre, nga pikëpamja e implikimeve individuale apo në grup për shpenzimet buxhetore, defiçitin buxhetor, qëndrueshmërinë e borxhit publik dhe detyrimet kontingjente eventuale. Shuma e përgjithshme e pagesave vjetore neto që kryhen nga njësitë e qeverisjes së përgjithshme, të cilat rezultojnë nga kontratat koncesionare apo partneriteti publik privat (PPP), si rregull, nuk duhet të tejkalojnë kufirin prej 5 përqind të të ardhurave tatimore faktike të vitit paraardhës buxhetor. Në rast tejkalimi të këtij kufiri, Këshilli i Ministrave merr masa korrektuese në krahun e të ardhurave buxhetore, të nevojshme dhe të mjaftueshme për t'u rikthyer brenda kufirit të lejuar, gjatë dy viteve të ardhshme buxhetore.

Aktualisht, janë aktive 11 kontrata koncesionare apo partneriteti publik privat (PPP), përkatësisht sipas Tabelës 11 të mëposhtme:

Tabela 11: Koncesionet/PPP aktive me mbështetje financiare nga buxheti i shtetit

Autoriteti Kontraktor	Nr.	Emertimi i Kontrates PPP	Viti i fillimit	Viti i përfundimit	Programi	Lloji i shpenzimit	në mijë lekë						
							2020 Fakt	2021 Fakt	2022 Fakt	2023 I rishikuar	2024 Parashikimi	2025 Parashikimi	2026 Parashikimi
Ministria e Infrastruktursë dhe Energjisë		Ndërtimi, operimi dhe transferimi e inceneratorit për përpunimin e mbetjeve urbane të Bashkisë së Elbasanit (jo-aktive)	2015	2021	06220	Investime	582,720	40,292	0	0	0	0	0
		Ndërtimi, operimi dhe transferimi e inceneratorit për përpunimin e mbetjeve urbane të Bashkisë Fier (jo-aktive)	2016	2022	06220	Investime	752,770	690,040	376,385	0	0	0	0
		Ndërtimi dhe Operimi i Rrugës Milot - Ballëren (jo-aktive)			04520	Investime	0	3,100	0	0	0	0	0
	1	Ndërtimi dhe Operimi i Rrugës së Arbrit	2018	2031	04520	Investime	2,691,055	3,392,727	2,940,000	2,844,000	3,504,000	3,360,000	3,360,000
	2	Ndërtim, Operim dhe Mirëmbajtje e Rrugës Milot-Morinë	2017	2047	04520	Investime	811,734	790,027	740,978	738,000	738,000	738,000	738,000
Ministria e Financave dhe Ekonomisë	3	Ndërtimi dhe Operimi i Porti Jahteve Orikum - Dukat	2019	2032	04520	Investime	0	47,069	224,698	831,000	967,000	956,000	956,000
	4	Ndërtimi dhe Mirëmbajtja e Portit të Integruar të Triportit Vlore	2023	2032	04520	Investime	0	0	0	0	0	0	0
	1	Shërbimi i Skanimë në Dogana	2013	2030	01150	Korrente	1,140,893	1,660,686	1,925,903	1,607,983	1,671,100	1,721,232	1,772,869
	1	Koncesioni/PPP Kontrolli baze i popullsise 35-70 vjeç (check up)	2015	2026	07220	Korrente	322,322	219,021	876,083	876,090	876,090	876,090	876,090
Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale	2	Koncesioni/PPP (Ofrimi i setit të personalizuar të instrumenteve kirurgjikale, material mjekësor steril njëpërdorimësh në sallat kirurgjikale, trajtimi i mbetjeve biologjike dhe dezinfektimi i sallave kirurgjikale)	2016	2026	07330	Korrente	1,288,269	1,500,924	1,699,975	1,750,000	1,756,104	1,783,663	1,907,961
	3	Koncesioni/PPP (Ofrimi i shërbimit të dializes në 5 spitale rajonale)	2016	2026	07330	Korrente	733,203	747,195	802,583	875,000	920,000	965,000	0
	4	Ofrimi i Shërbimeve laboratorike spitalore	2020	2030	07330	Korrente	30,670	1,103,199	1,612,914	1,799,800	1,850,000	1,900,000	1,950,000
Bashkia Tiranë / Ministria e Arsimit, Sportit dhe Rinisë	1	Për përmirësimin e infrastrukturës arsimore në Bashkinë Tiranë	2018	2026	09120	Investime	0	0	395,074	697,686	745,852	1,468,377	1,410,178
Ministria e Infrastruktursë dhe Energjisë / Bashkia Tiranë	1	Ndërtimi i Landfillit, inceneratorit dhe rehabilitimit të venddepozitimeve ekzistuese Tiranë dhe prodhimin e energjisë elektrike	2017	2047	06220	Korrente	1,280,000	1,249,399	1,046,397	1,065,093	1,270,200	1,270,200	1,270,200
TOTALI							9,633,635	11,443,679	12,640,991	13,084,651	14,298,346	15,038,562	14,241,299
Totali i të Ardhurave Tatimore për periudhën 2020-2026							398,657,710	475,611,880	541,342,220	595,846,713	633,739,773	669,321,259	707,071,868
Respektimi i Rregullit Fiskal (përpjesa e pagesave të PPP ndaj totalit të të ardhurave tatimore të vitit paraardhës buxhetor më pak se 5%)							2.3%	2.9%	2.7%	2.4%	2.4%	2.4%	2.1%

Për sa i përket respektimit të nenit 4/2 të Ligjit nr.9936 datë 26.06.2008 "Për menaxhimin e sistemit buxhetor, ku përcaktohet se: "...shuma e përgjithshme e pagesave vjetore neto, që kryhen nga njësitë e qeverisjes së përgjithshme, të cilat rezultojnë nga kontrata koncesionare apo partneriteti publik privat

(PPP), si rregull, nuk duhet të tejkalojnë kufirin prej 5 përqind të të ardhurave tatimore faktike të vitit paraardhës buxhetor...", rezulton se:

- Për vitin 2024, kufiri i lejuar i pagesave neto për kontratat konçesionare/PPP, prej 5% i të ardhurave tatimore faktike të pritshme të vitit 2023, është rreth 29.8 miliardë lekë.
- Për vitin 2024, pagesat vjetore neto që parashikohet të kryhen nga njësitë e qeverisjes së përgjithshme për kontratat koncesionare/PPP, kapin vlerën rreth 14.3 miliardë lekë.
- Rrjedhimisht, në buxhetin 2024 respektohet kufizimi ligjor i sipërcituar në zbatim të rregullit fiskal respektiv, pasi vlera e parashikuar prej rreth 14.3 miliardë lekë për pagesat vjetore neto të kontratave koncesionare apo PPP për vitin 2024, përbën vetëm 2.4% të totalit të të ardhurave tatimore faktike të pritshme për vitin 2023 prej rreth 595.8 miliardë lekë.

Gjatë vitit 2023, Ministria e Financave dhe Ekonomisë ka vijuar monitorimin e performancës së kontratave koncesionare/PPP me mbështetje buxhetore, duke monitoruar ecurinë e pagesave faktike buxhetore për secilën kontratë. Monitorimi dhe raportimi mbi kontratat koncesionare/PPP është institucionalizuar përmes përfshirjes në Udhëzimin Plotësues nr.2 datë 19.01.2023 "Për zbatimin e buxhetit të vitit 2023", të skedulit të detyrueshëm kohor të raportimit të tyre nga çdo Autoritet Kontraktor dhe të formateve standarde respektive, me qëllim thellimin e analizës dhe rritjen e transparencës. Ky monitorim është kryer në bazë të rregullt mujore.

Përsa i përket ecurisë faktike të pagesave koncesionare në nivel 9 mujor për vitin 2023, në vijim jepet një tablo përmbledhëse:

- Fondet buxhetore të alokuara sipas planit me ndryshime për vitin 2023 të raportuar nga Autoritetet Kontraktore përkatëse, me destinacion mbështetjen buxhetore për kontratat koncesionare/PPP, rezultojnë në total rreth 13.08 miliardë lekë. Nga këto, rreth 5.11 miliardë lekë investime dhe rreth 7.97 miliardë lekë shpenzime korente.
- Krahasuar me pagesat faktike të vitit 2022, të cilat arritën vlerën rreth 12.64 miliardë lekë, pagesat e planifikuara për vitin 2023 janë rreth 3.5% më të larta ose rreth 443.7 milionë lekë më shumë.
- Pagesat faktike për periudhën 9 mujore 2023 rezultojnë në masën rreth 7.98 miliardë lekë ose 61% e planit vjetor me ndryshime të vitit 2023. Nga këto, niveli më i lartë i pagesave është realizuar në muajin Mars me rreth 1.54 miliardë lekë ose 19.3% të pagesave faktike 9 mujore:
 - *Pagesa më e lartë e realizuar në muajin Mars është pagesa prej rreth 510 milionë lekë për kontratën "Përmirësimi, Ndërtimi, Operimi dhe Mirëmbajtja e Rrugës së Arbrit", pagesë e cila përbën 33% të totalit të pagesave faktike të realizuara në muajin Mars.*
- Krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit 2022, pagesat faktike për 9 mujorin 2023 rezultojnë rreth 1.3 miliardë lekë më të ulëta ose rreth 14% më pak, rënie e cila i dedikohet pagesave më të ulëta të realizuara kryesisht për kontratat:
 - *"Përmirësimi, Ndërtimi, Operimi dhe Mirëmbajtja e Rrugës së Arbrit", ku pagesat faktike për 9 mujorin 2023 rezultojnë 1.08 miliardë lekë më të ulëta se 9 mujori 2022. Ky realizim i referohet skedulit të pagesave, sipas përcaktimeve të kontratës koncesionare në fjalë, pasi në terma vjetorë, i gjithë plani i pagesave të kësaj kontrate për vitin 2023 është rreth 3.3% ose 96 milionë lekë më i ulët se totali i pagesave faktike të saj në vitin 2022.*
 - *"Financimi, ngritja dhe operimi i shërbimit të skanimit të kontenierteve e automjeteve të tjera në Republikën e Shqipërisë", ku pagesat faktike për 9 mujorin 2023 rezultojnë rreth 284 milionë lekë më të ulëta se 9 mujori 2022, ndikuar nga fakti se edhe në terma vjetorë totali i planit të pagesave*

për vitin 2023 është rreth 16.5% ose rreth 318 milionë lekë më i ulët se pagesat faktike të saj në vitin 2022. Ulja e planit të pagesave për vitin 2023 i referohet rikthimit të skedulit normal të pagesave të realizuara për këtë kontratë, sa kohë që gjatë vitit 2022, përveç pagesave të përcaktuara vjetore, u kryen edhe pagesa të tjera me këste që buronin nga procesi i rinegociimit të kësaj kontrate në vitin 2021, me qëllim përballimin e impaktit të pasojave të shkaktuara nga situata e Pandemisë COVID-19.

- “Ndërtimi i Landfillit, inceneratorit dhe rehabilitimit të venddepozitimeve ekzistuese Tiranë dhe prodhimin e energjisë elektrike”, ku pagesat faktike për 9 mujorin 2023 rezultojnë rreth 122.5 milionë lekë më të ulëta se e njëjta periudhë e një viti më parë.
- Ndërkohë, për kontratën “Ndërtimi, operimi dhe transferimi i inceneratorit për përpunimin e mbetjeve urbane të Bashkisë Fier”, për vitin 2023 nga ana e Autoritetit Kontraktor (MIE) nuk ka patur raportim lidhur me planin e pagesave ndërkohë që, pagesat faktike për periudhën 9 mujore 2022 qenë në vlerën rreth 376.4 milionë lekë.

Nga ana tjetër, për disa kontrata koncesionare/PPP me mbështetje buxhetore, për periudhën 9 mujore të vitit 2023 ka patur rritje të pagesave buxhetore krahasuar me të njëjtën periudhë të një viti më parë, ku veçojmë kontratat:

- “Përmirësim, Ndërtim, Operim, Mirëmbajtje e Rrugës Porti i Jahteve-By Pass Orikum-Dukat”, ku pagesat faktike për 9 mujorin 2023 rezultojnë rreth 367.8 milionë lekë më të larta se 9 mujori 2022. Sipas Autoritetit Kontraktor (MIE), kjo diferencë argumentohet me ndryshimin e modelit financiar të kontratës në fjalë, ku edhe në terma vjetorë totali i planit të pagesave për vitin 2023 është rreth 606.3 milionë lekë më i lartë se totali i pagesave faktike të vitit 2022.
- “Për Përmirësimin e Infrastrukturës Arsimore në Bashkinë e Tiranës ‘Për Projektimin, Financimin, Ndërtimin, Mobilimin, Mirëmbajtjen, Mbikqyrjen dhe Kolaudimin e pesë objekteve arsimore në Zonën Tirana 1 dhe për 4 objektet arsimore në zonën Tirana 4”, ku pagesat faktike për 9 mujorin 2023 rezultojnë rreth 302.6 milionë lekë më të larta se 9 mujori 2022. Kjo, duke konsideruar faktin se në vitin 2022 u realizuan pagesa vetëm për kontratën e përmirësimit të pesë objekteve arsimore në zonën Tirana 1, ndërkohë që gjatë vitit 2023, pas përfundimit të Lotit të 4, janë realizuar tashmë pagesa edhe për kontratën e përmirësimit të infrastrukturës arsimore për katër objektet arsimore në zonën Tirana 4.

Sektori Energjistik

Ky sektor strategjik ka qenë dhe mbetet nën monitorimin e Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë, duke patur parasysh ndikimin e konsiderueshëm fiskal dhe impaktin e ndjeshëm të tij në ekonomi. Ky monitorim, i cili kryhet periodikisht mbi bazë tremujore, konsiston në analizimin e treguesve të performancës financiare të secilës prej tre kompanive energjetike KESH, OST dhe OSHEE Group.

Në mbështetje të nenit 4/2 të Ligjit nr.9936 datë 26.06.2008 “Për menaxhimin e sistemit buxhetor në Republikën e Shqipërisë, të ndryshuar”, sipas së cilit: “...Planet financiare vjetore dhe pasqyrat financiare mbi bazë tremujori, të çdo njësie jo të qeverisjes së përgjithshme, dorëzohen në Ministrinë e Financave...”, Ministria e Financave dhe Ekonomisë periodikisht mbi bazë tremujore ka mbledhur, përpunuar dhe analizuar informacionin e nevojshëm në lidhje me treguesit e performancës financiare të tre kompanive të sektorit energjistik. Kjo, me qëllim identifikimin, vlerësimin, monitorimin dhe raportimin e risqeve fiskale që rezultojnë nga ndërmarrjet publike me kapital shtetëror në tërësi dhe nga ato të sektorit energjetik në veçanti, duke konsideruar rëndësinë strategjike të tij dhe problematikat sensitive që e karakterizojnë.

Më poshtë paraqiten në mënyrë të përmbledhur tabelat e ekspozimit ndaj sektorit të energjisë elektrike dhe madhësia aktuale e detyrimeve kontigjente në lidhje me këtë sektor.

Tabela 12 Fondet për përballimin e krizës energjetike 2021-2023 (në milionë lekë)

Viti buxhetor	Akti ligjor/nënljor	Fonde të akorduara	Total
Viti 2021	Akti Normativ nr.31 datë 27.10.2021	10,000	10,000
	<i>Mbështetje për energjinë nëpërmjet instrumentit të garancisë sovrane</i>	10,000	
Viti 2022	Buxheti Fillestar nr.115/2021 "Për buxhetin e vitit 2022"	8,000	28,000
	<i>Hua për sektorin energjistik</i>	8,000	
	Akti Normativ nr.3 datë 12.03.2022	20,000	
	<i>Mbështetje buxhetore për sektorin energjistik</i>	20,000	
Viti 2023	Buxheti Fillestar nr.84/2022 "Për buxhetin e vitit 2023"	12,000	12,000
	<i>Mbështetje për energjinë nëpërmjet instrumentit të garancisë sovrane</i>	12,000	

Burimi: MFE 2023

Tabela 13 Mbështetja buxhetore e sektorit të energjisë (plan/fakt) për periudhën 2021-2023 (në milionë lekë)

	2021		2022		6M 2023		8M 2023	
	Plan	Fakt	Plan	Fakt	Plan	Fakt	Plan	Fakt
Financim nga buxheti i shtetit	19,900	3,041	30,100	28,474	14,000	404	14,000	474
<i>Garancitë Sovrane për Sektorin e Energjisë (OSHEE Group sh.a)</i>	10,000	1,504	-	-	-	-	-	-
<i>Hua e dhënë për Sektorin e Energjisë</i>	-	-	8,000	7,907	-	-	-	-
<i>Mbështetjen buxhetore për sektorin energjistik</i>	-	-	20,000	20,000	12,000	-	12,000	-
<i>Financimi i huaj për sektorin e energjisë</i>	1,900	1,537	2,100	567	2,000	404	2,000	477

Burimi: MFE 2023

Tabela 14 Të dhëna mbi impaktin e sektorit të energjisë në financat publike (në milion lekë)²

	2019	2020	2021	2022	6M 2023	8M 2023
Ndikimi në financat publike:	6,823.6	5,240.4	5,503.8	33,016.6	1,941.8	2,163.4
1. Garancitë dhe nënhatë e paguara nga MFE	6,153	5,240	5,407	32,973	1,942	2,163
<i>Garanci të paguara nga MFE</i>	2,011	2,069	1,504*	2,989	778	829
<i>Projekte me financim të huaj të nënhuazuara</i>	4,142	3,172	3,903	2,077	1,164	1,334
<i>Mbështetje buxhetore me fonde nga buxheti i shtetit</i>	-	-	-	27,907**	***	0***
2. Detyrimet Tatimore (të papaguara)	670.9	0.1	97.25	43.41	0.06	0.06

Burimi: MFE, DPT 2023

Tabela 15 Detyrimet Kontigjente nga garancitë për periudhën 2016-8M 2023 (në milionë lekë)

	Detyrimet kontigjente nga garancitë (në milion lekë)							8M 2023
	31 Dhjetor							
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
Stoku i borxhit të garantuar	53,468	49,885	44,672	41,853	48,813	54,896	52,221	45,632
<i>Grancitë e brendshme.....</i>	30,286	30,117	15,218	15,154	13,297	23,375	19,875	17,420
<i>Grancitë e jashtme.....</i>	23,182	19,768	29,454	26,698	35,516	31,521	32,346	28,212

Burimi: MFE 2023

² *Mbështetje buxhetore për sektorin e energjisë (OSHEE Group Sh.a.) nëpërmjet instrumentit të garancisë sovrane në shumën 10,000 milionë lekë për vitin 2021 me anë të aktit normativ nr.31, datë 27.10.2021.

**"Hua e dhënë për energjinë" planifikuar në shumën 8,000 milionë lekë për vitin 2022 (realizimi aktual është 7,907 milionë lekë) dhe "Mbështetje buxhetore për sektorin e energjisë" planifikuar në shumën 20,000 milionë lekë për vitin 2022 (realizimi aktual është 20,000 milionë lekë).

***Mbështetje buxhetore për sektorin e energjisë" planifikuar në shumën 12,000 milionë lekë për vitin 2023.

Për sa i përket performancës së Sektorit në tërësi, vlen të theksohet se:

Përgjatë periudhës 8 mujore Janar-Gusht 2023, sektori është përballur me një përmirësim të ndjeshëm të performancës financiare të tij si rrjedhojë e përmirësimit meteorologjik në vend, duke rezultuar me një rritje të konsiderueshme në nivelin e fitimit operativ dhe pasurisë së kompanive, gjë që rrjedhimisht ndikon në përmirësimin e pozicionit financiar të sektorit. Ndryshe nga viti 2022, ku sektori energjistik u përball me një situatë jo të favorshme në terma financiarë si pasojë e situatës jo të mirë meteorologjike në vend që uli ndjeshëm nivelin e prodhimit të energjisë vendase nga KESH sh.a., tashmë rezultoi që deri në muajin Qershor 2023 niveli i basenit të Fierzës arriti në nivelin e kuotës prej rreth 296.3m, ose niveli më i lartë krahasuar me kuotën mesatare të 30 viteve të fundit për të njëjtën periudhë. Kështu, krahasuar me 8 mujorin 2022 vërehet se:

- Niveli i përgjithshëm i prodhimit vendas është rritur me rreth 33.6%. Prodhimi neto vendas është 6.18 TWh, kundrejt 4.63 TWh që ishte në Gusht 2022. Konkretisht:
 - *KESH sh.a realizoi një nivel prodhimi neto prej rreth 3.66 TWh, krahasuar me 2.43 TWh realizuar në të njëjtën periudhë të vitit të kaluar, një rritje kjo rreth 50.5%. Ky tregues dëshmon që deri në 8M e vitit 2023, situata hidrike është në kushte shumë të favorshme dhe rrjedhimisht shoqëria KESH sh.a ka arritur një përmirësim të situatës financiare.*
- Sa i përket humbjeve në sistemin e shpërndarjes së energjisë elektrike, ato rezultuan në nivelin 19.15% përgjatë periudhës 8 mujore të vitit 2023, duke shënuar një përmirësim të nivelit të humbjeve krahasuar nivelit 20.42% të tyre gjatë 8 mujorit 2022. Kështu:
 - *Niveli i arkëtimeve të OSHEE Group sh.a. për 8M 2023 arriti nivelin mjaft pozitiv prej 97.4% të planit, kundrejt 96.0% në 8 mujorin 2022, gjë që dëshmon stabilitetin e shoqërisë në këtë drejtim.*
- Financimi i huaj për sektorin e energjisë për vitin 2023, është miratuar në nivelin 2 miliardë lekë sipas buxhetit fillestar. Duke marrë në konsideratë situatën e pafavorshme hidrike të vitit 2022 dhe efektet në vazhdim të krizës globale energjitike, kompanive iu është kërkuar të rishikojnë dhe të prioritojnë investimet e planifikuara përgjatë vitit 2023, me qëllim garantimin nga ana e tyre të mundësive financiare të blerjes së energjisë elektrike në tregun e lirë dhe vazhdimin e furnizimit të pandërprerë të konsumatorëve.

Parashikimet deri në fund të vitit 2023 dhe problematika të tjera

Nisur nga raportimet më të fundit të ndërmarrjeve energjitike, parashikimet për risqet financiare të cilat potencialisht mund të ndikojnë në aktivitetin e sektorit, deri në fund të vitit 2023, janë si më poshtë:

- ✓ **Risku i Tregut të Energjisë:** Nga rritja potenciale globale e çmimeve të energjisë si pasojë e vazhdimit të krizës globale energjitike, ndikuar kjo dhe nga lufta në Ukrainë.
- ✓ **Risku Hidrik:** Mungesa e prurjeve hidrike për periudhën deri në fund të vitit 2023, që rrjedhimisht do të ndikonte negativisht në prodhimin e brendshëm neto të KESH sh.a.
- ✓ **Risku i Portofolit të Prodhimit:** Kjo lidhet me mungesën e burimeve të diversifikuara, si dhe me Strategjinë Kombëtare të zhvillimit të diversifikuar të sektorit elektroenergjetik, që ka për synim heqjen e varësisë së vendit nga importet e energjisë dhe kthimin e tij në eksportues neto të energjisë elektrike.
- ✓ **Risku i likuiditetit:** Ai lidhet potencialisht me ekspozimin ndaj mungesës së likuiditeteve/cashflow hyrëse në përballimin e detyrimeve, veçanërisht atyre afatshkurtra dhe investimeve, duke ulur aftësinë paguese të shoqërive. Gjithashtu, sa i takon specifikisht shoqërisë OSHEE Group sh.a, ky risk kushtëzohet kryesisht nga detyrimet e konsiderueshme të trashëguara për shkak të performancës jo të mirë financiare gjatë periudhës 2009-2014.
- ✓ **Risku nga ndryshimi në kursin e këmbimit:** Luhatjet në kurset e këmbimit gjatë periudhës në fjalë, kanë ndikim në vlerësimet kontabël të mbylljes së pasqyrave financiare për këtë periudhë.

Detyrimet e ndërsjellta të Ndërmarrjeve të Sektorit Energjetik/MFE/DPT dhe ML/IB

Në kuadër të reformës në sektorin e energjisë, në muajin Dhjetor të vitit 2020 u finalizua me sukses plani i masave për reduktimin e detyrimeve të prapambetura në sektorin e energjisë elektrike. Ky plan masash, sipas Urdhërit të Përbashkët të MFE dhe MIE nr.304/2020 “Për miratimin e planit të masave të reduktimit të detyrimeve të prapambetura në sektorin e energjisë elektrike”, i vënë në zbatim që prej Janarit 2021 e në vijim, shërben si instrument kryesor për realizimin e një prej elementeve kryesore të reformës në këtë sektor jetik për ekonominë e vendit, siç është arritja e konsolidimit financiar të sektorit elektroenergjetik. Ky plan ofron një seri masash për parandalimin e krijimit të detyrimeve të prapambetura dhe disiplinimin e pagesave ndërmjet kompanive të sektorit energjetik dhe palëve kryesore të lidhura me to. Me qëllim zbatimin me sukses të këtij plani, Ministria e Financave dhe Ekonomisë dhe Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë, bashkëfirmosën Urdhërin e Përbashkët nr.379 datë 30.09.2021 “Mbi zbatimin e planit të masave për reduktimin e detyrimeve të prapambetura në sektorin e energjisë elektrike”, që ngarkon ndërmarrjet e sektorit energjetik për raportim mujor mbi shlyerjen e detyrimeve të prapambetura dhe statusin e detyrimeve ndërmjet sektorit të energjisë dhe entiteve të tjera publike. Tabela e mëposhtme paraqet në mënyrë tabelare detyrimet e ndërsjella në sektorin e energjisë elektrike:

Tabela 16 Detyrimet e ndërsjella midis ndërmarrjeve të sektorit energjetik deri në Shtator 2023

Deri në Shtator 2023 (në mld Lekë)	KESH	OST	OSHEE	Total
KESH ndaj:		0*		0
OST ndaj:	10.944*		0.91	11.86
OSHEE ndaj:	55.4**	9.0**		64.40
Total	66.34	9.0	0.91	76.26

Burimi: MFE, KESH, OST, OSHEE Group

*Vlera e detyrimeve të ndërsjellta varion nga 0-0.12 mld lekë për KESH ndaj OST dhe nga 10.9-14.7mld lekë për OST ndaj KESH, për arsye të mosrakordimit mes kompanive.

**Vlera e detyrimeve të ndërsjellta varion nga 55.4-58.7 mld lekë për OSHEE ndaj KESH dhe nga 9-18.3mld lekë për OSHEE ndaj OST, për arsye të mosrakordimit mes kompanive.

Tabela 17 Detyrimet e ndërsjella midis ndërmarrjeve të sektorit energjetik, ML/IB, MFE dhe DPT

Deri në Shtator 2023 (në mld Lekë)	KESH	OST	OSHEE	MFE	DPT	Total
KESH ndaj:		0		34.06**		34.06
OST ndaj:	10.944		0.91	8.2**		20.05
OSHEE ndaj:	55.4	9		2.71**	4.37**	71.48
Ndërmarrjet UK ndaj:			28.1*	10.3**		38.4
ML/IB			5.6*			5.6
Total	66.34	9	34.61	55.27	4.37	169.59

Burimi: MFE, KESH, OST, OSHEE Group, dhe AKUM

*Detyrimet e Ndërmarrjeve UK ndaj OSHEE janë raportuar për periudhën deri më 30.06.2023.

**Detyrimet e ML/IB ndaj OSHEE janë raportuar për periudhën deri më 30.06.2023.

*Detyrimet ndaj MFE-së dhe DPT-së janë raportuar për periudhën deri më 31.08.2023.

Detyrimet e shoqërive të Ujësjiellës - Kanalizimeve ndaj OSHEE Group Sh.a

Deri në muajin Qershor 2023, OSHEE Group sh.a raporton se detyrimet e akumuluarra të ndërmarrjeve të ujësjiellës-kanalizimeve rezultojnë të jenë në vlerën rreth 28.1 miliardë lekë. Nga të cilat, rreth 15 miliardë lekë janë detyrime të faturuara ndaj kompanisë dhe rreth 13 miliardë lekë janë detyrime për kamatëvonesa. Në tabelën e mëposhtme listohen pesë ndërmarrjet që kanë pjesën më të madhe të detyrimeve (principal pa kamata) ndaj OSHEE Group sh.a, deri në 6 mujorin e parë të vitit 2023:

Tabela 18 *Ujësjiellësat me stokun më të lartë të detyrimeve të prapambetura (principal pa kamata) ndaj OSHEE Group Sh.a për 6M 2023 (në mld lekë).*

<i>(miliardë/lekë)</i>	
<u>5 UK kryesore me detyrime ndaj OSHEE</u>	<u>9.28</u>
Njësia Durrës UK Sh.a	5.23
Njësia Vlorë UK Sh.a	1.53
Njësia Patos UK Sh.a	1.02
Njësia Kavajë UK Sh.a	0.77
Njësia Fier UK Sh.a	0.73

Burimi: AKUM 2023

Akumulimi i detyrimeve të prapambetura të ndërmarrjeve të ujësjiellës-kanalizimeve vazhdon trendin rritës, kryesisht për shkak të performancës së ulët të shumicës së shoqërive U-K sh.a. Nisur nga kjo, ka startuar aktualisht procesi i reformimit dhe riorganizimit të sektorit të Ujit, në përputhje me Strategjinë Kombëtare të Sektorit të Furnizimit me Ujë dhe Kanalizime 2020-2030. Synimi është ridimensionimi i 58 ndërmarrjeve U-K aktuale, përmes rigrupimit të tyre në 15 shoqëri SKP-UK rajonale me qëllim final menaxhimin optimal dhe rritjen e performancës së tyre financiare në zbatim të VKM nr.302 datë 11.05.2022 “Për politikat kombëtare për riorganizimin e sektorit të furnizimit me ujë dhe të largimit, trajtimit dhe përpunimit të ujërave të ndotura”. Ndërkohë, subvencionin nga buxheti i shtetit për sektorin e Ujësjiellës-Kanalizimeve i planifikuar në programin përkatës të Ministrisë së Infrastrukturës dhe Energjisë për vitin 2023 në vlerën 310 milionë lekë, deri në këtë moment nuk rezulton me realizim faktik pasi nuk është detajuar ende prej tyre.

Të tjera Ndërmarrje Shtetërore (NSH) të monitoruara gjatë 6M 2023:

Përveç sektorit të energjisë, Ministria e Financave dhe Ekonomisë monitoron në mënyrë periodike ndërmarrje të tjera shtetërore të cilat kanë impaktin më të lartë financiar për buxhetin e shtetit apo që mund të paraqesin risqe të konsiderueshme fiskale, duke analizuar mbi baza tremujore performancën e tyre. Referuar analizës mbi raportimin më të fundit të treguesve financiarë të miratuar zyrtarisht për ndërmarrjet shtetërore në monitorim, vlen të veçojmë:

- **UKT Sh.a (Ujësjiellës Kanalizime Tiranë Sh.a):**

Gjatë T2 2023, të ardhurat për UKT sh.a (Ujësjiellës Kanalizime Tiranë) arritën në 2.51 miliardë lekë, ndërsa shpenzimet e përgjithshme 1.78 miliardë lekë. Për rrjedhojë, shoqëria regjistroi një fitim neto pozitiv për periudhën prej rreth 730 milionë lekë, duke treguar një vazhdimësi të ecurisë pozitive. Në nivel vjetor, për vitin 2022 UKT sh.a ka raportuar nëpërmjet pasqyrave financiare se të ardhurat arritën në 4.72 miliardë lekë, ndërsa shpenzimet e përgjithshme në rreth 3.69 miliardë lekë, duke regjistruar një fitim neto pozitiv prej 1.03 miliardë lekë.

- **AlbGaz sh.a:**

Gjatë T2 2023, të ardhurat nga AlbGaz arritën në 4 milionë lekë ndërsa shpenzimet e përgjithshme në 87 milionë lekë, duke regjistruar një humbje neto për periudhën prej rreth 83 milionë lekë. Në fund të vitit

2022, të ardhurat e AlbGaz rezultojnë në rreth 117 milionë lekë ndërsa shpenzimet në rreth 176 milionë lekë, me një humbje neto prej 59 milionë lekë.

- **Radio Televizioni Shqiptar (RTSH):**

Gjatë T2 2023, të ardhurat e RTSH arritën në 1.08 miliardë lekë, ndërsa shpenzimet e përgjithshme 1.14 miliardë lekë. Për rrjedhojë, shoqëria rezultoi me një humbje neto për periudhën prej rreth 59 milionë lekë, duke vijuar me trendin negativ. Në fund të vitit 2022, RTSH nëpërmjet pasqyrave financiare ka raportuar se të ardhurat arritën në 2.20 miliardë lekë, ndërsa shpenzimet e përgjithshme në rreth 2.76 miliardë lekë, duke regjistruar një humbje neto prej 557 milionë lekë. Sjellim në vëmendje se transferta buxhetore për RTSH sipas ligjit të buxhetit 2023 është 618 milionë lekë, me një realizim faktik në nivel 10 mujor prej 520 milionë lekë ose 84.1 përqind e planit vjetor 2023.

- **Autoriteti Portual Durrës Sh.a (APD):**

Gjatë T2 2023, të ardhurat nga APD arritën në 1.33 miliardë lekë, ndërsa shpenzimet e përgjithshme në 1.21 miliardë lekë, duke regjistruar një fitim neto për periudhën prej rreth 118 milionë lekë. Në fund të vitit 2022, të ardhurat e APD-së rezultojnë në vlerën rreth 2.93 miliardë lekë ndërsa shpenzimet në rreth 2.94 miliardë lekë, me një humbje neto prej 12 milionë lekë.

- **Albpetrol Sh.a:**

Gjatë T2 2023, të ardhurat nga Albpetrol sh.a arritën në 2.57 miliardë lekë, ndërsa shpenzimet e përgjithshme në 2.42 miliardë lekë, duke rezultuar me një fitim neto për periudhën në rreth 155 milionë lekë. Në fund të vitit 2022, të ardhurat e Albpetrol sh.a rezultojnë në vlerën rreth 7.07 miliardë lekë ndërsa shpenzimet në rreth 7.06 miliardë lekë, me një fitim neto prej rreth 16 milionë lekë.

Detyrimet Kontingjente

Vendimet e Gjykatës së të Drejtave të Njeriut në Strasburg (GJEDNJ) kryesisht çështje dhe vendime që lidhen me kthimin dhe kompensimin e pronave tek ish-pronarët.

- Sipas Avokaturës së Shtetit, risqet financiare që burojnë nga vendimet e GJEDNJ-së janë të kushtëzuara nga një aftësi e dobët parashikuese, përse kohë që kjo Gjykatë nuk funksionon me një kalendar të përcaktuar për komunikimin e çështjeve dhe nxjerrjen e vendimeve.
- Ministria e Financave dhe Ekonomisë ka respektuar në vazhdimësi të gjitha vendimet e miratuara nga GJEDNJ përmes zbatimit të VKM-ve respektive miratuar në mbështetje të tyre, me përpikmëri dhe brenda afateve strikte të përcaktuara prej këtij organi. Kjo, duke konsideruar faktin se kur pagesat nuk kryhen brenda afatit tre mujor nga data kur vendimi përkatës merr formën e prerë, shteti shqiptar ngarkohet me pagesën e një kamatë-vonese për çdo ditë vonese.
 - ✓ *Sidoqoftë, për garantimin e shlyerjes në kohë të këtyre vendimeve, MFE ka rekomanduar vazhdimisht përdorimin e të gjitha kanaleve të mundshme institucionale dhe procedurale, brenda hapësirave që siguron kuadri ligjor në fuqi, duke sugjeruar sipas mundësive të buxhetit të shtetit skedulimin me këste të detyrimit financiar, në negociim me përfituesit. Edhe për vitin 2023, likuidimi i detyrimeve të këtij lloji përballohet nga Fondi Rezervë i buxhetit të shtetit.*
- Sjellim në vëmendje se, hyrja në fuqi më datë 30.12.2018 e ndryshimeve në ligjin “Për Avokaturën e Shtetit”, përmban një kre të veçantë dedikuar ekzekutimit të vendimeve të GJEDNJ-së, ku specifikisht në nenin 19/5 përcaktohen dy mënyra ekzekutimi të shpërblimit:
 - ✓ *Detyrimet financiare që burojnë nga vendimet e GJEDNJ-së mbuloohen nga buxheti i shtetit, sipas përcaktimeve të parashikuara në vendimin e Këshillit të Ministrave për ekzekutimin e vendimit përkatës të GJEDNJ.*

- ✓ *Përfundimisht, për detyrimet financiare deri në 10.000 (dhjetë mijë) euro, pagesa ekzekutohet në mënyrë të drejtpërdrejtë nga ministria përgjegjëse për financat, pas njoftimit nga Avokatura e Shtetit.*

Në vijim, paraqitet tabela përmbledhëse e detyrimeve për vendimet e GJEDNJ-së, bazuar në informacionin zyrtar të raportuar pranë Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë:

Tabela 19: Detyrimet faktike dhe kontigjente nga vendimet e GJEDNJ-së deri në Shtator 2023 (në Euro)³

Vendimet e GJEDNJ	Detyrimi faktik	Detyrimi kontigjent	Totali i detyrimit faktik dhe kontigjent
Delijorgji kundër Shqipërisë	15,600 €		15,600 €
Rista dhe të tjerë kundër Shqipërisë (Kërkesa:Dhimërtika dhe Nika k. Shqipërisë)	4,417,750 €		4,417,750 €
Sharrxhi kundër Shqipërisë	13,447,300 €		13,447,300 €
Mucaj kundër Shqipërisë	3,900 €		3,900 €
Hamitaj kundër Shqipërisë	600 €		600 €
Supergrav shpk kundër Shqipërisë	5,600 €		5,600 €
Elgakoti dhe të tjerë kundër Shqipërisë	24,050 €		24,050 €
Sharra dhe të tjerë kundër Shqipërisë		3,811,365 €	3,811,365 €
Cështjet: “Milo kundër Shqipërisë”, “Kalemaj kundër Shqipërisë”, “Jahbala kundër Shqipërisë”, “I.M.S kundër Shqipërisë”, “Sovjani kundër Shqipërisë”		16,800 €	16,800 €
Cështja “Danushi kundër Shqipërisë”.		5,000 €	5,000 €
Cështjet: “Peshkopia dhe Talipi kundër Shqipërisë”, kërkesa nr.16351/15		3,850 €	3,850 €
Totali	17,914,800 €	3,837,015 €	21,751,815 €

Burimi: Avokatura e Shtetit, Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

Nga vendimet e sipërcituara, 2 vendime janë në proces likuidimi, konkretisht vendimet “*Mucaj kundër Shqipërisë*” dhe “*Hamitaj kundër Shqipërisë*”, përkatësisht në vlerat 3.900 Euro dhe 600 Euro.

Vendimet e Gjykatës Ndërkombëtare të Arbitrazhit kanë të bëjnë me zgjidhjen e konflikteve në mosmarrëveshjet dy ose shumëpalëshe, në ngarkim të shtetit shqiptar.

- Duke patur parasysh efektet e qënësishme financiare që rëndom shoqërojnë këto vendime, ato vlerësohen me risk të konsiderueshëm për buxhetin e shtetit. Në pjesën më të madhe, efektet financiare që rrjedhin nga zbatimi i këtyre vendimeve janë përballuar nga buxheti i vetë institucioneve buxhetore (kryesisht ministri linje), të cilat kanë qenë edhe palë e paditur në gjykimet respektive. Ndërkohë që, në rastet kur palë e paditur cilësohet ‘shteti shqiptar’ apo

³ *Detyrim Faktik është e detyrimi i cituar në një vendim përfundimtar të gjykatës së gjednj/arbitrazhit/, i formës së prerë, për të cilin nuk janë finalizuar procedurat juridike brenda shtetit shqiptar.*

Detyrim Kontigjent është detyrimi i cituar në një vendim të gjykatës së gjednj/arbitrazhit/, dhe/ose kontrata eventuale të studiove ligjore, për të cilin nuk kanë përfunduar procedurat ligjore.

‘qeveria shqiptare’, këto vendime likujdohen përmes buxhetit të MFE dhe/ose Fondit Rezervë të buxhetit të shtetit, nëse lind nevoja.

- ✓ *Ministria e Financave dhe Ekonomisë, në vazhdimësi, ka rekomanduar forcimin e rolit negociues të institucioneve buxhetore dhe Avokaturës së Shtetit në çështjet e kësaj natyre, si edhe disiplinimin e procesit të shlyerjes financiare të përfituesve. Kjo, me qëllimin final të lehtësimit, reduktimit dhe/ose shmangies së barrës financiare mbi buxhetin e shtetit.*

Mëposhtë paraqitet tabela përmbledhëse e detyrimeve për vendimet e Arbitrazhit Ndërkombëtar, bazuar në informacionin që disponon Ministria e Financave dhe Ekonomisë.

Tabela 20 Detyrimet faktike dhe kontigjente nga vendimet e Arbitrazhit Ndërkombëtar deri në Shtator 2023⁴

në Euro

Ministria e Linjës	Përshkrimi i Vendimeve të Arbitrazhit	Detyrimi faktik	Detyrime Kontigjente	Totali i detyrimit faktik dhe kontigjent
MIE/ARRSH	ICC Case no. 23998/MHM (c-24011/MHM/HBH). <i>JV Copri-Aktor vs ARRS</i>	42,472,629	0	42,472,629
	Kosto ligjore dhe shpenzime gjyqësore ICC Case no. 23998/MHM (c-24011/MHM/HBH)	225,000	0	225,000
MIE/AKUM	Kostot administrative, të përfaqësimit dhe kosto ligjore për çështjen ICC Case no.24140/MHM/HBH <i>Construzioni DONDI S.P.A</i>	188,487	0	188,487
MIE	ICC Case No. 20564/EMT/GR Hydro srl	0	142,976	142,976
	Kosto ligjore për procedurat e përfaqësimit dhe mbrojtjes së RSH për rrëzimin e kërkesës për rishikimit të vendimit datë 04.06.2019 ICC Case no.22919/GR.	21,794	111,150	132,944
	Kosto administrative në çështjen ICSID Case no.ARB/20/54 <i>Arka Energy B.V</i>	0	1,642,500	1,642,500
APD	Kosto administrative dhe ligjore për çështjen ICSID Case no.ARB/20/37 (<i>Durrës Kurum Shipping dhe të tjerë kundër Shqipërisë</i>)	1,180,000	0	1,180,000
MIE/AKBN/Albpetrol Sh.a	ICC Case no.22676/GR <i>GBC Oil Company LTD vs MIE, AKBN dhe Albpetrol</i>	12,241,533	0	12,241,533
	Kosto ligjore për procedurat e përfaqësimit të MIE/AKBN në çështjen ICC Case 21349/EMT/GR (<i>BPAL v MIE/AKBN dhe Albpetrol</i>)	977,966	0	977,966
Albpetrol Sh.a	Kosto përfaqësimi në çështjen ICC Case Phoenix Petroleum Sha kundër Albpetrol Sh.a	1,790,000	0	1,790,000
	Kosto Administrative në çështjen Phoenix Petroleum SHA	100,000	0	100,000
MIE	Arbitrazhi me kompaninë Starbridge për Portin e Karpenit, "HFW" LLP	32,457	0	32,457
MFE		0	0	0
MFE	Kosto paraprake dhe kosto ligjore për çështjen SCC Arbitration 2021/155 <i>IVICOM Holding Gmbh</i>	285,862	850,000	1,135,862
	Përfaqësimi i Shqipërisë në çështjen e arbitrazhit <i>Mimozza Ndroqi kundër RSH</i>	280,000	395,000	675,000
	Kosto ligjore për këshillime ligjor dhe shërbime konsulence për mosmarrëveshjet dhe arbitrazhet ndërkombëtare	150,000	0	150,000
	Arbitrazhi ICSID nr.ARB/15/28 "Hydro dhe të tjerët kundër Shqipërisë"	0	108,000,000	108,000,000
	Kosto ligjore lidhur me vendimin e Arbitrazhit ICSID nr.ARB/15/28 "Hydro dhe të tjerët kundër Shqipërisë"	926,896	949,780	1,876,676
MBZHR	Kosto administrative dhe ligjore për çështjen PCA Case 2018-49 <i>Valeria Srl vs RSH</i>	200,000	0	200,000
	Total	61,072,624	112,091,406	173,164,030

Shënim: Informacioni i mësipërm bazohet në të dhënat më të fundit (Shtator 2023) të raportuara në MFE nga Avokatura e Shtetit dhe nga Ministrinë e Linjës/Institucionet Buxhetore. Për pasojë, vlerësimet tona janë të sakta për aq sa informacion disponojmë. Tagrin për validimin e tyre e ka vetëm Avokatura e Shtetit.

Burimi: Avokatura e Shtetit, Ministrinë e Linjës/Institucionet Buxhetore, Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

⁴ Detyrim Faktik është e detyrimi i cituar në një vendim përfundimtar të gjykatës së gjednj/arbitrazhit/, i formës së prerë, për të cilin nuk janë finalizuar procedurat juridike brenda shtetit shqiptar.

Detyrim Kontigjent është detyrimi i cituar në një vendim të gjykatës së gjednj/arbitrazhit/, dhe/ose kontrata eventuale të studiove ligjore, për të cilin nuk kane përfunduar procedurat ligjore.

Vlen të theksojmë se, monitorimi dhe raportimi i vendimeve të GJEDNJ-së dhe Arbitrazhit Ndërkombëtar është institucionalizuar përmes përfshirjes në Udhëzimin Plotësues nr.2 datë 19.01.2023 “Për zbatimin e buxhetit të vitit 2023” të skedulit të detyrueshëm kohor të raportimit të tyre nga ML/IB dhe Avokatura e Shtetit, si edhe të formateve standarde respektive për qëllim analize, transparence dhe raportimi të detyrimeve kontigjente të qeverisjes së përgjithshme.

Detyrimet e Prapambetura - Bazuar në VKM nr.50 datë 05.02.2014 “Për miratimin e Strategjisë për parandalimin dhe shlyerjen e detyrimeve të prapambetura e të planit të veprimit”, Ministria e Financave dhe Ekonomisë ka ndërmarrë disa hapa konkretë në drejtim të monitorimit, raportimit dhe parandalimit të detyrimeve të prapambetura. Vlen për t’u theksuar se tashmë monitorimi i detyrimeve të prapambetura është një proces i konsoliduar në kohë dhe cilësi, përmes monitorimit periodik intensiv të të gjitha detyrimeve të pashlyera të institucioneve buxhetore. Duke nisur nga muaji Dhjetor 2020, ky monitorim dhe raportim i cili më parë kryhej mbi bazë tremujore nëpërmjet raportimit shkresor të institucioneve, tashmë gjenerohet automatikisht nga Sistemi Informatik Financiar i Qeverisë (SIFQ) sipas përcaktimeve të Udhëzimit nr.37 datë 06.10.2020 “Për monitorimin dhe publikimin periodik të stokut të detyrimeve të prapambetura të qeverisjes së përgjithshme”. Ky format i raportimit të detyrimeve të prapambetura, përveçse rrit saktësinë dhe siguron të dhënat në kohë, është gjithashtu një format gjithëpërfshirës duke unifikuar modalitetin e raportimit për të gjitha njësitë e qeverisjes së përgjithshme.

Prioriteti kryesor i Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë në periudhën afatmesme mbetet reduktimi i stokut të detyrimeve të prapambetura dhe parandalimi i akumulimit të tyre. Në vitet e fundit ky objektiv është arritur dëshmuar trendi rënës i stokut, edhe pse faktorë të tillë si tërmeti, pandemia, kriza globale energjetike, lufta në Ukrainë dhe luhatjet e çmimeve të lëndëve të para, kanë ndikuar negativisht në "sjelljen" dhe ecurinë e reduktimit të mëtejshëm të totalit të stokut deri në mes të vitit buxhetor 2023.

Nga ana tjetër, vendosja e objektivave specifike ndër vite ka ndihmuar në mbajtjen nën kontroll dhe reduktimin (edhe pse jo tërësisht të qëndrueshëm) të stokut të detyrimeve të prapambetura në vitet e fundit, një trend i cili pritet të vazhdojë edhe gjatë vitit 2023. Konkretisht:

Vlerësimi PEFA

- ✓ *Stoku i detyrimeve të prapambetura vjetore nuk kalon 2% të totalit të shpenzimeve, në të paktën dy nga tre vitet e fundit fiskalë. Ky target, është arritur për 2022 dhe pritet të arrihet edhe për 2023.*

Mirëqeverisja/PFM

- ✓ *Targeti i detyrimeve të prapambetura të qeverisë së përgjithshme si përqindje e totalit të shpenzimeve për vitin 2023 është vendosur $\leq 2.4\%$ (realizim i plotë) dhe $\leq 2.8\%$ (realizim i pjesshëm). Pritshmëria për përmbushjen e këtij objektivit deri në fund të vitit 2023, është pozitive.*

ERP

- ✓ *Targeti i detyrimeve të prapambetura të qeverisë së përgjithshme si përqindje e totalit të shpenzimeve për vitin 2023 është vendosur në masën: $\leq 2.5\%$ mbi bazë tremujore dhe $\leq 2.4\%$ në nivel vjetor. Për 9 mujorin 2023 niveli rezultoi 2.85% (pra $> 2.5\%$), megjithatë pritshmëritë për përmbushjen e objektivit mbi bazë vjetore janë pozitive deri në fund të vitit 2023.*

Deri në fund të muajit Shtator 2023, u regjistrua një stok kumulativ prej 19.90⁵⁶ miliardë lekë i detyrimeve të prapambetura nga njësitë e qeverisjes së përgjithshme, nga të cilat:

- ✓ *Totali detyrimeve të prapambetura të qeverisë qendrore rreth 12.27 miliardë lekë, nga të cilat:*
 - *Investimet zënë peshën më të madhe të stokut të detyrimit rreth 64.6%,*

⁵ Të dhëna paraprake 9-mujore 2023.

⁶ Pa përfshirë detyrimet e prapambetura të Ujësjellës Kanalizime dhe Universiteteve

- Vendimet Gjyqësore zënë rreth 26.8%,
- ✓ Totali detyrimeve të prapambetura të qeverisë vendore rreth 7.62 miliardë lekë, nga të cilat:
 - Investimet zënë peshën më të madhe të stokut të detyrimit me rreth 50.1%,
 - Detyrime të prapambetura të tjera me rreth 26.9%,
 - Shërbime me rreth 10.1%,
 - Vendimet Gjyqësore rreth 7.3%,
 - Mallra me rreth 3.1%,

Krahasuar me stokun e detyrimeve të prapambetura të raportuara për 9M 2022, rezulton se:

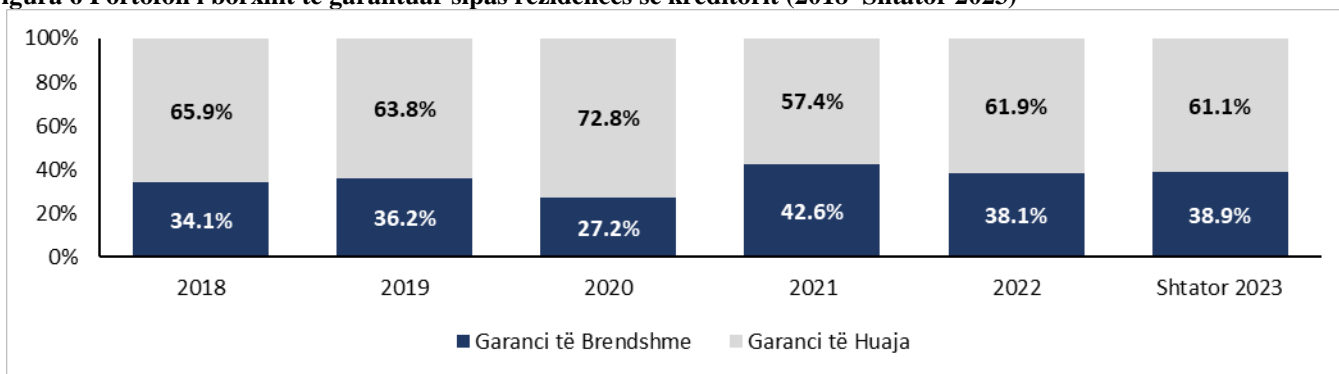
- ✓ Niveli i përgjithshëm i detyrimeve të prapambetura është rreth 2.94 miliardë lekë më i lartë. Konkretisht, totali i detyrimeve të njëjësive të qeverisjes qendrore është rritur me rreth 1.98 miliardë lekë dhe totali i detyrimeve të njëjësive të qeverisjes vendore është rritur me rreth 0.96 miliardë lekë, kryesisht për shkak të rritjes së zërit të investimeve me rreth 49.95% .
- ✓ Për periudhën 9 mujore 2023, ashtu si në periudhën 9 mujore 2022, nuk rezultojnë detyrime për rimbursimin e TVSH-së.

Ndonëse krahasuar me 9M 2022, ka patur një rritje të stokut total të detyrimeve të prapambetura, vlen të përmendet se objektivat e vendosur në fillim të vitit (vlerësimi PEFA, vlerësimi i Mirëqeverisjes dhe ERP) janë të mirëpozicionuar për përmbushjen e tyre deri në fund të vitit 2023, në kuadër edhe të Aktit Normativ nr.5 datë 18.10.2023 të sapomiraturar, i cili siguroi alokimin e fondeve të konsiderueshme me qëllim shlyerjen e detyrimeve të prapambetura.

8. VEPRIMTARITË POTHUAJSE FISKALE

Në fund të muajit shtator 2023, portofoli i borxhit të garantuar vlerësohet në 44.4 miliard Lekë ose 416 milion Euro (2.0% e PBB), duke shënuar një rënie me 7.8 miliard Lekë krahasuar me fundin e vitit 2022. Garancitë në tregun e brendshëm zënë rreth 38.9% të stokut total të borxhit të garantuar ose 17.3 miliardë lekë, ndërsa garancitë e dhëna në favor të kreditorëve të huaj përfaqësojnë 61.1% të stokut të borxhit të garantuar ose 27.1 miliardë lekë.

Figura 6 Portofoli i borxhit të garantuar sipas rezidencës së kreditorit (2018–Shtator 2023)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

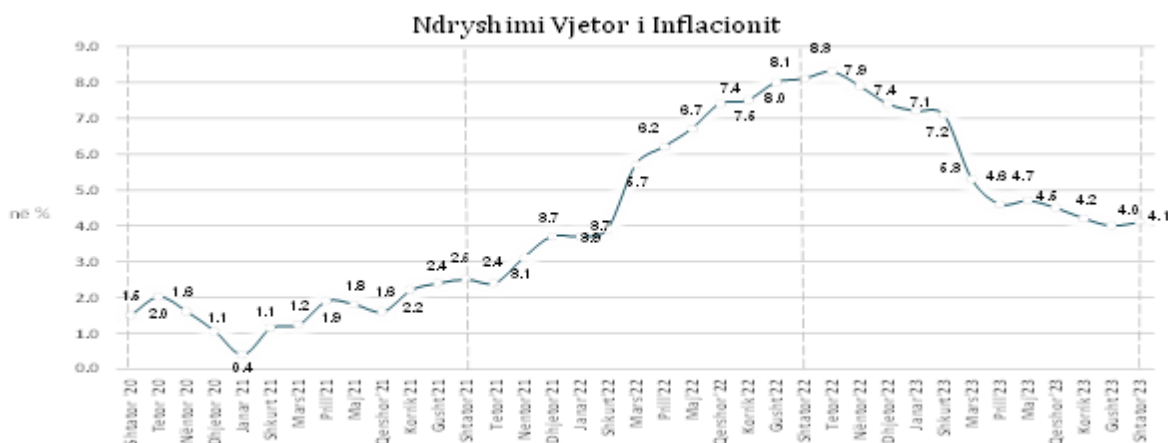
Nga totali i stokut të garancive, mbi 75% e totalit të garancive shtetërore i përket sektorit të energjisë, duke reflektuar politikat e qeverisë në drejtim të mbështetjes së sektorit të energjisë, sidomos gjatë krizës më të fundit me të cilën ky sektor u përball.

9. SHTOJCA ILUSTRUESE

9.1 TREGUESIT E PËRZGJEDHUR MAKROEKONOMIKË DHE FISKAL

Në muajin Shtator 2023 ndryshimi vjetor i indeksit të çmimeve të konsumit është +4.1%, një vit më parë ky ndryshim ishte +8.1%. Ndryshimi mujor i indeksit të çmimeve të konsumit në muajin Shtator 2023, krahasuar me Gusht 2023, është 0.7%. Inflacioni mesatar për periudhën Janar – Shtator 2023 është +5.1 %.

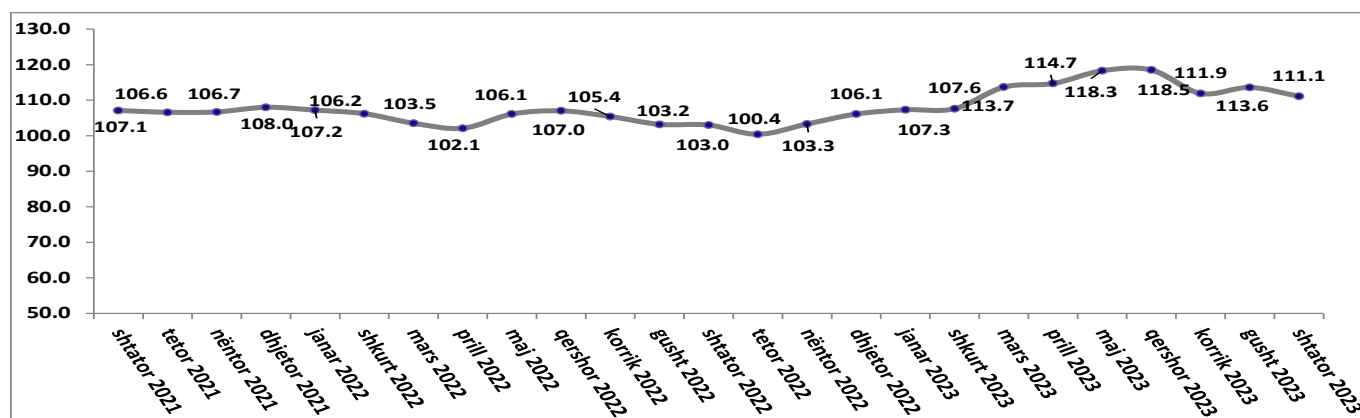
Figura 7: Ndryshimi Vjetor i Inflacionit, në %.

Burimi: Banka e Shqipërisë, Shtator 2023

Treguesi i ndjesisë ekonomike (TNE)⁷ shënoi nivelin 111.1 në muajin shtator 2023, duke shënuar një rënie prej 2.5 pikë nga muaji i kaluar dhe një rritje me 8.1 pikë përqindje në krahasim me të njëjtën periudhë të një vit më parë. Niveli aktual i TNE-së qëndron në 11.1 pikë mbi mesataren afatgjatë⁸ (në nivelin 100) dhe rreth 10.2 pikë përqindje mbi mesataren historike. Rënia e TNE-së këtë muaj u ndikua kryesisht nga përkeqësimi i treguesit të besimit në sektorin e ndërtimit. Negativisht kontribuoi edhe rënia e besimit në sektorët e shërbimeve dhe të tregtisë. Në të kundërt, treguesi i besimit të industrisë dha kontribut pozitiv këtë muaj, ndërsa besimi i konsumatorëve mbeti i pandryshuar në krahasim me një muaj më parë.

Figura 8: Treguesi i Ndjesisë Ekonomike

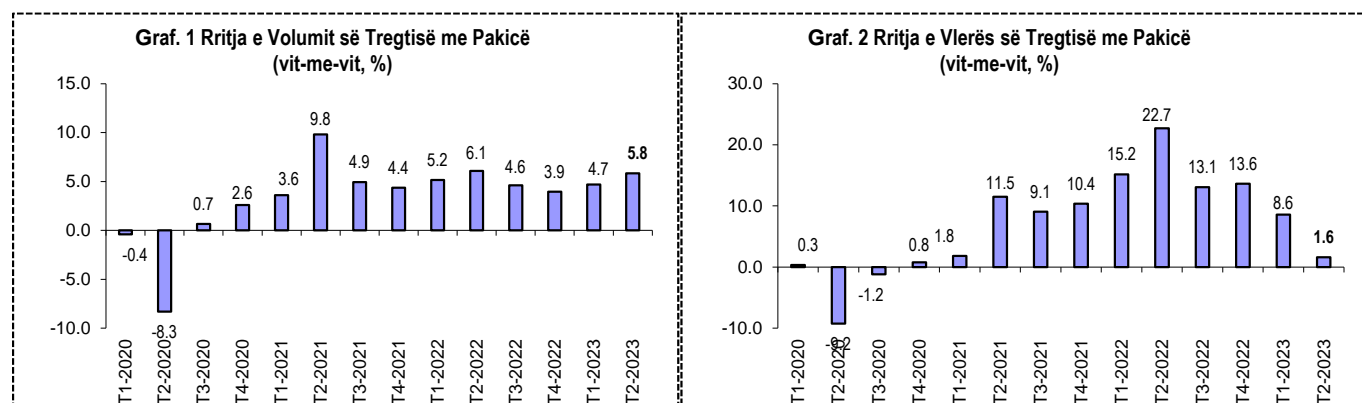
Burimi: Banka e Shqipërisë, Tetor 2023

⁷ Duke filluar nga muaji maj 2021, seritë kohore të vërtetimit të besimit do të publikohen për herë të parë me frekuencë mujore (me përjashtim të pyetjeve të cilat do vijojnë të kryhen vetëm me frekuencë tremujore).

⁸ Vija tek niveli 100 përfaqëson mesataren afatgjatë

Indeksi i Tregtisë me Pakicë gjatë tremujorit të dytë të vitit 2023 në terma *Volumi*, krahasuar me të njëjtin tremujor të vitit të mëparshëm, u rrit me +5.8%. Indeksi i Tregtisë me Pakicë gjatë tremujorit të dytë të vitit 2023 në terma *Vlere*, krahasuar me të njëjtin tremujor të vitit të mëparshëm, u rrit me +1.6%.

Figura 9: Rritja e vlerës të tregtisë me pakicë (vit-më-vit, në %)

Burimi: Instat, MFE

Lidhur me të dhënat më të fundit të tregtisë së jashtme, në muajin gusht 2023 eksportet e mallrave arritën vlerën 27 miliardë lekë, duke u ulur me -21,9 %, në krahasim me të njëjtën periudhë të një viti më parë dhe me -27,4 %, në krahasim me korrik 2023. Importet e mallrave arritën vlerën 68 mld lekë, duke u ulur me -15,0 %, në krahasim me një vit më parë dhe me -4,1 %, në krahasim me korrik 2023. Defiçiti tregtar i këtij muaji është 40 mld lekë, duke u ulur me -9,5 %, krahasuar me gusht 2022 dhe duke u rritur me 22,9 %, në krahasim me korrik 2023. Zhvlerësimi i Euros ka ndikuar në volumin tregtar, krahasuar me një vit më parë. Gjithashtu, rënia e çmimeve në tregjet botërore të produkteve, që kanë impakt në volumin tregtar, ka ndikuar në treguesit e eksport/importit për muajin gusht 2023 krahasuar me një vit më parë.

Në këtë tetëmujor eksportet e mallrave arritën vlerën 300 mld lekë, duke u ulur me -8,6 % krahasuar me një vit më parë, ndërkohë importet e mallrave arritën vlerën 577 mld lekë, duke u ulur me -5,0 %, krahasuar me një vit më parë. Deficiti tregtar arriti vlerën 277 mld lekë, duke u ulur me -0,8 %, krahasuar me të njëjtën periudhë të 2022.

Tabela 21: Eksportet dhe Importet për periudhën Janar- Gusht 2023 (krahasuar me të njëjtën periudhë të viti më parë).

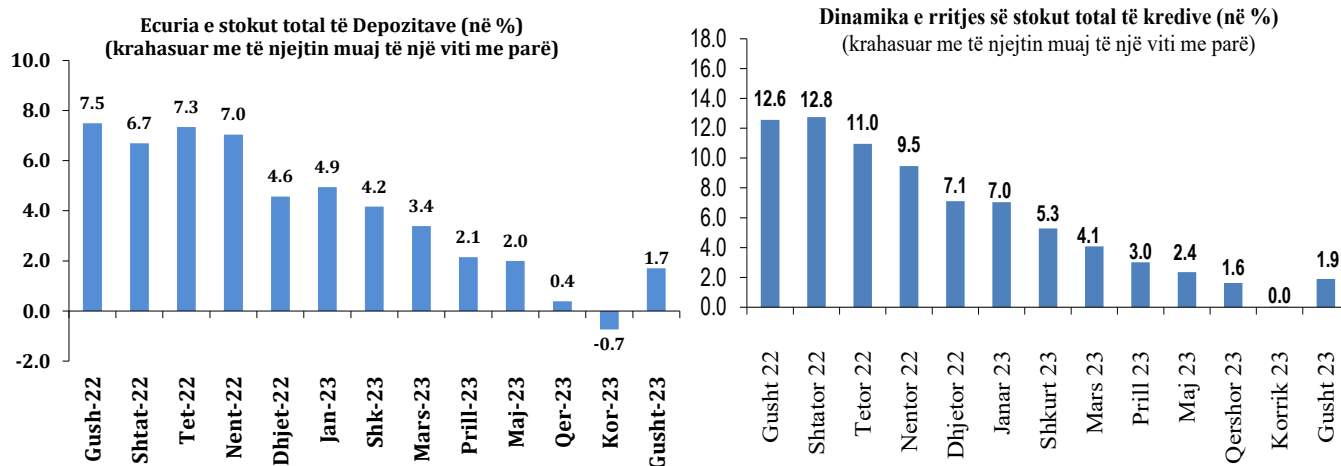
	Janar-Gusht 2023 / 2022			
	Eksporte		Importe	
	Rritja (në %)	Kontributi në rritje (në pikë %)	Rritja (në %)	Kontributi në rritje (në pikë %)
Ushqime, pije, duhan	17.5	1.7	-3.7	-0.6
Minerale, lëndë djegëse, en.elektrike	-4.5	-1.0	-34.4	-5.8
Produkte kimike dhe plastike	-17.9	-0.7	-0.7	-0.1
Lëkurë dhe artikujt prej tyre	-2.0	0.0	-17.0	-0.3
Prodhime druri dhe letre	-18.6	-0.5	-14.1	-0.5
Tekstile dhe këpucë	-2.7	-0.7	-5.4	-0.6
Materiale ndërtimi dhe metale	-32.9	-7.8	-8.6	-1.3
Makineri, pajisje dhe pjesë këmbimi	5.6	0.4	21.1	4.1
Të tjera	0.3	0.0	4.9	0.2
Gjithsej	-8.6	-8.6	-5.0	-5.0

Burimi: Instat, Shtator 2023

Gjatë muajit Gusht të vitit 2023 stoku total i depozitave bankare ka shënuar rritje me 1.7% krahasuar me Gushtin e vitit 2022. Stoku total i depozitave në Lekë pësoi rritje me 0.3%, ndërsa ai në valutë ka pësuar rritje me 2.8% krahasuar me të njëjtin muaj të vitit 2022

Gjatë muajit Gusht të vitit 2023, stoku total i kredive bankare pati një rritje me 1.9%, krahasuar me muajin Gusht të vitit 2022. Stoku i kredive në lekë shënoi një rritje prej 8.4%, ndërsa ai në valutë rënie prej 5.0%, krahasuar me muajin Gusht të vitit të kaluar.

Figura 10: (a) Ecuria e rritjes së stokut total të depozitave, në %, në terma vjetorë; (b) Ecuria e rritjes së stokut total të kredive, në %, në terma vjetorë.

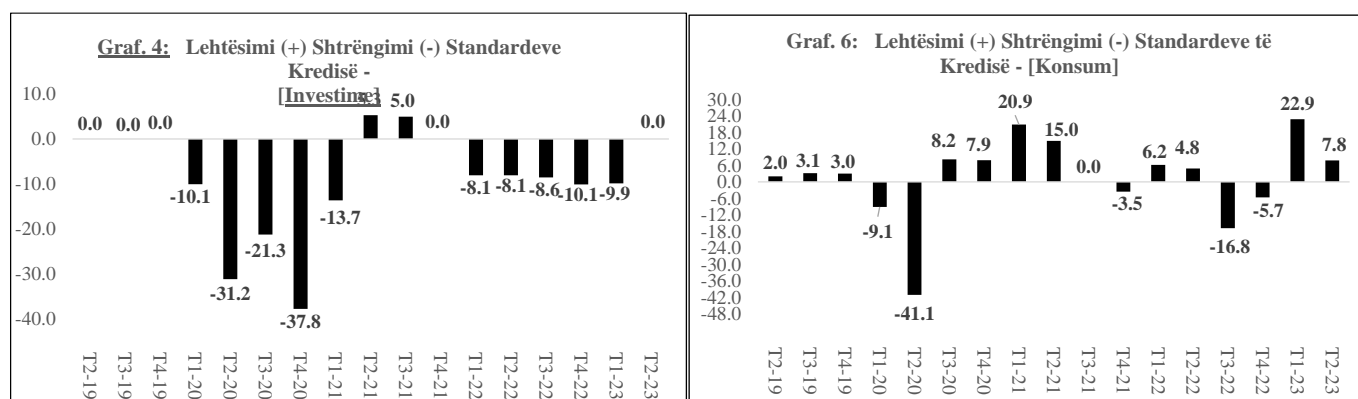

Burimi: Banka e Shqipërisë, Shtator 2023

Sipas opinionit të bankave tregtare, standardet e kreditimit për bizneset nuk patën ndryshim në tremujorin e dytë të vitit 2023. Standarde të pandryshuara u vërejtën si në kreditë akorduar biznesit të vogël e të mesëm, ashtu edhe në ato për biznesin e madh, si në kreditë për financimin e investimeve, ashtu edhe në ato për mbulimin e nevojave për likuiditet. Ato u perceptuan me mos ndryshim të standardeve për biznesin e vogël dhe të mesëm në nivelin 0.0%, për biznesin e madh në nivelin 0.0%, për kredinë dhënë me qëllim investimi në nivelin 0.0%, dhe për likuiditete në nivelin 0.0%.

Ndërkohë, *standartet për kredinë dhënë individëve* gjatë tremujorit të dytë 2023 për blerje banese u lehtësuan në nivelin 7.8%, ndërsa për kredinë dhënë individëve për konsum gjatë tremujorit të dytë 2023 u lehtësuan në nivelin 7.8%.

Figura 11: (a) Lehtësimi (+) Shtrëngimi (-) Standardeve Kredisë për Biznesin - [Investime]; b) Lehtësimi (+) Shtrëngimi (-) Standardeve të Kredisë për Individët - [Konsum]

Burimi: Banka e Shqipërisë (Vrojtimi i Aktivitetit Kreditues – T2/2023)

9.2 ZHVILLIMET FISKALE GJATË 9-MUJORIT 2023

Të ardhurat tatimore totale për 9 mujorin 2023, u realizuan në vlerën 440,4 miliardë lekë, 8.6% ose 35 miliardë lekë më shumë se 9 mujori i vitit 2022. Nga totali i të ardhurave, të ardhurat e arkëtuara nga “tatimet dhe doganat” (përfshirë kontributet e mbledhura nga DPT) për 9 mujorin 2023, u realizuan në vlerën 415 miliardë lekë, 9.2% ose 35,1 miliardë lekë më shumë se 9 mujori 2022 dhe 2.8% ose 11,1 miliardë lekë më shumë se plani 9 mujor i vitit 2023.

Tabela 22 Performanca Tatime+Dogana dhe Kontributet Janar-Shtator 2023

(në milionë lekë)

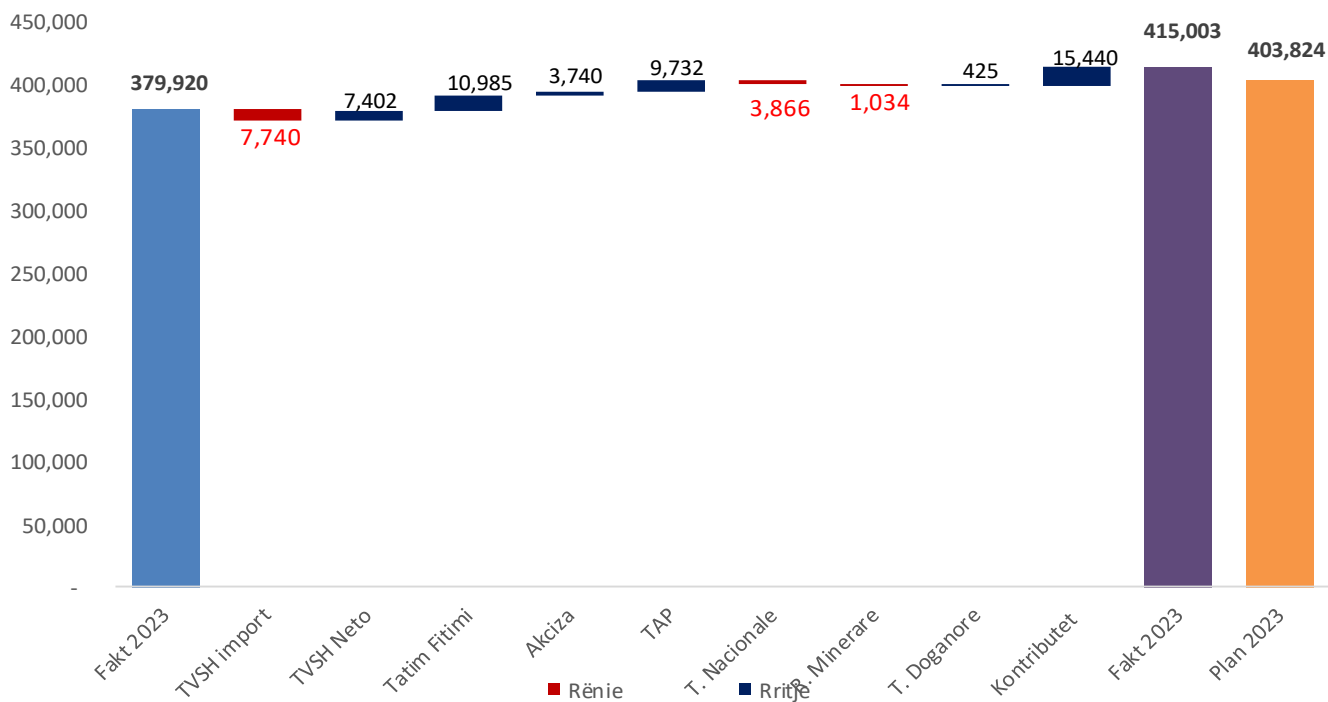
Lloji i taksave	Fakt 9M 2023	Plan Fillestar 9M 2023	Diferenca Fakt/Plan fillestar 2023	
			në vlerë	në %
1. TVSH Neto TOTAL	143,569	151,256	-7,687	-5.1%
<i>a. Tvsh në import</i>	107,725	120,040	-12,315	-10.3%
<i>b. Tvsh brenda vendit Neto</i>	35,845	31,216	4,629	14.8%
<i>c. Rimbursim TVSH</i>	14,594	13,300	1,294	9.7%
2. Tatimi mbi fitimin	44,935	35,527	9,408	26.5%
3. Akciza	43,114	43,575	-461	-1.1%
4. Tatimi mbi të ardhurat personale	43,819	37,232	6,587	17.7%
5. Taksat Nacionale Total	30,315	37,820	-7,505	-19.8%
<i>a. Taksat nacionale</i>	28,039	34,328	-6,289	-18.3%
<i>b. Renta Minerare në eksport</i>	2,276	3,492	-1,216	-34.8%
6. Taksë doganore	6,700	6,315	385	6.1%
TOTAL TATIME + DOGANA	312,452	311,725	727	0.2%
7. Kontributet e mbledhura (DPT)	102,551	92,099	10,452	11.3%
TOTAL DPD + DPT (Kontributet)	415,003	403,824	11,179	2.8%

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

Faktorët kryesorë që kanë ndikuar në performancën e 9-mujorit kundrejt planit janë:

- ✓ Fiskalizimi, lufta ndaj informalitetit dhe kontrolli i zinxhirit të transaksioneve ndërmjet operatorëve.
- ✓ Zgjerimi i aktivitetit ekonomik, duke u mbështetur nga performanca e mirë e sektorit privat.
- ✓ Rritja e të ardhurave nga kontributet si rezultat i rritjes së pagës minimale dhe maksimale mbi të cilën llogariten kontributet, reformës në fushën e pagave si rezultat i së cilës janë rritur pagat, rrjedhimisht edhe kontributet e sigurimeve të sektorit publik, si dhe për shkak të reduktimit të informalitetit në fushën e deklarimit të pagave nga sektori privat

Figura 13 Performanca e të ardhurave tatimore dhe doganore (përfshirë kontributet) 9 mujore 2022/2023

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

Drejtoria e Përgjithshme e Doganave për 9-mujorin e vitit 2023, ka arkëtuar 159.8 miliardë lekë, me një ulje krahasuar me vitin 2022, në masën 4.6 miliardë lekë ose 2.8% dhe me mosrealizim kundrejt planit në masën 7.8%.

Të ardhurat nga “TVSH”-ja në import janë realizuar në vlerën 107.7 miliardë lekë, me mosrealizim në masën 10.3% kundrejt planit të periudhës. Të ardhurat nga TVSH në import janë impaktuar ndjeshëm në vitin 2022 nga ndryshimet e forta të kursit të këmbimit, të cilat kanë ulur bazën e llogaritjes së TVSH-së për mallrat e importit. Rritja e TVSH-së për shkak të rritjes së volumeve të importit të mallrave nuk ka kompensuar uljen e ndjeshme të TVSH-së për shkak të zvogëlimit të bazës së llogaritjes së TVSH-së si rezultat i zhvlerësimit të euros dhe dollarit.

Të ardhurat nga “Akciza” janë realizuar në vlerën 43.1 miliardë lekë, me mosrealizim kundrejt planit në masën 1.1%. Ndikim të rëndësishëm në të ardhurat nga akciza kanë pasur produktet:

- ✓ Karburant Import, me një rritje 42,154 ton, (+10.1%) më shumë se viti i kaluar, me efekt në të ardhura +1,692 miliardë lekë, ose 9.1%.
- ✓ Gaz i lëngshëm me një rritje 4,545 ton, (+3.4%) më shumë se viti i kaluar, me efekt në të ardhura +746 milionë lekë, ose 107.1%.

Të ardhurat nga “Renta Minerare” në eksport janë realizuar në vlerën 2.3 miliardë lekë, me mosrealizim në masën 34.8% kundrejt planit. Krahasuar me vitin e kaluar, të ardhurat nga renta minerare për naftën bruto kanë pësuar ulje si rezultat i uljes së sasisë së prodhimit të naftës bruto e cila për 9-mujorin 2022 është 6.2% më pak se viti i kaluar me efekt -159 milionë lekë, por në të njëjtën kohë edhe ulja e çmimit për njësi të naftës bruto në tregjet ndërkombëtare nga 5.7 lekë në 4.07 lekë, ka sjellë një efekt -688 milionë lekë.

Ndërkohë të ardhurat nga renta minerare kanë pësuar ulje edhe pse sasia e prodhimit të mineraleve të eksportuara për 9 mujorin 2022 është rritur 12.6% më shumë se vitin e kaluar me efekt 93.6 milionë lekë,

por në të njëjtën kohë edhe ulja e çmimit për njësi të naftës bruto në tregjet ndërkombëtare nga 0.59 lekë në 0.39 lekë, ka sjellë një efekt -281 milionë lekë.

Të ardhurat nga “Taksa Doganore” janë realizuar në vlerën 6.7 miliardë lekë, me realizim në masën 6.1% më shumë se plani i periudhës. Peshën më të madhe në taksën doganore e zënë produktet si material ndërtimi (38%), veshjet e këmbës dhe të kokës (27%), detergjent ,parfumeri (13%).

Të ardhurat e mbledhura nga Drejtoria e Përgjithshme e Tatimeve (përfshirë kontributet e mbledhura nga DPT) për 9-mujorin e vitit 2023 janë realizuar në vlerën 255.2 miliardë lekë, 39.7 miliardë lekë ose 18.4% më shumë se e njëjta periudhë e një viti më parë dhe realizim të planit të 9-mujorit në masën 10.8% më shumë se plani i periudhës.

Të ardhurat nga TVSH-ja brenda vendit janë realizuar në vlerën 35.8 miliardë lekë, ose 4,6 miliardë lekë më shumë se plani i periudhës. Rimbursimi i TVSH është realizuar në vlerën 14.6 miliardë lekë, 9.7% ose 1.3 miliardë lekë më shumë se plani i periudhës për 9-mujorin e vitit 2023.

Të ardhurat bruto sipas sektorëve krahasuar me të njëjtën periudhë të një viti më parë janë:

- Në sektorin e shërbimeve të ardhurat për periudhën Janar – Shtator 2023 janë 14.2 miliardë lekë me rritje në të ardhura 13% ose 1.6 miliardë lekë më shumë e njëjta periudhë e vitit 2022.
- Në sektorin e prodhimit të ardhurat për periudhën Janar – Shtator 2023 janë 8.6 miliardë lekë me një rritje në të ardhura 28% ose 1.9 miliardë lekë më shumë se e njëjta periudhë e vitit 2022.
- Në sektorin e ndërtimit të ardhurat për periudhën Janar – Shtator 2023 janë 6.7 miliardë lekë me një rritje në të ardhura 24% ose 1.3 miliardë lekë më shumë se e njëjta periudhë e vitit 2022.
- Në sektorin e transportit të ardhurat për periudhën Janar – Shtator 2023 janë 982 milionë lekë me një rritje në të ardhura 44% ose 298 milionë lekë më shumë se e njëjta periudhë e vitit.
- Në sektorin e tregtisë të ardhurat për periudhën Janar – Shtator 2023 janë 12.6 miliardë lekë me një rritje në të ardhura 15% ose 1.7 miliardë lekë më shumë se e njëjta periudhë e vitit 2022.

Të ardhurat nga “Tatimi mbi Fitimin” janë realizuar në vlerën 44,9 miliardë lekë, me realizim 26.5% më ose 9,4 miliardë lekë më shumë se plani i periudhës. Nga analiza e tatimit mbi fitimin sipas sektorëve krahasuar me një vit më parë rezulton:

- Në sektorin e shërbimeve të ardhurat për periudhën Janar – Shtator 2023 janë 16.5 miliardë lekë me rritje në të ardhura 13% ose 1.9 miliardë lekë më shumë e njëjta periudhë e vitit 2022.
- Në sektorin e prodhimit të ardhurat për periudhën Janar – Shtator 2023 janë 10.2 miliardë lekë me një rritje në të ardhura 28% ose 2.3 miliardë lekë më shumë se e njëjta periudhë e vitit 2022.
- Në sektorin e ndërtimit të ardhurat për periudhën Janar – Shtator 2023 janë 7.5 miliardë lekë me një rritje në të ardhura 24% ose 1.5 miliardë lekë më shumë se e njëjta periudhë e vitit 2022.
- Në sektorin e transportit të ardhurat për periudhën Janar – Shtator 2023 janë 1.1 miliardë lekë me një rritje në të ardhura 45% ose 352 milionë lekë më shumë se e njëjta periudhë e vitit.

Tatimi mbi të ardhurat personale është arkëtuar në vlerën 43,8 miliardë lekë, 9,7 miliardë lekë ose 28.5% më shumë se 9-mujori 2022, si dhe 6,6 miliardë lekë ose 17.7% më shumë se plani i 9-mujorit 2023. Peshën kryesore për periudhë Janar - Shtator 2023 në Tatimin mbi të Ardhurat Personale e kanë zërat kryesore si:

- Sektori i shërbimit me gjenerimin më të lartë në të ardhura për periudhën me vlerë 17.2 miliardë lekë për vitin 2023 ose sa 69% e totalit të arkëtuar.
- Sektori i tregtisë me të ardhura 2.6 miliardë lekë ose sa 11% e totalit të arkëtuar.

- Sektori i prodhimit me të ardhura 3.3 miliardë lekë ose sa 13% e totalit të arkëtuar.
- Sektori i transportit me të ardhura 761 milionë lekë ose sa 3% e totalit të arkëtuar.
- Sektori i Ndërtimit me të ardhura 1 miliardë lekë ose sa 4% e totalit të arkëtuar.

Të ardhurat nga “Taksat Nacionale” janë realizuar në vlerën 28 miliardë lekë, me mosrealizim në masën 18.3% të planit të periudhës. Peshën kryesore në të ardhura e zë taksa e qarkullimit me 51%, taksa vjetore e mjeteve të përdorura të transportit me 15 %, ndërsa taksa e ambalazhit + taksa e karbonit + tatimi për lojrat e fatit me rreth 18%.

Ndikim të rëndësishëm në arketime nga taksat nacionale për 9-mujorin 2023 kanë rezultuar:

- Taksa e qarkullimit me të ardhura në masën 14.7 miliardë lekë me një rritje nga viti i kaluar me 970 milionë lekë ose 7.1% më shumë se 9-mujori i vitit 2022.
- Të ardhurat nga taksa vjetore e mjeteve të përdorura të transportit u realizua në masën 4.4 miliardë lekë me një rritje nga viti i kaluar me 349 milionë lekë ose 8.6% më shumë se e njëjta periudhë e vitit 2022.
- Taksa e karbonit u realizuan në masë 1.9 miliardë lekë me një rritje nga viti i kaluar me 125 milion lekë ose 7.2% më shumë se e njëjta periudhë e vitit 2022.

Të ardhurat nga “Kontributet e D.P.T-së” janë realizuar në vlerën 102,6 miliardë lekë, me realizim në masën 11.3% më shumë se plani i periudhës.

Të ardhurat e kontributeve të sigurimeve sipas sektorve për periudhë Janar – Shtator 2023 rezulton:

- Sektori i shërbimit me gjenerimin më të lartë në të ardhurat nga kontributet me vlerë 61.1 miliardë lekë.
- Sektori i tregtisë me të ardhura 15.8 miliardë lekë.
- Sektori i prodhimit me të ardhura 16.3 miliardë lekë.
- Sektori i ndërtimit me të ardhura 6.4 miliardë lekë.
- Sektori i transportit me të ardhura 3 miliardë lekë.

9.3 TË ARDHURAT E PRITSHME PËR VITIN 2023

Të ardhurat tatimore të buxhetit në vitin 2023 janë impaktuar pozitivisht nga rritja ekonomike e qëndrueshme dhe konstante, e cila pritet të jetë rreth 3.8 %, bazuar kjo në rritjen kryesisht të sektorëve të turizimit, ndërtimit etj. Njëkohësisht, politikat në fushën e pagave dhe pagës minimale, kanë rritur flukset hyrëse në buxhetin e shtetit. Të ardhurat tatimore nga tatimet doganat dhe sigurimet për vitin 2023, pritet të jenë 567.2 miliardë lekë.

Tabela 22

(në milionë lekë)

	Plan fillestar 2023	Plani i rishikuar sipas AN, nr.5 18.10.2023	I Pritshmi 2023	Diferenca I Pritshmi/Plan fillestar	Në %
TVSH Neto	210,900	200,000	200,000	-10,900	-5.2%
Tatimi mbi fitimin	49,500	59,000	59,000	9,500	19.2%
Akciza	59,000	59,000	59,000	0	0.0%
Tatimi mbi të ardhurat	49,000	56,000	56,000	7,000	14.3%

personale					
Taksat Nacionale Total	54,300	41,000	41,000	-13,300	-24.5%
Taksë doganore	8,500	8,800	8,800	300	3.5%
TOTAL TATIME + DOGANA	431,200	423,800	423,800	-7,400	-1.7%
Kontributet e mbledhura (DPT)	127,100	143,400	143,400	16,300	12.8%
TOTAL DPD + DPT (Kontributet)	558,300	567,200	567,200	8,900	1.6%

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

Pritshmëria e të ardhurave nga Administrata Doganore

Të ardhurat e pritshme për vitin 2023, janë vlerësuar mbi bazën e performancës së të ardhurave në periudhën Janar-Shtator 2023, si dhe të faktorëve që do të ndikojnë në muajt në vijim.

Tabela 23

(në milionë lekë)

Lloji i taksave	Plan fillestar 2023	Plani i rishikuar sipas AN Tetor 2023	I Pritshmi 2023	Diferenca i Pritshmi/Plan fillestar	Në %
Tvsh në import	167,720	153,020	153,020	-14,700	-8.8%
Akciza	59,000	59,000	59,000	0	0.0%
Renta Minerare në eksport	4,500	3,500	3,500	-1,000	-22.2%
Taksë doganore	8,500	8,800	8,800	300	3.5%
TOTAL DOGANA	239,720	224,320	224,320	-15,400	-6.4%

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

Performanca e të ardhurave nga TVSH në import pritet të arkëtohen 153 miliardë lekë nga 167.7 miliardë lekë që ishte planifikuar me buxhetin fillestar. Faktorët që kanë ndikuar në këtë performancë janë:

- Kursi i këmbimit të lekut krahasuar me monedhat e tjera USD dhe Euro, me të cilat blihen mallrat që importohen, zhvlerësimi i monedhave të huaja ka ulur bazën mbi të cilën llogaritet TVSH në import. Për periudhën Janar-Shtator 2023, vetëm nga faktorët që lidhen me kursin e këmbimit, efekti negativ në të ardhurat nga TVSH-ja në import ka qënë -11.5 miliardë lekë. Nëse ky trend i kursit të këmbimit do të vazhdojë të jetë në nivelin e tanishëm, efekti negativ në të ardhurat nga TVSH-ja në import do të vazhdojë të rritet edhe në muajt tetor-dhjetor, ndërkohë që pjesërisht mund të kompensohet nga rritja e volumeve të mallrave të importuara.
- Ulja e sasisë së importuar dhe çmimit të blerjes së energjisë elektrike. Importi i energjisë elektrike në 9 mujorin e vitit 2022 ka gjeneruar në buxhet 7.6 miliardë lekë, ndërsa në 9 mujorin e vitit 2023, 2.8 miliardë lekë ose rreth -5 miliardë lekë më pak. Kjo TVSH e arkëtuar në 9-mujorin e vitit 2022 në importimin e energjisë elektrike, nuk mund të kompensohej në vitin 2023 nga prodhimi i brendshëm, pasi, TVSH në import llogaritet mbi çmimet tejet të larta të importit të asaj periudhe (200-500 euro për Mwh), ndërkohë që TVSH e energjisë që prodhohet në vend dhe i

shitet konsuatorëve familjarë gjeneron TVSH mbi një çmim shumë herë më të ulët (9.5 lekë/Kwh)

- c. Edhe në importin e karburanteve ka pasur më pak të ardhura nga TVSH në vitin 2023 krahasuar me 2022 po për shkak të uljes së bazës së llogaritjes së TVSH-së në import, pavarësisht se sasia e importuar është rritur. Nga ulja e çmimit janë arkëtuar -3.8 miliardë lekë TVSH më pak se vitin e kaluar.

Në të ardhurat nga akciza pritet të arkëtohen mbi 59 miliardë lekë ose sa plani fillestar. Në ecurinë e 9 mujorit ndikim të rëndësishëm pozitiv në të ardhurat nga akciza kanë pasur produktet:

- ✓ Karburant Import, me një rritje 42,154 ton, (+10.1%) më shumë se viti i kaluar, me efekt në të ardhura +1,692 miliardë lekë, ose 9.1%.
- ✓ Gaz i lëngshëm me një rritje 4,545 ton, (+3.4%) më shumë se viti i kaluar, me efekt në të ardhura +746 milionë lekë, ose 107.1%.

Të ardhurat nga Renta Minerare në eksport Të ardhurat nga “Renta Minerare” pritet të arkëtohen 3.5 miliardë. Krahasuar me vitin e kaluar, të ardhurat nga renta minerare për naftën bruto kanë pësuar ulje si rezultat i uljes së sasisë së prodhimit të naftës bruto.

Të ardhurat nga Taksa Doganore për 12-mujorin 2023 pritet të jetë deri 8.8 miliard lekë. Krahasuar me planin fillestar 300 milionë lekë më shumë ose +3.5%.

Pritshmëria e të ardhurave nga Administrata Tatimore

Të ardhurat e pritshme për vitin 2023 janë vlerësuar mbi bazën e performancës gjatë periudhës Janar-Shtator 2023. Të ardhurat e pritshme për vitin 2023 pritet të jenë 337.1 miliardë lekë duke përfshirë dhe kontributet e mbledhura nga Administrata Tatimore.

Tabela 24

(në milionë lekë)

Lloji i taksave	Plan fillestar 2023	Plani i rishikuar sipas AN. Nr 5 dt.18.10.2023	I Pritshmi 2023	Diferenca I Pritshmi/Plan fillestar	Në %
Tvsh brenda vendit Neto	43,180	46,980	46,980	3,800	8.8%
Rimbursim TVSH	18,000	18,000	18,000	0	0.0%
Tatimi mbi fitimin	49,500	59,000	59,000	9,500	19.2%
Tatimi mbi të ardhurat personale	49,000	56,000	56,000	7,000	14.3%
Taksat nacionale	49,800	37,500	37,500	-12,300	-24.7%
TOTAL TATIME	191,480	199,480	199,480	8,000	3.1%
Kontributet e mbledhura (DPT)	123,800	139,600	139,600	15,800	12.8%
TOTAL DPT + Kontributet	315,280	339,080	339,080	23,800	7.5%

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

Në Tatimin mbi Vlerën e shtuar brenda vendit pritet të arkëtohen 47 miliardë lekë me realizim në masën 108.8% kundrejt planit fillestar, ose 3.8 miliardë lekë më shumë. Krahasuar me planin, rimbursimi i TVSH-së parshikohet 18 miliardë lekë, ose në të njëjtin nivel me parashikimin fillestar.

Të ardhurat nga Tatimi mbi Fitimin pritet të realizohen në masën 59 miliardë lekë, nga të cilat rreth 9.5 miliardë lekë janë arkëtime për llogari të kontributit special nga fitimi i sektorit energjitik.

Tatimi mbi të Ardhurat Personale pritet të realizohen në masën 56 miliardë lekë, duke shënuar rritje me rreth 7 miliardë lekë ose 14.3% më shumë se parashikimi në fillim të vitit.

Të ardhurat nga Taksa Nacionale pritet të realizohen në masën 41 miliardë lekë.

Nga Kontributet e Sigurimeve Shoqërore dhe Shëndetësore që raportohen nga administrata tatimore priten të arkëtohen 139.6 miliardë lekë 15.8 miliard ose 12.8% më shumë se në planifikimin e tyre në buxhetin fillestar.

Krahasimi me vitin 2022 për të Ardhurat Doganore, Tatimore dhe Kontributet e Sigurimeve Shoqërore dhe Shëndetësore

Viti 2023 pritet të mbyllet me performancë pozitive në të ardhura, duke shënuar një rritje me 54 miliardë lekë, ose 10.6% më shumë se viti 2022.

- Të ardhura nga TVSH-ja pritet të jenë +8.6 miliardë lekë ose +4.5% kundrejt vitit 2022.
- Të ardhurat nga Tatimi mbi Fitimin, pritet të jenë +11,3 miliardë lekë, ose +23.7% kundrejt vitit 2022. Në këtë realizim është përfshirë edhe kontributi i solidaritetet nga sektori energjitik për 9,5 miliard lekë.
- Të ardhurat nga Tatimi mbi të Ardhurat Personale, pritet të jenë 11 miliardë lekë, ose +24.5% krahasuar me vitin 2022.
- Të ardhurat nga Akciza pritet të jenë 5.5 miliardë lekë ose 10.2% më shumë se viti 2022.
- Të ardhurat nga Taksat Nacionale dhe të tjera pritet të jenë 3.8 miliardë lekë ose 8.5% më pak se viti 2022.
- Të ardhurat nga Taksa Doganore pritet të jenë 353 milionë lekë ose 4.2% më shumë se viti 2022.
- Të ardhurat nga kontributet e sigurimeve shoqërore dhe shëndetësore pritet të jenë 21.1 miliardë lekë ose +17.8% më shumë se viti 2022.

Tabela 25

(në milionë lekë)

Lloji i taksave	I Pritshmi 2023	Fakt	Diferenca	Në %
		2022	I Pritshem2023 / Fakt 2022	
1. TVSH Neto TOTAL	200,000	191,412	8,588	4.5%
2. Tatimi mbi fitimin	59,000	47,683	11,317	23.7%
3. Akciza	59,000	53,547	5,453	10.2%
4. Tatimi mbi të ardhurat personale	56,000	44,983	11,017	24.5%
5. Taksat Nacionale Total	41,000	44,821	-3,821	-8.5%
<i>a. Taksat nacionale</i>	37,500	40,623	-3,123	-7.7%
<i>b. Renta Minerare në eksport</i>	3,500	4,198	-698	-16.6%
6. Taksë doganore	8,800	8,447	353	4.2%

TOTAL TATIME + DOGANA	423,800	390,893	32,907	8.4%
7. Kontributet e mbledhura (DPT)	139,600	118,467	21,133	17.8%
TOTAL DPD + DPT (Kontributet)	563,400	509,360	54,040	10.6%

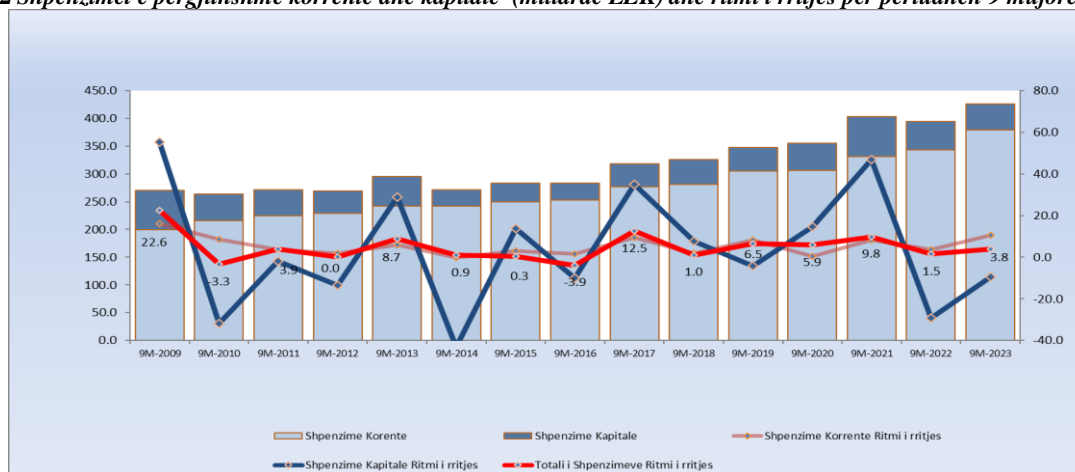
Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

9.4 ANALIZA E SHPENZIMEVE BUXHETORE PËR PERIUDHËN JANAR-SHTATOR 2023⁹

9.4.1 BUXHETI QENDROR

Shpenzimet e përgjithshme publike, për periudhën nëntë mujore të vitit 2023, arritën në rreth 425.65 miliard lekë me një realizim në masën 92.2% të planit të periudhës, ndërsa krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit 2022 ky zë ka rezultuar 3.8% më i lartë ose rreth 15.7 miliard lekë më shumë. Në terma vjetorë, shpenzimet e përgjithshme për periudhën 9 mujore të vitit 2023 u realizuan në masën 61% të planit vjetor.

Figura 12 Shpenzimet e përgjithshme korrente dhe kapitale (miliardë LEK) dhe ritmi i rritjes për periudhën 9 mujore (në %)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

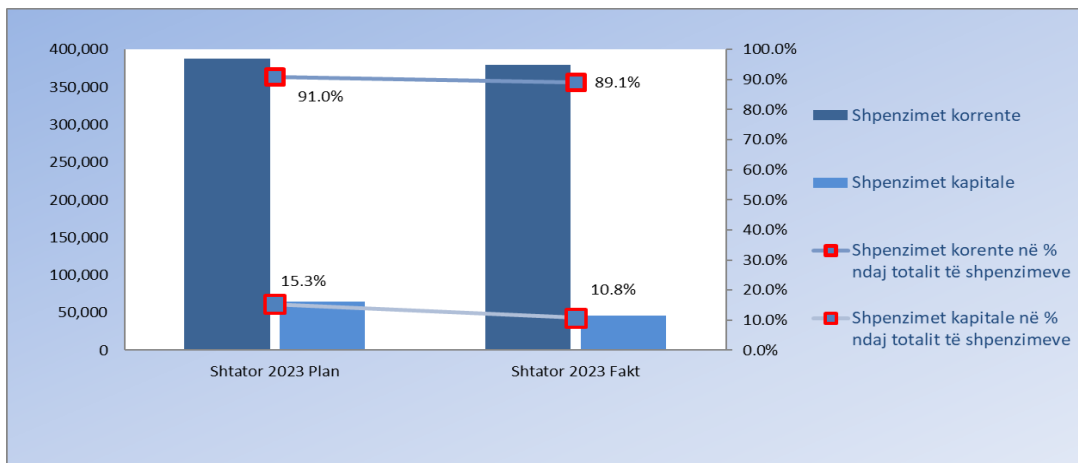
a. Shpenzimet sipas natyrës ekonomike

Shpenzimet korrente dhe ato kapitale, për periudhën 9 mujore kanë shënuar një realizim respektivisht:

- ✓ Shpenzimet korrente 98% të planit të periudhës dhe 69.4% të planit vjetor.
- ✓ Shpenzimet kapitale 70.8% të planit të periudhës dhe 37.2% të planit vjetor.

Figura 13: Shpenzimet korrente dhe kapitale fakt dhe plan 9 mujor (në milionë LEK)

⁹ Të dhënat e treguesve fiskal për periudhën 9Mujore 2023 janë të dhëna paraprake

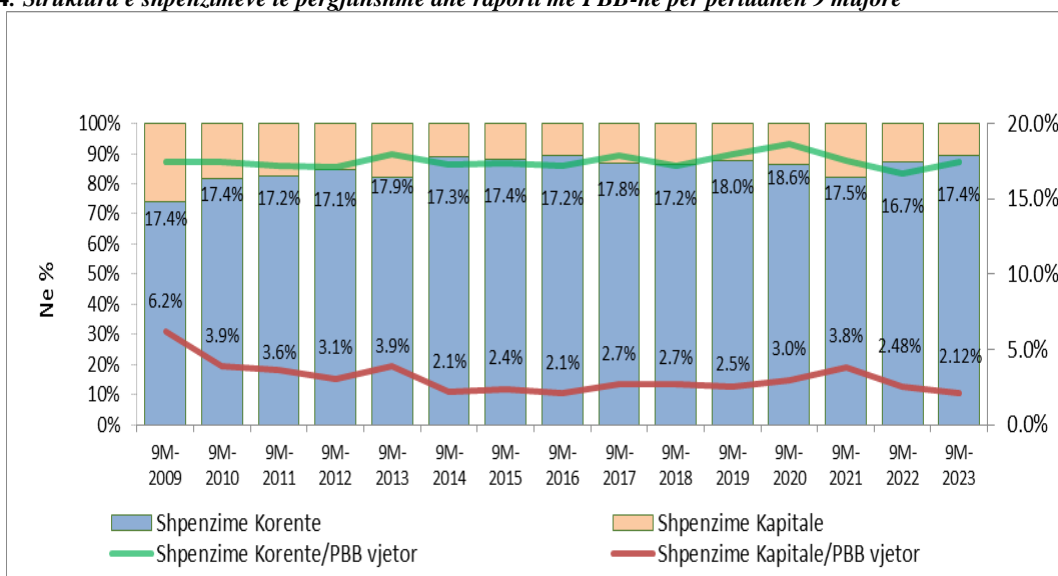

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

Shpenzimet korente për periudhën 9 mujore të vitit 2023 rezultuan në rreth 379.4 miliardë lekë, ndërsa krahasuar me të njëjtën periudhë të një viti më parë ky zë ka rezultuar 10.6% më i lartë ose rreth 36.4 miliardë lekë më shumë. Shpenzimet korente për muajin e nëntë të vitit 2023 zënë 89.1% të totalit të shpenzimeve ndërkohë që, krahasuar me PBB zënë 17.4%. Për shpenzimet korente, për periudhën 9 mujore ndër vite, raporti kundrejt PBB ka një nivel mesatar prej 17.5%.

Shpenzimet kapitale për periudhën 9 mujore të vitit 2023 paraqesin një realizim në masën rreth 46.1 miliardë lekë. Krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit 2022, ky zë rezulton 9.6% më i ulët ose rreth 4.9 miliard lekë më pak. Shpenzimet kapitale për muajin e nëntë të vitit 2023 zënë 10.8% të totalit të shpenzimeve ndërkohë që, krahasuar me PBB zënë 2.12%. Për shpenzimet kapitale, për periudhën 9 mujore ndër vite, raporti kundrejt PBB ka një nivel mesatar prej 3.1%.

Figura 14: Struktura e shpenzimeve të përgjithshme dhe raporti me PBB-në për periudhën 9 mujore

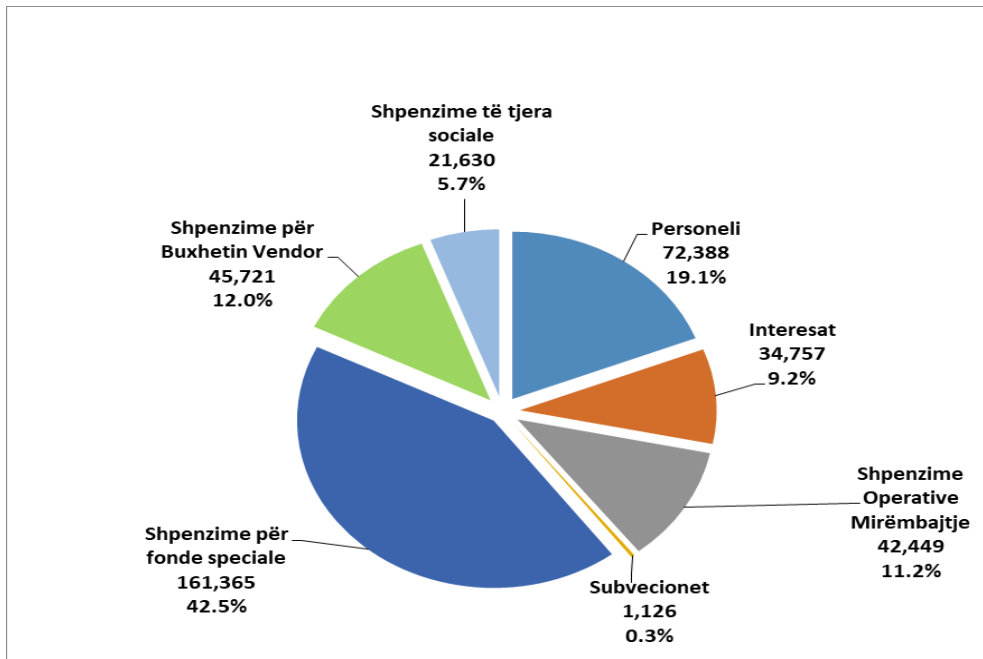

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

Shpenzimet korente në raport me planin 9 mujor të këtij viti, paraqesin një realizim prej 98%, duke rezultuar në rreth 379.4 miliardë lekë. Zërat kryesorë që ndikuan në nivelin e realizimit të shpenzimeve korente kundrejt planit 9 mujor janë përkatësisht:

- ✓ Shpenzimet për subvencione me 127.8% të planit të periudhës dhe 70.3% të planit vjetor.
- ✓ Shpenzimet e tjera sociale me 105.5% të planit të periudhës dhe 72% të planit vjetor.
- ✓ Shpenzimet e personelit me 102% të planit të periudhës dhe 74.6% të planit vjetor.

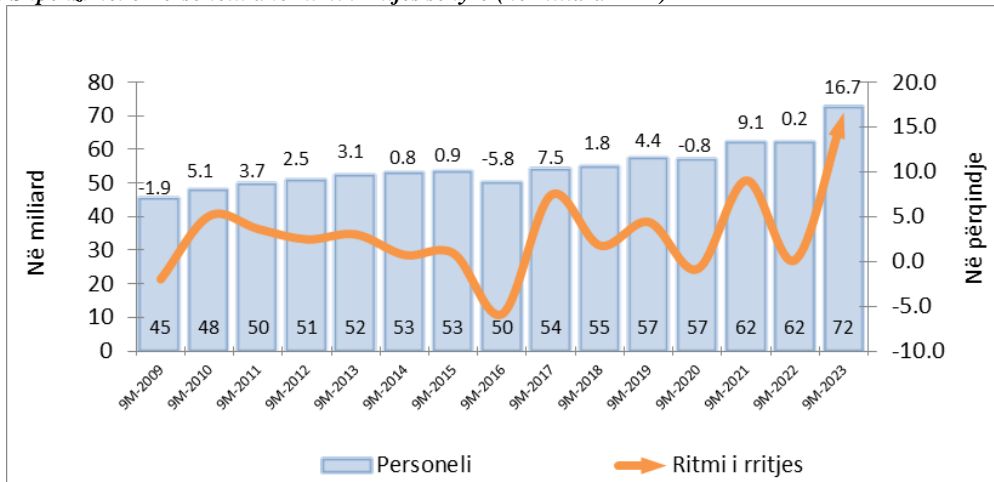
Figura 15: Struktura e shpenzimeve korente (në milionë LEK dhe në përqindje)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

Shpenzimet e Personelit për periudhën 9 mujore të vitit 2023, përfaqësuan 19.1% të totalit të shpenzimeve korente. Niveli i shpenzimeve faktike të personelit prej rreth 72.4 miliardë lekë, realizon nivelin e parashikuar për këtë zë në planin e periudhës 9 mujore, në masën 102%. Krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit 2022, ky zë është 16.7% më i lartë ose rreth 10.3 miliardë lekë më shumë.

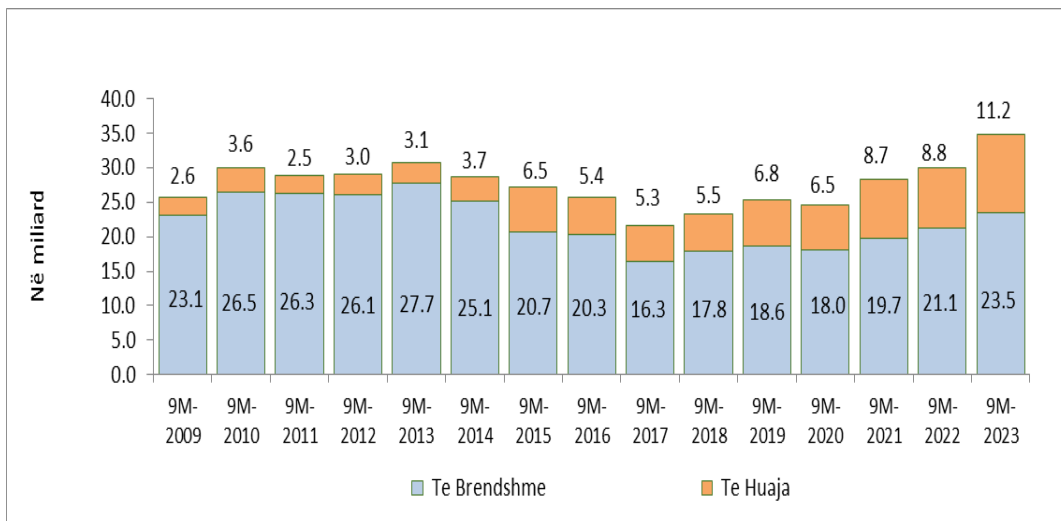
Figura 16: Shpenzimet e Personelit dhe ritmi i rritjes së tyre (në miliard LEK)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

Shpenzimet për Interesa për periudhën 9 mujore të vitit 2023 kanë përfaqësuar 9.2% të shpenzimeve korente. Niveli faktik i tyre prej rreth 34.7 miliardë lekë ka rezultuar në masën 89% të planit të periudhës ose 57% të planit vjetor. Krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit 2022, ky zë ka rezultuar 16% më i lartë ose rreth 4.8 miliardë lekë më shumë.

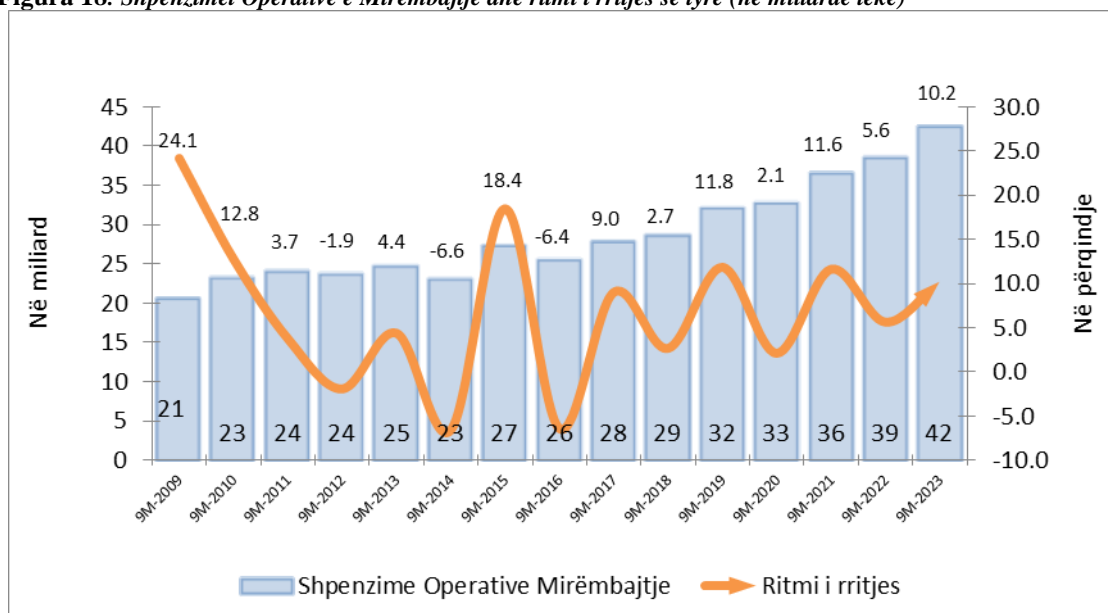
Figura 17: Shpenzimet për Interesa (në miliardë lekë)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

Shpenzimet Operative & Mirëmbajtje për periudhën 9 mujore të vitit 2023, kanë shënuar një realizim në masën rreth 42.4 miliardë lekë ose 97.5% të planit të periudhës. Niveli faktik i tyre ka rezultuar në masën 65.1% të planit vjetor. Krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit 2022, ky zë ka rezultuar 10.2% më i lartë, ose rreth 3.9 miliardë lekë më shumë.

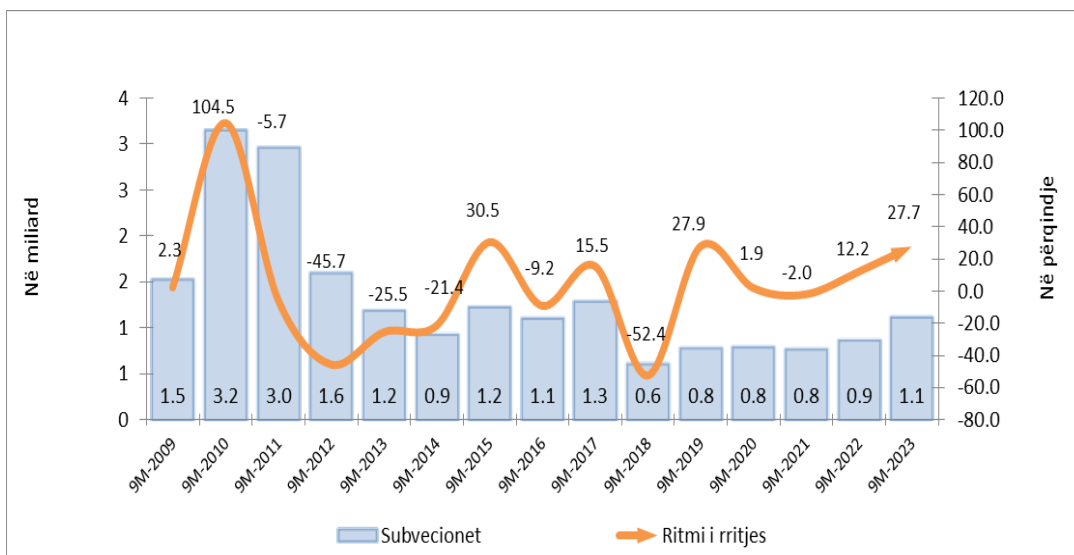
Figura 18: Shpenzimet Operative e Mirëmbajtje dhe ritmi i rritjes së tyre (në miliardë lekë)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

Shpenzimet për Subvencione, për periudhën 9 mujore të vitit 2023, arritën nivelin rreth 1.1 miliardë lekë, me një realizim në masën 127.8% të planit të periudhës dhe 70.3% të planit vjetor. Ndërkohë që, kundrejt të njëjtës periudhë të vitit 2022 shpenzimet për subvencione rezultojnë 27.7% më të larta ose 244 milionë lekë më shumë.

Figura 19: Shpenzimet për Subvencione dhe ritmi i rritjes së tyre (në miliardë lekë)

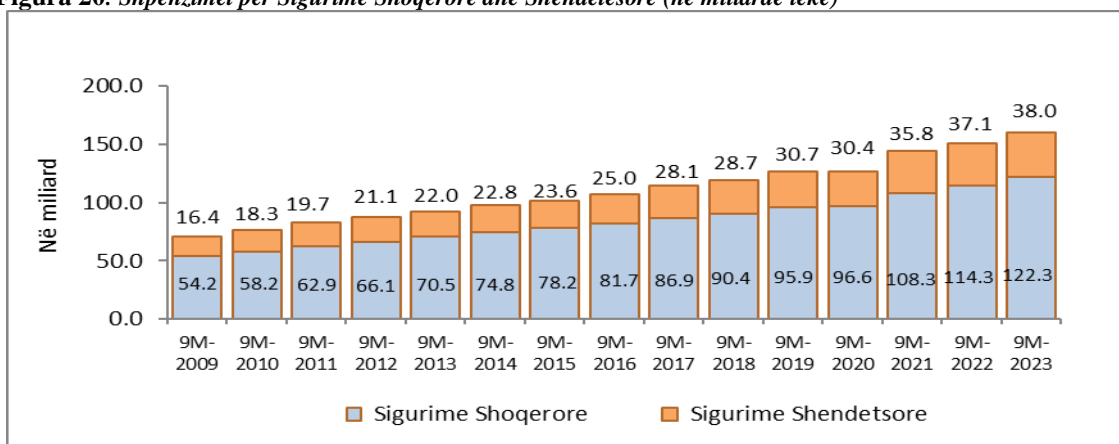
Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

Shpenzimet për Fondet Speciale për periudhën 9 mujore të vitit 2023 rezultuan në nivelin rreth 161.4 miliard lekë, me një realizim prej 98.4% kundrejt planit të periudhës ose 71.3% të planit vjetor. Përkatësisht:

- shpenzimet për Sigurime Shoqërore u realizuan në masën rreth 122.3 miliardë lekë,
- shpenzimet për sigurime shëndetësore në rreth 38 miliardë lekë dhe
- shpenzimet për kompensimin e pronarëve në rreth 1.02 miliardë lekë.

Kundrejt të njëjtës periudhë të vitit 2022, shpenzimet për sigurime shoqërore janë rreth 8 miliardë lekë më të larta, shpenzimet për sigurime shëndetësore janë 977 milionë lekë më të larta dhe shpenzimet për kompensimin e pronarëve 203 milionë lekë më të ulëta.

Figura 20: Shpenzimet për Sigurime Shoqërore dhe Shëndetësore (në miliardë lekë)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

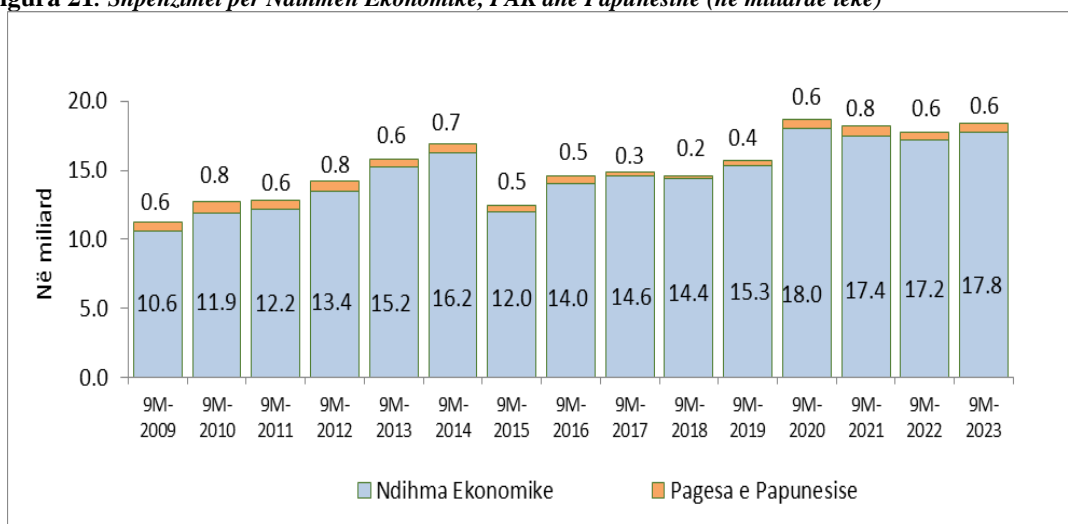
Shpenzimet për Papunësinë për periudhën 9 mujore të vitit 2023 janë realizuar në masën 636 milionë lekë ose 94.1% e planit të periudhës dhe 70.7% e planit vjetor. Kundrejt të njëjtës periudhë të vitit 2022 shpenzimet për këtë zë rezultojnë me një rritje në masën 15.1%, ose 84 milion lekë më shumë.

Shpenzimet për Ndhimën Ekonomike dhe Pagesën e Paaftësisë (PAK) për periudhën 9 mujore të vitit 2023 u realizuan në masën rreth 17.8 miliardë lekë duke rezultuar 100.7% e planit të periudhës. Në raport me planin vjetor ato janë realizuar në masën 68.4% të tij. Kundrejt të njëjtës periudhë të vitit 2022 shpenzimet për këtë zë rezultojnë me një rritje në masën 3.5% ose 593 milionë lekë më shumë.

Shpenzimet për kompensimin e ish-të përndjekurve politik, për periudhën 9 mujore të vitit 2023 u realizuan në masën 842 milionë lekë duke rezultuar 146.7% e planit të periudhës ose 84.2% e planit vjetor. Kundrejt të njëjtës periudhë të vitit 2022 shpenzimet për këtë zë rezultojnë me një rritje prej 47.7% ose 272 milionë lekë më shumë.

Shpenzimet për bonusin e lindjeve për periudhën 9 mujore të vitit 2023 u realizuan në masën 2.4 miliardë lekë duke rezultuar 149% e planit të periudhës ose 109.1% e planit vjetor¹⁰. Kundrejt të njëjtës periudhë të vitit 2022 shpenzimet për këtë zë rezultojnë me një rritje në masën 4.3% ose 100 milionë lekë më shumë.

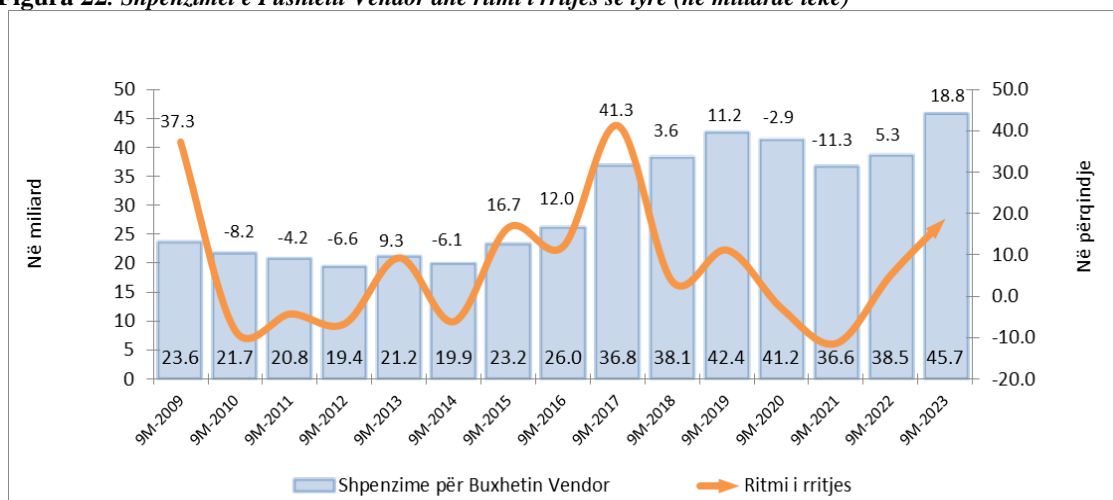
Figura 21: Shpenzimet për Ndihmën Ekonomike, PAK dhe Papunësinë (në miliardë lekë)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

Shpenzimet për Pushtetin Vendor, për periudhën 9 mujore të vitit 2023 kanë arritur në masën rreth 45.7 miliardë lekë duke përbërë 12% të shpenzimeve korente. Këto shpenzime janë realizuar në masën 94.5% të planit të periudhës ose 69.7% të planit vjetor. Kundrejt të njëjtës periudhë të vitit 2022 ky nivel rezulton 18.8% më i lartë ose rreth 7.2 miliardë lekë më shumë.

Figura 22: Shpenzimet e Pushtetit Vendor dhe ritmi i rritjes së tyre (në miliardë lekë)

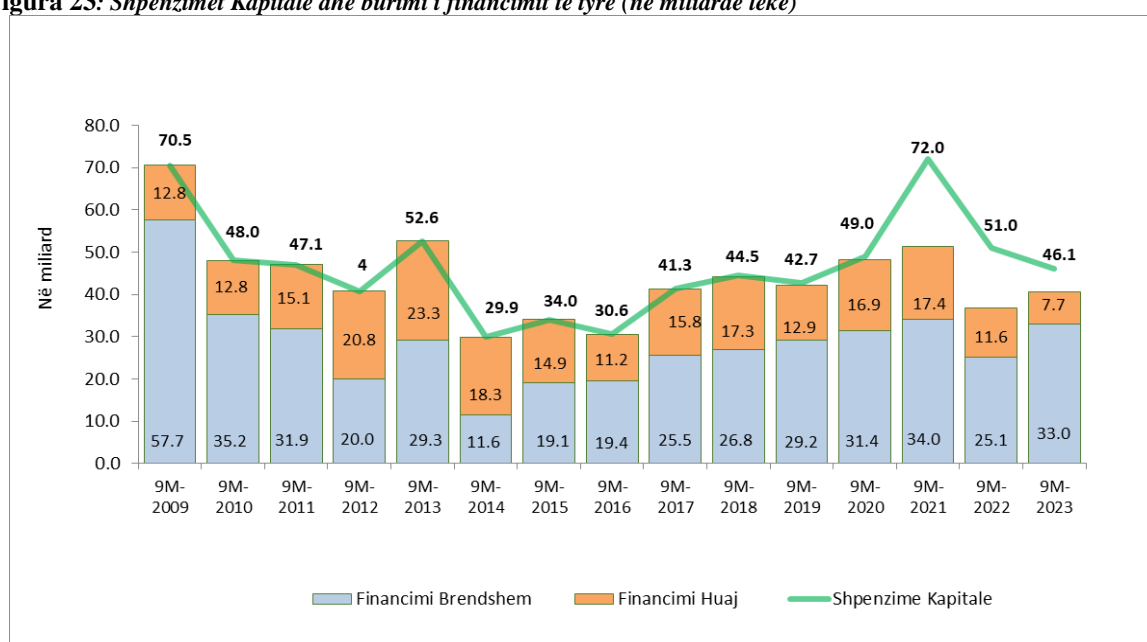
Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

¹⁰ Plani vjetor, me ndryshime.

Shpenzimet kapitale, për periudhën 9 mujore të vitit 2023 kanë një realizim në masën rreth 46.1 miliardë lekë ose 70.8% në raport me fondet e planifikuara për këtë periudhë. Financimi i brendshëm është realizuar në masën rreth 33 miliardë lekë ose 110.2% të planit të periudhës. Investimet nga të ardhurat e arsimit të lartë janë realizuar në masën 404 milionë lekë ose 68.2% të planit të periudhës. Financimi i huaj ka shënuar një realizim prej rreth 7.7 miliardë lekë ose 26% të planit të periudhës. Fondi i rindërtimit për periudhën 9 mujore të vitit 2023 është realizuar në masën rreth 5 miliardë lekë, duke rezultuar 100% e planit të periudhës. Nga ky realizim, rreth 1.48 miliardë lekë janë shpenzime nga Qeverisja Qendrore dhe 3.53 miliardë lekë janë shpenzime nga Qeverisja Vendore.

Krahasuar me planin vjetor 2023, për periudhën 9 mujore të vitit 2023 është konstatuar një realizim i përgjithshëm i shpenzimeve kapitale në masën 37.2% të planit vjetor. Financimi i brendshëm është realizuar në masën 45.7% të planit vjetor. Investimet nga të ardhurat e arsimit të lartë janë realizuar në masën 40.4% të planit vjetor dhe financimi i huaj është realizuar në masën 16.8% të planit vjetor. Fondi i rindërtimit është realizuar në masën 100% të planit vjetor.

Figura 23: Shpenzimet Kapitale dhe burimi i financimit të tyre (në miliardë lekë)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

FONDI REZERVË

Fondi Rezervë, i miratuar me Ligjin nr. 84/2022 “Për buxhetin e vitit 2023”, në masën 3.5 miliardë lekë, nga i cili 1.7 miliardë lekë është parashikuar të përdoret me vendim të Këshillit të Ministrave për raste të paparashikuara të njëjësive të qeverisjes së përgjithshme, ndërsa 1.8 miliardë lekë është parashikuar për përballimin e kostos së zgjedhjeve. Deri në fund të periudhës 9 mujore 2023, ky fond është përdorur si vijon:

Fondi Rezervë për raste të paparashikuara të njëjësive të qeverisjes së përgjithshme është përdorur nëpërmjet 14 Vendimeve të Këshillit të Ministrave (VKM) me vlerë totale prej rreth 1.47 miliard lekësh, nga 1.7 miliard lekë të planifikuara ose në rreth 86%% të tij. Nga këto:

- ✓ 33 milionë lekë janë përdorur për shpenzime personeli
- ✓ 655 milionë lekë janë përdorur për shpenzime të tjera korrente (shpenzime operative dhe transferta të brendshme), dhe
- ✓ 779.7 milionë lekë janë përdorur për investime

Gjendja e papërdorur e fondit rezervë të buxhetit të shtetit, në fund të 9 mujorit 2023, rezulton rreth 232 milion lekë.

Fondi Rezervë për përballimin e kostos së Zgjedhjeve Vendore 2023, prej 1.800 miliard lekë, është përdorur me VKM nr.38 date 07.01.2023 “Për një shtesë fondi në Buxhetin e vitit 2023, miratuar për KQZ, për organizimin e zgjedhjeve për organet e vetqeverisjes vendore, të datës 14 Maj 2023”, akorduar KQZ-së.

FONDI I KONTIGJENCËS prej 12 miliard lekë i planifikuar për t’u përdorur me VKM për raste të paparashikuara, deri në fund të periudhës 9 mujore është përdorur në masën 100% të planit, si më poshtë:

- ✓ 3 536 735 mijë lekë sipas VKM nr.187 datë 31.03.2023 “Për shpërblimin e pensionistëve”,
- ✓ 8 463 milionë lekë janë akorduar për përballimin e efekteve financiare në zbatim të VKM-ve si më poshtë:
 - 452 milionë lekë në zbatim të VKM nr.114 datë 01.03.2023 “Për përdorimin e Fondit të Kontigjencës për kompensimin financiar të rritjes së kontributeve të sigurimeve shoqërore dhe shëndetësore, për cdo të punësuar me pagë minimale, për shkak të rritjes së kësaj page në shkallë vendi”.
 - 892.6 milionë lekë në zbatim të VKM nr.437 date 19.07.2023 “Për shtesë fondi në Buxhetin e miratuar për vitin 2023, për disa institucione të pavarura, të krijuara me ligj”.
 - 7 119 milionë lekë për përballimin e efekteve financiare në zbatim të VKM-ve nr.238-245 datë 20.04.2023 të cilat përfaqësojnë miratimin e ndryshimit të të nivelit të pagave për disa kategori punonjësish, të VKM-ve nr.324-327 datë 31.05.2023 të cilat përfaqësojnë miratimin e niveleve të reja të pagave për kategoritë e tjera të punonjësve.

Fondi Kontigjencë për risqet e borxhit i planifikuar në masën 4.9 miliardë lekë, deri në fund të 9 mujorit 2023, nuk është përdorur.

9.4.2 BUXHETI VENDOR

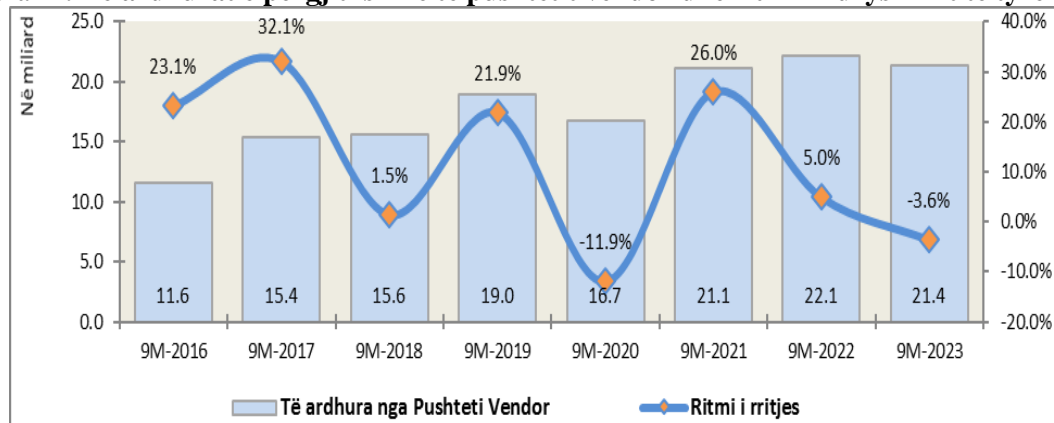
Menaxhimi i Financave Publike në nivel vendor përbën një shtyllë të rëndësishme në rritjen e cilësisë së shërbimeve publike. Në këtë drejtim, Ministria e Financave dhe Ekonomisë pas miratimit të ligjit nr. 68, datë 27.04.2018 “Për financat e vetqeverisjes vendore” ka unifikuar, përmirësuar dhe modernizuar procedurat që lidhen me planifikimin, monitorimin dhe zbatimin e buxhetit në nivel vendor. Asistenca e dhënë për rritjen e kapaciteteve të njëjësive të vetqeverisjes vendore si në menaxhimin e të ardhurave ashtu edhe të shpenzimeve po jep efekt të drejtpërdrejtë në përmirësimin e treguesve të të ardhurave dhe menaxhimit të shpenzimeve. Referuar të dhënave të treguesve fiskalë të konsoliduar për pushtetin vendor për 9 mujorin 2023, dhe bazuar në të dhënat e Sistemit Informatik Financiar të Qeverisë, është realizuar analiza e treguesve fiskalë të buxhetit të konsoliduar në 9 mujorin 2023 për pushtetin vendor.

Të ardhurat e Pushtetit Vendor

Rritja e kapacitetit fiskal të njëjësive të vetqeverisjes vendore përmes eficiencës së mbledhjes së të ardhurave nga burimet e veta vendore është një tregues i rëndësishëm i konsolidimit të pushtetit vendor nga viti në vit. Duke ndjekur ecurinë e realizimit të këtij treguesi gjatë 9 mujorit 2023, konstatohet që pushteti vendor ka mbledhur të ardhura nga burimet e veta më pak se parashikimi i periudhës. Rënia e të ardhurave të veta të pushtetit vendor reflekton gjithashtu ndikimin e treguesve të përgjithshëm makroekonomikë. Në këtë drejtim, pushteti vendor ka pësuar uljen e mbledhjes së disa taksave dhe

tarifave vendore, sidomos “taksa e ndikimit në infrastrukturë nga ndërtimet e reja”, ulja e të cilës vlerësohet që vjen si pasojë e uljes së investimeve të reja në ndërtim në këtë periudhë krahasuar me një vit më parë, ndërkohë që ka ulje të realizimit të pritshëm edhe për të tjera taksa si “Taksa mbi ndërtesat” “Taksa mbi transaksionet e kryera me pasuritë e paluajtshme” apo “Tarifat e pastrimit dhe higjenës”. Në 9 mujorin 2023, njësitë e vetëqeverisjes vendore në shkallë kombëtare kanë mbledhur të ardhura tatimore në masën mbi 21.3 miliardë lekë. Krahasuar me të njëjtën periudhë të viti të kaluar, të ardhurat e veta vendore të pushtetit vendorë janë rreth 792 milionë lekë më pak. Kjo rënie prej 3.6% në performancën e të ardhurave të veta të pushtetit vendor, është një ritëm të cilin pushteti vendor mund ta rikuperojë në pjesën e mbetur të vitit.

Figura 24: Të ardhurat e përgjithshme të pushtetit vendor dhe ritmi i ndryshimit të tyre

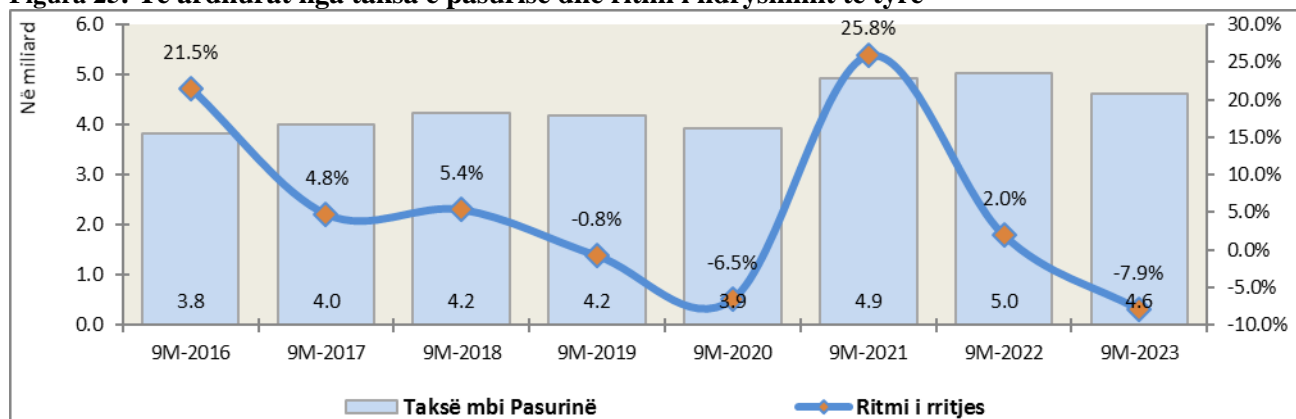
Burimi: Drejtoria e Financave Vendore, Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

Duke ju referuar tabelës së treguesve fiskalë të buxhetit të konsoliduar, nga të ardhurat që sigurojnë njësitë e vetëqeverisjes vendore peshën më të madhe e zënë taksat lokale, të cilat për 9 mujorin e vitit 2023 zënë rreth 78.1% të shumës totale të të ardhurave vendore. Taksa e pasurisë (ndërtesa, trualli dhe toka bujqësore) për të njëjtën periudhë zë rreth 21.7% të totalit të të ardhurave vendore dhe Taksa mbi biznesin e vogël (tatimi i thjeshtuar mbi fitimin e biznesit të vogël) pas ndryshimeve fiskale ligjore të cilat e kanë zeruar atë (ligji nr.112/2020 “Për disa ndryshime në ligjin nr. 9632, datë 30.10.2006, “Për sistemin e taksave vendore”, të ndryshuar”), ka ardhur drejt uljes duke zënë vetëm 0.2% të të ardhurave vendore në 9 mujorin 2023. Këto të ardhura të mbledhura mbi këtë burim janë arkëtim nga të drejta të pambledhura në njësi të caktuara të njësive të vetëqeverisjes vendore.

- **Taksa e Pasurisë**

Të ardhurat nga taksa mbi pasurinë përbëjnë një pjesë të konsiderueshme të të ardhurave të pushtetit vendor. Për 9 mujorin e vitit 2023, grupi i taksave mbi pasurinë ku përfshihet, ndërtesa, trualli, toka bujqësore dhe transaksioni i pasurisë përben 21.7% të totalit të të ardhurave të veta tatimore të pushtetit vendor. Në vlerë absolute, nga taksat mbi pasurinë janë mbledhur rreth 4.6 miliardë lekë, shifër kjo që është rreth 398 milion lekë më e ulët se vlera e mbledhur gjatë të njëjtës periudhë të vitit 2022.

Figura 25: Të ardhurat nga taksa e pasurisë dhe ritmi i ndryshimit të tyre

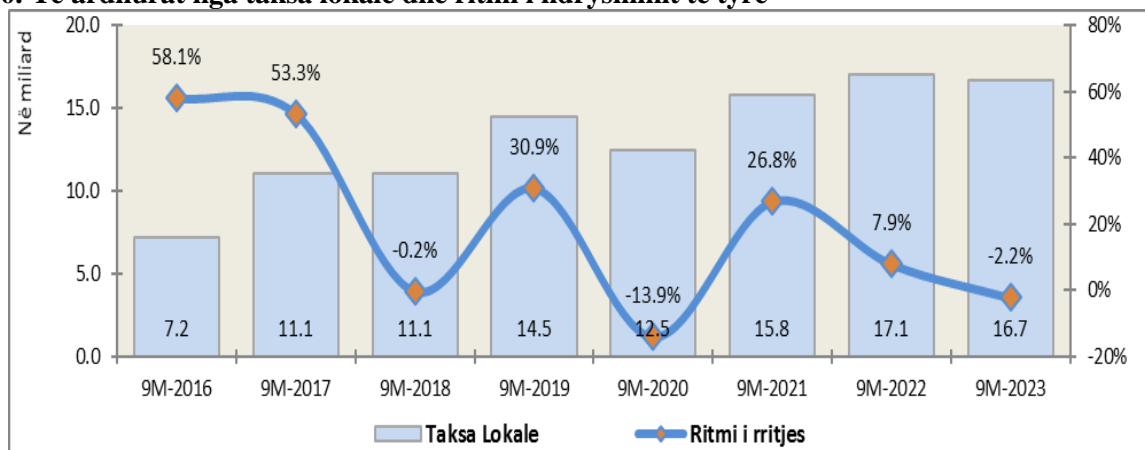

Burimi: Drejtoria e Financave Vendore, Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

• **Taksat lokale**

Nga të ardhurat që sigurojnë njësitë e vetëqeverisjes vendore peshën më të madhe e zënë taksat lokale. Për 9 mujorin 2023 këto taksa zënë rreth 78.1% të shumës totale të të ardhurave tatimore të pushtetit vendor. Të ardhurat nga taksat lokale kanë konsoliduar trendin në rritje nga viti në vit pas reformës administrativo-territoriale, megjithatë për 9 mujorin e vitit 2023 këto taksa janë mbledhur në vlerën rreth 16.7 miliard lekë, shifër kjo që është rreth 383 milionë lekë më e ulët se vlera e mbledhur gjatë të njëjtës periudhë të vitit 2022. Në këtë grup të taksave, vërejmë se pjesën më të madhe të tyre e zë “taksa e ndikimit në infrastrukturë nga ndërtimet e reja”, që sipas të dhënave të 9 mujorit 2023 vërehet se ka një ulje të konsiderueshme sidomos në bashkinë Tiranë, ku rezultojnë rreth 1,342 milion lekë më pak realizim nga “taksa e ndikimit në infrastrukturë nga ndërtimet e reja” krahasuar me 9 mujorin 2022. Kjo rënie e të ardhurave nga ky burim vjen edhe si pasojë e uljes së investimeve të reja në ndërtim në këtë periudhë, krahasuar me një vit më parë.

Figura 26: Të ardhurat nga taksa lokale dhe ritmi i ndryshimit të tyre

Burimi: Drejtoria e Financave Vendore, Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

• **Taksa e biznesit të vogël**

Tatimi i thjeshtuar mbi fitimin e biznesit të vogël pas ndryshimeve fiskale ligjore është bërë zero (ligji nr.112/2020 “Për disa ndryshime në ligjin nr. 9632, datë 30.10.2006, “Për sistemin e taksave vendore”, të ndryshuar”). Kjo lehtësi fiskale që u miratua nga buxheti qendror iu kompensua pushtetit vendor në rritjen e transfertave nga qeveria qendrore. Nga realizimi faktik gjatë 9 mujorit të vitit 2023, rezulton se nga ky zë janë mbledhur vetëm 46 milionë lekë, që zënë vetëm 0.2% të të ardhurave vendore në 9 mujorin 2023, të cilat përfaqësojnë detyrime të paguara me vonesë. Disa nga njësitë e vetëqeverisjes

vendore mbledhin detyrime nga ky burim për ato subjekte të cilat nuk kanë kryer pagesat brenda afatit dhe rezultojnë debitorë.

- ***Të ardhura të tjera jotatimore të Pushtetit Vendor***

Një burim tjetër i rëndësishëm i të ardhurave të veta vendore që lidhet drejtëpërdrejt me aktivitetin e pushtetit vendor janë të ardhurat jotatimore. Për 9 mujin e vitit 2023, njësitë e vetëqeverisjes vendore në shkallë kombëtare kanë mbledhur të ardhura jo tatimore në masën mbi 2.2 miliardë lekë, shifër kjo pothuajse e njëjtë me vlerën e të ardhurave të mbledhura gjatë të njëjtës periudhë të vitit 2022.

Shpenzimet e Pushtetit Vendor

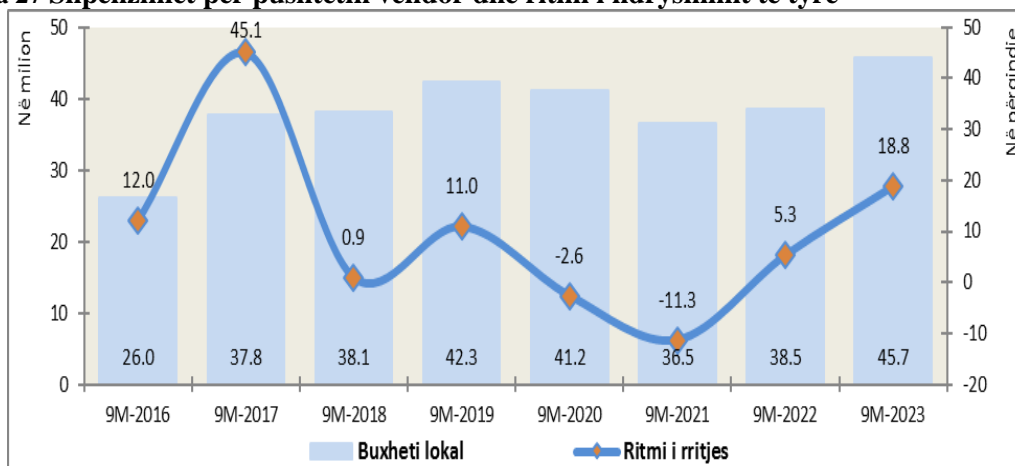
Shpenzimet e pushtetit vendor kanë një kontribut të rëndësishëm në mirëqënien e qytetarëve, e si rrjedhim ato paraqesin tendenca zhvillimore të ekonomisë në tërësi. Objektivi kryesor i Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë për rritjen e peshës së shpenzimeve të pushtetit vendor në raport me shpenzimet e përgjithshme apo ndaj produktit të brendshëm bruto përbën një tregues të rëndësishëm për vlerësimin e ecurisë pozitive të reformave në menaxhimin financiar në nivel vendor në drejtim të thellimit të decentralizimit fiskal.

Ndër vite shpenzimet e qeverisjes vendore evidentohen si një tregues financiar në rritje të qëndrueshme. Kjo rritje vjen si pasojë e përmirësimit të nivelit të shërbimeve apo funksioneve që qeverisja vendore ofron për qytetarët, të financuara këto si nëpërmjet mbështetjes financiare nga qeveria qendrore në formën e transfertave, po ashtu edhe nëpërmjet rritjes së të ardhurave të veta vendore. Rritja e kompetencave, hapësirës territoriale në administrim dhe sigurisht numrit të banorëve të një bashkie ka bërë që tashmë ato të rrisin përgjegjësinë, transparencën e konsultimin publik, si dhe llogaridhënien në përdorimin e financave publike vendore. Buxheti vendor ndër vite ka një rritje të dukshme që vjen si rrjedhojë e decentralizimit fiskal në aspektin e mbledhjes dhe përdorimit në mënyrë autonome të të ardhurave dhe rritjes së transfertave buxhetore nga qeveria qendrore. Konsolidimi i financimit të funksioneve të pushtetit vendor dhe menaxhimi i mirë i shpenzimeve është reflektuar gjatë kësaj periudhe në financimin e shërbimeve publike. Rritja e kapaciteteve administrative për mbulimin e shërbimeve publike ka fuqizuar ndjeshëm personelin e njësitë të vetëqeverisjes vendore për të arritur rezultate. Pavarësisht kësaj, ndryshimet thelbësore që po pëson pushteti vendor janë në proces konsolidimi të vazhdueshëm.

Referuar të dhënave të treguesve fiskalë të pushtetit vendor për 9 mujin 2023, shpenzimet vendore janë realizuar në masën prej rreth 45.7 miliardë lekë, nga rreth 38.5 miliardë lekë që kanë qenë realizuar në 9 mujin 2022, ose rreth 7.2 miliardë lekë më shumë shpenzime se një vit më parë. Në raport me 9 mujin e vitit 2022, shpenzimet e qeverisjes vendore paraqiten me rritje prej rreth 7.2 miliardë lekë ose 19% më të larta. Rritja e shpenzimeve të pushtetit vendor me 19 % reflekton ecurinë mjaft pozitive si në drejtim të menaxhimit financiar ashtu edhe të eficiencës së personelit në mbulimin e shërbimeve publike në nivel vendor.

Siç reflektohet në grafikun e mëposhtëm, buxheti i pushtetit vendor tashmë ka konsoliduar një trend të qëndrueshëm rritjeje duke shmangur luhatjet e konsiderueshme krahasuar nga viti në vit, efekt ky i cili vjen që prej vitit 2017.

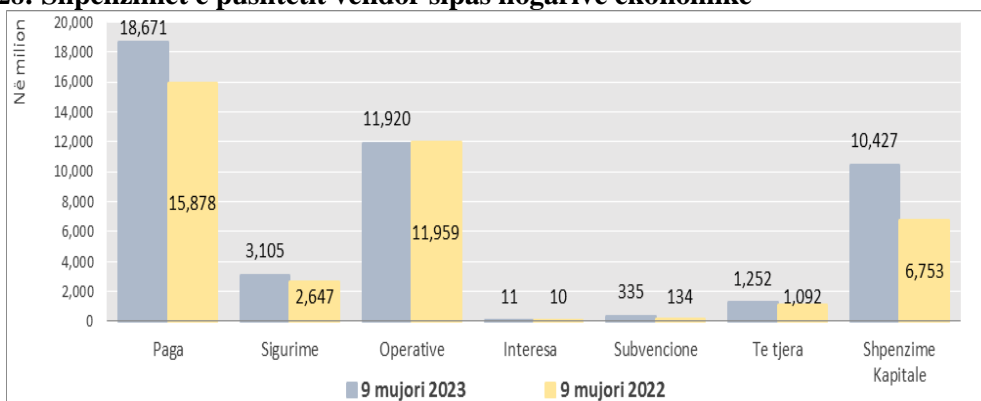
Figura 27 Shpenzimet për pushtetin vendor dhe ritmi i ndryshimit të tyre

Burimi: Drejtoria e Financave Vendore, Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

Për 9 muhori 2023 në tërësi, pothuajse të gjithë zërat e buxhetit vendor kanë pësuar rritje në raport me 9 muhori të vitit 2022, siç konstatohet edhe nga grafiku më poshtë.

Figura 28: Shpenzimet e pushtetit vendor sipas llogarive ekonomike

Burimi: Drejtoria e Financave Vendore, Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

Sa i përket strukturës së shpenzimeve në 2023, siç vërehet edhe nëpërmjet grafikut, peshën më të madhe të zërave të shpenzimeve e zënë ato për personelin, që zënë rreth 47.6% të totalit të shpenzimeve, më pas vjen zëri i shpenzimeve operative me rreth 26.1%, dhe shpenzimet për investime të cilat zënë rreth 22.8% të totalit të shpenzimeve të pushtetit vendor në 9 muhori të vitit 2023.

Shpenzimet e Personelit, përbëjnë një pjesë të konsiderueshme të shpenzimeve totale të njësive të vetëqeverisjes vendore. Për 9 muhori 2023, këto shpenzime janë realizuar në masën rreth 21.8 miliardë lekë ose janë rritur me rreth 3.2 miliardë lekë më shumë nga e njëjta periudhë e vitit 2022. Në këtë rezultat financiar ka ndikuar edhe politika që u ndërmor këtë vit për rritjen e pagave. Nga buxheti i shtetit u akorduan si shtesë fondesh për rritjen e pagave në buxhetin vendor rreth 400 milion lekë për punonjësit e funksioneve sektoriale dhe rreth 743 milionë lekë për nëpunësit civil dhe punonjësit e administratave të bashkive, ndërkohë që një pjesë të efektit financiar të rritjes së pagës minimale dhe rritjes së pagës për punonjësit mbështetës, është përballuar nga vetë njësitë vendore dhe si rrjedhim shpenzimet e personelit kanë pësuar rritje të konsiderueshme krahasuar më një vit më parë.

Shpenzimet Operative dhe të mirëmbajtjes, të cilat janë shumë të rëndësishme për mbarëvajtjen dhe ushtrimin e funksioneve, rezultojnë pothuaj në të njëjtin nivel në 9 mujorin e vitit 2023 në krahasim me të njëjtën periudhë të një viti më parë. Shpenzimet operative përbëjnë rreth 26.1% të totalit të shpenzimeve të periudhës. Në vlerë absolute në 9 mujorin 2023 janë shpenzuar rreth 11.9 miliardë lekë ose rreth 40 milionë lekë më pak se në të njëjtën periudhë të një viti më parë. Duke marrë në analizë shpenzimet operative edhe vitet e kaluara, vihet re tendenca e rritjes dhe konsolidimit të tyre nga viti në vit, që vjen si rrjedhojë e konsolidimit të NJQV-ve në ushtrimin e funksioneve, por edhe të rritjes së nivelit të shpenzimeve të mirëmbajtjes së vazhdueshme që shoqërojnë investimet tashmë të realizuara.

Shpenzimet për subvencione dhe të tjera, janë shpenzimet që përdorin njësitë e vetëqeverisjes vendore për të paguar interesat, për të subvencionuar politikat e ndryshme vendore dhe mbuluar funksione të tjera administrative. Shpenzimet për subvencione në 9 mujorin e vitit 2023 kanë rritje me rreth 201 milionë lekë apo rreth 150% më shumë, shpenzimet për interesat janë rritur me rreth 11%, ndërsa shpenzimet e tjera janë rritur me rreth 160 milionë lekë në krahasim me të njëjtën periudhë të një viti më parë. Kjo reflekton kontributin e financimit nga vetë njësitë e vetëqeverisjes vendore nëpërmjet transfertave në buxhetet familjare apo individët, të ndihmës ekonomike, bursave etj, ndaj qytetarëve në nevojë.

Shpenzimet Kapitale, janë një zë mjaft i rëndësishëm jo vetëm për faktin që përbëjnë një pjesë të rëndësishme të buxhetit vendor me rreth 22.8% të totalit të shpenzimeve për periudhën, por edhe për shkak se këto shpenzime janë ato që ndikojnë drejtpërdrejt në rritjen ekonomike dhe përmirësimin e cilësisë së jetesës së qytetarëve. Deri në fund të 9 mujorit të vitit 2023 vëmë re që shpenzimet për investime janë realizuar në masën 10.4 miliardë lekë nga 6.7 miliardë lekë në 9 mujorin e vitit të kaluar, me një rritje të dukshme të realizimit të shpenzimeve kapitale me rreth 3.6 miliardë lekë në raport me të njëjtën periudhë të një viti më parë. Rikthimi i ekonomisë në situatën normale është reflektuar në rritjen me rreth 54.4% më shumë investime krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit 2022.

Më poshtë paraqitet në mënyrë të përmbledhur tabela e ndryshimeve të të ardhurave dhe shpenzimeve në financat publike vendore gjatë 9 mujorit të vitit 2023 dhe 9 mujorit të vitit 2022.

Tabela 26 Të ardhurat dhe shpenzimet faktike të pushtetit vendor sipas natyrës (në milionë lekë)

Nr	E M Ë R T I M I	Fakt 9 mujori		Diferencat	
		2023	2022	në vlerë 2023 ndaj 2022	Ndryshimi në %
I.	Të ardhura të Pushtetit vendor	21,354	22,145	-792	96%
I.1	<i>Taksa mbi pasurinë</i>	4,629	5,028	-398	92%
I.2	<i>Taksa e biznesit të vogël</i>	46	57	-10	82%
I.3	<i>Taksa Lokale</i>	16,678	17,061	-383	98%
II.	Shpenzime të Pushtetit Vendor	45,721	38,474	7,247	119%
II.1	Shpenzime Korente	35,293	31,721	3,573	111%
	<i>Personeli</i>	21,776	18,525	3,250	118%
	<i>Operative & Mirëmbajtje</i>	11,920	11,959	-40	100%
	<i>Interesa</i>	11	10	1	111%
	<i>Subvencione</i>	335	134	201	250%
	<i>Të tjera korente</i>	1,252	1,092	160	115%
II.2	Shpenzime Kapitale	10,427	6,753	3,674	154%

Burimi: Drejtoria e Financave Vendore, Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

Fondi i rindërtimit që njësitë e vetëqeverisjes vendore kanë përdorur për rimëkëmbjen pas tërmetit është një pjesë tjetër e shpenzimeve që i kalon buxhetit vendor. Përveç transfertave të pakushtëzuara nga

qeverisja qendrore dhe të ardhurave të veta të njëjësive të vetëqeverisjes vendore, akordimi i këtij fondi ka ndikuar gjithashtu në rritjen e tyre ekonomike. Financimi për NJVQV-të në vitin 2023 (çelur deri në fund të 9 mujorit, ku përfshihet edhe mbartja e fondit të akorduar me VKM, por e papërdorur në vitin 2022), është rreth 6.3 miliardë lekë, ndërkohë që përdorimi i tij për pushtetin vendor deri në fund të 9 mujorit 2023 është rreth 3.5 miliardë lekë. Shpenzimet e fondit të rindërtimit paraqiten më të detajuara të ndarë sipas zërave buxhetorë në tabelën e mëposhtme:

Tabela 27: Detajimi i fondit të rindërtimit sipas llojit të shpenzimeve (në milionë lekë)

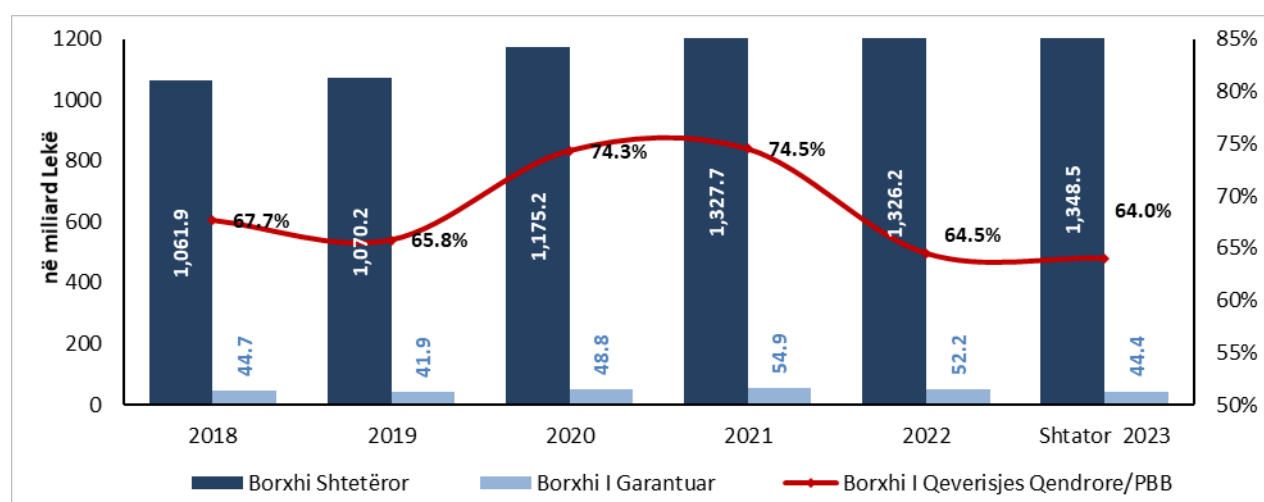
Nr	E M Ë R T I M I	9 mujori 2023	
		Buxheti	Fakti
III.	Fondi i Rindërtimit	6,348	3,534
	<i>Shpenzime kapitale</i>	3,239	1,892
	<i>Shpenzime Operative & Mirëmbajtje</i>	1,319	346
	<i>Transferta për familjet dhe individët</i>	1,790	1,296

Burimi: Drejtoria e Financave Vendore, Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

9.5 ECURIA E BORXHIT PUBLIK PËR PERIUDHËN JANAR-SHTATOR 2023

Në fund të muajit shtator 2023, borxhi i qeverisjes qendrore u vlerësua në nivelin 1,392.9 miliardë lekë ose 64.0%¹¹ e PBB, duke u ulur me 0.5 pp krahasuar me fundin e vitit 2022, dhe me 10.5 pp krahasuar me fundin e vitit 2021. Në terma nominal, stoku i borxhit të qeverisjes qendrore është rritur me 14.5 miliardë lekë krahasuar me fundin e vitit 2022, nga ku 17.6 miliardë lekë korrespondojnë me rritje të borxhit të brendshëm dhe -3.1 miliardë lekë korrespondon me ulje të borxhit të jashtëm. Në vitet në vijim, raporti i borxhit ndaj PBB-së do të planifikohet më i ulët se niveli i parashikuar për vitin e kaluar, derisa niveli i borxhit të arrijë dhe të qëndrojë nën 45% të PBB-së, kjo në përputhje me parimin përkatës fiskal të përcaktuar në kuadrin ligjor.

Figura 29: Borxhi i Qeverisjes Qendrore në vlerë absolute dhe relative ndaj PBB (2018–Shtator 2023)

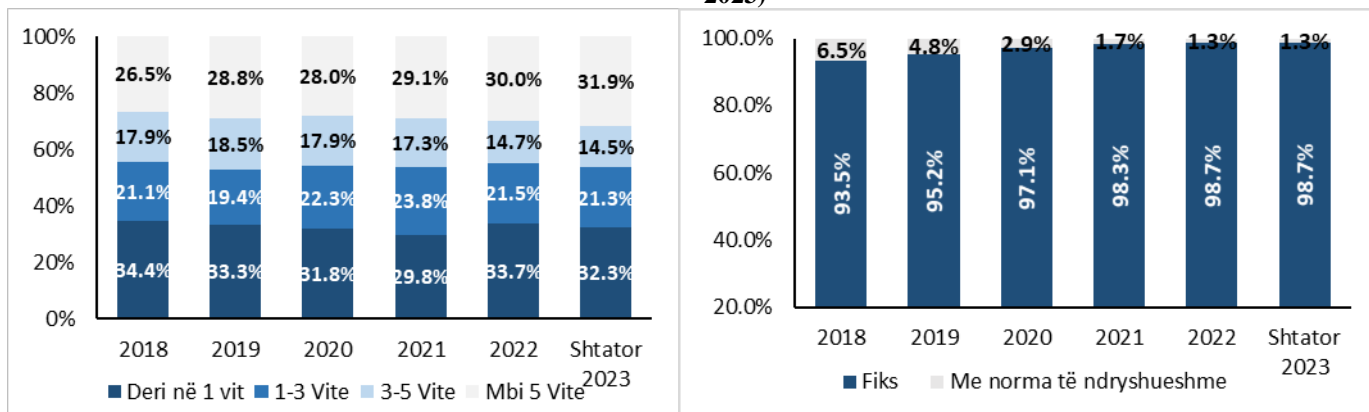
Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

¹¹ PBB e përdorur referuar Buletinit të Borxhit Shtator 2023, ndërkohë sipas PBB që parashikohet për vitin 2023, treguesi i nivelit të Borxhit/PBB në fund të muajit shtator 2023 përllogaritet 60.3%.

Përbërja e Borxhit Shtetëror

Në portofolin e borxhit të brendshëm shtetëror, referuar të dhënave të nëntëmujorit 2023, peshën më të madhe vazhdojnë ta mbajnë titujt afatshkurtër, por gjatë nëntëmujorit kjo peshë ka pësuar rënie. Pesha e titujve me afat të gjatë maturimi (mbi 5 vite) ka shënuar rritje në krahasim me atë të fundit të vitit 2022, në përputhje me objektivin strategjik për rritjen e jetëgjatësisë së portofolit të borxhit të brendshëm. Ndërkohë, pesha e titujve me norma interesi të ndryshueshme është reduktuar edhe përgjatë këtij nëntëmujori, pasi edhe gjatë kësaj periudhe nuk ka patur emetime të titujve me norma interesi të ndryshueshme, në përputhje me objektivat për reduktimin e riskut të normave të interesit dhe shmangien e fragmentimit të kërkesës për titujt me maturitet të ngjashëm.

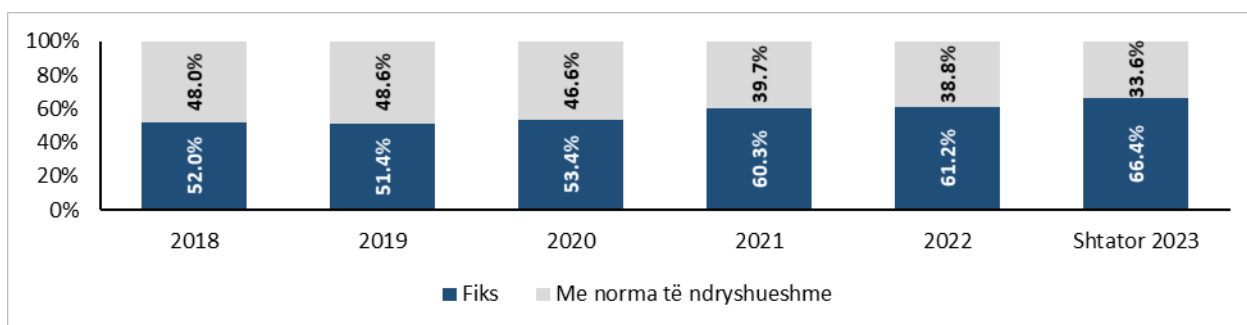
Figura 30: Kompozimi i borxhit të brendshëm shtetëror sipas maturitetit të titujve dhe tipit të interesit (2018– Shtator 2023)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

Në portofolin e borxhit të jashtëm, mbi 60% të peshës e mban borxhi me normë interesi fikse. Ndërkohë, për sa i përket kompozimit sipas instrumenteve, pesha e Eurobondit vlerësohet të jetë në rritje nga viti në vit për shkak të emetimeve më të shpeshta në tregjet ndërkombëtare. Aktualisht në portofolin e borxhit shtetëror janë 4 Eurobonde në vlerën totale prej 255 miliardë lekë (2.400 milionë Euro).

Figura 31: Kompozimi i borxhit të jashtëm shtetëror sipas tipit të interesit (2018–Shtator 2023)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

Realizimi i Huamarrjes

Gjatë viteve të fundit, huamarrja është realizuar në përputhje me nevojat buxhetore dhe në përputhje me objektivat strategjike për ruajtjen e stabilitetit të marrëdhënies ndërmjet raporteve të kostos dhe risqeve, krahas nevojave të rritura për financim.

Huamarrja gjatë periudhës janar-shtator 2023 u realizua në linjë me buxhetin e vitit 2023 si edhe në linjë me Planin e Huamarrjes së vitit 2023. Njëpërmjet huamarrjes u mundësua refinancimi i borxhit ekzistues, si dhe financimi i pjesshëm i deficitit të planifikuar për vitin 2023. Huamarrja në terma bruto u realizua në vlerën 367.6 miliardë lekë, nga të cilat 81.5% (ose 299.7 miliardë lekë) u financuan njëpërmjet burimeve të brendshme dhe 18.5% (ose 67.9 miliardë lekë) njëpërmjet burimeve të huaja.

Huamarrja e Brendshme

Gjatë periudhës janar-shtator 2023, Ministria e Financave dhe Ekonomisë ka emetuar në tregun e brendshëm tituj shtetërorë në vlerën 299.7 miliardë lekë, nga të cilat 183.7 miliardë lekë i përkasin titujve afatshkurtër dhe 116.1 miliardë lekë titujve afatgjatë. Huamarrja gjatë këtij nëntëmujori ka qenë në përputhje me Planin e Huamarrjes së vitit 2023. Financimi neto ka rezultuar në vlerën 22.2 miliardë lekë. Krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit 2022, huamarrja neto është rritur konsiderueshëm, pasi në vitin 2022 huamarrja reflektoi hezitimin e investitoreve për të investuar në obligacione shtetërore, për shkak të pasigurisë së ardhshme dhe pritshmërive për rritje të normave së interesit, ndikuar nga pasojat e konfliktit Rusi-Ukrainë.

Tabela 28: Huamarrja shtetërore nga burime të brendshme në terma neto dhe bruto (Janar-Shtator 2023)

Lloji I Instrumentit	Janar-Shtator 2023		
	Emetime (në mld Lekë)	Maturime (në mld Lekë)	Huamarrja Neto (në mld Lekë)
Instrumente Afatshkurtër	183.7	187.5	-3.9
Bono Thesari	183.7	187.5	-3.9
Instrumente Afatgjatë	116.1	90.0	26.1
Obligacione 2 Vjecare	37.4	37.7	-0.3
Obligacione 3 Vjecare	20.8	16.8	4.0
Obligacione 5 Vjecare	29.4	27.2	2.3
Obligacione 7 Vjecare	14.1	8.3	5.8
Obligacione 10 Vjecare	10.0	0.0	10.0
Obligacione 15 Vjecare	4.4	0.0	4.4
Total	299.7	277.5	22.2

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

Huamarrja e Huaj

Përsa i përket huamarrjes së huaj, në fund të muajit shtator 2023, financimi i jashtëm bruto arriti në 636.8 mln Euro. Peshën kryesore në huamarrjen e huaj gjatë këtij nëntëmujori e mban Eurobondi. Në qershor 2023, Republika e Shqipërisë emetoi eurobondin e saj të gjashtë, në vlerën 600 milionë euro, me maturim pesëvjeçar, me kupon 5.9%, yield 6.125% dhe me një ofertë përfundimtare (*final book*) prej mbi 1.3 miliardë euro.

Tabela 29: Huamarrja e huaj në terma bruto dhe neto (Janar-Shtator 2023) në mln Euro

Huamarrja e Huaj	Janar-Shtator 2023
Huamarrja Bruto	636.8
<i>nga e cila Eurobondi</i>	<i>594.3</i>
Ripagesa të Borxhit të Jashtëm	244.1
Huamarrja Neto	392.7

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

Kostot dhe Risqet

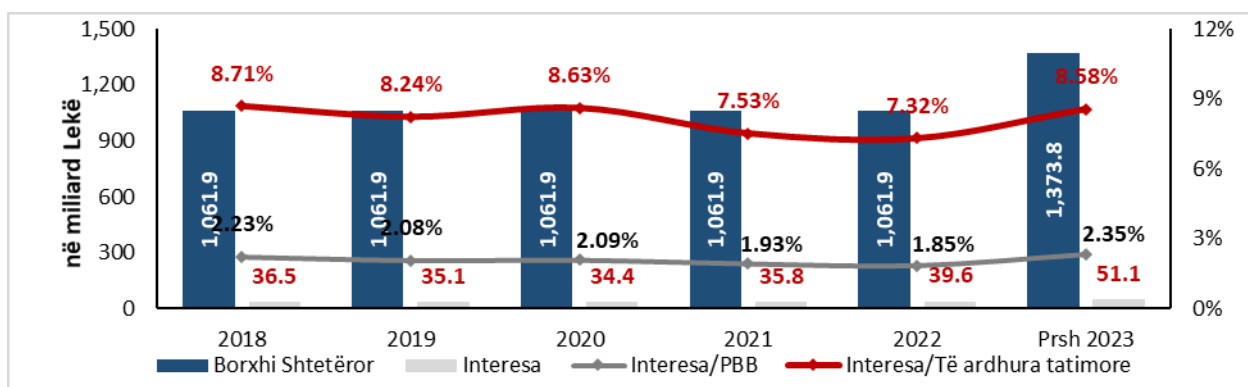
Kostot

Kosto mesatare për borxhin e brendshëm në fund të muajit shtator 2023 rezultoi në nivelin 4.62%, duke u rritur me 0.57% krahasuar me fundin e vitit 2022 ku u vlerësua në nivelin 4.05%. Rritja ka ardhur kryesisht si rezultat i rritjes së normave të interesit dhe për rrjedhojë zëvendësimit të titujve me norma interesi të ulëta që maturohen, me tituj me norma interesi më të larta.

Gjithashtu në portofolin e borxhit të huaj, për shkak të rritjes së normave në tregjet ndërkombëtare, kosto mesatare në vitin 2023 parashikohet të rezultojë në vlerën 3.4%, duke u rritur me 1% krahasuar me fundin e vitit 2022 (2.4%).

Krahasuar me vitin 2022, shpenzimet për interesa planifikohen të rriten me 11.5 mld Lekë si rezultat i rritjes së normave të interesit dhe rritjes së stokut të borxhit.

Figura 32: Shpenzimet për interesa të borxhit shtetëror (2018-2023)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

Për optimizimin e kostos, huamarrja nga partnerët e zhvillimit për mbështetje buxhetore ose për financimin e projekteve do të jetë një burim i rëndësishëm financimi. Republika e Shqipërisë vazhdon të ketë një bashkëpunim të gjerë në këtë drejtim me një numër të gjerë kreditorësh. Ndër kryesorët do të përmendnim Bankën Botërore, BERZH, KfW (Qeveria Gjermane), CEB, EIB, IDB. FMN ka qenë gjithashtu një kontribues i rëndësishëm, veçanërisht në vitin 2020 përmes një Instrumenti Financimi të Shpejtë, i cili na asistoi në një moment të vështirë ku nevojat për financim ishin të larta dhe fondet nevojiteshin në një kohë sa më të shpejtë. Aktualisht kjo kredi është duke u ripaguar.

Risqet

Strategjia Afatmesme e Menaxhimit të Borxhit synon të përmirësojë më tej strukturën e borxhit (*kryesisht strukturën e portofolit të borxhit të brendshëm*), në drejtim të uljes së ekspozimit ndaj risqeve, si dhe mbajtjes së kostos në nivelet më të ulëta të mundshme.

Në fund të muajit shtator 2023 treguesit e riskut të portofolit të borxhit të brendshëm kanë mundur të shënojnë përmirësim krahasuar me gjashtëmujorin e parë të vitit 2023 si edhe me fundin e vitit 2022. Jetëgjatësia e borxhit është rritur duke aritur në nivelin prej 832 ditë (2.31 vite) në fund të muajit shtator 2023 krahasuar me 814 ditë në fund të muajit qershor 2023 (2.26 vite) dhe 780 ditë në muajin dhjetor 2022 (2.17 vite). Ndërkohë, pesha e borxhit që maturohet brenda një viti, ka shënuar përmirësim krahasuar me fundin e vitit 2022 gjithashtu ka shënuar përmirësim krahasuar dhe me gjashtëmujorin e parë të vitit

2023. Ky tregues është ulur nga 51.93% në fund të mujit mars 2023 në 50.9% në qershor 2023 dhe në 47.6% në fund të muajit shtator 2023, si edhe qëndron nën nivelin prej 47.9% që ishte në fund të vitit 2022. Ky tregues paraqitet në vlera të larta për shkak të vlerës së lartë (rreth 42 miliardë lekë) të titujve referencë 3 dhe 5 vjecare që do maturohen në tremujorin e parë të vitit 2024. Për të zbutur këtë vlerë maturimi të konsiderueshme, janë përfshirë në planin e emetimeve në tregun e brendshëm përgjatë vitit 2023 edhe një numër transaksionesh blerje mbrapsht të titujve referencë në fjalë.

Për sa i përket riskut të normave të interesit, është rritur koha mesatare në rifiksim nga 2.17 vite në dhjetor 2022 në 2.25 vite në muajin mars 2023, 2.27 vite në muajin qershor 2023 dhe 2.33 në muajin shtator 2023.

Treguesit e riskut të portofolit të borxhit të brendshëm, pas një përkeqësimi të përkohshëm si pasojë e kushteve të tregjeve në vitin 2022, janë duke u rikthyer drejt objektivit strategjik në periudhën afatshkurtër.

Tabela 30: Treguesit e riskut të borxhit të brendshëm shtetëror (2022–Shtator 2023)

Tregues i riskut	2022	Mar-23	Qer-23	Sht-2023
Koha Mesatare në Maturim (në vite)	2.17	2.25	2.26	2.31
Pesha e Instrumenteve që maturohen brenda një viti	47.92%	51.93%	50.90%	47.60%
Borxh i rivlerësuar në një vit	48.97%	52.89%	51.80%	48.40%
Koha Mesatare në rifiksim (në vite)	2.17	2.25	2.27%	2.33

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

Zhvillimet e Tregut Primar të Titujve Shtetërorë

Ecuria e ankandeve

Tregu primar i titujve shtetërorë gjatë periudhës janar-shtator të vitit 2023 përgjithësisht është karakterizuar nga zhvillime pozitive, ku vlen të përmenden rikthimi i kërkesës së tregut në nivele të kënaqshme në raport me nevojat e qeverisë për huamarrje dhe vijimi me praktikën e emetimit të titujve referencë, konkretisht obligacionit 5-vjeçar dhe 3-vjeçar referencë.

Kërkesa gjatë këtij nëntëmujori ka qenë më e lartë se oferta e qeverisë, e ndikuar kryesisht nga normat e favorshme të interesit të titujve qeveritar krahasuar me format e tjera të investimit, si dhe ndikuar nga likuiditeti i konsiderueshëm në treg. Raporti i mbulimit ka qenë mbi 1 në të gjitha kategoritë e instrumenteve

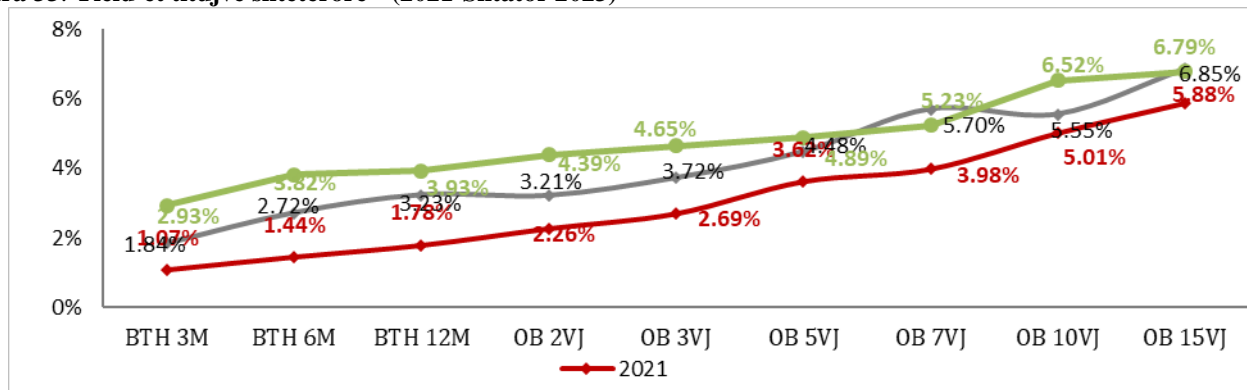
Nga pikëpamja e investitorëve, periudha janar-shtator 2023 është karakterizuar nga një rritje e peshës së individëve, si rezultat i normave të favorshme të titujve qeveritar krahasuar me depozitat bankare. Pavarësisht kësaj, baza e investitorëve, vijon të jetë e përqëndruar në mbi 60% tek sektori bankar duke e bërë portofolin e borxhit të brendshëm të ndjeshëm ndaj risqeve sistemike që mund të paraqesë ky sektor.

Ecuria e normave të interesit

Normat mesatare të ponderuara gjatë periudhës janar-shtator 2023 kanë shënuar rritje krahasuar me fundin e vitit 2022, pothuajse në të gjitha kategoritë e instrumenteve, e ndikuar kjo nga rritja e normave të interesit, kryesisht gjatë vitit 2022, dhe për rrjedhojë zëvendësimit të titujve me norma interesi më të ulëta të cilat maturohen, me tituj të emetuara në kushtet me norma interesi të rritura. Në muajin mars 2023

Banka e Shqipërisë mori vendimin të rrisë normën bazë të interesit në nivelin 3.00% nga 2.75% që ishte në fund të vitit 2022. Ndërkohë, që Yield-et e instrumenteve në cdo ankand po vazhdojnë rënien edhe pas rritjes së fundit të normës bazë të interesit nga Banka e Shqipërisë. Rënia e yield-eve ka ardhur kryesisht nga likuiditeti i lartë në treg dhe interesi i lartë nga investitorët për të investuar në titujt qeveritarë.

Figura 33: Yield-et titujve shtetërorë¹² (2021-Shtator 2023)

Burimi: Ministria e Financave dhe Eknoomisë (2023)

Pritshmëritë për Borxhin në vitin 2024

Referuar parashikimeve të rritjes ekonomike, si edhe deficitit buxhetor të planifikuar për vitin 2023, niveli i borxhit publik në raport me PBB në fund të vitit 2023 parashikohet të ulet në rreth 61.5%, ndërkohë që në fund të vitit 2024 planifikohet në nivelin prej 59.8%. Gjithsesi, niveli i pritshëm i borxhit mbetet në varësi të realizimit të planit të huamarrjes gjatë pjesës së mbetur të vitit 2023 dhe gjatë 2024, si dhe realizimi i transaksionit të blerjes (buy back) të Eurobondit të planifikuar gjatë vitit 2023.

Huamarrja e brendshme gjatë vitit 2024 planifikohet në një vlerë prej 50 miliardë lekë, vlerë më e lartë kjo se huamarrja e brendshme në vitin 2023, në kushte ku parashikohet që gjatë vitit 2024 nuk do të jetë e nevojshme të dilet në tregje ndërkombëtare. Huamarrja e re në tregun e brendshëm pritet të realizohet kryesisht nëpërmjet titujve shtetërorë afatgjatë në përputhje me objektivat për reduktimin e risqeve, por gjithashtu duke ju përshtatur edhe preferencave të investitorëve për titujt.

Huamarrja e huaj parashikohet të realizohet kryesisht nëpërmjet disbursimit të huave që financojnë ecurinë e zbatimit të projekteve prioritare të qeverisë, si dhe disbursimit të mbështetjeve buxhetore procedurat dhe kushtet paraprake të cilave mund të arrijnë të plotësohen gjatë vitit 2024. Në total huamarrja e huaj gjatë vitit 2024 vlerësohet të jetë rreth 36.6 miliardë lekë, dhe duke konsideruar borxhin e huaj që ripaguhet gjatë vitit, huamarrja neto e huaj pritet të jetë në nivele negative.

Duke marrë në konsideratë deklaratat dhe vendimet e fundit të Rezervës Federale dhe BQE, këto institucione mund të vijojnë ndjekjen e politikave monetare shtrënguese edhe për të paktën vitin 2023 dhe kjo mund të vijojë edhe në fillimin e vitit 2024, si rrjedhojë mund të pritet një rritje e mëtejshme e normave të interesit në tregun e huaj. Në këto kushte, kostot për njësi të borxhit të huaj dhe atij të brendshëm, pritet të shënojnë rritje të mëtejshme krahasuar me vitin 2023, konkretisht për borxhin e jashtëm nga 3.4% në 4.3% dhe për borxhin e brendshëm parashikohet një rritje nga 4% në 4.4%. Për rrjedhojë, shpenzimet për interesa të borxhit, gjatë vitit 2024 janë planifikuar me një rritje prej rreth 9.8

¹² I referohet normës mesatare të ponderuar të titujve shtetërorë të emetuar vetëm në tregun primar.

miliardë lekë. Për sa i përket ripagesave të borxhit të jashtëm (principali), në vitin 2024 planifikohen të jenë në vlerën 52.1 miliardë lekë.

Tabela 31: Shërbimi i borxhit shtetëror 2023-2024

(në milionë lekë)

Shërbimi	Janar-Shtator 2023 (Fakt)	2023 (I Pritshmi)	2024
Shërbimi Borxhit Shtetëror	63,274	115,053	113,040
Interesat e Borxhit të Brendshëm Shtetëror	23,510	29,510	34,494
Interesat e Borxhit të Jashtëm Shtetëror	11,248	21,600	26,400
Ripagesat e Borxhit të Jashtëm	28,516	63,943*	52,146

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2023)

*I pritshmi 2023 përfshin realizimin e një blerje (buy back) të një pjese të Eurobondit që maturohet në 2025 (prej 200 milionë Euro apo 21,902 milion Lekë)

9.6 BUXHETIMI I PËRGJIGJSHËM GJINOR PËR VITIN 2024

Për vitin 2024, Qeveria Shqiptare do të vijojë zbatimin e angazhimeve të saj në adresimin e problematikave me bazë gjinore në sektorë të ndryshëm. Vëmendje u është dhënë përmbushjes së objektivave afatmesëm të parashikur në Strategjinë Kombëtare të Barazisë Gjinore 2021-2030, të shprehur në 5 shtylla kryesore veprimi afatgjatë dhe që kanë të bëjnë në pjesën më të madhe të tyre me fuqizimin e grave dhe vajzave në Shqipëri. Arritja e këtyre objektivave synon jo vetëm krijimin e mundësive dhe kushteve të përshtatshme për gratë dhe vajzat që të mund të jetojnë dhe kontribuojnë në mënyrë të barabartë me burrat dhe djemtë, por sigurisht edhe ruajtjen e balancave dhe ekuilibrave të qendrueshëm mes tyre në shoqëri. Ofrimi i shërbimeve publike të ndjeshme ndaj nevojave të ndryshme të grave dhe burrave, vajzave dhe djemve, është jo vetëm në linjë me objektivat gjinor të Qeverisë shqiptare, por edhe në përputhje të plotë të Objektivave të Zhvillimit të Qendrueshëm të OKB, me qëllim që askush të mos mbetet pas.

Trendi i parashikimeve buxhetore që adresojnë çështje të ndjeshme gjinore ka një rritje të lehtë me vitet paraardhëse, ku rreth **67,6 miliardë lekë** ose 9.3% e shpenzimeve të përgjithshme për të gjithë sektorët në nivel qendror parashikohet të shkojë për realizimin e objektivave gjinor në: mbrojtje sociale, arsim, shëndetësi, rend publik, bujqësi, drejtësi, etj. 53 nga 128 programe buxhetore, ose 11 Ministri Linje dhe 9 institucione qendrore, kanë kryer analiza gjinore të politikave dhe buxheteve të tyre si dhe kanë parashikuar të adresojnë çështje me rëndësi për barazinë gjinore në Shqipëri. Në tabelën e mëposhtme¹³ paraqiten në mënyrë më të detajuar shpenzimet e planifikuara me kostot përkatëse që adresojnë pabarazi gjinore të sektorëve ku veprojnë ministrinë e linjës dhe institucione të tjera qendrore.

¹³ Këtu përfshihen vetëm të dhënat e marra nga sistemi AFMIS dhe relacionet e institucioneve përkatëse. Përlogaritjet përfshijnë vetëm të dhënat e dukshme në sistem. Politika/objektiva të tjerë që adresojnë në mënyrë jo të drejtpërdrejtë pabarazitë gjinore, nuk janë përfshirë në këtë përmbledhje.

Ministria/Institucioni	Programi Buxhetor	Kosto e planifikuar (në lekë)
Ministria e Bujqesise dhe Zhvillimit Rural	Planifikim, Menaxhim, Administrim	173,748,583
	Keshillimi dhe informacioni bujqesor	2,300,000
	Zhvillimi Rural	425,774,738
	Nen-Totali	601,823,321
Ministria e Infrastruktures dhe Energiise	Ujesjelles Kanalizime	10,800,000
	Nen-Totali	10,800,000
Ministria e Financave dhe Ekonomise	Planifikim, Menaxhim, Administrim	20,283,185
	Arsim i mesem Profesional	284,084,625
	Tregu I Punes	363,171,846
	Menaxhimi i Shpenzimeve Publike	4,144,754
	Sigurimi Shoqeror	14,837,868,465
	Strehimi Social	47,562,600
	Nen-Totali	15,557,115,475
Ministria e Arsimit dhe Sportit	Planifikim, Menaxhim, Administrim	15,021,000
	Arsimi Baze	10,906,451,606
	Arsimi I Mesem I Pergjithshem	3,825,453,310
	Arsimi I larte	4,950,684,800
	Fonde per Shkencen	6,250,000
	Nen-Totali	19,703,860,716
Ministria e Shendetesise dhe Mbrojtjes Sociale	Sherbimi Paresor	510,898,800
	Sherbimi Dytesor	2,956,746,123
	Shendeti Publik	37,500,000
	Mbrojtja Sociale	25,229,180,333
	Nen-Totali	28,734,325,256
Ministria e Drejtesise	Planifikim, Menaxhim, Administrim	24,000,000
	Ndihma Juridike	26,350,000
	Sistemi I Burgjeve	8,890,000
	Permbarimi Gjyqesor	55,057,539
	Shërbimi i Provës	7,100,000
	Mjekesia Ligjore	5,500,000
	Nen-Totali	126,897,539
Ministria per Evropen dhe Punet e Jashtme	Mbeshtetje Diplomatike jashte vendit	80,000,000
	Nen-Totali	80,000,000
Ministria e Brendshme	Policia e Shtetit	1,144,895,849
	Gjendja Civile	275,232
	Nen-Totali	1,145,171,081
Ministria e Mbrojtjes	Forcat e Luftimit	859,913,500
	Mbështetja e Luftimit	529,688,400
	Arsimi Ushtarak	143,192,020
	Nen-Totali	1,532,793,920
Avokati Popullit	Sherbime te Avokatise	2,328,319
	Nen-Totali	2,328,319
Shkolla e Magjistratures	Veprimtaria Arsimore	77,336,852
	Nen-Totali	77,336,852
Qendra Kombetare e Kinematografise	Mbeshtetja e veprimtarise kinematografike	17,100,000
	Nen-Totali	17,100,000
Agjencia per Media dhe Informim	Sherbime te tjera	78,228
	Nen-Totali	78,228
TOTALI		67,589,630,706
Totali i Shpenzimeve buxhetore 2024		728,890,689,351
Perpjesa e Buxhetimit te Peggjigjeshem Gjiner (ne %)		9.3%

Më konkretisht:

Me qëllim zbutjen e efekteve ekonomike dhe sociale të rritjes së inflacionit si dhe ndryshimeve në tregun e mallrave, është rritur vëmendja e qeverisë ndaj grupeve në nevojë:

- ✓ të moshuarit, sidomos ata të vetëm dhe atyre nga grupet në nevojë, për të cilët është alokuar një fond prej 4,667,244,000 lekësh, me qëllim zbutjen e efektit të rritjes së cmimeve. Nga ky fond përfitojnë 446 392 pensionistë, nga të cilët 41 831 janë gra janë gra që përfitojnë pensione familjare ose 9.4% të totalit të përfituesve. Një tjetër fond prej 3,535,782,000 me përfitues 256 669 pensionistë, ku sërish përfituese janë edhe 41 831 gra ose 16.3% të totalit të përfituesve;
- ✓ ndjeshmëri më e lartë dhe mbrojtje e veçantë nga shteti, për gratë e papuna, me tre apo më shumë fëmijë të moshës deri në 18 vjeç, ku njëri prej fëmijëve është nën moshën 5 vjeç dhe familja ka të ardhura nën 100 000 (njëqind mijë) lekë në muaj. Për vitin 2024 parashikohet të përfitojnë 8000 gra krahasuar me 5 580 gra përfituese në vitin 2023, për një vlerë prej 800,000,000 lekësh. 30% e tyre janë edhe përfituese të skemës së ndihmës ekonomike;
- ✓ 5,018,912,000 lekë do të shpërndahen për 14 993 nëna që parashikohet të lindin gjatë 2024 dhe të cilat janë aktive në tregun e punës;
- ✓ 2,200,000,000 lekë për 45 000 bebe që parashikohet të lindin gjatë 2024, përmes garantimit të shpërblimit financiar për çdo fëmijë të ardhur në jetë, pavarësisht, statusit social dhe ekonomik, si dhe në kuadër të incentivave për rritjen e natalitetit, ku për 6 muajt e parë të 2023 janë mbështetur 28 430 fëmijë;
- ✓ Mbështetja e grupeve në nevojë me ndihmë ekonomike në 2024 do të ofrohet për 64 000 familje, me një ulje prej 500 familjesh, duke synuar përfshirjen e burrave dhe grave nga këto familje në tregun e punës;
- ✓ 45% e përfituesve (28 800) të ndihmës ekonomike janë gra të dhunuara dhe vlera e përfitimit në total prej tyre është 3,209,400,000 lekë;
- ✓ rreth 5 700 familje me gra kryefamiljare që kanë në përbërje të familjes deri në dy fëmijë të moshës 0-18 vjeç, përfitojnë dyfishin e masës së pagesës ekzistuese të ndihmës ekonomike, vlen të theksohet që është politikë që është financuar për vitin 2023 si dhe parashikohet financimi i saj dhe në vijim;
- ✓ 17,918,000,000 lekë do të shpenzohen për gra dhe burra me aftësi të kufizuara si dhe kujdestarët e tyre. Edhe kjo masë synon të zbusë jo vetëm problematikat e shkaktuara nga aftësitë e kufizuara të tyre, por edhe të njohë punën e papaguar të kujdestarëve (më së shumti të grave) që kujdesen për ta;
- ✓ 205 fëmijë do të përfitojnë nga shërbimet sociale ditore. Duke qenë se pjesa më e madhe e këtyre fëmijëve janë nga familje vulnerabël, strehimi i tyre ditor në këto qendra ndihmon edhe në uljen e kohës së punës së kujdesit të papaguar të grave në këto familje, duke u shtuar mundësitë e tyre për të hyrë në tregun e punës. Për sa i përket numrit të vajzave që trajtohen në këto qendra ditore ato janë 98 dhe kostoja për këtë produkt është 136,050,293 Lekë;
- ✓ 290 të moshuar, nga të cilët 140 janë gra, do të strehohen në qendrat e kujdesit për moshën e tretë. Kostoja për kujdesin ndaj këtyre grave në këto qendra është 99,489,310 lekë;

- ✓ Gratë dhe vajzat e dhunuara, apo familje njëprindërore, do të vijohet të mbështeten me strehim social. Kostoja për strehimin social të 850 grave dhe vajzave të kategorisë së përcaktuar sipas ligjit 47,562,600 lekë, përlllogaritur si përpjesë e dy produkteve kryesore të skemave.

Reduktimi i numrit të personave që përfitojnë nga pagesa e papunësisë nga 5 000 të planifikuar në vitin 2023, në mesatarisht 3000 të papunë përgjatë 2024-2026, synon të përkthehet në integrimin e grave dhe burrave nga këto familje, në tregun e punës. Për këtë qëllim:

- ✓ do të vijojë puna me NJQV në kuadër të “Fondit social” për punësimin e 60 grave dhe burrave gjatë 2024;
- ✓ Synohet të punësohen në total 14 000 punëkërkuar të rinj (16- 29 vjec) në 2026 nga 10 800 të parashikuar në vitin 2023;
- ✓ Synohet të rritet punësimi i punëkërkuar të papunë nga grupet me aftësi të kufizuara (nga ndërmjetësi dhe nxitja e punësimit) dhe nga grupe të tjera të veçanta në rreth 1 600 në vitin 2026 nga 1 300 të parashikuar në vitin 2023;
- ✓ 78% e Punëkërkuarve të papuna gra të mbajtura në punë pas përfundimit të programit të nxitjes së punësimit në vitin 2026 nga 75% të planifikuara në vitin 2023;
- ✓ 800 të rinj që përfitojnë nga skema e garancisë rinore, çdo vit përgjatë 2024-2026;
- ✓ Numri i grave dhe vajzave që marrin pjesë në programet e punësimit është 20 140 nga 26 500 gjithsej (ose 76%), me një kosto prej 277,577,080 lekë;
- ✓ Numri i grave dhe vajzave që punësohen nga programet e nxitjes së punësimit është 1 520 nga 2 000 gjithsej me një kosto prej 342,000,000 Lekë;
- ✓ Numri i grave që punësohen pas përfundimit të Formimit Profesional është 7 015 nga 11 500 përfitues gjithsej (ose 61%) me një kosto prej 142,600,920 lekë;
- ✓ Do të krijohen mundësi të ndryshme punësimi nëpërmjet arsimit profesional për 18 000 vajza dhe djem, nga ku 2 750 janë vajza (ose 15% ndaj totalit) dhe kostoja për shkollimin profesional të tyre parashikohet të jetë 284,084,625 lekë;

Arsimimi i vajzave, sidomos atyre nga zonat rurale vijon të mbetet një prioritet i politikave të arsimit, sidomos gjatë vitit 2024, ku vërehet një ulje e ndjeshme e nxënësve në të gjitha ciklet e studimit, kryesisht për shkak të uljes së numrit të lindjeve dhe emigracionit. Sipas Ministrisë së Arsimit dhe Sportit:

- ✓ 44% e numrit të nxënësve që ndjekin arsimin 9-vjecar (258 000 gjithsej nxënës për 2024 ose 113 520 nxënës) janë nga zonat rurale. Prej tyre 49 949 vajza ose 44% ndaj totalit dhe kostoja për shkollimin e tyre në institucionet publike është 4,170,226,319 lekë;
- ✓ 56% e numrit të nxënësve që ndjekin arsimin 9-vjecar nga zonat urbane ((144 480 gjithsej) ose 80 909 vajza ose 56% ndaj totalit do t’u mundësohet shkollimi për një kosto prej 6,755,077,342 lekësh.
- ✓ Do të vijojnë të ndihmohen me libra falas për vajzat dhe djemtë nga grupet në nevojë- rreth 252 000 nxënës që ndjekin arsimin bazë nga klasa e parë në klasën e nëntë, si dhe 16 000 nxënës në arsimin e mesëm të lartë;
- ✓ do të vijojë të ofrohet kompensimi për shërbimin e transportit për 36 000 vajza dhe djem (44% janë vajza) që kanë vendbanimin e tyre mbi 2 km nga shkolla, si dhe transportin për rreth se 12

mijë mësuesve që punojnë mbi 5 Km nga vendbanimi/qendra e përhershme e punës në shkollë (rreth 95% e stafit arsimor në arsimin bazë dhe të mesëm janë gra);

- ✓ do të ofrohen bursa financiare apo kuotë ushqimore/financiare për mesatarisht 3 600 nxënës me nevoja të veçanta si dhe fëmijëve më me ndikim në uljen e braktisjes shkollë, të nxënësve të arsimit para-universitar nga shtresat sociale në nevojë;
- ✓ do të hartohen programe specifike për arsimimin e grupeve të pa favorizuara. Deri në vitin 2026, çdo fëmijë rom dhe egjiptian, do të regjistrohet në shkollë, 100% e tyre do të mbarojnë arsimin e detyruar dhe 70% më shumë vajza e djem romë dhe egjiptianë do të përfundojnë të arsimin e mesëm të lartë.

Në sektorin e shëndetësisë synohet:

- ✓ Do të vijojnë të mbështeten nënat e reja me shërbime të shëndetit parësor dhe dytësor, për veten e tyre dhe për bebet që do të vijnë në jetë, duke përmirësuar shërbimet shëndetësore në institucionet e shëndetit parësor dhe dytësor publik. Parashikohet një rritje deri në 70% nga 65% në 2023 të numrit të grave që marrin shërbime në këto institucione. Gjithashtu parashikohet që 100% e bebeve të lindura të marrin shërbime në institucionet e shëndetit parësor publik. Investimet në maternitete me një kosto prej 439,701,903 Lekësh, si dhe mbulimi i kostove prej 2,517,044,236 Lekësh për trajtimin e 40 550 nënave dhe bebeve në këto institucione, synojnë përmirësimin e kushteve të ofrimit të shërbimeve si dhe rritjen e besueshmërisë së publikut ndaj shërbimeve shëndetësore publike;
- ✓ Do të shtohet numri i grave dhe vajzave që përfitojnë nga shërbimet e depistimit të kancerit të gjirit dhe qafës së mitrës.
 - 5 450 gra parashikohet të përfitojnë nga shërbimet e depistimit të kancerit të gjirit nga strukturat e Shëndetit Publik, për një kosto prej 12,500,000 lekë;
 - 11 000 gra parashikohet të përfitojnë nga shërbimet e depistimit të kancerit të qafës së mitrës nga strukturat e Shëndetit Publik, me një kosto prej 25,000,000 lekë.
- ✓ Do të punohet për të zbutur diferencat në numrin e burrave dhe grave të moshës 35-66 vjeç që përdorin shërbimin e check-up falas, duke shtuar numrin e burrave që përdorin ato për identifikimin në kohë të sëmundjeve, etj.

Në sektorin e sigurisë publike dhe rendit synohet:

- ✓ Parandalimi i rasteve të dhunë në familje, mbrojtja e viktimave të dhunës me bazë gjnore dhe asaj në familje si dhe rritja e rolit të grave në strukturat e rendit publik do të vijojnë të jenë prioritetet e sektorit edhe për vitin 2024, si një nga elementët e ndërhyrjes së shtetit për krijimin e mundësive të fuqizimit të grave.
- ✓ Do të ulet koha e reagimit ndaj këtyre krimeve deri në 14 minuta;
- ✓ Do të ekzekutohen 2 969 urdhra mbrojtje të menjëhershëm me një kosto prej 656,082,346 Lekë (kostoja mundëson hetimin dhe përgjigjen në kohë ndaj këtyre rasteve emergjente);
- ✓ Do të shtohet numri i vajzave dhe grave në forcat e policisë me 98 ose 33% nga 298 rekrut gjithsej, janë rekrute femra të trajnuara, shpenzimi për trajnimin e të cilave parashikohet të jetë 36,933,503 Lekë;
- ✓ Vijon mbështetja me 451,880,000 lekë për bashkëshortet e policëve të transferuar në vende të ndryshme shërbimi, duke zbutur disi efektet e ndryshimeve në jetët e familjeve të tyre.

Në sektorit e bujqësisë dhe zhvillimit rural:

- ✓ Politikat e zhvillimit rural për vitet 2024-2026 do të financohen me rreth 13.4 miliardë lekë, ku prioritet do të kenë edhe:
- ✓ Rritja e numrit të grave që përfitojnë shërbimet e këshillimit dhe informacionit bujqësor- 500 gra do të përfitojnë shërbime të targetuara informacioni dhe këshillimi bujqësor me një kosto prej 2,300,000 lekë;
- ✓ 750 gra fermere nga 13 900 përfitues gjithsej ose 5.4% të totalit të përfituesve, do të përfitojnë nga një fond total prej 130,844,085 lekë, nga skemat kombëtare të mbështetjes;

Në sektorin e kulturës do të vijohet ti jepet përparësi:

- ✓ grave dhe vajzave artiste që promovojnë skenën e pavarur;
- ✓ gratë artizane që ruajnë dhe trashëgojnë më tej vlerat dhe traditat e kulturës shqiptare.

Në sektorin e drejtësisë, konkretisht në Ministrinë e Drejtësisë parashikohen të shpenzohet një kosto prej 126,897,539 lekë për:

- ✓ Të mbahen në kushte të përshtatshme rreth 5 500 të dënuar burra, 86 të dënuara gra dhe 36 të dënuar të mitur, si dhe të trajtohen me shërbim shëndetësor 382 të dënuar të sëmurë;
- ✓ Të ofrojë ndihmë juridike falas për rreth 5 000 individë në total që plotësojnë kushtet në zbatim të ligjit për ndihmën juridike falas, prej të cilëve 3 000 ose 59% të totalit, janë gra dhe vajza;
- ✓ Të realizojë rreth 18 000 akte ekspertimi të klasifikuara si, mjeko-ligjore, prej të cilave rreth 140 raste të dhunës seksuale;
- ✓ Të riintegrohen nëpërmjet zhvillimit të programeve për rehabilitimin në shoqëri të paraburgosurve dhe të dënuarve në përputhje me standartet europiane, rreth 360 të dënuar burra, 2 të dënuara gra dhe 6 të dënuar të mitur;
- ✓ Të mbikqyrë në mënyrë efektive 6,880 burra, 790 gra dhe 186 të mitur gjatë shërbimit të provës.

KËSHILLI I MINISTRAVE